

Inspraakbundel

Zienswijzen op Ontwerpbesluiten 'WINDPARK N33 - FASE 2'

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	1
KENNISGEVING.....	3
MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE ZIENSWIJZEN :	
OPZOEKTABEL	
REGISTRATIENUMMER VERSUS ZIENSWIJZENUMMER.....	4
ALFABETISCH OVERZICHT ORGANISATIES EN ZIENSWIJZEN.....	5
ZIENSWIJZENUMMER 1 TOT EN MET 4.....	6

Woord vooraf

Van donderdag 13 april 2017 tot en met woensdag 24 mei 2017 lagen de ontwerpbesluiten ter inzage voor 'WINDPARK N33 – FASE 2'. Een ieder kon naar aanleiding van de ontwerpbesluiten een zienswijze inbrengen.

YARD Energy BV en innogy Windpower Netherlands BV hebben het voornemen om een windpark te realiseren rondom de N33 in de provincie Groningen. Het beoogde windpark heeft een vermogen van circa 120 MW. Het windpark wordt verder aangeduid met de naam Windpark N33.

Waarom dit windpark?

In internationaal verband streeft Nederland naar een energievoorziening die in 2050 CO2-arm is. Dat betekent dat we moeten overstappen naar hernieuwbare energie om de CO2-uitstoot terug te dringen en om klimaatverandering tegen te gaan. Windpark N33 levert een belangrijke bijdrage aan de doelstelling van Nederland dat minstens 14% van alle energie in 2020 duurzaam moet zijn. Rijk, provincies, de windenergiesector en natuur- en milieuorganisaties hebben met elkaar afgesproken om in 2020 6.000 MW aan windenergie op land te realiseren. De afspraak is onderdeel van het Energieakkoord. De provincies hebben in overleg met het Rijk 11 grote gebieden aangewezen die geschikt zijn voor windparken van minimaal 100 MW. De locatie van Windpark N33 is daar één van. Dit windpark gaat energie leveren aan meer dan 75.000 huishoudens.

Besluitvorming

Om dit project mogelijk te maken moeten bestemmingsplannen worden aangepast. Dat is gebeurd door middel van een (rijks)inpassingsplan, dat is vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu. Daarnaast zijn 30 overige besluiten nodig. De voorbereiding van deze ontwerpbesluiten gebeurt gelijktijdig met de voorbereiding van het inpassingsplan. Dit verloopt in fasen, onder coördinatie van de Minister van Economische Zaken.

Het inpassingsplan en zeven van de overige besluiten zijn in fase 1 vastgesteld en lagen samen met het milieueffectrapport (MER) van 17 maart 2017 tot en met 28 april 2017 ter inzage. Binnen deze termijn kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De overige 23 besluiten worden voorbereid in fase 2 van het project.

Besluiten fase 2

Het gaat om 23 besluiten op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Ontgrondingenwet, de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016, de Spoorwegwet, de Waterwet en de Wet beheer Rijkswaterstaatwerken.

Zienswijzen

Op de ontwerpbesluiten zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 5 zienswijzen binnengekomen (waarvan 4 uniek en 1 zienswijze is ingetrokken). De zienswijzen zijn integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraakbundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

Registratie en verwerking

De ontvangen zienswijzen zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de zoektafel op pagina 4 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende zienswijzenummer worden opgezocht.

Verdere procedure

Bij de besluiten wordt aangegeven of en hoe met de zienswijzen en reacties rekening is gehouden. Het moment waarop de terinzagelegging plaatsvindt wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere lokale huis-aan-huis bladen en op www.bureau-energieprojecten.nl. Een belanghebbende die op het ontwerp van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, kan later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Kennisgeving Windpark N33 - fase 2

Van donderdag 13 april 2017 tot en met woensdag 24 mei 2017 liggen de ontwerpbesluiten ter inzage voor windpark N33 - fase 2. Iedereen kan reageren op de ontwerpbesluiten met een zienswijze.

YARD Energy BV en innogy Windpower Netherlands BV hebben het voornemen om een windpark te realiseren rondom de N33 in de provincie Groningen. Het beoogde windpark heeft een vermogen van circa 120 MW. Het windpark wordt verder aangeduid met de naam Windpark N33.

Waarom dit windpark?

In internationaal verband streeft Nederland naar een energievoorziening die in 2050 CO₂-arm is. Dat betekent dat we moeten overstappen naar hernieuwbare energie om de CO₂-uitstoot terug te dringen en om klimaatverandering tegen te gaan. Windpark N33 levert een belangrijke bijdrage aan de doelstelling van Nederland dat minstens 14% van alle energie in 2020 duurzaam moet zijn. Rijk, provincies, de windenergiesector en natuur- en milieuorganisaties hebben met elkaar afgesproken om in 2020 6.000 MW aan windenergie op land te realiseren. De afspraak is onderdeel van het Energieakkoord. De provincies hebben in overleg met het Rijk 11 grote gebieden aangewezen die geschikt zijn voor windparken van minimaal 100 MW. De locatie van Windpark N33 is daar één van. Dit windpark gaat energie leveren aan meer dan 75.000 huishoudens.

Besluitvorming

Om dit project mogelijk te maken moeten bestemmingsplannen worden aangepast. Dat is gebeurd door middel van een (rijks)inpassingsplan, dat is vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu. Daarnaast zijn 30 overige besluiten nodig. De voorbereiding van deze ontwerpbesluiten gebeurt gelijktijdig met de voorbereiding van het inpassingsplan. Dit verloopt in fasen, onder coördinatie van de Minister van Economische Zaken.

Het inpassingsplan en zeven van de overige besluiten zijn in fase 1 vastgesteld en liggen samen met het milieueffectrapport (MER) van 17 maart 2017 tot en met 28 april 2017 ter inzage. Binnen deze termijn kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De overige 23 besluiten worden voorbereid in fase 2 van het project.

Besluiten fase 2

Deze kennisgeving gaat over fase 2 van de besluitvorming en gaat om 23 besluiten op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Ontgrondingenwet, de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016, de Spoorwegwet, de Waterwet en de Wet beheer Rijkswaterstaatwerken.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van donderdag 13 april 2017 tot en met woensdag 24 mei 2017 de ontwerpbesluiten en de andere onderliggende stukken van fase 2 inzien op www.bureau-energieprojecten.nl en tijdens reguliere openingstijden (op papier) op de volgende locaties:

- gemeente Veendam, Raadhuisplein 5, 9641 AW Veendam;
- gemeente Menterwolde, Kerkstraat 2, 9649 GR Muntendam;
- gemeente Oldambt, Johan Modastraat 6, 9671 CD Winschoten.

U kunt reageren

In uw zienswijze kunt u ingaan op alle onderdelen van de ontwerpbesluiten en de andere onderliggende stukken. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang of verwacht u dat u last gaat krijgen van de activiteiten waarvoor de ontwerpbesluiten zijn aangevraagd? Zo ja, kunt u dat toelichten?

We stellen het op prijs als u aangeeft op welke delen van de ontwerpbesluiten of de onderliggende stukken u reageert en als u uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

Het is goed om te weten dat alleen een belanghebbende die op het ontwerp van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, later tegen dat besluit beroep kan instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Hoe kunt u reageren?

U kunt van donderdag 13 april 2017 tot en met woensdag 24 mei 2017 reageren. Wij ontvangen uw zienswijzen bij voorkeur digitaal. Dat kan via www.bureau-energieprojecten.nl onder 'Windpark N33'. U kunt niet reageren via e-mail.

U kunt ook per post reageren: Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt Windpark N33, Postbus 248, 2250 AE Voorschoten.

Kaart van Windpark N33

Legenda

- Windturbines

0 1 2 3 4 km

N

Uw brief kan alleen als zienswijze in behandeling worden genomen als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars.

Wilt u uw zienswijze mondeling geven? Dan kunt u op werkdagen van 9.00 uur tot 12.00 uur telefonisch contact opnemen met het Bureau Energieprojecten via telefoonnummer (070) 379 89 79.

Wat gebeurt hierna?

Het Bureau Energieprojecten bundelt alle zienswijzen en reacties. Zo snel mogelijk na afloop van de inspraaktermijn kunt u deze downloaden via: www.bureau-energieprojecten.nl. De zienswijzen en reacties worden betrokken bij de definitieve besluiten.

De definitieve besluiten zullen ter inzage worden gelegd. Hierop staat beroep open. Dit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant, huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Meer informatie

Uitgebreide informatie vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u na het bezoeken van de website nog vragen? Dan kunt u bellen met het Bureau Energieprojecten: T (070) 379 89 79.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de zienswijze opzoeken. De zienswijzen zijn vanaf pagina 6 opgenomen.

Zienswijzen op ontwerpbesluiten 'WINDPARK N33 - FASE 2'

Registratienummer	Zienswijzenummer	Reactienummer
c2b-OB-0001	0001	
c2b-OB-0002	0002	
c2b-OB-0003	0003	
c2b-OB-0004	0004	
c2b-OB-0005	0005 (is ingetrokken)	

Alfabetisch overzicht organisaties en zienswijzen

Zienswijzen van organisaties op ontwerpbesluiten 'WINDPARK N33 – FASE 2'

Zienswijzenummer	Organisatie
c2b-OB-0004	Li & Van Wieringen Advocaten en Belastingadviseur, AMSTERDAM, namens 124 particulieren
c2b-OB-0005	Is ingetrokken

Zienswijzen 0001 tot en met 0004

Verzonden: Vrijdag 14 april 2017 10:23
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark N33 - Fase 2

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Particulier

Mede namens:

Wordt u geraakt in uw belang of verwacht u dat u last gaat krijgen van de activiteiten waarvoor de ontwerpbesluiten zijn aangevraagd? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Wij voorzien gezondheidsrisico's door windturbines (stress), onze mooie landschap wordt verpest door de windmolens, waardevermindering van onze woningen, lawaaioverlast, sociale tegenstellingen (bewoners en boeren) vogelsterfte, en er zijn veel betere alternatieven d.m.v zonneparken en windmolens op zee plaatsen, daar is bovendien veel meer wind dus levert dat veel meer op.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Hier bij Meeden broeden ook de beschermdde Grauwe Kiekendief deze lopen ook gevaar door de windmolens.

Reactie

Verzonden: Zondag 23 april 2017 10:54
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Windpark N33 - Fase 2

Aanspreekvorm:
 Aanspreektitel:
 Achternaam:
 Voorvoegsel(s):
 Voorletters:
 Straat:
 Huisnummer:
 Postcode:
 Woonplaats:
 Telefoonnummer:
 E-mailadres:
 Als: Particulier

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Er wordt niet ingegaan op het inklinken van de bodem door de trillingen van de windmolens. Daardoor komt er veel druk op de gas transportleidingen. De windmolens staan tussen de gas transportleidingen in gepland. Als de bodem inklinkt en er een gasbuis barst is dat een grote ramp. Ook als er een windmolen op een gasbuis valt is dat een grote ramp. Zelfs als een windmolen naast een gasbuis valt is dat een ramp omdat er dan zo'n 300ton naast valt. Voor dit soort calamiteiten is er geen rampenplan opgezet.

Wordt u geraakt in uw belang of verwacht u dat u last gaat krijgen van de activiteiten waarvoor de ontwerpbesluiten zijn aangevraagd? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ik ben bezig een bedrijf op te richten die elektrische generatoren gaat bouwen. Deze werken op een nieuw principe zonder gebruik te maken van brandstoffen. Dit is de oplossing voor het Nederlands energie probleem en bespaart honderden miljarden aan subsidiekosten. Het ligt in de bedoeling om de fabriek daarvoor op het industrieterrein "De Gouden Driehoek" in Zuidbroek te bouwen. Omdat het om een 50HA project gaat moet daarom de grootste uitbreiding van het industrieterrein worden gebruikt. In dat gedeelte is nu een windmolen gepland.

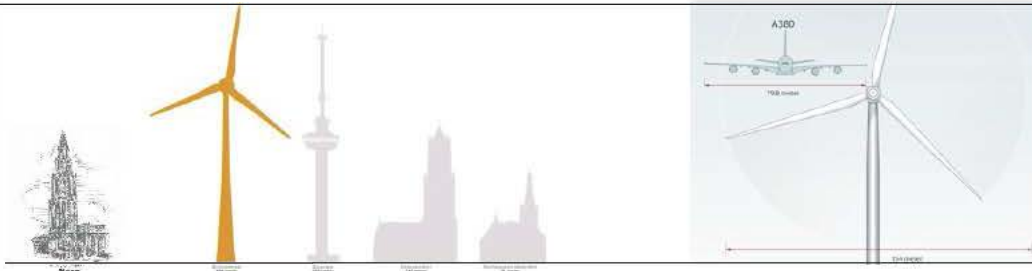
Daar het productieterrein in 1 gesloten eenheid moet komen, in een beveiligde omgeving, is het plaatsen van een windmolen op dat terrein niet gewenst.

Dit is het enig industriegebied waar 50HA aaneengesloten beschikbaar is in de provincie Groningen. Deze plek is gekozen om de bereikbaarheid via weg-water-rail.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

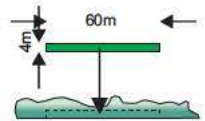
Ik heb bij de eerste Zienswijze beoordeling reeds bezwaar aangetekend en meegedeeld dat de generatoren die wij gaan produceren alle windmolens kunnen vervangen en dan slechts een gebouwtje van 60x20x4m nodig hebben. In de bijlage ziet u het enorme verschil tussen ons EES systeem en de windmolens. Daarbij komt nog het belangrijkste voordeel dat ons EES systeem 24/7 stroom levert en daardoor betrouwbaar is zonder dat er een duur smart grid systeem nodig is. Waar de windmolens alleen stroom leveren als er voldoende wind is, en er een smart grid systeem nodig is.

Voldoende reden om de keuze voor windmolens te heroverwegen. Ik ben gaarne bereid het een en ander toe te lichten.

Bij de immensiteit van de windmolens vallen de grote gebouwen in het niet.
Zelfs een A380 vliegtuig valt in het niet.
Bij een immens windmolenpark van 35 windmolens verspreid over een relatief klein gebied is de impact enorm.

35 windmolens in Menterwolde, geïnstalleerde capaciteit 120MW

120MW geïnstalleerde capaciteit is 48MW effectief. Een 50MW EES installatie produceert 24/7 elektriciteit, vervangt daarmee alle 35 windmolens, maar heeft genoeg aan een gebouw van 60x20x4m. Zo een gebouw kan eenvoudig achter begroeiing verdwijnen, daardoor niet storend in het landschap.

Verzonden: Woensdag 3 mei 2017 18:33
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark N33 - Fase 2

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Particulier

Mede namens:

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

De belangen van omwonenden worden geschonden door de komst van de wind molens, daar deze in dichte nabijheid worden geplaatst. Mijn woning bevindt zich dichtbij de omgeving van de windmolens. Woningen, waaronder die van mij, zullen in waarde dalen. Tevens maak ik mij zorgen om de effecten van windmolens zoals geluid, slagschaduw op mens en dier.

Daarbij wordt de landelijke omgeving; groen, rust, uitzicht, flora/fauna en ruimte aangetast door de plaatsing van de windmolens. Bij regelmatig worden herten in deze omgeving gezien. Ik maak mij ernstige zorgen en stel derhalve voor een alternatief te zoeken.

Reactie

Verzonden: Maandag 22 mei 2017 16:24
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark N33 - Fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Pedro de Medinalaan
Huisnummer: 67
Postcode: 1086 XP
Woonplaats: AMSTERDAM
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: LW Advocaten
Mede namens: Reclamanten juridisch traject

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

zie zienswijze

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

zie zienswijze

Wordt u geraakt in uw belang of verwacht u dat u last gaat krijgen van de activiteiten waarvoor de ontwerpbesluiten zijn aangevraagd? Zo ja, kunt u dat toelichten?

zie zienswijze

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

zie zienswijze

Reactie

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Windpark N33
 Postbus 248
 2250 AE Voorschoten

Tevens digitaal verzonden

Vestiging : Groningen
Datum : 22 mei 2017
Inzake : Windpark N33
Onze ref. : LW/N332EM4ND
Uw ref. : -
Betreft : Zienswijze Fase 2 N33

Advocaten

mr. D.Y. Li*
 mr. V.L. van Wieringen
 mr. N. Hollander
 mr. M.M.J. Arts
 mr. K.J. Zeef
 mw. mr. Y.M. Prins****
 mr. P.Th. van Jaarsveld
 mw. mr. dr. J.G.L. van Nus***
 mw. mr. dr. A. Lutikhuis RA*
 mr. A. Wiersma

Belastingadviseur

drs. F.J. van Dijk**

* lid Insolad
 ** lid Nederlandse Federatie
 Belastingadviseurs
 *** MFN- registermediator
 **** Aspirant-lid vFAS

ZIENSWIJZE

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand de zienswijze in bovengenoemde zaak betreffende het besluit inpassingsplan fase 2.

Dit o.g.v. de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Ontgrondingenwet, Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016, Spoorwewet. Waterwet en Wet beheer Rijkswaterstaatwerken.

Hoogachtend,

A13129

Groningen
 Zuiderpark 15
 Postbus 604
 9700 AP
 Groningen
 T (050) 360 37 68
 F (050) 360 35 61

Bijlagen: uitsluitend per post verzonden

Stadskanaal
 Gasselterstraat 19
 9503 JA
 Stadskanaal
 T (0599) 820 991
 F (0599) 618 431

info@lenvw.nl
 www.lenvw.nl

Lw advocaten

ZIENSWIJZE

op de vergunningaanvragen en (ontwerp) besluiten van Fase 2 van Windpark N33 in de gemeenten Menterwolde, Oldambt en Veendam (Staatscourant 12 april 2017, Nr. 20902)

Zijne excellentie, geachte dame, heer,

Partijen:

- 1) Stichting Platform Tegenwind N33, gevestigd te _____; hierna te noemen "de Stichting" waarvan de statuten en uittreksel Kamer van Koophandel als bijlage 1 zijn bijgevoegd;
- 2) De (rechts)personen die in het als bijlage 2 hierbij overgelegde overzicht zijn vermeld, met vertrouwelijkheidsclaim op hun NAW-gegevens;

allen aan te duiden als "reclamanten" tenzij een afzonderlijke aanduiding gewenst, nuttig of noodzakelijk is,

die woonplaats kiezen aan de Pedro de Medinalaan 67, 1086 XP Amsterdam ten kantore van de advocaat mr. dr.

Reclamanten dienen een zienswijze in op de vergunningaanvragen en (ontwerp) besluiten van fase 2 van Windpark N33 in de gemeenten Menterwolde, Oldambt en Veendam.

hierna: voorgenomen besluiten/plannen, en/of: de besluitvorming/de bestreden besluiten.

De voorgenomen besluiten liggen tot en met 24 mei 2017 ter inzage en daarop kan tijdens de periode van ter visielegging worden ingesproken bij zienswijze.

STAATSCOURANT

Nr. 20902

12 april

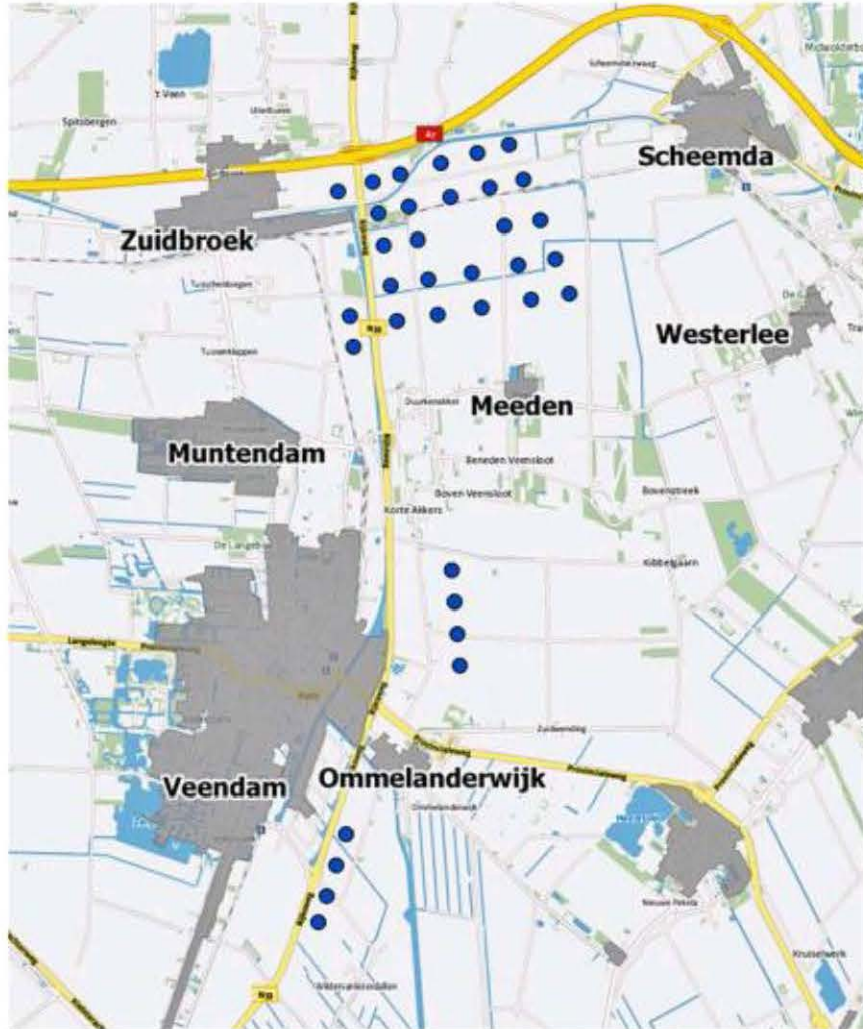
2017

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.

Windpark N33 – fase 2, Ministerie van Economische Zaken

Van donderdag 13 april 2017 tot en met woensdag 24 mei 2017 liggen de ontwerpbesluiten ter inzage voor windpark N33 – fase 2. Iedereen kan reageren op de ontwerpbesluiten met een zienswijze.

LW advocaten

Kaart van Windpark N33

Legenda

- Windturbines

YARD Energy BV en innogy Windpower Netherlands BV hebben het voornemen om een windpark te realiseren rondom de N33 in de provincie Groningen. Het beoogde windpark heeft een vermogen van circa 120 MW. Het windpark wordt verder aangeduid met de naam Windpark N33.

Waarom dit windpark?

In internationaal verband streeft Nederland naar een energievoorziening die in 2050 CO₂-arm is. Dat

Lw advocaten

betekent dat we moeten overstappen naar hernieuwbare energie om de CO₂-uitstoot terug te dringen en om klimaatverandering tegen te gaan. Windpark N33 levert een belangrijke bijdrage aan de doelstelling van Nederland dat minstens 14% van alle energie in 2020 duurzaam moet zijn. Rijk, provincies, de windenergiesector en natuur- en milieuorganisaties hebben met elkaar afgesproken om in 2020 6.000 MW aan windenergie op land te realiseren. De afspraak is onderdeel van het Energieakkoord. De provincies hebben in overleg met het Rijk 11 grote gebieden aangewezen die geschikt zijn voor windparken van minimaal 100 MW. De locatie van Windpark N33 is daar één van. Dit windpark gaat energie leveren aan meer dan 75.000 huishoudens.

Besluitvorming

Om dit project mogelijk te maken moeten bestemmingsplannen worden aangepast. Dat is gebeurd door middel van een (rijks)inpassingsplan, dat is vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu. Daarnaast zijn 30 overige besluiten nodig. De voorbereiding van deze ontwerpbesluiten gebeurt gelijktijdig met de voorbereiding van het inpasingsplan. Dit verloopt in fasen, onder coördinatie van de Minister van Economische Zaken.

Het inpasingsplan en zeven van de overige besluiten zijn in fase 1 vastgesteld en liggen samen met het milieueffectrapport (MER) van 17 maart 2017 tot en met 28 april 2017 ter inzage. Binnen deze termijn kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De overige 23 besluiten worden voorbereid in fase 2 van het project.

Besluiten fase 2

Deze kennisgeving gaat over fase 2 van de besluitvorming en gaat om 23 besluiten op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Ontgrondingenwet, de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016, de Spoorwegwet, de Waterwet en de Wet beheer Rijkswaterstaatwerken.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van donderdag 13 april 2017 tot en met woensdag 24 mei 2017 de ontwerpbesluiten en de andere onderliggende stukken van fase 2 inzien op www.bureau-energieprojecten.nl en tijdens reguliere openingstijden (op papier) op de volgende locatie:

- gemeente Veendam, Raadhuisplein 5, 9641 AW Veendam;
- gemeente Menterwolde, Kerkstraat 2, 9649 GR Muntendam;
- gemeente Oldambt, Johan Modestraat 6, 9671 CD Winschoten.

U kunt reageren

In uw zienswijze kunt u ingaan op alle onderdelen van de ontwerpbesluiten en de andere onderliggende stukken. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang of verwacht u dat u last gaat krijgen van de activiteiten waarvoor de ontwerpbesluiten zijn aangevraagd? Zo ja, kunt u dat toelichten?

We stellen het op prijs als u aangeeft op welke delen van de ontwerpbesluiten of de onderliggende stukken u reageert en als u uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

Het is goed om te weten dat alleen een belanghebbende die op het ontwerp van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, later tegen dat besluit beroep kan instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Hoe kunt u reageren?

U kunt van donderdag 13 april 2017 tot en met woensdag 24 mei 2017 reageren. Wij ontvangen uw zienswijzen bij voorkeur digitaal. Dat kan via www.bureau-energieprojecten.nl onder 'Windpark N33'. U kunt niet reageren via e-mail.

U kunt ook per post reageren: Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt Windpark N33, Postbus 248, 2250 AE Voorschoten. Uw brief kan alleen als zienswijze in behandeling worden genomen als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars.

Wilt u uw zienswijze mondeling geven? Dan kunt u op werkdagen van 9.00 uur tot 12.00 uur telefonisch contact opnemen met het Bureau Energieprojecten via telefoonnummer (070) 379 89 79.

LW advocaten

Wat gebeurt hierna?

Het Bureau Energieprojecten bundelt alle zienswijzen en reacties. Zo snel mogelijk na afloop van de inspraaktermijn kunt u deze downloaden via: www.bureau-energieprojecten.nl. De zienswijzen en reacties worden betrokken bij de definitieve besluiten.

De definitieve besluiten zullen ter inzage worden gelegd. Hierop staat beroep open. Dit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant, huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Meer informatie

Uitgebreide informatie vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u na het bezoeken van de website nog vragen? Dan kunt u bellen met het Bureau Energieprojecten: T (070) 379 89 79.

Inhoudsopgave

Algemeen	- 11 -
Onlosmakelijke activiteiten	- 14 -
Geldigheidsduur vergunning	- 14 -
Externe veiligheid	- 14 -
Coördinaten	- 15 -
Verkeersintensiteit	- 15 -
Kosten	- 16 -
Kabeltracé elektrische infrastructuur	- 16 -
Permanente wegen	- 16 -
Tijdelijke wegen	- 17 -
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	- 18 -
2.1 Omgevingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder Menterwolde (iWN)	- 18 -
Externe veiligheid	- 18 -
<i>Stikstoffabriek</i>	- 19 -
Archeologie	- 20 -
Locatie	- 20 -
Eigendomssituatie	- 21 -
Verkeersintensiteit	- 21 -
Boomkap	- 22 -
2.2 Omgevingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder Menterwolde (iWN)	- 22 -
2.3 Omgevingsvergunning 1 deelgebied windpark Vermeer Noord (VN)	- 23 -
Aanvraagformulier	- 23 -
Toelichting	- 24 -
Vorbereidingsbesluit Stikstoffabriek / Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf	- 24 -
Wegen, verbredingen, in- en uitritten	- 25 -
Wijziging in de omgevingsvergunning voor bouw en milieu	- 26 -
Tekeningen boringen	- 26 -
Boorplan A.G. Wildervanckkanaal	- 26 -
Boorplan Vennenweg	- 27 -
Boorplan Vennenweg	- 29 -
Boorplan Zuidbroek	- 30 -
Boorplan Winschoterdiep	- 31 -
Archeologisch onderzoek	- 32 -
Kappen van bomen	- 33 -
Vorbereidende werkzaamheden	- 33 -
Watercompensatie	- 34 -
Eigendomssituatie	- 34 -

2.4	Omgevingsvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN)	- 35 -
	Aanvraagformulier.....	- 35 -
	Vorbereidingsbesluit Stikstoffabriek / Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf	- 36 -
	Wegen, verbredingen, in- en uitritten	- 37 -
	Archeologisch onderzoek.....	- 37 -
	Kappen van bomen.....	- 38 -
	Vorbereidende werkzaamheden	- 38 -
	Watercompensatie	- 39 -
	Eigendomssituatie.....	- 40 -
	Quick scan ecologie	- 40 -
	<i>Natura 2000-gebieden</i>	- 40 -
	<i>Mitigerende maatregelen</i>	- 40 -
	<i>Ontheffing</i>	- 41 -
	<i>Cumulatie</i>	- 41 -
	<i>Verwijderingsfase</i>	- 41 -
	<i>Nieuwe soorten</i>	- 41 -
	<i>Zorgplicht</i>	- 41 -
2.5	Omgevingsvergunning deelgebied Vermeer Noord (VN) (milieu neutrale wijziging)	- 41 -
	Aanvraagformulier.....	- 42 -
	Inkoopstation.....	- 42 -
	Milieugevolgen	- 43 -
	M.e.r.-plicht	- 43 -
	Toetsingscriteria	- 43 -
	Bouwen van een bouwwerk	- 44 -
	Eigendomssituatie	- 44 -
2.6	Omgevingsvergunning deelgebied Eekerpolder Oldambt (iWN)	- 44 -
	Aanvraagformulier.....	- 45 -
	Machtiging.....	- 45 -
	Kabeltracé elektrische infrastructuur	- 45 -
	Wegen, tijdelijke verhardingen, in- en uitritten	- 46 -
	Geldigheidsduur vergunning	- 46 -
	Archeologie	- 46 -
	Watercompensatie	- 47 -
	Verkeersintensiteit	- 47 -
	Eigendomssituatie.....	- 47 -
	Externe Veiligheid	- 47 -
	Vorbereidingsbesluit Stikstoffabriek / Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf	- 48 -
2.7	Omgevingsvergunning deel gebied Vermeer Midden (VM)	- 48 -
	Aanvraagformulier.....	- 49 -
	Toelichting op de aanvraag.....	- 49 -
	Archeologie	- 49 -

Eigendomssituatie.....	- 51 -
Externe Veiligheid.....	- 51 -
2.8 Omgevingsvergunning deel gebied Vermeer Zuid (VZ).....	- 52 -
Kappen bomen.....	- 52 -
Archeologie.....	- 53 -
Verkeersintensiteit.....	- 54 -
Eigendomssituatie.....	- 55 -
Externe Veiligheid.....	- 55 -
Ontgrondingenwet.....	- 56 -
1.1 Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder (iWN).....	- 56 -
Aanvraag.....	- 56 -
Ontwerpbesluit.....	- 59 -
Belangenafweging.....	- 61 -
1.2 Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder (iWN).....	- 62 -
Aanvraag.....	- 62 -
Overige bezwaren.....	- 62 -
1.3 Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN).....	- 63 -
Aanvraag.....	- 63 -
Ontwerpbesluit.....	- 64 -
Overige bezwaren.....	- 65 -
1.4 Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN).....	- 65 -
Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016.....	- 66 -
Provinciale vergunning deelgebied Vermeer Noord (VN).....	- 66 -
Boorplannen.....	- 66 -
Tekeningen boringen.....	- 66 -
Eigendomssituatie.....	- 66 -
Uitvoering.....	- 67 -
Bodemverontreiniging.....	- 67 -
Externe veiligheid.....	- 67 -
5. Spoorwegwet.....	- 69 -
5.1 Spoorwegwetvergunning deelgebied Eekerpolder (iWN).....	- 69 -
Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen.....	- 69 -
Voorschriften.....	- 70 -
Machtiging.....	- 70 -
Externe veiligheid.....	- 71 -
Eigendomssituatie.....	- 72 -
5.2 Spoorwegwetvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN).....	- 72 -
5.3 Spoorwegwetvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN).....	- 73 -
Waterwet.....	- 75 -
Watervergunning deelgebied Vermeer Noord (VN).....	- 75 -
Voorschriften.....	- 75 -

Punt 5.4.....	- 75 -
Punt 5.5.....	- 76 -
Wegen	- 76 -
Aanvraagformulier.....	- 76 -
Privaatrechtelijke belemmering	- 77 -
Kosten.....	- 77 -
Boorplan A.G. Wildervanckkanaal	- 77 -
Boorrapport Winschoterdiep	- 79 -
Tekeningen boringen	- 81 -
Wat beheer Rijkswaterstaatwerken.....	- 81 -
5.4 Wbr-vergunning 1 Vermeer Noord (VN).....	- 82 -
Voorschriften.....	- 82 -
Betrokken belangen	- 84 -
Motivering	- 84 -
Aanvraagformulier.....	- 84 -
Wegen, verhardingen, in-, en uitritten	- 85 -
Geldigheidsduur vergunning	- 85 -
Boorrapport A.G. Wildervanckkanaal.....	- 85 -
ABC Technische tekeningen.....	- 86 -
5.5 Wbr-vergunning 2 Vermeer Noord (VN).....	- 87 -
Voorschriften.....	- 87 -
Aanvraagformulier.....	- 87 -
5.6 Wbr-vergunning Vermeer Midden (VM).....	- 87 -
5.7 Wbr-vergunning Vermeer Zuid (VZ)	- 88 -
6. Conclusie.....	- 89 -
Bijlagenlijst.....	- 90 -

Algemeen

De vergunningen die zijn aangevraagd in de tweede fase van het Windpark N33, te weten:

- 1 Omgevingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder Menterwolde (iWN)
B&W gemeente Menterwolde
- 2 Omgevingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder Menterwolde (iWN)
B&W gemeente Menterwolde
- 3 Omgevingsvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN)
B&W gemeente Menterwolde
- 4 Omgevingsvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN)
B&W gemeente Menterwolde
- 5 Omgevingsvergunning deelgebied Vermeer Noord (VN) (milieu neutrale wijziging)
B&W gemeente Menterwolde
- 6 Omgevingsvergunning deelgebied Eekerpolder Oldambt (iWN)
B&W gemeente Oldambt
- 7 Omgevingsvergunning deel gebied Vermeer Midden (VM)
B&W gemeente Veendam
- 8 Omgevingsvergunning deel gebied Vermeer Zuid (VZ)
B&W gemeente Veendam
- 9 Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder (iWN)
GS Provincie Groningen
- 10 Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder (iWN)
GS Provincie Groningen
- 11 Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN)
GS Provincie Groningen
- 12 Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN)
GS Provincie Groningen
- 13 Ontgrondingsvergunning deelgebied Vermeer Midden (VM)
GS Provincie Groningen
- 14 Ontgrondingsvergunning deelgebied Vermeer Zuid (VZ)
GS Provincie Groningen
- 15 Provinciale vergunning deelgebied Vermeer Noord (VN)
GS Provincie Groningen
- 16 Spoorwegwetvergunning deelgebied Eekerpolder (iWN)
ProRail
- 17 Spoorwegwetvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN)
ProRail
- 18 Spoorwegwetvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN)
ProRail
- 19 Watervergunning deelgebied Vermeer Noord (VN)
db Waterschap Hunze en Aa's

- 20 Wbr-vergunning 1 Vermeer Noord (VN)
Minister van IenM (Rijkswaterstaat)
- 21 Wbr-vergunning 2 Vermeer Noord (VN)
Minister van IenM (Rijkswaterstaat)
- 22 Wbr-vergunning Vermeer Midden (VM)
Minister van IenM (Rijkswaterstaat)
- 23 Wbr-vergunning Vermeer Zuid (VZ)
Minister van IenM (Rijkswaterstaat)

zijn op onjuiste en onzorgvuldige wijze tot stand gekomen en zijn in zowel formele als materiële zin gebrekkig. Reclamanten betwisten dat aan de algemene c.q. bijzondere wetgeving is voldaan. Reclamanten vragen om herroeping van de vergunningen.

Reclamanten ontkennen en betwisten alle stellingen bij de bestreden besluiten. Niet behandeling van enig punt in die bestreden besluitvorming met stukken en bijgevoegde documenten die daarvan deel uitmaken, houdt vanzelfsprekend geen erkenning ervan in.

Reclamanten zijn bereid hun stellingen door alle middelen rechtens, in het bijzonder door het overleggen van aanvullende deskundigenbevindingen voortvloeiende uit hetgeen in deze zienswijze is verrat, te bewijzen. Dit overigens onder protest tot gehoudenheid daartoe en uitsluitend indien en voorzover op hen enige bewijslast rust. In het bijzonder om het nader raadplegen en horen van deskundigen zal gelasting en benoeming ten laste van de Staat zo nodig in rechte worden verzocht.

Aan deze zienswijze zijn gevoegd bijlagen, waaronder begrepen deskundigenberichten. Deze bijlagen behoren onlosmakelijk tot en maken integraal deel uit van deze zienswijze. Reclamanten merken op dat bij een (schijnbare) tegenstelling of tegenstrijdigheid tussen de bijlagen en de zienswijze, de tekst van deze zienswijze prevaleert. Kopjes en nummering van de (ondeelbare en niet splitsbare) delen van deze zienswijze zijn uitsluitend bedoeld om verwijzing naar die onderdelen te vergemakkelijken en zullen de interpretatie van de betreffende delen niet beïnvloeden.

Ten behoeve van de zienswijze wordt hier herhaald en integraal ingelast al hetgeen in de zienswijze en het beroepschrift tegen de eerste fase besluiten van windpark N33 reeds naar voren zijn gebracht en treft u aan in **bijlage 7 en 8** (exclusief bijlagen). Met betrekking tot het belang van reclamanten en de relativiteit verwijzen reclamanten naar de uitgebreide onderbouwing hiervan in hun zienswijze tegen de eerste fase besluiten. Aangezien deze tweede fase besluiten onlosmakelijk verbonden zijn met de besluiten van de eerste fase, zal het oordeel en de onderbouwing van deze onderwerpen niet verschillend zijn. Enkele bijlagen uit de zienswijze en het beroepschrift zijn vanwege de relevantie wel bijgevoegd in deze zienswijze.

De zienswijze is gericht tegen het gehele besluit en alle onderdelen daarvan, tenzij expliciet is aangegeven dat met aangeduide onderdelen wordt ingestemd wat niet zo is. Alle argumenten die worden genoemd bij dit beroep moeten worden geacht te zijn ingebracht bij alle stellingen die in dit beroep worden ingenomen en conclusies die worden getrokken, niet slechts in verband met de paragraaf waarin deze zijn verrat.

LW advocaten

Hierna wordt eerst in algemene zin ingegaan op de omissies, onjuistheden en onzorgvuldigheden met betrekking tot de vergunningen. Vervolgens zullen de vergunningen afzonderlijk, afgebakend per wet en type, besproken worden. Omdat de vergunningaanvragen deels overeen komen, zullen delen van de zienswijze van reclamanten over de vergunningaanvragen eveneens hetzelfde zijn zodat hun daartegen gerichte grieven onoverkomelijk gelijk zijn. Voor de volledigheid worden deze delen toch genoemd en betwist door reclamanten op alle essentiële delen.

Onlosmakelijke activiteiten

Op grond van art. 2.7 Wabo hadden initiatiefnemers ervoor moeten zorgen dat alle onlosmakelijke activiteiten binnen het betrokken project, dus ook deze tweede fase ontwerp-omgevingsvergunningen die betrekking hebben op werkzaamheden ten behoeve van de aanleg en exploitatie van het Windpark N33, ten grondslag lagen aan de bestreden omgevingsvergunningen uit de eerste fase. De Afdeling oordeelde ook dat onlosmakelijke activiteiten niet gedeeltelijk vergund of geweigerd kunnen worden.¹ Reclamanten stellen dat er sprake is van juridische onlosmakelijkheid. Activiteiten die behoren tot de verschillende categorieën activiteiten als in art. 2.1 en 2.2 Wabo zijn onlosmakelijke activiteiten. Zonder elektrische kabeltracés, aan- en toevoerwegen zou het windpark feitelijk immers niet geëxploiteerd kunnen worden. Aangezien er in twee verschillende fasen is vergund, is er gehandeld in strijd met het systeem van de Wabo. Reclamanten vragen herroeping van de bestreden vergunningen.

Geldigheidsduur vergunning

Een tijdelijke vergunning is aan de orde als de aard van de betreffende activiteit dat met zich meebrengt. Nu het Windpark N33 tijdelijk bestemd is, ligt het voor de hand dat ook de overige werkzaamheden die nodig zijn voor de aanleg en exploitatie van het windpark tijdelijk bestemd worden. Reclamanten betwisten al de tijdsduur van de bestemming van de windturbine in de zienswijze en beroep tegen de eerste fase besluiten. De SDE+ regeling gaat uit van de maximale turbineleeftijd van 12-15 jaar. Ervan uitgaande dat exploitatie van het windpark zonder subsidie geen doorgang kan vinden, zal de exploitatie na 15 jaar subsidieverlening of eerder – naar ervaringsregels 9 jaar - stoppen. Reclamanten stellen gerechtvaardigd dat de windturbines na 15 jaar niet meer in werking zullen zijn. Onduidelijk is waarom de vergunningen in de eerste fase van de besluitvorming voor 20 jaar verleend zijn, en de vergunningen in deze tweede fase van besluitvorming zelfs permanent c.q. voor onduidelijk, niet kenbaar tijdsverloop. Wegen met verbreding daarvan, kabel- en leidingtracés, ook onder spoor- en waterwegen zullen overbodig zijn wanneer de windturbines niet meer werkzaam zijn. Het is voldoende aannemelijk dat de vergunningen slechts tijdelijk benodigd zijn. Wanneer deze werken zich ongebruikt in de omgeving bevinden, druist dit in tegen het doelmatig gebruik van de vergunningen en worden belangrijke wettelijke beschermingsdoelstellingen geschonden. Reclamanten stellen dat de geldigheidsduur van onderhavige vergunningen onvoldoende duidelijk bepaald is, c.q. onzorgvuldig is omdat de aard van de werken tijdelijkheid met zich meebrengt. Daarbij stellen reclamanten dat de vergunningen onterecht niet voorzien in een verwijderings-/sloopplicht, wat onzorgvuldig is.

Externe veiligheid

Met betrekking tot de externe veiligheid wijzen reclamanten op het omvangrijk stelsel van (explosief, hogedruk) aardgas-, brandstof-, stikstofleidingen en (hoogspanning) kabeltracés. Bij de aanleg en verbreding van wegen, de aanleg van extra elektriciteitskabels ook onder water- en spoorwegen moet er zeer zorgvuldig rekening gehouden worden met deze aanwezige risico objecten. Graafwerkzaamheden die te dichtbij plaatsvinden, of wanneer er feitelijk gestuit wordt op een aanwezige kabel of leiding, kunnen ernstig gevaar zettende consequenties hebben. De aanwezige risico's die nu door initiatiefnemers in de beoordeling zijn meegenomen, worden gebaseerd op gegevens van de website risicokaart.nl. Reclamanten stellen dat deze gegevens onvoldoende zijn onderzocht en onzorgvuldig zijn meegenomen bij de beoordeling. Hiervoor verwijzen reclamanten naar de paragrafen met

¹ ABRS 23 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:755.

betrekking tot de externe veiligheid hieronder. Bovendien stellen reclamanten dat de gegevens op risicokaart.nl ernstig verouderd zijn, en niet ten grondslag kunnen liggen aan een zorgvuldig genomen besluit. Zoals ook in de zienswijze, het beroep en bijlagen tegen besluiten uit de eerste fase is aangegeven, bevinden zich aanvullend op de aangegeven objecten op risicokaart.nl, (veel) meer gevaar zettende leiding- en kabeltracés op het plangebied van Windpark N33. Reclamanten hebben uit betrouwbare bron vernomen dat de getoonde gegevens op de risicokaarten dateren van 2006, en dat sindsdien geen update plaats heeft gevonden. Op basis van het regionaal risicoprofiel zijn de Gedeputeerde Staten van Groningen verantwoordelijk voor het functioneel beheer en onderhoud van de kaarten, maar hebben dat nu al meer dan tien jaar nagelaten, wat werkelijk in casu onverantwoord is. Reclamanten stellen vast dat de huidige risicokaarten geen waarheidsgetrouw beeld geven van de aanwezige risico's, de daadwerkelijke risico's onbekend zijn en wijzigingen/aanvullingen onzorgvuldig worden bijgehouden. Toetsing aan deze risicokaarten kan niet ten grondslag liggen aan deze vergunningen. Reclamanten stellen dat alvorens ergens in het plangebied graafwerkzaamheden zullen plaatsvinden, er een nieuwe, kloppende, zorgvuldige risicokaart vastgesteld moet worden, gebaseerd op de feitelijk aanwezige, concrete risico's op dit moment.

Coördinaten

Voor de precieze situering van de geplande kabels, leidingen, wegen en tunnels onder water- en spoorwegen is het van belang dat de GPS-coördinaten, zonder voorwaarden en beperkingen, duidelijk zijn. Alleen op basis van deze exacte, concrete locaties kan een gefundeerd, zorgvuldig onderzoek naar de externe veiligheid en mogelijke schending van archeologische waarden gedaan worden. Ook volgens de rechtspraak zijn GPS-coördinaten leidend/bepalend.² Reclamanten missen bij onderstaande vergunningen de GPS-coördinaten van de geplande werken c.q. stellen dat de gegeven locatieaanduiding onvolledig is en daardoor geen zorgvuldig besluit genomen is.

De bovengenoemde (overigens zeer onzorgvuldige, niet waarheidsgetrouwe) risicokaarten van risicokaarten.nl, zijn waarschijnlijk ook gebaseerd op GPS-coördinaten, waardoor feitelijk geen zorgvuldige risico-afweging gemaakt kan worden, wanneer nieuw geplande werken/(risicovolle) objecten niet op basis van dezelfde locatieaanduiding vergund worden.

Verkeersintensiteit

Reclamanten stellen vast dat de vergunningen op geen enkele wijze inzicht geven over de concrete effecten op de toename van verkeersintensiteit als gevolg van het aanleggen en verbreden van toegangswegen, het realiseren en onderhouden van de windturbines en het aanleggen van de elektrische infrastructuur. Voor bijvoorbeeld alleen al de installatie van de windturbines moet rekening gehouden worden met tientallen bouwvoertuigen, en worden er circa 250 transportbewegingen per windturbineaanleg verwacht. Reclamanten verwachten ernstige cumulatieve hinder als gevolg van deze extra verkeersintensiteit. Het is opmerkelijk dat hier geen preventieplan over opgesteld is omdat windturbines tot doel hebben het milieu te sparen. Gezien het aantal vervoersbewegingen met zeer groot materieel is een preventieplan zeker benodigd. Aanvullend willen reclamanten wijzen op recente rechtspraak van de Afdeling dat in de afweging van hetgeen een goede ruimtelijke ordening in dit geval inhoudt, niet alleen milieubelangen aan de orde komen, maar ook de belangen van het

² Rechtbank Zwolle-Lelystad 18 januari 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BV2049.

behouden en herstellen van een uit ruimtelijk oogpunt goed woon-, werk- en ondernemersklimaat.³ In deze uitspraak werd de vrees voor verkeerscongestie aangenomen als ruimtelijk belang.

Kosten

In strijd met de indieningsvereisten bij iedere aanvraag ex art. 1.3 lid 3 Regeling omgevingsrecht, constateren reclamanten dat er geen opgave van de kosten van de te verrichten werkzaamheden is gedaan. Het is voor reclamanten onduidelijk of en hoe de exploitatiebegroting van Windpark N33 rekening heeft gehouden met deze kosten. Bij gebrek aan wetenschap daaromtrent betwisten reclamanten dat initiatiefnemers voldoende draagkrachtig zijn om kosten ter realisatie, met de in het concrete geval vereiste monitoring, van deze vergunningen op zich te kunnen nemen. Daarmee is de financieel economische uitvoerbaarheid van Windpark N33, en onderhavige vergunningen als onlosmakelijk verbonden, niet gegarandeerd.

Kabeltracé elektrische infrastructuur

De te leggen elektriciteitskabels verbinden de 35 windturbines van het park, eindpunt van de kabels zijn inkoopstations. Reclamanten constateren dat de tracés zoals weergegeven in de bijlagen en waarop de onderzoeken zijn gebaseerd, niet de exact geplande locaties zullen zijn. Omdat de vergunningen voor de individuele windturbines (in de eerste fase verleend) uitgaan van flexibele locaties met een bandbreedte van 15 meter, kan de exacte locatie van de elektrische infrastructuur nog niet bepaald worden. Reclamanten missen een dergelijke flexibele aanduiding in deze vergunning, en stellen dat de onderliggende rapporten en de eigendomsverklaringen deze eventuele wijziging in locatie onvoldoende in acht nemen. Dit maakt de rapporten onzorgvuldig. Zij kunnen niet ten grondslag liggen aan deze vergunning. Reclamanten verwijzen hiervoor naar onderstaande paragrafen met betrekking tot archeologie, de eigendomssituatie en externe veiligheid bij alle verschillende vergunningen.

Permanente wegen

Bij de bouw van het windpark worden er (tijdelijk) wegen aangelegd en aangesloten op gemeentelijke-, provinciale- en rijkswegen. Deze fungeren als toevoerwegen van en naar windturbines en zijn permanent nodig om de windturbines in geval van onderhoud of een calamiteit te kunnen bereiken. Er wordt gesproken over 'permanente wegen', gebruikt tijdens de exploitatiefase van het windpark. De windturbines zijn voor 30 jaar vergund. Voor reclamanten onduidelijk is waarom deze wegen niet enkel - uitsluitend - ten tijde van exploitatie van het windpark worden vergund.

Omdat de vergunningen voor de individuele windturbines (in de eerste fase verleend) uitgaan van flexibele locaties met een bandbreedte van 15 meter, kan de exacte locatie van de (te verbreden) wegen, in- en uitritten nog niet bepaald worden. Reclamanten missen een dergelijke flexibele aanduiding in deze vergunning, en stellen dat de onderliggende rapporten deze eventuele wijziging in locatie onvoldoende in acht nemen, daardoor de rapporten onzorgvuldig zijn en niet ten grondslag kunnen liggen aan deze vergunning. De vergunning had niet verleend mogen worden.

³ ABR 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1992, r.o. 3.3.

Tijdelijke wegen

Voor Spoorwegwetvergunning van windpark Vermeer Noord wordt een zogenaamde 'semipermanente weg' aangelegd, onder het spoor door. Deze weg wordt aangelegd om groot transport mogelijk te maken. Het gaat niet om een tijdelijke vergunning, maar het is de bedoeling dat ook tijdens de exploitatie gebruik gemaakt kan worden van de wegen in geval van extreem groot onderhoud waarbij exceptioneel vervoer noodzakelijk is. De weg heeft een verhard oppervlak, en de fysieke structuur zal na de bouw niet worden verwijderd maar alleen buiten gebruik worden gesteld. Hieruit afleidende dat voor het onderhoud inderdaad exceptioneel vervoer noodzakelijk is, zouden de andere 'onderhoudswegen' ten aanzien van de andere omgevingsvergunningen in de vorm van een semipermanente weg vergund moeten. Het wettelijk vereist onderhoud kan niet plaatsvinden, nu reclamanten betwisten dat alle windturbine locaties toegankelijk zijn voor groot vervoer.

De noodzaak van de kwaliteit en breedte van aan- en afvoerwegen naar windturbines wordt bevestigd en aangegeven onontkoombaar door de serieuze actualiteit van een recent ernstig en noodlottig ongeluk in Duitsland door een colonne die een windturbinewiek vervoerde. De windturbinevleugel kwam verticaal over twee rijbanen te liggen, als gevolg waarvan meerdere weggebruikers zwaargewond zijn afgevoerd. Reclamanten missen het eenduidig en onverkort voorgeschreven zijn van regels en kwaliteitseisen waaraan toevoerwegen naar het windpark, zowel van tijdens de bouw- als de exploitatiefase van het windpark, moeten voldoen.⁴ Hierbij gaat het ook en vooral om toevoerwegen van windturbineonderdelen die reëel hun oorsprong vinden in fabrieken uit het buitenland, zelfs buiten de EU.

⁴Zie onder andere: 'handleiding veilig werken aan wegen 2003', CROW.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

2.1 Omgevingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder Menterwolde (iWN)

Reclamanten betwisten de verlening van Omgevingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder Menterwolde. De omgevingsvergunning ziet op werkzaamheden ten behoeve van de aanleg en exploitatie van windpark N33, deelgebied Eekerpolder. De volgende activiteiten zijn vergund aan Innogy Windpower Netherlands:

- het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, en werkzaamheden in gevallen waarin dat bij een bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit is bepaald, Wabo art. 2.1, lid 1, onder b;
- het veranderen van een inrichting, Wabo art. 2.1, lid 1 onder e;
- aanleggen van wegen, Wabo art. 2.2, lid 1, onder d en Algemene Plaatselijke Verordening(APV), art. 2.11, lid 1;
- het maken van uitwegen, Wabo art. 2.2, lid 1, onder e en APV. 2.12, lid 1;
- gebruik als bedoeld in het voorbereidingsbesluit, Wabo 2.1., lid 1 onder c.

Reclamanten constateren dat de vergunning op onzorgvuldige wijze tot stand is gekomen en dient te worden heroverwogen c.q. herroepen.

Het ontwerpbesluit door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Menterwolde is niet voorzien van een datum, wat zeer onnauwkeurig en onzorgvuldig is.

Externe veiligheid

Volgens de vergunning is met betrekking tot buisleidingen (bestemming leiding - buisleiding), gasleidingen (bestemming leiding - gas) en hoogspanningsleidingen (bestemming leiding - hoogspanningsverbinding) vooraf advies ingewonnen over bij het betreffende leidingbeheer en zijn op basis daarvan profielen aangemaakt. Gelet hierop is er geen aanleiding gevonden om de vergunningen te weigeren voor zover het deze activiteit betreft. Er ligt geen kenbaar en deugdelijk onderzoek aan deze conclusie ten grondslag. Onderstaand figuur toont de veelheid aan wegen- en kabeltracés die op basis van onderhavige vergunning in deelgebied Eekerpolder zal worden aangelegd. Deze kabels en wegen zullen de al aanwezige (explosief, hogedruk) aardgas-, brandstof-, stikstofleidingen en (hoogspanning) kabeltracés kruisen en/of zullen hier parallel aan lopen. Zonder relevant concreet object verifieerbaar, methodologisch en empirisch onderzoek kan het besluit niet zorgvuldig zijn.

Figuur, gebied Eekerpolder Windpark N33, bouw van turbine, leidingtracés, onderhoudswegen, trafostation.

De toelichting benoemt zelf dat de 33kV-kabel tussen WT14 en WT10 leidingen van de NAM kruist, de kabel tussen WT20 & WT14 de leidingen van de Gasunie kruist, nabij WT20 wordt de Munte Watering gekruist wordt, de 110kV-kabel nabij WT21 onder een bestaande 380kV-hoogspanningsverbinding aangelegd wordt en ook dat er een vijftal Gasunie-leidingen wordt gekruist door de 110kV-kabel nabij station Meeden. Reclamanten hebben het gerechtvaardigd vermoeden dat dit niet de enige kabels zullen zijn die worden gekruist, en stellen dat de externe veiligheid ernstig in het geding is bij deze veelheid aan graafwerkzaamheden en werkzaamheden op/nabij/rondom ernstig risicovolle en explosieve objecten.

Stikstoffabriek

Voor het gebied waar de werkzaamheden worden uitgevoerd is onder andere ook het voorbereidingsbesluit Stikstofinstallatie Zuidbroek van kracht. Dit besluit van 31 januari 2016 bepaalt onder andere dat het verboden is om zonder een omgevingsvergunning wegen of paden aan te leggen, voorwerpen in de bodem te drijven, grondbewerkingen uit te voeren (art. 2 lid 1 Voorbereidingsbesluit Stikstofinstallatie Zuidbroek)

De Minister van Economische Zaken en het beheer van de aanvullende stikstofproductiefaciliteit hebben geadviseerd dat het voorgenomen gebruik, het betreffende gebied niet minder geschikt maakt voor de verwezenlijking van de in het Rijksinpassingsplan voor de Stikstofinstallatie Zuidbroek aan de gronden te geven bestemming, dus dat de vergunning verleend kan worden.

Reclamanten stellen dat er geen, onvoldoende, ondeugdelijk c.q. onzorgvuldig onderzoek is gedaan. Het advies is niet kenbaar en ondeugdelijk gemotiveerd. Bij gebrek aan wetenschap daaromtrent hebben reclamanten het gerechtvaardigd vermoeden dat er geen zorgvuldig onderzoek aan ten grondslag ligt. Reclamanten vrezen voor hun veiligheid indien en voor zover uitvoering van deze vergunning niet verenigbaar is met het Voorbereidingsbesluit Stikstofinstallatie Zuidbroek. Deze vrees is reëel. Het windpark met alle daaromheen liggende infrastructuur en werken zullen zowel tijdens de bouw als exploitatie een ernstige, reële gevaar zettende situatie teweeg brengen in de nabijheid van een nu al zeer explosieve stikstoffabriek.

Ter onderbouwing verwijzen zij naar het rapport van gerenommeerd deskundigen. Deze deskundigen onderkennen met reclamanten het gebrek aan verificatie van de conclusies met betrekking tot de uitbreiding van de Stikstoffabriek nabij Zuidbroek:

"In Bijlage 8c, pg. 12: wordt verwezen naar de notitie "Windpark N33 en stikstoffabriek" van 17 september 2015 die in samenspraak met Gasunie is opgesteld en de "Gespreksnotitie overleg t.b.v. oplossingsrichtingen effecten WP N33 op geplande stikstoffabriek Gasunie " van 17 september 2015. Deze notities behoren niet tot de ter inzage gelegde documenten en zijn derhalve niet verifieerbaar. In Bijlage 8c, pg. 13/14 wordt geconcludeerd dat "Conform de beschrijving in het handboek zijn de risico's voor de bovengrondse installaties in de omgeving door plaatsing van de windturbines hiermee van acceptabel niveau en is verdere analyse niet benodigd." Het is niet verifieerbaar welke afspraken zijn gemaakt, wat "gepaste" maatregelen zijn, welke consequenties deze maatregelen hebben voor exploitatie van de stikstoffabriek en het windpark, hoe de noodzakelijke maatregelen zijn gegarandeerd en of deze maatregelen een ruimtelijke impact hebben.

Op 12 september 2016 heeft de Minister van EZ de Tweede Kamer geïnformeerd dat investeringsbesluit nieuwe stikstofinstallatie bij Zuidbroek met een jaar wordt uitgesteld tot de zomer van 2017. De exacte invulling van de uitbreiding van de stikstoffabriek is derhalve nog niet duidelijk. Desondanks wordt er van uitgegaan dat eventuele resterende effecten nul zijn of kunnen worden gemitigeerd." Zonder nadere onderbouwing evenwel kunnen deze conclusies natuurlijk niet getrokken worden."⁵

Ter verdere onderbouwing verwijzen reclamanten naar hun uitvoerige uiteenzetting voorzien van kundige onderbouwing in hun zienswijze (18.59-18.62) en beroep (grief 4) tegen de eerste fase besluiten van Windpark N33.

Archeologie

Door de realisatie van windturbines wordt de archeologische waarde van de grond aangetast. Reclamanten stellen dat er onvoldoende actief archeologisch kennis is verzameld om uit te sluiten dat bodemschade optreedt in het plangebied. Dat is in strijd met de wettelijke actieve en passieve kennisvergaringsplicht.

In het meest recente rapport door ArcheoPro 'verkennend en karterend onderzoek kabel- en wegtracés' van februari 2017 wordt aangegeven dat op figuur 23 tracédelen zijn roodgekleurd waarop nog deels intacte podzolbodems zijn aangetroffen en waarop de uitvoering van (vervolg) karterend onderzoek wordt geadviseerd. Opmerkelijk is dat figuur 23 niet in het rapport is opgenomen, zodat voor reclamanten en ook voor het bevoegd gezag onduidelijk is om welke tracédelen het gaat. In de toelichting bij de aanvraag wordt vermeld dat er nog een karterend onderzoek uitgevoerd wordt. Onduidelijk is of het om de geadviseerde (vervolg) onderzoeken gaat, of dat het een karterend onderzoek betreft van februari 2017. Indien en voor zover dit onderzoek nog uitgevoerd moet worden en/of er nog op de uitkomsten gewacht wordt, missen reclamanten het voorschrift dat de resultaten van het onderzoek afgewacht dienen te worden, alvorens er met de bouwwerkzaamheden gestart mag worden.

In het rapport van ArcheoPro 'Inventariserend Veldonderzoek; verkennend en karterend onderzoek turbinelocaties', wordt geadviseerd om bij windturbine 27 een proefsleuvenonderzoek te doen omtrent de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. Volgens ArcheoPro is het aan het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Menterwolde, om te beslissen of, en zo ja in hoeverre, zij dit daadwerkelijk nodig acht. Onduidelijk is of de gemeente dit onderzoek heeft laten uitvoeren, en zo ja wat hiervan de resultaten waren. Indien de gemeente er bewust voor gekozen heeft dit niet te doen, wijzen reclamanten wederom op de actieve en passieve kennisvergaringsplicht van de gemeente, gelet op de gedeelde wettelijke zorgplicht en verantwoordelijkheid van vergunningverlener als ook aanvrager. Reclamanten vragen de gemeente dit onderzoek alsnog te laten plaatsvinden.

Locatie

De vergunning geeft met betrekking tot de locaties van de werkzaamheden enkel de coördinaten van de geplande windturbines van deelgebied Eekerpolder. Volgens de toelichting is 'op deze locaties bij de bouw van het windpark sprake van de aanleg van kabels, de aanleg van in- en uitritten of het kappen van een boom'. Reclamanten stellen dat de coördinaten van de windturbines niet representatief zijn voor de precieze ligging van

⁵ Zie bijlage 3: Lieveense CSO, RIP Windpark N33 second opinion technische onderzoeken, Documentcode: 16A095.RAP001.FV.GL, 2 november 2016, p. 31, 32.

de weg- en kabeltracés, en daardoor deze locatie keuze niet ter grondslag kan liggen aan een zorgvuldig besluit. Volgens vaste rechtspraak zijn precieze GPS-coördinaten leidend en allesbepalend bij het zorgvuldig onderzoek wat is vereist voor het nemen van een besluit. Reclamanten missen zo'n exacte coördinatie aanduiding van de vergunde werken.

In het ontwerpbesluit wordt gesteld dat vergunningverlening voor het maken van uitwegen, ten aanzien van het wegverkeer ter plaatse, bestaande openbare parkeerplaatsen, bescherming van het uiterlijk aanzien van de omgeving en openbare groenvoorzieningen geen strijd oplevert met de hier geldende wet- en regelgeving, en verlening niet in de weg staat. Deze maatregelen hebben echter juist grote gevolgen door permanente overlast, als bomenkap en gebetonneerde wegen. Als gevolg van de verandering van de infrastructuur zal de bodem qua gesteldheid en verder veranderen. Een sterke toename van transport leidt tot bodemdaling. Voorts verandert het grondwaterpeil in het plangebied als gevolg van de veranderingen in infrastructuur. Er komen meer verharde oppervlakten waardoor het grondwaterpeil aangepast moet worden. De nieuwe wegen (onderhoudswegen en bouwwegen), de tijdelijke aanpassing van bestaande wegen en de te bouwen opstelplaatsen (zals één of meer kraan voor onderhoud en bouw) leiden tot een toename van verharde oppervlakten. Bestaande wateren moeten plaats maken voor verhard oppervlak en bomen worden gekapt. De samenstelling van de bodem gaat enorm veranderen. In zoverre betwisten reclamanten de civieltechnische infrastructuur. Voorts leiden de aanpassingen aan de bestaande wegen en nieuw aan te leggen wegen tot verandering in de structuur van de bodem. Verder leiden deze maatregelen tot oponthoud in het verkeer door bijvoorbeeld omleidingen. Nogmaals, de verkeersveiligheid komt ernstig, zwaarwegend en essentieel in het gedrang door zwaar transport en ook de veranderende verkeerssituaties.

Eigendomssituatie

Volgens de toelichting zijn ten behoeve van de onderhavige aanvraag de betreffende private eigenaren van de percelen akkoord met de werkzaamheden. De toelichting benoemt alleen private eigenaren, maar reclamanten benadrukken de zeer reële mogelijkheid dat (grote) delen van gronden ook in eigendom zijn van de gemeente of provincie. Zonder kenbare en deugdelijke bevestiging van alle perceeleigenaren, zowel private als publieke, waar de nieuwe wegen- en kabeltracés worden aangelegd, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer zelfs geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

Verkeersintensiteit

Voor alleen al de installatie van de windturbines moet rekening gehouden worden met tientallen bouwvoertuigen, en worden er circa 250 transportbewegingen per windturbineaanleg verwacht. Reclamanten verwachten ernstige cumulatieve hinder als gevolg van deze extra verkeersintensiteit in het gehele plangebied. De Trekweg zal hoogstwaarschijnlijk gebruikt worden als toegangsweg tijdens bouw en exploitatie omdat deze tussen de toekomstige windturbines doorloopt. Reclamanten Boer en Modderman wonende aan de Trekweg zullen onaanvaardbare hinder ervaren door toenemende ontoelaatbaar (grote) verkeersdrukke.

De vergunning geeft aan dat ten behoeve van het gebruik van de nieuwe en bestaande infrastructuur gedurende de bouwfase, er te zijner tijd een verkeersplan wordt opgesteld. Reclamanten stellen dat dit verkeersplan de verkeersintensiteit niet zal kunnen nemen.

Boomkap

De vergunning geeft met betrekking tot de locaties van de werkzaamheden de coördinaten van de geplande windturbines van deelgebied Eekerpolder. Volgens de toelichting is 'op deze locaties bij de bouw van het windpark sprake van de aanleg van kabels, de aanleg van in- en uitritten of het kappen van een boom.' Met betrekking tot deze boomkap, constateren reclamanten dat de vergunning niet op deze activiteit ziet, zoals bij de omgevingsvergunning deel gebied Vermeer Zuid wel het geval is. Ex artikel 2.2, lid 1 sub g Wabo is het verboden zonder vergunning houtopstanden te vellen. Door het kappen van deze boom niet te vergunnen, wat wel wettelijk vereist is, is de vergunning niet compleet c.q. onzorgvuldig.

2.2 Omgevingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder Menterwolde (iWN)

Reclamanten betwisten de verlening van Omgevingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder Menterwolde. De omgevingsvergunning ziet op de werkzaamheden ten behoeve van de aanleg en exploitatie van windpark N33, deelgebied Eekerpolder. De volgende activiteiten zijn vergund aan Innogy Windpower Netherlands:

- uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde,
- het aanleggen en veranderen van wegen;
- het maken van uitwegen;
- gebruik als bedoeld in het voorbereidingsbesluit.

Het ontwerpbesluit door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Menterwolde is niet voorzien van een datum, wat reclamanten zeer onnauwkeurig en onzorgvuldig achten.

Reclamanten constateren dat de vergunning op onzorgvuldige wijze tot stand is gekomen dus dient te worden heroverwogen.

Reclamanten constateren dat de deze omgevingsvergunning op dezelfde locatie ziet als 'Omgevingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder Menterwolde (iWN)' die in paragraaf 2.1 hiervoor uitgebreid betwist is en voorzien van inhoudelijke gronden. De toelichting, rapporten en het ontwerp-besluit komen nagenoeg overeen met die vergunning. Reclamanten verwijzen met betrekking tot hun onderbouwing op de juridische onhoudbaarheid van de betreffende vergunning en naar paragraaf 1 die ziet op een algemene onderbouwing.

2.3 Omgevingsvergunning 1 deelgebied windpark Vermeer Noord (VN)

Aangaande de aanvraag voor omgevingsvergunning, ontvangen op 23 december 2016, waar Burgemeester en Wethouders van de gemeente Menterwolde, beschikkend op de aanvraag van Windpark Vermeer Noord B.V. om op de percelen, kadastraal bekend gemeente Zuidbroek, tot het:

- aanleggen van wegen (artikel 2.2., lid 1, sub d Wabo);
- maken van uitritten (artikel 2.2, lid 1, sub e Wabo);
- aanleggen van wegen en kabels op en onder gasleidingen van de NAM en Gasunie;
- werk uit te voeren, geen bouwwerken zijnde (artikel 2.1, lid 1, sub b Wabo);
- het kappen van bomen (artikel 2.2, lid 1 sub g Wabo);
- uitvoeren van werk en werkzaamheden in het kader van voorbereidingsbesluit voor de aanvullende;
- stikstofproductiefaciliteit Zuidbroek;
- gebruik van gronden in strijd met Voorbereidingsbesluit Stikstoffabriek en het Voorbereidingsbesluit met het oog op de toepassing van het Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf op een aangrenzend agrarisch bouwperceel.

De toelichting op de aanvraag stelt dat de aanvraag betreft de omgevingsvergunning voor de overige werkzaamheden welke nodig zijn voor de aanleg en exploitatie van het windpark, bijvoorbeeld aanleg van aanvoerwegen, elektrische infrastructuur, kappen en slopen. Tevens wordt een wijziging in de omgevingsvergunning voor bouw en milieu aangevraagd met betrekking tot de toename van de maximale afmeting van het inkoopstation van het windpark (zie bijlage 13 en omgevingsvergunning 5). Reclamanten constateren dat de vergunning op onzorgvuldige wijze tot stand is gekomen, die dient te worden heroverwogen. Met name nu de aanvraag onvoldoende gegevens bevat voor een goede beoordeling van de gevolgen van het project voor de fysieke leefomgeving.

Aanvraagformulier

Het aanvraagformulier bevat verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen. Reclamanten noemen niet limitatief onder meer:

- De realisatie van het windpark wordt gefaseerd uitgevoerd. Het aanvraagformulier gaat uit van het tegengestelde;
- Verschillende malen wordt er verwezen naar bijlage 1. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom deze gegevens niet in het aanvraagformulier zelf zijn omschreven;
- Bij kosten is overal '0' ingevuld. Het is voor reclamanten onduidelijk of de kosten-batenanalyse van het Windpark N33 rekening heeft gehouden met deze extra kosten. Voortvloeiend hieruit concluderen reclamanten dat deze kosten-batenanalyse onvolledig is geweest. Reclamanten verlangen daarom nader

- 23 -

LW/N332EM4ND

- onderzoek naar de kosten zodat dit financieel rapport nog meegenomen kan worden in de kosten-batenanalyse.
- Waarom is in het aanvraagformulier aangegeven dat bij het kappen van bomen het 222 houtopstanden betreft? Volgens de toelichting (bijlage 1) gaat het om 31 bomen.
 - In het aanvraagformulier is aangegeven dat de voorgenomen verandering op 03-09-2018 wordt uitgevoerd. Voor reclamanten is onduidelijk waarom deze specifieke datum wordt genoemd en zij vorderen daarom een nadere toelichting. In de toelichting is juist aangegeven dat er een globale inschatting is dat de aanleg plaats zal vinden tussen begin 2019 en medio 2021;
 - In de voorschriften is niet gesproken over de verwijderingsfase van het windpark. Op den duur zal het windpark afgebroken worden.
 - Volgens het aanvraagformulier zijn de voorgenomen werkzaamheden in strijd met de regels van het voorbereidingsbesluit. Uit de toelichting blijkt niet op welke wijze deze werkzaamheden strijdig zijn met het voorbereidingsbesluit, vandaar dat reclamanten een nadere toelichting verlangen.

Toelichting

In het algemeen willen reclamanten wijzen op de redactionele fouten binnen de toelichting. In de toelichting is veelvuldig verwezen naar foutieve bijlagen. Het besluit is hiermee gebrekkig en kan derhalve niet in redelijkheid tot stand zijn gekomen. Reclamanten noemen daarbij als voorbeeld pagina 12, waar onder paragraaf 3.3.3 wordt verwezen naar bijlage 12. Dat zou een illustrerende tekening moeten zijn waarop is aangegeven welke implicaties zijn van een deel van de werkzaamheden. Bijlage 12 bevat echter een aanvullend archeologisch onderzoek.

Vorbereidingsbesluit Stikstoffabriek / Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf

Voor het plangebied zijn tevens de voorbereidingsbesluiten voor de Stikstoffabriek Zuidbroek en 'Vorbereidingsbesluit met het oog op de toepassing van het Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf op een aangrenzend agrarisch bouwperceel' van kracht waaraan dient te worden getoetst.

Volgens de aanvraag zijn de plannen, infrastructuur en ligging voor het Windpark N33 opgesteld in goed c.q. constructief overleg met de Gasunie en de Provincie Groningen. Nu dit niet blijkt uit de aanvraag is hier sprake van een bloot standpunt en kan ter toetsing niet gecontroleerd worden. Reclamanten vorderen een nadere onderbouwing waaruit het gevoerde overleg met de Gasunie en de Provincie Groningen blijkt. Daarnaast is in de aanvraag niet nader onderbouwd of het gebied minder geschikt wordt voor uitbreiding van de stikstoffabriek Zuidbroek of betrekking heeft op agrarische ontwikkelingen binnen het plangebied door verwezenlijking van het Windpark N33. Het besluit van de stikstoffabriek Zuidbroek, naar het schijnt en reclamanten voorkomt, is bewust door de minister uitgesteld als voorbereidingsbesluit om niet te gelden als autonome ontwikkeling, terwijl dit wel in acht genomen dient te worden. Er heeft derhalve geen toetsing plaatsgevonden of er een grond is om de vergunning te weigeren. Hiermee is sprake van een onzorgvuldige voorbereiding.

Voorts willen reclamanten wijzen op een tegenstrijdigheid tussen omgevingsvergunning 3 en 4. Volgens omgevingsvergunning 4 is het plan niet in strijd met het 'concept' van het inpassingsplan voor de

Stikstofinstallatie Zuidbroek, terwijl de huidige vergunning spreekt over een 'Rijksinpassingsplan voor de Stikstofinstallatie Zuidbroek'. Reclamanten verlangen hieromtrent een nadere toelichting.

Wegen, verbredingen, in- en uitritten

Bij de bouw van het windpark worden er wegen aangelegd en aangesloten op gemeentelijke-, provinciale-, en rijkswegen. Het gaat daarbij om permanente wegen, tijdelijke wegen en semipermanente wegen. Deze fungeren als toevoerwegen naar windturbines en zijn al dan niet permanent nodig om de windturbines in geval van onderhoud of een calamiteit te kunnen bereiken.

De nieuw aan te leggen wegen worden door middel van een in-/afrit aangesloten op het regionale wegennetwerk. De aan te leggen wegen krijgen een in-/afrit op de Vennenweg, de Trekweg en de weg naar de toekomstige Stikstoffabriek dan wel de rotonde Duurkenakker/Spoorhavenweg (bijlage 3). Reclamanten zullen zeker hinder ondervinden van de aanleg van deze in-/afritten en het bouwverkeer dat gebruik zal gaan maken van deze wegen. Reclamanten noemen daarbij als voorbeeld:

woonachtig aan de _____ en _____
woonachtig aan de _____

Naast het aanleggen van wegen en tijdelijk verbreden van (bestaande) bochten moeten er ook twee bestaande wegen permanent worden verbreed. Het gaat hier om de Trekweg en de Vennenweg. Wederom zullen bovengenoemde reclamanten hier hinder van ondervinden. De te verbreden Vennenweg kruist op 2 plekken gasleidingen die door het plangebied lopen. Gesteld wordt dat de op basis van de algemene hoogtekaart Nederland is bepaald dat de bovenkant van de weg tenminste 2 meter boven het wateroppervlak ligt in de naastliggende sloten. Indien wordt aangenomen dat de gasleidingen zich 1 meter onder het wateroppervlak van de sloten bevinden is het hoogteverschil tussen het wegdek en de gasleidingen 3 meter. De hoogte van de bovenkant van de weg is slechts bepaald aan de hand van de algemene hoogtekaart Nederland. Door aanvrager zelf is geen praktisch onderzoek verricht naar de hoogte. Tevens blijkt er geen zorgvuldig onderzoek gedaan naar de ligging van de gasleidingen, dit wordt slechts aangenomen. Deze kwesties vergen nader, zorgvuldig onderzoek.

Omdat de vergunningen voor de individuele windturbines (in de eerste fase verleend) uitgaan van flexibele locaties met een bandbreedte van 15 meter, kan de exacte locatie van de infrastructuur nog niet bepaald worden. Reclamanten missen een dergelijke flexibele aanduiding in deze vergunning, en stellen dat de onderliggende rapporten en de eigendomsverklaringen deze eventuele wijziging in locatie onvoldoende in acht nemen. Dit maakt de rapporten onzorgvuldig. Zij kunnen niet ten grondslag liggen aan deze vergunning.

Voorts is in de vergunning getoetst of de aan te leggen wegen en uitwegen van invloed zijn op de openbare orde, openbare veiligheid, de volksgezondheid en het milieu. Deze toetsing kan niet worden afgeleid uit de vergunning. Bij gebrek aan wetenschap daaromtrent betwisten reclamanten dat een dergelijke toetsing heeft plaatsgevonden. Ook blijkt niet uit de vergunning dat de wegen voldoen aan de eisen die de CROW⁶ voorschrijft.

⁶ Non-profit kennispartner voor (decentrale) overheden, aannemers en adviesbureaus..

Wijziging in de omgevingsvergunning voor bouw en milieu

In de omgevingsvergunningaanvraag voor bouw en milieu is aangegeven dat het inkoopstation bij WT18 de volgende maximale afmetingen zou hebben: 7 bij 4 bij 3,5 (L x B x H). Dit zit zal vervolgens uitkomen op een maximaal oppervlak van 28 vierkante meter. Met voorliggende aanvraag wordt de maximale lengte van het inkoopstation van 15,8 meter aangevraagd in plaats van 7 meter. Daarmee worden de maximale afmetingen van het inkoopstation 15,8 bij 4 bij 3,5 (L x B x H), maximaal oppervlak van 62,8 vierkante meter. In het ontwerp Rijksinpassingsplan Windpark N33 is in artikel 11.2.d toegevoegd: 'in afwijking van het bepaalde in sub c geldt voor maximaal 1 inkoopstation dat de maximale oppervlakte 70 m² bedraagt.' Kunnen reclamanten hieruit opmaken dat het inkoopstation bij windturbine WT18 valt onder de uitzondering van artikel 11.2 van het Rijksinpassingsplan.

Tekeningen boringen

Bij het intredepunt en uitredepunt zijn de coördinaten van het A.G. Wildervanckkanaal niet genoemd in bijlage 5B, dit in tegenstelling tot de tekeningen van andere boringen. Uit de verschillende boorplannen blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Hieruit blijkt het belang dat de coördinaten genoemd moeten worden, coördinaten zijn ook bepalend volgens de rechtspraak.⁷ Daarnaast is voor reclamanten onduidelijk waarom er geen voorschriften over de maatregelen ter preventie van veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn opgenomen in de vergunning.

Boorplan A.G. Wildervanckkanaal

Reclamanten vinden het overigens onjuist dat niet het meeste recente boorplan, d.d. 21 maart 2017, is benut. Het boorplan is wel benut bij de watervergunning deelgebied Vermeer Noord. Reclamanten vorderen daarom dat het meest recente boorplan wordt gebruikt. Bij de boortekening is voor het deel van de Provinciale weg N33 rekening gehouden met de omschrijving in de Richtlijn Boortechnieken van RWS, terwijl dat niet het geval is bij de boortekening van het boorplan d.d. 8 december 2016. Voorts is in de meest recente boorplan rekening gehouden met (historisch) onderzoek van ondergrondse objecten en is de conclusie uitgebreid. Het bestreden besluit is derhalve niet zorgvuldig tot stand gekomen.

Het boorplan geeft inzicht in de werkmethode voor het aanbrengen van een HDD boring "Kruising Wildervanckkanaal/ Rijksweg N33 (tussen WM 16 en WM 23) te Veendam-locatie Noord". Reclamanten merken op dat er een aantal tekortkomingen in het boorplan bestaan (Bijlage 7A). Zij noemen onder andere zonder verdere uit te sluiten:

- De geotechnische informatie wordt als input gebruikt in de sterkte- en/of muddrukberoeeningen. Zonder goedkeuring van deze berekeningen, door opdrachtgever en/of vergunningverlenende instantie, mag niet gestart worden met de werkzaamheden.⁸ Uit de omgevingsvergunning en de aanvraag blijkt niet dat er goedkeuring is gegeven voor deze berekeningen;

⁷ Rechtbank Zwolle-Lelystad 18 januari 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BV2049.

⁸ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 4.

- Volgens het stappenplan dient de aannemer die de boringen gaat uitvoeren een graafmelding te doen en deze te analyseren.⁹ Deze graafmelding had als voorwaardelijke verplichting in de voorschriften van de omgevingsvergunning moeten worden opgenomen;
- De bepaling van de tijdsduur voor het realiseren van de werkzaamheden is mede afhankelijk van het in te zetten materieel. Met de gekozen boorstelling zal voor de boring aan de Kruising Wildervanckkanaal / Rijksweg N33 (tussen WM 16 en WM 23) te Veendam - locatie Noord het onderstaande gemiddelde tijdschema worden gehanteerd: Inrichten werkterrein ter plaatse van het intredepunt (1,0 dag); Opstellen boorequipment (1,0 dag); Uitvoeren van de pilotboring HDD 1 (2,0 dag); Voorruimpas (2,0 dag); Intrekken van de leiding (1,0 dag); Afvoer en opruimen werkterrein (1,0 dag).¹⁰ Waarom is er geen voorwaardelijke verplichting opgenomen dat aan de hand van het gemiddelde tijdschema de werkzaamheden moeten worden afgerond?;
- Het boormaterieel zal bediend worden door gekwalificeerd personeel dat tenminste bestaat uit een boormeester, een surveyor en een boorassistent.¹¹ Afhankelijk van de omvang van de boring kan het noodzakelijk zijn meer medewerkers in te zetten. Het is voor reclamanten onduidelijk wanneer er sprake is van deze noodzakelijkheid;
- De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.¹² Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgegeven moet worden;
- Er is in het gebruikte boorplan geen aandacht besteed aan externe veiligheid in tegenstelling tot het boorrapport van 21 maart 2017. Uit het boorplan is enkel een oriëntatieverzoek bij het kadaster aangevraagd, welke bevestigt dat: gas hoge druk, gas lage druk, laagspanning, middenspanning en hoogspanning leidingen zich in het gebied bevinden. Een omissie in het bestreden besluit. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom hiervoor geen voorschriften zijn opgenomen in de omgevingsvergunning;
- Uit de bijgevoegde conclusie kan niet worden opgemaakt dat op basis van de tekening, het grondmechanisch onderzoek en de beschreven uitgangspunten van het rapport de gestuurde boringen zijn berekend overeenkomstig de NEN 3650 en NEN 3651.¹³ Onduidelijk is of de berekeningen voldoen aan de gestelde eisen uit de betreffende normen, nu dat niet expliciet in de conclusie is benoemd.

Boorplan Vennenweg

Het boorplan geeft inzicht in de werkmethode voor het aanbrengen van een HDD boring "Vennenweg (tussen WM23 en WM24) te Veendam - Locatie Noord". Reclamanten merken op dat er een aantal tekortkomingen in het boorplan bestaan (Bijlage 7B). Zij noemen onder andere zonder verdere uit te sluiten:

⁹ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 5.

¹⁰ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 5.

¹¹ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 5.

¹² Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 8.

¹³ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 10.

- De geotechnische informatie wordt als input gebruikt in de sterkte- en/of muddrukberendingen. Zonder goedkeuring van deze berekeningen, door opdrachtgever en/of vergunningverlenende instantie, mag niet gestart worden met de werkzaamheden.¹⁴ Uit de omgevingsvergunning en de aanvraag blijkt niet dat er goedkeuring is gegeven voor deze berekeningen;
- Volgens het stappenplan dient de aannemer die de boringen gaat uitvoeren een graafmelding te doen en deze te analyseren.¹⁵ Deze graafmelding had als voorwaardelijke verplichting in de voorschriften van de omgevingsvergunning moeten worden opgenomen;
- De bepaling van de tijdsduur voor het realiseren van de werkzaamheden is mede afhankelijk van het in te zetten materieel. Het onderstaande gemiddelde tijdschema zal worden gehanteerd: Inrichten werkterrein ter plaatse van het intredepunt (1,0 dag); Opstellen boorequipment (1,0 dag); Uitvoeren van de pilotboring HDD 1 (2,0 dag); Voorruimpas (2,0 dag); Intrekken van de leiding (1,0 dag); Afvoer en opruimen werkterrein (1,0 dag).¹⁶ Waarom is er geen voorwaardelijke verplichting opgenomen dat aan de hand van het gemiddelde tijdschema de werkzaamheden moeten worden afgerond?;
- Het boormaterieel zal bediend worden door gekwalificeerd personeel dat tenminste bestaat uit een boormeester, een surveyor en een boorassistent.¹⁷ Afhankelijk van de omvang van de boring kan het noodzakelijk zijn meer medewerkers in te zetten. Het is voor reclamanten onduidelijk wanneer er sprake is van deze noodzakelijkheid;
- De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.¹⁸ Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgeven moet worden;
- Er is in het gebruikte boorplan geen aandacht besteed aan externe veiligheid. Uit het boorplan is enkel een oriëntatieverzoek bij het kadaster aangevraagd, welke bevestigt dat: buisleiding gevaarlijke inhoud, (petro) chemie, gas hoge druk, gas lage druk, laagspanning, middenspanning en hoogspanning leidingen zich in het gebied bevinden. Een omissie in het bestreden besluit. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom hiervoor geen voorschriften zijn opgenomen in de omgevingsvergunning;
- Uit de bijgevoegde conclusie kan niet worden opgemaakt dat op basis van de tekening, het grondmechanisch onderzoek en de beschreven uitgangspunten van het rapport de gestuurde boringen zijn berekend overeenkomstig de NEN 3650 en NEN 3651.¹⁹ Onduidelijk is of de berekeningen voldoen aan de gestelde eisen uit de betreffende normen, nu dat niet expliciet in de conclusie is benoemd.

¹⁴ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 4.

¹⁵ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 5.

¹⁶ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 5.

¹⁷ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 5.

¹⁸ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 8.

¹⁹ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 10.

Boorplan Vennenweg

Het boorplan geeft inzicht in de werkmethode voor het aanbrengen van een HDD boring "Vennenweg (tussen WM12 en WM17) te Veendam - Locatie Noord". Reclamanten merken op dat er een aantal tekortkomingen in het boorplan bestaan (Bijlage 7C). Zij noemen onder andere zonder verdere uit te sluiten:

- De geotechnische informatie wordt als input gebruikt in de sterkte- en/of muddrukberendingen. Zonder goedkeuring van deze berekeningen, door opdrachtgever en/of vergunningverlenende instantie, mag niet gestart worden met de werkzaamheden.²⁰ Uit de omgevingsvergunning en de aanvraag blijkt niet dat er goedkeuring is gegeven voor deze berekeningen;
- Volgens het stappenplan dient de aannemer die de boringen gaat uitvoeren een graafmelding te doen en deze te analyseren.²¹ Deze graafmelding had als voorwaardelijke verplichting in de voorschriften van de omgevingsvergunning moeten worden opgenomen;
- De bepaling van de tijdsduur voor het realiseren van de werkzaamheden is mede afhankelijk van het in te zetten materieel. Het onderstaande gemiddelde tijdschema zal worden gehanteerd: Inrichten werkterrein ter plaatse van het intredepunt (1,0 dag); Opstellen boorequipment (1,0 dag); Uitvoeren van de pilotboring HDD 1 (2,0 dag); Voorruiipas (2,0 dag); Intrekken van de leiding (1,0 dag); Afvoer en opruimen werkterrein (1,0 dag).²² Waarom is er geen voorwaardelijke verplichting opgenomen dat aan de hand van het gemiddelde tijdschema de werkzaamheden moeten worden afgerond?;
- Het boormaterieel zal bediend worden door gekwalificeerd personeel dat tenminste bestaat uit een boormeester, een surveyor en een boorassistent.²³ Afhankelijk van de omvang van de boring kan het noodzakelijk zijn meer medewerkers in te zetten. Het is voor reclamanten onduidelijk wanneer er sprake is van deze noodzakelijkheid;
- De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.²⁴ Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgegeven moet worden;
- Er is in het gebruikte boorplan geen aandacht besteed aan externe veiligheid. Uit het boorplan is enkel een oriëntatieverzoek bij het kadaster aangevraagd, welke bevestigt dat buisleiding gevaarlijke inhoud en middenspanning leidingen zich in het gebied bevinden. Een omissie in het bestreden besluit. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom hiervoor geen voorschriften zijn opgenomen in de omgevingsvergunning;
- Uit de bijgevoegde conclusie kan niet worden opgemaakt dat op basis van de tekening, het grondmechanisch onderzoek en de beschreven uitgangspunten van het rapport de gestuurde boringen zijn

²⁰ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 4.

²¹ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 5.

²² Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 5.

²³ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 5.

²⁴ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 8.

berekend overeenkomstig de NEN 3650 en NEN 3651.²⁵ Onduidelijk is of de berekeningen voldoen aan de gestelde eisen uit de betreffende normen, nu dat niet expliciet in de conclusie is benoemd.

Boorplan Zuidbroek

Het boorplan geeft inzicht in de werkmethode voor het aanbrengen van een HDD boring "Spoorlijn Zuidbroek - Nieuweschans KM 104,3 (tussen WM7 en inkoopstation Enexis) te Veendam - Locatie Noord". Reclamanten merken op dat er een aantal tekortkomingen in het boorplan bestaan (Bijlage 7D). Zij noemen onder andere zonder verdere uit te sluiten:

- De geotechnische informatie wordt als input gebruikt in de sterkte- en/of muddrukberoeeningen. Zonder goedkeuring van deze berekeningen, door opdrachtgever en/of vergunningverlenende instantie, mag niet gestart worden met de werkzaamheden.²⁶ Uit de omgevingsvergunning en de aanvraag blijkt niet dat er goedkeuring is gegeven voor deze berekeningen;
- Volgens het stappenplan dient de aannemer die de boringen gaat uitvoeren een graafmelding te doen en deze te analyseren.²⁷ Deze graafmelding had als voorwaardelijke verplichting in de voorschriften van de omgevingsvergunning moeten worden opgenomen;
- De bepaling van de tijdsduur voor het realiseren van de werkzaamheden is mede afhankelijk van het in te zetten materieel. Het onderstaande gemiddelde tijdschema zal worden gehanteerd: Inrichten werkterrein ter plaatse van het intredepunt (1,0 dag); Opstellen boorequipment (1,0 dag); Uitvoeren van de pilotboring HDD 1 (2,0 dag); Voorruimpas (2,0 dag); Intrekken van de leiding (1,0 dag); Afvoer en opruimen werkterrein (1,0 dag).²⁸ Waarom is er geen voorwaardelijke verplichting opgenomen dat aan de hand van het gemiddelde tijdschema de werkzaamheden moeten worden afgerond?;
- Het boormaterieel zal bediend worden door gekwalificeerd personeel dat tenminste bestaat uit een boormeester, een surveyor en een boorassistent.²⁹ Afhankelijk van de omvang van de boring kan het noodzakelijk zijn meer medewerkers in te zetten. Het is voor reclamanten onduidelijk wanneer er sprake is van deze noodzakelijkheid;
- De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.³⁰ Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgeven moet worden;
- Er is in het gebruikte boorplan geen aandacht besteed aan externe veiligheid. Uit het boorplan is enkel een oriëntatieverzoek bij het kadaster aangevraagd, welke bevestigt dat: gas hoge druk, gas lage druk, laagspanning en middenspanning leidingen zich in het gebied bevinden. Een omissie in het bestreden

²⁵ Boorplan Vennenweg - 2 december 2016, p. 10.

²⁶ Boorplan Zuidbroek - 6 december 2016, p. 4.

²⁷ Boorplan Zuidbroek - 6 december 2016, p. 5.

²⁸ Boorplan Zuidbroek - 6 december 2016, p. 5.

²⁹ Boorplan Zuidbroek - 6 december 2016, p. 5.

³⁰ Boorplan Zuidbroek - 6 december 2016, p. 8.

- besluit. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom hiervoor geen voorschriften zijn opgenomen in de omgevingsvergunning;
- Uit de bijgevoegde conclusie kan niet worden opgemaakt dat op basis van de tekening, het grondmechanisch onderzoek en de beschreven uitgangspunten van het rapport de gestuurde boringen zijn berekend overeenkomstig de NEN 3650 en NEN 3651.³¹ Onduidelijk is of de berekeningen voldoen aan de gestelde eisen uit de betreffende normen, nu dat niet expliciet in de conclusie is benoemd.

Boorplan Winschoterdiep

Reclamanten vinden het overigens onjuist dat niet het meeste recente boorplan, d.d. 21 maart 2017, is benut. Het boorplan is wel benut bij de watervergunning deelgebied Vermeer Noord. Reclamanten vorderen daarom dat het meest recente boorplan wordt gebruikt. Bij deze boortekening is namelijk wel rekening gehouden met de omschrijving in de Richtlijn Boortechnieken van RWS, terwijl dat niet het geval is bij de boortekening van het boorplan d.d. 8 december 2016. Voorts is in de meest recente boorplan rekening gehouden met (historisch) onderzoek van ondergrondse objecten en is de conclusie uitgebreid. Het bestreden besluit is derhalve niet zorgvuldig tot stand gekomen.

Het boorplan geeft inzicht in de werkmethode voor het aanbrengen van een HDD boring "Kruising Wildervanckkanaal/ Rijksweg N33 (tussen WM 16 en WM 23) te Veendam-locatie Noord". Reclamanten merken op dat er een aantal tekortkomingen in het boorplan bestaan (Bijlage 7A). Zij noemen onder andere zonder verdere uit te sluiten:

- De geotechnische informatie wordt als input gebruikt in de sterkte- en/of muddrukberoeeningen. Zonder goedkeuring van deze berekeningen, door opdrachtgever en/of vergunningverlenende instantie, mag niet gestart worden met de werkzaamheden.³² Uit de omgevingsvergunning en de aanvraag blijkt niet dat er goedkeuring is gegeven voor deze berekeningen;
- Volgens het stappenplan dient de aannemer die de boringen gaat uitvoeren een graafmelding te doen en deze te analyseren.³³ Deze graafmelding had als voorwaardelijke verplichting in de voorschriften van de omgevingsvergunning moeten worden opgenomen;
- De bepaling van de tijdsduur voor het realiseren van de werkzaamheden is mede afhankelijk van het in te zetten materieel. Het onderstaande gemiddelde tijdschema zal worden gehanteerd: Inrichten werkterrein ter plaatse van het intredepunt (1,0 dag); Opstellen boorequipment (1,0 dag); Uitvoeren van de pilotboring HDD 1 (2,0 dag); Voorruimpas (2,0 dag); Intrekken van de leiding (1,0 dag); Afvoer en opruimen werkterrein (1,0 dag).³⁴ Waarom is er geen voorwaardelijke verplichting opgenomen dat aan de hand van het gemiddelde tijdschema de werkzaamheden moeten worden afgerond?;
- Het boormaterieel zal bediend worden door gekwalificeerd personeel dat tenminste bestaat uit een boormeester, een surveyor en een boorassistent.³⁵ Afhankelijk van de omvang van de boring kan het

³¹ Boorplan Zuidbroek - 6 december 2016, p. 10.

³² Boorplan Winschoterdiep - 7 december 2016, p. 4.

³³ Boorplan Winschoterdiep - 7 december 2016, p. 5.

³⁴ Boorplan Winschoterdiep - 7 december 2016, p. 5.

³⁵ Boorplan Winschoterdiep - 7 december 2016, p. 5.

- noodzakelijk zijn meer medewerkers in te zetten. Het is voor reclamanten onduidelijk wanneer er sprake is van deze noodzakelijkheid;
- De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.³⁶ Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgeven moet worden;
 - Er is in het gebruikte boorplan geen aandacht besteed aan externe veiligheid in tegenstelling tot het boorrapport van 21 maart 2017. Uit het boorplan is enkel een oriëntatieverzoek bij het kadaster aangevraagd, welke bevestigt dat: gas hoge druk, gas lage druk, laagspanning, middenspanning en hoogspanning leidingen zich in het gebied bevinden. Een ommissie in het bestreden besluit. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom hiervoor geen voorschriften zijn opgenomen in de omgevingsvergunning;
 - Uit de bijgevoegde conclusie kan niet worden opgemaakt dat op basis van de tekening, het grondmechanisch onderzoek en de beschreven uitgangspunten van het rapport de gestuurde boringen zijn berekend overeenkomstig de NEN 3650 en NEN 3651.³⁷ Onduidelijk is of de berekeningen voldoen aan de gestelde eisen uit de betreffende normen, nu dat niet expliciet in de conclusie is benoemd.

Archeologisch onderzoek

Op Grond van de dubbelbestemming Waarde – Archeologie is een archeologisch onderzoek vereist voordat de kabels en wegen mogen worden aangelegd. Dit onderzoek is uitgevoerd, zie bijlage 6. Aan het einde van dit rapport worden locaties aangewezen waarvoor vervolgonderzoek wordt geadviseerd. Dit vervolgonderzoek is gestart en zal spoedig worden toegevoegd aan de aanvraag. Dit betekent dat het archeologisch onderzoek niet volledig is afgerond. Reclamanten stellen dat onvoldoende archeologische kennis is verzameld om uit te sluiten dat aantasting optreedt in het plangebied, het aangevallen besluit dient hierdoor te worden herroepen.

Binnen het plangebied liggen achttien bekende archeologische vindplaatsen. Het archeologisch onderzoek stelt dat de molenlocaties 1, 2, 3, 17, 18, 22 en 24 in een zone liggen met een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. De molens 13, 16, en 23 liggen deels in een zone met een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. Alleen de molenlocaties 7 en 12 behoeven geen nader archeologisch onderzoek. In de overige zones is een verkennend onderzoek vereist met een dichtheid van zes boringen per hectare, dit betekent dat elke vijftig meter een boring moet worden gezet. Reclamanten vragen zich af of deze werkwijze representatief is.

Voorts kent de aanvraag een aanvullend (concept) archeologisch onderzoek met de dagtekening 20 februari 2017 (bijlage 12). Zonder opmerking zal deze versie na 3 maanden als definitief rapport worden opgeleverd. Dit betekent dat op 20 mei 2017 het rapport pas als definitief aangemerkt kan worden. Dit brengt rechtsonzekerheid

³⁶ Boorplan Winschoterdiep - 7 december 2016, p. 8.

³⁷ Boorplan Winschoterdiep - 7 december 2016, p. 10.

voor reclamanten met zich mee. Daarnaast is het voor reclamanten onduidelijk waarom een aanvullend archeologieonderzoek noodzakelijk was en wat het verschil is tussen archeologieonderzoek van 22 december 2016, nu deze bijna identiek aan elkaar zijn. Ook de toelichting van het ontwerp-omgevingsvergunning noemt het archeologieonderzoek van 20 februari 2017 niet.

Kappen van bomen

Ten behoeve van de aanleg van het windpark dienen er een aantal bomen te worden gekapt. Het gaat om de bomen die in de tuin rondom de te slopen woning aan de staan. Op grond van artikel 2.2, lid 1, onder g Wabo moet voor het vellen of te doen vellen van houtopstand een vergunning of ontheffing worden aangevraagd voor zover dit ingevolge is van een provinciale of gemeentelijke verordening. Er is echter geen onderzoek gepleegd of de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming worden geschonden bij het kappen van de 31 bomen. Volgens de voorschrift 1.2 (hoofdstuk 4 – omgevingsvergunning) is het verboden om nesten te verstoren gedurende het broedseizoen. Er wordt specifiek gesproken over het broedseizoen, maar er zijn ook beschermde diersoorten in het plangebied aanwezig met een jaarrond beschermd nest. Er dient eerst gecontroleerd te worden of deze nesten aanwezig zijn. De natuurwaarde van de houtopstand is derhalve onvolledig getoetst (art. 4.11, lid 1 van de Algemene Plaatselijke Verordening). De bomen kunnen huisvesting bieden aan, of belangrijke voedselbron zijn voor beschermde dieren of planten. De boom kan ook een belangrijke zaadbron voor een autochtoon ras zijn of dienen als belangrijk onderdeel van een reeks elementen in een ecologische verbindingzone. Tevens is onvoldoende (kenbaar) of boom-sparende alternatieven zijn afgewogen en waarom er geen herplantplicht in de voorschriften is opgenomen zoals in omgevingsvergunning 4 (zie voorschrift 1.2 hoofdstuk 4). De vergunning geeft geen blijk van enige afweging, motivering of alternatieve route van de aan te leggen wegen waardoor de kap van de bomen voorkomen kan worden.

Vorbereidende werkzaamheden

Hoewel door verschillende partijen grote zorgen zijn geuit omtrent het Bosje Spoordijk, hebben er in dat gebied wel voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden voor windturbine 7 (kadastraal perceel MTD01A 01595).³⁸ Reclamanten zijn zeer geschrokken door deze voorbereidende werkzaamheden, met name omdat in de meest recente nieuwsbrief van initiatiefnemers staat dat er geen voorbereidende werkzaamheden worden getroffen in het plangebied voor windenergie op land bij de N33 nadat de besluiten onherroepelijk zijn. Een aanzienlijk – daarmee: substantieel want wezenlijk - deel van het Bosje Spoordijk is gekapt door Staatsbosbeheer. Als reactie heeft de Stichting Platform Tegenwind N33 aan Windpark Vermeer Noord B.V. verzocht om deze en toekomstige voorbereidende werkzaamheden per direct te staken.³⁹ Hierop heeft de stichting een brief ontvangen met een tegenstrijdige redenering, wel beschouwend: drogredenen.⁴⁰ Er staat in de brief dat de werkzaamheden geen betrekking hebben op af te geven vergunningen aan de initiatiefnemers van het Windpark. De werkzaamheden hebben echter wel betrekking op vergunningen die nog moeten worden aangevraagd, en nu noodzakelijk zijn. Reclamanten lezen hierin dat de werkzaamheden wél betrekking hebben op de af te geven vergunningen aan initiatiefnemers aangezien deze vergunningen als ‘noodzakelijk’ gekwalificeerd worden. Verder vermeldt de brief dat er duidelijker gecommuniceerd gaat worden indien er werkzaamheden gaan plaatsvinden die gelinkt kunnen

³⁸<http://www.rtvnoord.nl/nieuws/176380/Woede-over-bomenkap-voor-windpark;>

<https://www.dvhn.nl/groningen/Kaalslag-begonnen-voor-windpark-N33-22115700.html>.

³⁹ Zie bijlage 4: brief Windpark Vermeer Noord B.V. incl. uittreksel en nieuwsbrief.

⁴⁰ Zie bijlage 5: brief Windpark Vermeer Noord B.V. reactie aan Stichting Platform Tegenwind N33.

worden aan het Windpark, maar waarvoor geen vergunningen zijn verleend of benodigd zijn. Deze velling, zonder titel en vóór een buiten onherroepelijke vergunning, komt reclamanten onrechtmatig voor in al haar nadelig gevolg dat daarmee direct, volledig en uitsluitend voor rekening en risico is van Windpark Vermeer Noord B.V..

Naar aanleiding van de gebeurtenissen heeft er ook nog een gesprek plaatsgevonden met de voorzitter van de Stichting Platform Tegenwind N33 en Staatsbosbeheer. Bij Staatsbosbeheer is het landelijk beleid t.a.v. windparken dat er pas werkzaamheden zullen plaatsvinden nadat de volledig democratische procedures zijn doorlopen. Dat is in de huidige fase van het Windpark N33 - t.w. beroep bij de Raad van State betreffende het inpassingsplan - nog zeker niet het geval. Hierdoor is er een onomkeerbare handeling gepleegd in opdracht van de initiatiefnemer en heeft Staatsbosbeheer een opdracht uitgevoerd die eigenlijk voorbarig was. In de zin dat het Staatsbosbeheer niet heeft afgewacht tot het volledige democratische proces is doorlopen. Opvallend is dat er ook niet met de omwonende bewoners gecommuniceerd is dat er gekapt ging worden. Óók dit is niet de normale werkwijze. Normaal gesproken wordt er zelfs voor regulier kaponderhoud met de bewoners gecommuniceerd. Daarnaast ervoeren medewerkers van Staatsbosbeheer gevoelens van tijdsdruk vanuit Yard (bestuurder Windpark Vermeer Noord B.V.). Een kapaanvraag neemt vaak een jaar in beslag, maar in de huidige situatie is de aanvraag slechts een half jaar van tevoren gedaan. Ná 15 maart mag Staatsbosbeheer volgens haar eigen richtlijnen niet meer kappen, vandaar dat Yard de druk dusdanig opvoerde dat het vóór deze datum moest geschieden. Voor Staatsbosbeheer is dat een hele uitdaging geweest om het in deze periode te realiseren, waarbij het economisch gezien geen voordelen opleverde, juist omgekeerd alleen nadeel bijgekregen, aangezien er anders over een halfjaar geoogst had kunnen worden.

Nu reclamanten in het voorgaande hebben aangegeven dat nog onduidelijk is of effecten op de broedvogels met zekerheid zijn uit te sluiten is het onaanvaardbaar dat er al is begonnen met het kappen van bomen. Er hebben sonderingswerkzaamheden plaatsgevonden waardoor het fietspad ernstig is beschadigd, dat aldus ten oorzaak onder reclamanten een fietsincident of valongeluk heeft gegeneerd, omdat het pad nu gevaarlijk is en hiermee een dagelijks risico voor reclamanten en/of rijdend (fiets)verkeer. De kap van het bos kan niet enkel onder de noemer van onderzoekswerkzaamheden vallen. Gezien deze situatie zijn ook de preventieve maatregelen van versterking van broedende vogels in de aanlegfase niet serieus genomen.⁴¹

Watercompensatie

Volgens de toelichting wordt met het waterschap Aa's en Hunze en de grondeigenaren, een watercompensatie afgestemd. Voor reclamanten is het onduidelijk wat er gebeurt als er geen afstemming over de watercompensatie wordt bereikt tussen de verschillende partijen.

Eigendomssituatie

In bijlage 9 is een verklaring bijgevoegd welke beweerd dat toestemming van alle grondeigenaren aanwezig is op 22 december 2016. Het is voor reclamanten twijfelachtig in elk geval niet verifieerbaar of objectief controleerbaar óf, en zo ja welke - noodzakelijkerwijze alle - grondeigenaren ook voor deze wijziging toestemming hebben verleend. Daarnaast is de toestemming door geen enkel ander document bevestigd in de aanvraag. Zonder kenbare bevestiging van alle perceeleigenaren waar onder andere wegen en kabels worden aangelegd en

⁴¹ 'Effecten op beschermde soorten van Windpark N33, provincie Groningen', 8 februari 2016, p. 48-49.

betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rehtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

2.4 Omgevingsvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN)

Omgevingsvergunning, ontvangen op 23 december 2016, waar Burgemeester en Wethouders van de gemeente Menterwolde, beschikken op de aanvraag van Pondera Consult B.V. om op het deelgebied Vermeer-Noord, voor het:

- uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, in gevallen waarin dat bij een bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit is bepaald (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, artikel 2.1, lid 1, aanhef en onderdeel b);
- aanleggen van wegen (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, artikel 2.2, lid 1, aanhef en onderdeel d & Algemene plaatselijke verordening, artikel 2:11, lid 1);
- maken van uitritten (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, artikel 2.2, lid 1, aanhef en onderdeel e & Algemene plaatselijke verordening, artikel 2:12, lid 1);
- verbreden van de bestaande Vennenweg en Duurkenakker (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, artikel 2.2, lid 1, aanhef en onderdeel d & Algemene plaatselijke verordening, artikel 2:11, lid 1);
- kappen van bomen aan de Duurkenakker (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, artikel 2.2, lid 1, aanhef en onderdeel g).

De toelichting op de aanvraag stelt dat de aanvraag betreft de omgevingsvergunning voor de overige werkzaamheden welke nodig zijn voor de aanleg exploitatie van het windpark. Reclamanten constateren dat de vergunning op onzorgvuldige wijze tot stand is gekomen, die daar wel dient te worden heroverwogen. Met name nu de aanvraag onvoldoende gegevens bevat voor een goede beoordeling van de gevolgen van het project voor de fysieke leefomgeving.

Aanvraagformulier

Het aanvraagformulier bevat verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen. Reclamanten noemen niet limitatief onder meer:

- De realisatie van het windpark wordt gefaseerd uitgevoerd. Het aanvraagformulier gaat uit van het tegengestelde;
- Verschillende malen wordt er verwezen naar bijlage 1. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom deze gegevens niet in het aanvraagformulier zelf zijn omschreven;
- Bij het aanleggen of veranderen van wegen zal er 222 m³ grond worden afgevoerd en bij de werkzaamheden 7413 m³ grond. Deze cijfers zijn in de toelichting niet nader gegeven of onderbouwd.

- Reclamanten verlangen daarom een concreet op de vergunning toegesneden uiteenzetting en verklaring ter toelichting;
- Bij kosten is '0' ingevuld. Het is voor reclamanten onduidelijk of de kosten-batenanalyse van het Windpark N33 rekening heeft gehouden met deze extra kosten. Voortvloeiend hieruit concluderen reclamanten dat deze kosten-batenanalyse onvolledig is geweest. Reclamanten verlangen daarom nader onderzoek naar de kosten zodat dit financieel rapport nog meegenomen kan worden in de kosten-batenanalyse;
 - Waarom is in het aanvraagformulier aangegeven dat bij het kappen van bomen het 2 houtopstanden betreft? Volgens de toelichting (bijlage 1) gaat het om 7 eiken;
 - In het aanvraagformulier is geen termijn aangegeven voor de werkzaamheden. Er is in de toelichting slechts een globale inschatting gegeven tussen begin 2019 en medio 2021;
 - In de voorschriften is niet gesproken over de verwijderingsfase van het windpark. Op den duur zal het windpark afgebroken worden;
 - Volgens het aanvraagformulier zijn de voorgenomen werkzaamheden in strijd met de regels van het voorbereidingsbesluit. Uit de toelichting blijkt niet op welke wijze deze werkzaamheden strijdig zijn met het voorbereidingsbesluit, vandaar dat reclamanten een nadere toelichting verlangen.

Vorbereidingsbesluit Stikstoffabriek / Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf

Voor het plangebied zijn tevens de voorbereidingsbesluiten voor de Stikstoffabriek Zuidbroek en 'Vorbereidingsbesluit met het oog op de toepassing van het Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf op een aangrenzend agrarisch bouwperceel' van kracht waaraan dient te worden getoetst.

Volgens de aanvraag zijn de plannen, infrastructuur en ligging voor het Windpark N33 opgesteld in goed c.q. constructief overleg met de Gasunie en de Provincie Groningen. Nu dit niet blijkt uit de aanvraag, is hier sprake van een bloot standpunt en kan ter toetsing niet gecontroleerd worden. Reclamanten vorderen een nadere onderbouwing waaruit het gevoerd overleg met de Gasunie en de Provincie Groningen blijkt. Daarnaast is in de aanvraag niet concreet en nader onderbouwd of, en zo ja in welke mate en op welke wijze, het gebied minder geschikt wordt voor uitbreiding van de stikstoffabriek Zuidbroek betrekking heeft op agrarische ontwikkelingen binnen het plangebied door verwezenlijking van het Windpark N33. Het besluit van de stikstoffabriek Zuidbroek is naar reclamanten menen bewust door de minister uitgesteld als voorbereidingsbesluit om niet te gelden als autonome ontwikkeling, terwijl dit wel in acht genomen dient te worden. Er heeft derhalve geen toetsing plaatsgevonden of er een grond is om de vergunning te weigeren. Hiermee is sprake van een onzorgvuldige voorbereiding.

Voorts willen reclamanten wijzen op een tegenstrijdigheid tussen omgevingsvergunning 3 en 4. Volgens omgevingsvergunning 3 is het plan niet in strijd met het 'Rijksinpassingsplan voor de Stikstofinstallatie Zuidbroek', terwijl de huidige vergunning spreekt over een 'concept' van het inpassingsplan voor de Stikstofinstallatie Zuidbroek. Reclamanten verlangen hieromtrent een nadere toelichting.

Wegen, verbredingen, in- en uitritten

Bij de bouw van het windpark worden er wegen aangelegd en aangesloten op gemeentelijke-, provinciale- en rijkswegen. Het gaat daarbij om permanente wegen, tijdelijke wegen en semipermanente wegen. Deze fungeren als toevoerwegen naar windturbines en zijn al dan niet permanent nodig om de windturbines in geval van onderhoud of een calamiteit te kunnen bereiken.

De nieuw aan te leggen wegen worden door middel van een in-/afrit aangesloten op het regionale wegennetwerk (bijlage 2). Naast het aanleggen van wegen en tijdelijk verbreden van (bestaande) bochten moeten er ook twee bestaande wegen permanent worden verbreed. Het gaat hier om de Vennenweg en de Duurkenakker. Een aantal reclamanten zal zeker hinder ondervinden van de aanleg van deze in-/afritten en het bouwverkeer dat gebruik zal gaan maken van deze wegen. Reclamanten noemen daarbij als voorbeeld: woonachtig aan de

Omdat de vergunningen voor de individuele windturbines (in de eerste fase verleend) uitgaan van flexibele locaties met een bandbreedte van 15 meter, kan de exacte locatie van de infrastructuur nog niet bepaald worden. Reclamanten missen een dergelijke flexibele aanduiding in deze vergunning, en stellen dat de onderliggende rapporten en de eigendomsverklaringen deze eventuele wijziging in locatie onvoldoende in acht nemen. Dit maakt de rapporten onzorgvuldig. Zij kunnen zo niet ten grondslag liggen aan deze vergunning.

Voorts is in de vergunning getoetst of de aan te leggen wegen en uitwegen van invloed zijn op de openbare orde, openbare veiligheid, de volksgezondheid en het milieu. Deze toetsing kan niet worden afgeleid uit de vergunning. Bij gebrek aan wetenschap daaromtrent betwisten reclamanten dat een dergelijke toetsing heeft plaatsgevonden. Ook blijkt niet uit de vergunning dat de wegen voldoen aan de eisen die de CROW⁴² voorschrijft.

Archeologisch onderzoek

Op Grond van de dubbelbestemming Waarde – Archeologie is een archeologisch onderzoek vereist voordat de kabels en wegen mogen worden aangelegd. Dit onderzoek is uitgevoerd, zie bijlage 4. Aan het einde van dit rapport worden locaties aangewezen waarvoor vervolgonderzoek wordt geadviseerd, namelijk de grond onder nieuwe semipermanente bocht bij de Duurkenakker en ter hoogte van huisnummer 1. Dit vervolgonderzoek is gestart en zal spoedig worden toegevoegd aan de aanvraag. Dit betekent dat het archeologisch onderzoek niet volledig is afgerond. Reclamanten stellen dat onvoldoende archeologische kennis is verzameld om uit te sluiten dat aantasting optreedt in het plangebied, het aangevallen besluit dient hierdoor te worden herroepen.

Binnen het plangebied liggen achttien bekende archeologische vindplaatsen. Het archeologisch onderzoek stelt dat de molenlocaties 1, 2, 3, 17, 18, 22 en 24 in een zone liggen met een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. De molens 13, 16, en 23 liggen deels in een zone met een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. Alleen de molenlocaties 7 en 12 behoeven geen nader archeologisch onderzoek. In de overige zones is een verkennend onderzoek vereist met een dichtheid van zes boringen per hectare, dit betekent dat elke vijftig meter een boring moet worden gezet. Aangeraden wordt het gebruik van een zandguts.

⁴² Non-profit kennispartner voor (decentrale) overheden, aannemers en adviesbureaus..

Voorts kent de aanvraag een aanvullend (concept) archeologisch onderzoek met de dagtekening 20 februari 2017 (bijlage 12). Zonder opmerking zal deze versie na 3 maanden als definitief rapport worden opgeleverd. Dit betekent dat op 20 mei 2017 het rapport pas als definitief aangemerkt kan worden. Dit brengt rechtsonzekerheid voor reclamanten met zich mee. Daarnaast is het voor reclamanten onduidelijk waarom een aanvullend archeologieonderzoek noodzakelijk was en wat het verschil is tussen archeologieonderzoek van 22 december 2016, nu deze bijna identiek aan elkaar zijn. Ook de toelichting van het ontwerp-omgevingsvergunning noemt het archeologieonderzoek van 20 februari 2017 niet.

Kappen van bomen

Ten behoeve van de aanleg van het windpark dienen er een aantal bomen te worden gekapt. De te kappen bomen staan langs de Duurkenakker nabij de aansluiting op de Vennenweg. In bijlage 10 is een tekening opgenomen die de precieze locatie duidt (rood omcirkelde bomen) van de te kappen bomen. De bomen die in deze tekening overlapt worden door aan te leggen wegen moeten worden gekapt. Het betreft 7 eiken. Op grond van artikel 2.2, lid 1, onder g Wabo moet voor het vellen of te doen vellen van houtopstand een vergunning of ontheffing worden aangevraagd voor zover dit ingevolge is van een provinciale of gemeentelijke verordening. Er is echter geen onderzoek gepleegd of de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming worden geschonden bij het kappen van de 7 bomen. Volgens de voorschrift 1.1 (hoofdstuk 4 – omgevingsvergunning) is het verboden om nesten te verstoren gedurende het broedseizoen. Er wordt specifiek gesproken over het broedseizoen, maar er zijn ook beschermde diersoorten in het plangebied aanwezig met een jaarrond beschermd nest. Er dient eerst gecontroleerd te worden of deze nesten aanwezig zijn. De natuurwaarde van de houtopstand is derhalve onvolledig getoetst (art. 4.11, lid 1 van de Algemene Plaatselijke Verordening). De bomen kunnen huisvesting bieden aan, of belangrijke voedselbron zijn voor beschermde dieren of planten. De boom kan ook een belangrijke zaadbron voor een autochtoon ras zijn of dienen als belangrijk onderdeel van een reeks elementen in een ecologische verbindingszone. Tevens is onvoldoende (kenbaar althans aangegeven) of boom-sparende alternatieven zijn afgewogen. De vergunning geeft geen blijk van enige afweging, motivering of alternatieve route van de aan te leggen wegen waardoor de kap van de bomen voorkomen kan worden.

Vorbereidende werkzaamheden

Hoewel door verschillende partijen grote zorgen zijn geuit omtrent het Bosje Spoordijk, hebben er in dat gebied wel voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden voor windturbine 7 (kadastraal perceel MTD01A 01595).⁴³ Reclamanten zijn zeer geschrokken door deze voorbereidende werkzaamheden, met name omdat in de meest recente nieuwsbrief van initiatiefnemers staat dat er geen voorbereidende werkzaamheden worden getroffen in het plangebied voor windenergie op land bij de N33 nadat de besluiten onherroepelijk zijn. Een aanzienlijk - daarmee: substantieel want wezenlijk - deel van het Bosje Spoordijk is gekapt door Staatsbosbeheer. Als reactie heeft de Stichting Platform Tegenwind N33 aan Windpark Vermeer Noord B.V. verzocht om deze en toekomstige voorbereidende werkzaamheden per direct te staken.⁴⁴ Hierop heeft de stichting een brief ontvangen met een tegenstrijdige redenering, wel beschouwend: drogredenen.⁴⁵ Er staat in de brief dat de werkzaamheden geen betrekking hebben op af te geven vergunningen aan de initiatiefnemers van het Windpark. De werkzaamheden

⁴³<http://www.rtvnoord.nl/nieuws/176380/Woede-over-bomenkap-voor-windpark;>
<https://www.dvhn.nl/groningen/Kaalslag-begonnen-voor-windpark-N33-22115700.html>.

⁴⁴ Zie bijlage 4: brief Windpark Vermeer Noord B.V. incl. uittreksel en nieuwsbrief.

⁴⁵ Zie bijlage 5: brief Windpark Vermeer Noord B.V. reactie aan Stichting Platform Tegenwind N33.

hebben echter wel betrekking op vergunningen die nog moeten worden aangevraagd, en nu noodzakelijk zijn. Reclamanten lezen hierin dat de werkzaamheden wél betrekking hebben op de af te geven vergunningen aan initiatiefnemers aangezien deze vergunningen als 'noodzakelijk' gekwalificeerd worden. Verder vermeldt de brief dat er duidelijker gecommuniceerd gaat worden indien er werkzaamheden gaan plaatsvinden die gelinkt kunnen worden aan het Windpark, maar waarvoor geen vergunningen zijn verleend of benodigd zijn. Deze velling, zonder titel en vóór een buiten onherroepelijke vergunning, komt reclamanten onrechtmatig voor in al haar nadelig gevolg dat daarmee direct, volledig en uitsluitend voor rekening en risico is van Windpark Vermeer Noord B.V..

Naar aanleiding van de gebeurtenissen heeft er ook nog een gesprek plaatsgevonden met de voorzitter van de Stichting Platform Tegenwind N33 en Staatsbosbeheer. Bij Staatsbosbeheer is het landelijk beleid t.a.v. windparken dat er pas werkzaamheden zullen plaatsvinden nadat de volledig democratische procedures zijn doorlopen. Dat is in de huidige fase van het Windpark N33 - t.w. beroep bij de Raad van State betreffende het inpassingsplan - nog zeker niet het geval. Hierdoor is er een onomkeerbare handeling gepleegd in opdracht van de initiatiefnemer en heeft Staatsbosbeheer een opdracht uitgevoerd die eigenlijk voorbarig was. In de zin dat het Staatsbosbeheer niet heeft afgewacht tot het volledige democratische proces is doorlopen. Opvallend is dat er ook niet met de omwonende bewoners gecommuniceerd is dat er gekapt ging worden. Óók dit is niet de normale werkwijze. Normaal gesproken wordt er zelfs voor regulier kaponderhoud met de bewoners gecommuniceerd. Daarnaast ervoeren medewerkers van Staatsbosbeheer gevoelens van tijdsdruk vanuit Yard (bestuurder Windpark Vermeer Noord B.V.). Een kapaanvraag neemt vaak een jaar in beslag, maar in de huidige situatie is de aanvraag slechts een half jaar van tevoren gedaan. Ná 15 maart mag Staatsbosbeheer volgens haar eigen richtlijnen niet meer kappen, vandaar dat Yard de druk dusdanig opvoerde dat het vóór deze datum moest geschieden. Voor Staatsbosbeheer is dat een hele uitdaging geweest om het in deze periode te realiseren, waarbij het economisch gezien geen voordelen opleverde, juist omgekeerd alleen nadeel bijgekregen, aangezien er anders over een halfjaar geogst had kunnen worden.

Nu reclamanten in het voorgaande hebben aangegeven dat nog onduidelijk is of effecten op de broedvogels met zekerheid zijn uit te sluiten is het onaanvaardbaar dat er al is begonnen met het kappen van bomen. Er hebben sonderingswerkzaamheden plaatsgevonden waardoor het fietspad ernstig is beschadigd, dat aldus ten oorzaak onder reclamanten een fietsincident of valongeluk heeft gegeneerd, omdat het pad nu gevaarlijk is en hiermee een dagelijks risico voor reclamanten en/of rijdend (fiets)verkeer. De kap van het bos kan niet enkel onder de noemer van onderzoekswerkzaamheden vallen. Gezien deze situatie zijn ook de preventieve maatregelen van verstoring van broedende vogels in de aanlegfase niet serieus genomen.⁴⁶

Watercompensatie

Volgens de toelichting wordt met het waterschap Aa's en Hunze en de grondeigenaren, een watercompensatie afgestemd. Voor reclamanten is het onduidelijk wat er gebeurt als er geen afstemming over de watercompensatie wordt bereikt tussen de verschillende partijen.

⁴⁶ 'Effecten op beschermde soorten van Windpark N33, provincie Groningen', 8 februari 2016, p. 48-49.

Eigendomssituatie

In bijlage 6 is een verklaring bijgevoegd welke beweerd dat toestemming van alle grondeigenaren aanwezig is op 22 december 2016. Het is voor reclamanten twijfelachtig in elk geval niet verifieerbaar of objectief controleerbaar óf, en zo ja welke - noodzakelijkerwijze alle - grondeigenaren ook voor deze wijziging toestemming hebben verleend. Daarnaast is de toestemming door geen enkel ander document bevestigd in de aanvraag. Zonder kenbare bevestiging van alle perceeleigenaren waar onder andere wegen worden aangelegd en betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

Quick scan ecologie

Het plangebied van de zuidelijke toegangsweg naar Windpark Vermeer Noord en Windpark Eekerpolder vormt leefgebied voor beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming, hierna: Wnb. De aanleg kan leiden tot overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wnb en kan tot aantasting leiden van de instandhoudingsdoelen in het kader van de Natura 2000.

Methode

Reclamanten zijn van mening dat er onvoldoende rekening is gehouden met de Wnb, nu de verordening van de provincie Groningen ten tijde van de Quick scan nog niet was vastgesteld. Een omissie in het bestreden onderzoek. Ook kent de Quick scan slechts 1 veldonderzoek. Bij slechts 1 veldonderzoek is er een reële mogelijkheid dat veel dier- en plantensoorten worden gemist. Reclamanten kunnen zich daarom niet vinden in de uitkomsten van paragraaf 4.1 en de uiteindelijke conclusie en aanbevelingen van de Quick scan. Ter onderbouwing noemen reclamanten ook de bibliografie die slechts vier bronnen bevat. Er kan hier geen sprake zijn van een uitgebreid juridisch houdbaar, behoorlijk onderzoek. De bestreden omgevingsvergunning die is onderbouwd met een onvolledige onderzoek, biedt onvoldoende garanties op de instandhouding van vleermuizen, trekvogels, zilverreigers, kwartelkoningen, kleine zwanen, broedvogels en beschermde amfibieënsoorten. Derhalve eisen reclamanten een nadere onderbouwing wat de mogelijke effecten zijn van de exploitatie van dit windturbinepark op eerdergenoemde soorten en van welke soorten de natuurlijke sterfte met meer dan de 1% norm toeneemt.

Natura 2000-gebieden

Zonder enige onderbouwing wordt in het onderzoek geconcludeerd dat de aard en schaal van de werkzaamheden geen invloed hebben op dichtbij gelegen Natura 2000-gebieden. Een nadere effectbeoordeling is daarom noodzakelijk. Reclamanten verzoeken daarom een passende beoordeling.

Mitigerende maatregelen

Het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wnb is volgens de toelichting niet nodig wanneer de werkzaamheden volgens de opgestelde uitgangspunten worden uitgevoerd. In paragraaf 4.4 van de Quick scan zijn de voorschriften opgenomen over het voorkomen en beperken van schade. Deze voorschriften zijn niet

opgenomen in de omgevingsvergunning. Een omissie in de bestreden omgevingsvergunning. Daarnaast zijn de voorgestelde mitigerende en compenserende maatregelen in het algemeen genomen onvoldoende om de effecten te compenseren.

Ontheffing

Volgens de Quick scan wordt met in acht neming van mitigerende maatregelen voor de uitvoering 'de meeste schade' op beschermde soorten voorkomen. Reclamanten vatten deze uitspraak zo op dat schade niet uitgesloten kan worden. Daarmee staat vast dat schade, die op grond van de Wnb verboden is, optreedt. Reclamanten noemen als voorbeeld vleermuizen (Habitatrichtlijn) die door werkzaamheden en verlichting 's nachts opzettelijk verstoord worden (paragraaf 4.3.2).

Cumulatie

Reclamanten stellen dat er geen onderzoek is gedaan naar cumulatie en niet expliciet is opgenomen wat de effecten van verschillende projecten zijn op de soorten. Onacceptabel, ook gezien de bedoeling van de Europese natuurrichtlijnen.

Verwijderingsfase

De verwijderingsfase en de effecten daarvan op de natuur zijn niet ten onrechte meegenomen in de Quick Scan.

Nieuwe soorten

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden. Er zijn daardoor enkele nieuwe soorten (zoals planten, dagvlinders en libellen van de rode lijst) beschermd. Nu de omgevingsvergunning op basis van de Wnb in behandeling moet worden genomen is het van belang om te weten of er ook nieuwe soorten in het plangebied aanwezig zijn.

Zorgplicht

Reclamanten ontkennen en betwisten dat de overheid bij het bestreden besluit voldoende zorg in acht neemt voor bescherming aan dieren, planten en hun directe leefomgeving op grond van artikel 1.11 Wnb.

Reclamanten menen dat aan de randvoorwaarden voor het nemen van een verantwoord en goed gemotiveerd besluit niet is voldaan. Het besluit verhoudt zich niet met de natuurconditionering als bepaald en voortvloeiend uit het MER en de algemene en bijzondere wetgeving zoals de Wet natuurbescherming en de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn.

2.5 Omgevingsvergunning deelgebied Vermeer Noord (VN) (milieu neutrale wijziging)

Reclamanten betwisten de verlening van Omgevingsvergunning deelgebied Vermeer Noord, ontvangen op 24 februari 2017, waar Burgemeester en Wethouders van de gemeente Menterwolde, beschikkende op de aanvraag van Pondera Consult B.V. om op het gebied, globaal begrensd door de A7, de Vennenweg, Duurkenakker en de spoorlijn Veendam-Zuidbroek, te:

- wijziging van de inrichting, artikel 2.1, lid 1, aanhef en onderdeel e, sub 2, van de Wabo;
- (ver)bouwen van een bouwwerk, artikel 2.1, lid 1 onder a, van de Wabo.

Met voorliggende aanvraag worden twee wijzigingen in de omgevingsvergunning bouw en milieu van het windpark aangevraagd. Deze wijzigingen betreffen de grootte van het inkoopstation bij WT18 (bouw en milieu) en de plaats/oriëntatie van de opstelplaats bij WT24 (milieu). Reclamanten constateren dat de vergunning op onzorgvuldige wijze tot stand is gekomen, die dient te worden heroverwogen. Met name nu de aanvraag onvoldoende gegevens bevat voor een goede beoordeling van de gevolgen van het project voor de fysieke leefomgeving.

Aanvraagformulier

Het aanvraagformulier bevat verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen. Reclamanten noemen niet limitatief onder meer:

- De realisatie van het windpark wordt gefaseerd uitgevoerd. Het aanvraagformulier gaat uit van het tegengestelde;
- Verschillende malen wordt er verwezen naar bijlage 1. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom deze gegevens niet in het aanvraagformulier zelf zijn omschreven;
- Bij kosten is overal '0' ingevuld. Het is voor reclamanten onduidelijk of de kosten-batenanalyse van het Windpark N33 rekening heeft gehouden met deze extra kosten. Voortvloeiend hieruit concluderen reclamanten dat deze kosten-batenanalyse onvolledig is geweest. Reclamanten verlangen daarom nader onderzoek naar de kosten zodat dit financieel rapport nog meegenomen kan worden in de kosten-batenanalyse.
- In de voorschriften is niet gesproken over de verwijderingsfase van het windpark. Op den duur zal het windpark afgebroken worden.
- In het aanvraagformulier is aangegeven dat de voorgenomen verandering op 03-09-2018 wordt uitgevoerd. Voor reclamanten is onduidelijk waarom deze specifieke datum wordt genoemd, zij vorderen daarom een toelichting.

Inkoopstation

In de omgevingsvergunningaanvraag voor bouw en milieu (ingediend op 17-02-2016, nummer 1999895) is aangegeven dat het inkoopstation bij WT18 de volgende maximale afmetingen zou hebben: 7 bij 4 bij 3,5 (L x B x H). Dit zit zal vervolgens uitkomen op een maximaal oppervlak van 28 vierkante meter. Met voorliggende aanvraag wordt de maximale lengte van het inkoopstation van 15,8 meter aangevraagd in plaats van 7 meter. Daarmee worden de maximale afmetingen van het inkoopstation 15,8 bij 4 bij 3,5 (L x B x H), maximaal oppervlak van 62,8 vierkante meter. In het ontwerp Rijksinpassingsplan Windpark N33 is in artikel 11.2.d toegevoegd: 'in afwijking van het bepaalde in sub c geldt voor maximaal 1 inkoopstation dat de maximale oppervlakte 70 m² bedraagt.' Kunnen reclamanten hieruit opmaken dat het inkoopstation bij windturbine WT18 valt onder de uitzondering van artikel 11.2 van het Rijksinpassingsplan?

Milieugevolgen

Uit de aanvraag blijkt niet of er rekening is gehouden met eventuele milieugevolgen door uitbreiding van het oppervlak van het inkoopstation, terwijl het een voorwaarde is uit artikel 3.10, derde lid, van de Wabo, dat de verandering niet mag leiden tot andere of grotere nadelige gevolgen voor het milieu dan volgens de geldende vergunning(en) is toegestaan. Bij de wijziging van de ligging/oriëntatie van opstelplaats windturbine WT24 geeft de toelichting wél aan dat de ligging van de opstelplaats geen milieugevolgen kent.⁴⁷ Het betreft hier een bloot standpunt dat niet nader is onderbouwd door de toelichting. Ook de vergunning stelt dat er geen andere of grotere nadelige gevolgen voor het milieuaspecten zijn zoals afvalstoffen, afvalwater, bodem; geluid; slagschaduw; energie & grondstoffen en water; externe veiligheid; brandveiligheid; lucht & gear & fijn stof. Hier is het voor reclamanten onduidelijk op basis waarvan de gemeente Menterwolde deze conclusie heeft kunnen trekken.

Ten aanzien van bodem & geluid geeft de vergunning aan dat de aangevraagde veranderingen geen bodembedreigende activiteiten zijn. Wat moeten reclamanten verstaan onder bodembedreigende activiteiten? Voorts vermeldt de toelichting dat de wijziging past binnen het inpassingsplan en binnen de omvang van het archeologisch onderzoek dat is uitgevoerd ten behoeve van reeds ingediende aanvragen in het kader van de ontwikkeling van het windpark.⁴⁸ Reclamanten betwisten het voorgaande aangezien in de aanvraag niet is uiteengezet wat de omvang van het archeologisch onderzoek is geweest.

M.e.r.-plicht

Er kan volgens reclamanten geen sprake zijn van wijzigen van een 'reeds' vergund windturbinepark. Windpark N33 zit tevens in de beroepsprocedure (Fase 1) en is dus nog niet 'reeds' vergund als windturbinepark. Ook dienen er nog verschillende vergunningen verleend te worden die op dit moment in de ontwerpfase zitten (Fase 2). Zonder deze ontwerpvergunningen, en dus de onderhavige betwiste ontwerpvergunning, kan Windpark N33 niet gerealiseerd worden. Er is dus nog steeds sprake van oprichting van een windturbinepark, waarbij onderdeel D onder categorie 22.2 aangeeft dat er sprake is van een m.e.r.-beoordelingsplicht. Ook kan niet worden uitgesloten dat het verplaatsen van de opstelplaats en vergroten van de inkoopstation belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben (artikel 2, lid 5, Besluit milieueffectrapportage). Op basis van dat artikel geldt ook een m.e.r.-beoordelingsplicht.

Toetsingscriteria

De wijzigingen zijn volgens de vergunning 'ondergeschikt', zeker in het licht van de omvang van het gehele Windpark N33. Reclamanten betwisten dat oordeel gesteund door vaste rechtspraak, met name voor omwonenden kan een dergelijke wijziging van wezenlijk belang zijn. Zeker gezien het oppervlak van inkoopstation bij windturbine WT18 verdubbeld gaat worden door de wijziging, kan dat van zeer grote invloed zijn. De milieuaspecten geluid, slagschaduw en veiligheid kennen volgens de vergunning geen nadelige gevolgen voor het milieu. Dit is echter niet nader onderbouwd en betreft hiermee een bloot standpunt, waardoor reclamanten

⁴⁷ Bijlage 1 aanvraag omgevingsvergunning windpark N33 - deelgebied Vermeer Noord, p. 7.

⁴⁸ Bijlage 1 aanvraag omgevingsvergunning windpark N33 - deelgebied Vermeer Noord, p. 7.

ook niet de conclusie kunnen volgen dat de er geen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu en de fysieke leefomgeving optreden.

Bouwen van een bouwwerk

Zoals reclamanten in de voorgaande paragraaf hebben betoogd zijn de inkoopstation niet van 'ondergeschikt' belang, aangezien er sprake is van een verdubbeling van het oppervlakte. Er dient derhalve een toetsing plaats te vinden aan de redelijke eisen van welstand. Een nieuw advies van de welstandscommissie is daarom noodzakelijk.

Omdat de vergunningen voor de individuele windturbines (in Fase 1 verleend) uitgaan van flexibele locaties met een bandbreedte van 15 meter, kan de exacte locatie van de infrastructuur nog niet bepaald worden. Reclamanten missen een dergelijke flexibele aanduiding in deze vergunning, en stellen dat de onderliggende rapporten en de eigendomsverklaringen deze eventuele wijziging in locatie onvoldoende in acht nemen. Hierdoor kan ook niet worden bepaald of het bouwplan voldoet aan de bepalingen van het Bouwbesluit 2012 en de gemeentelijke bouwverordening.

Eigendomssituatie

In bijlage 6 is een verklaring bijgevoegd welke beweerd dat toestemming van alle grondeigenaren aanwezig is op 22 december 2016. De aanvraag voor de onderhavige wijziging is ingediend op 24 februari 2017. Het is voor reclamanten twijfelachtig en in elk geval niet verifieerbaar of objectief controleerbaar, en zo ja welke, noodzakelijkerwijze alle grondeigenaren ook voor deze wijziging toestemming hebben verleend. Daarnaast is de toestemming door geen enkel ander document bevestigd in de aanvraag. Zonder kenbare bevestiging van alle perceeleigenaren waar de gewijzigde opstelplaats/inkoopstation wordt aangelegd, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

2.6 Omgevingsvergunning deelgebied Eekerpolder Oldambt (iWN)

Reclamanten betwisten de verlening van Omgevingsvergunning deelgebied Eekerpolder Oldambt met vergunning nummer V2016.1396, ontvangen op 23 december 2016, waar Burgemeester en Wethouders van de gemeente Oldambt, beschikkende op de aanvraag van Innogy Windpower Netherlands B.V. om op de percelen, kadastraal bekend gemeente Scheemda, sectie I, nummers 4, 13, 545 en 729,

- het uitvoeren van een werk of werkzaamheden, als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo);
- het aanleggen of veranderen van een weg, als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder d van de (Wabo) en artikel 2:11, eerste lid van de Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Oldambt (APV);
- het maken of veranderen van een uitweg, als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid onder e van de Wabo en artikel 2:12, eerste lid van de APV.

De toelichting op de aanvraag stelt dat de aanvraag betreft de omgevingsvergunning voor de overige werkzaamheden die nodig zijn voor de aanleg exploitatie van het windpark zoals bijvoorbeeld aanleg van

aanvoerwegen, elektrische infrastructuur en het graven van een sloot. Reclamanten constateren dat de vergunning op onzorgvuldige wijze tot stand is gekomen, dus dient te worden heroverwogen c.q. herroepen.

Aanvraagformulier

Het aanvraagformulier bevat verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen. Reclamanten noemen niet limitatief onder andere:

- De realisatie van het windpark wordt gefaseerd uitgevoerd. Het aanvraagformulier gaat uit van het tegengestelde;
- Verschillende malen wordt er verwezen naar bijlage 1. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom deze gegevens niet in het aanvraagformulier zelf zijn omschreven;
- Bij kosten is alom '0' ingevuld. Het is voor reclamanten onduidelijk of de kosten-batenanalyse van het Windpark N33 rekening heeft gehouden met deze extra kosten. Voortvloeiend hieruit concluderen reclamanten dat deze kosten-batenanalyse onvolledig is geweest. Reclamanten verlangen daarom nader onderzoek naar de kosten, zodat deze meegenomen kunnen worden in de kosten-batenanalyse.

Machtiging

In bijlage 14 van de vergunningaanvraag is een machtiging ten behoeve van de aanvragen voor vergunningen en ontheffingen voor het windturbineproject Eekerpolder opgenomen. Ondergetekende Rijntalder van Pondera Consult B.V is hierbij gemachtigd voor het ondertekenen van alle aanvragen voor vergunningen en ontheffingen en bijlagen namens Innogy Windpower Netherlands B.V. Voor reclamanten is onduidelijk waarom Arcadis hier als derde partij betrokken is bij de aanvraag. De heer Rijntalder heeft als gemachtigde bedrijf (Pondera Consult B.V.) de vergunning aangevraagd, maar is vervolgens niet betrokken bij de aanvraag. Reclamanten stellen dat de vergunningaanvraag op deze manier niet rechtsgeldig is. Bovendien, uit de vergunningaanvraag blijkt dat Arcadis de onderhavige aanvraag heeft voorbereid als adviseur van Innogy. Vervolgens is niet duidelijk of dit bureau op andere wijze bij de aanvraag is betrokken.

Kabeltracé elektrische infrastructuur

De te leggen elektriciteitskabels moeten de 4 windturbines verbinden met het windpark. In bijlage 3 is weergegeven op welke percelen werkzaamheden worden uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van deze kabels. De 33kV-kabels zijn enkel ingetekend in de bijlage, maar niet apart genoemd als uit te voeren werkzaamheid. Daarnaast constateren reclamanten dat de tracés zoals weergegeven in bijlage 3 van de vergunningen niet de exacte geplande locaties zullen zijn. Omdat de vergunningen voor de individuele windturbines (in de eerste fase verleend) uitgaan van flexibele locaties met een bandbreedte van 15 meter, kan de exacte locatie van de elektrische infrastructuur nog niet bepaald worden. Reclamanten missen een dergelijke flexibele aanduiding in deze vergunning, en stellen dat de onderliggende rapporten en de eigendomsverklaringen deze eventuele wijziging in locatie onvoldoende in acht nemen. Dit maakt de rapporten onzorgvuldig. Zij kunnen niet ten grondslag liggen aan deze vergunning.

Wegen, tijdelijke verhardingen, in- en uitritten

Bij de bouw van het windpark worden er wegen aangelegd en aangesloten op gemeentelijke-, provinciale-, en rijkswegen. Deze dienen als toevoerwegen naar windturbines en zijn permanent nodig om de windturbines in geval van onderhoud of een calamiteit te kunnen bereiken. De tijdelijke verhardingen worden na de bouwfase hersteld, waarbij de fundering blijft liggen. Voor reclamanten is het onduidelijk of op deze fundering een grondlaag gelegd gaat worden. Daarnaast is het twijfelachtig of deze fundering bij de slooffase wel verplicht verwijderd moeten worden. Er wordt gesproken over 'permanente wegen', gebruikt tijdens de exploitatiefase van het windpark. De windturbines zijn voor 30 jaar vergund. Voor reclamanten onduidelijk is waarom deze wegen niet enkel ten tijde van exploitatie van het windpark worden vergund.

Omdat de vergunningen voor de individuele windturbines (in de eerste fase verleend) uitgaan van flexibele locaties met een bandbreedte van 15 meter, kan de exacte locatie van de (te verbreden) (tijdelijke) wegen, in- en uitritten nog niet bepaald worden. Reclamanten missen een dergelijke flexibele aanduiding in deze vergunning, en stellen dat de onderliggende rapporten deze eventuele wijziging in locatie onvoldoende in acht nemen, dat daardoor de rapporten onzorgvuldig zijn, en niet ten grondslag kunnen liggen aan deze vergunning. De vergunning had niet verleend mogen worden.

Geldigheidsduur vergunning

Een tijdelijke vergunning is aan de orde als de aard van de betreffende activiteit dat met zich meebrengt. Nu het Windpark N33 een tijdelijkheid met zich meebrengt is het nodig, ook gezien een doelmatig en veilig gebruik van de ruimtelijke omgeving, dat het een tijdelijke vergunning betreft.

Archeologie

Op grond van artikel 6.2.1 van het Inpassingsplan Windpark N33 is het verboden om zonder omgevingsvergunning bepaalde werkzaamheden te verrichten binnen gebieden waarvoor een dubbelbestemming Waarde – Archeologie geldt. In het deelgebied Eekerpolder Oldambt zijn de waarde Archeologie 2' (artikel 7) en 'Waarde – Archeologie 3' (artikel 8) van toepassing. Volgens de toelichting heeft het bevoegd gezag enkel het onderzoek tussen windturbines 4 en 5 toegestuurd gekregen.⁴⁹ Dat is een omissie, want turbines 6 en 11 zijn ook in het bestreden besluit berokken, welke in het archeologieonderzoek ook als locaties worden genoemd die verkennend booronderzoek vereisen.

De aanvraag kent ook een aanvullend (concept) archeologisch onderzoek, te zien in deel 2 van de aanvraag. In deel 2 is een archeologisch onderzoek opgenomen met de dagtekening 20 februari 2017. Zonder opmerking zal deze versie na 3 maanden als definitief rapport worden opgeleverd. Dit betekent dat op 20 mei 2017 het rapport pas als definitief aangemerkt kan worden. Dit brengt rechtsonzekerheid voor reclamanten met zich mee. Daarnaast is het voor reclamanten onduidelijk waarom een aanvullend archeologieonderzoek noodzakelijk was en wat het verschil is tussen archeologieonderzoek van 22 december 2016, nu deze bijna identiek aan elkaar zijn.

⁴⁹ Bijlage 1 aanvraag omgevingsvergunning windpark N33 - deelgebied Eekerpolder, p. 17.

Ook de toelichting van het ontwerp-omgevingsvergunning noemt het archeologieonderzoek van 20 februari 2017 niet.

Watercompensatie

Volgens de toelichting wordt met het waterschap Aa's en Hunze en de grondeigenaren, een watercompensatie afgestemd. Voor reclamanten is het onduidelijk wat er gebeurt als er geen afstemming over de watercompensatie wordt bereikt tussen de verschillende partijen.

Verkeersintensiteit

Ten behoeve van het gebruik van de nieuwe en bestaande infrastructuur, gedurende de bouwfase, wordt te zijner tijd een verkeersplan opgesteld en in overleg met de verschillende betrokken wegebeheerders. Dit verkeersplan maakt geen onderdeel uit van de onderhavige aanvraag.

Reclamanten stellen vast dat de vergunning op geen enkele wijze inzicht geven over de concrete effecten op de toename van verkeersintensiteit als gevolg van het aanleggen en verbreden van toegangswegen, het realiseren en onderhouden van de windturbines en het aanleggen van de elektrische infrastructuur. Er hoeft pas 'te zijner tijd' een verkeersplan te worden opgesteld met de verschillende betrokken wegbeheerders. Waarom dit verkeersplan niet onderdeel uitmaakt van het onderhavige aanvraag is onduidelijk, overigens onbegrijpelijk.

Reclamanten verwachten ernstige cumulatieve hinder als gevolg van deze extra verkeersintensiteit in het gehele plangebied. Het is opmerkelijk dat hier geen preventieplan over opgesteld is omdat windturbines tot doel hebben het milieu te sparen. Gezien het aantal vervoersbewegingen met zeer groot materieel is een preventieplan zeker benodigd. Dat blijkt eens te meer nog uit recente berichtgeving dat in Bielefeld (Duitsland) een heftig ongeval op de A33 heeft plaatsgevonden bij het vervoer van een molenwiek.⁵⁰

Eigendomssituatie

Ten behoeve van de onderhavige aanvraag zijn de betreffende private eigenaren van de percelen akkoord met de werkzaamheden.⁵¹ Dit is echter niet in enig document bevestigd in de aanvraag. Zonder kenbare bevestiging van alle perceeleigenaren waar de nieuwe wegen- en kabeltracés worden aangelegd, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent, dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

Externe Veiligheid

Zoals door reclamanten in beroep tegen de eerste fase besluiten ook al aangevoerd, bevinden zich onder de planlocatie van het windpark een omvangrijk stelsel van (explosief, hogedruk) aardgas-, brandstof-, stikstof-leidingen, dan wel met andere substantie. Bij de vergunningaanvraag met betrekking tot de aanleg van deze tracés en wegen zijn de aanwezigheid, de locatie en de ernstige gevaren die bij het (buis)vervoer van deze

⁵⁰ http://www.telegraaf.nl/buitenland/28173382/___Zware_crash_enorme_molenwiek___html.

⁵¹ Bijlage 1 aanvraag omgevingsvergunning windpark N33 - deelgebied eekerpolder, p. 10.

explosieve stoffen gepaard gaan, onvoldoende kenbaar onderzocht. Nergens in de aanvraag is onderzoek gedaan naar eventuele buisleidingen die al in de omgeving liggen. Reclamanten verwijzen naar risicokaarten die zij in hun beroep (en de bijlagen) naar aanleiding van de eerste fase besluiten van Windpark N33 naar voren brachten. De vergunningen geven geen blijk van enig onderzoek naar de effecten van de graafwerkzaamheden op al bestaande, aanwezige buisleidingen.

Met betrekking tot de onderhoudswegen, die veel gebruikt zullen worden indien het windpark doorgang vindt, wijzen reclamanten bovendien op de gevaren van het gebruik van deze wegen. Zoals ook al in het beroep beschreven, betwisten reclamanten de zorgvuldigheid van de vuistregel ter berekening van de werp-, effectafstand, c.q. identificatiecontour van individuele windturbines als in het HRW, met betrekking tot plaatsgebonden risiconormen voor (beperkt) kwetsbare objecten ex. art. 3.15a Activiteitenbesluit. De veiligheid van onderhoudsmonteurs bij het gebruik van deze wegen zeer dicht bij gevaar zettende windturbines kan ook niet gegarandeerd worden.

Vorbereidingsbesluit Stikstoffabriek / Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf

Voor het plangebied zijn tevens de voorbereidingsbesluiten voor de Stikstoffabriek Zuidbroek en 'Vorbereidingsbesluit met het oog op de toepassing van het Groninger Verdienmodel bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf op een aangrenzend agrarisch bouwperceel' van kracht waaraan dient te worden getoetst.

Volgens de aanvraag zijn de plannen, infrastructuur en ligging voor het Windpark N33 opgesteld in goed c.q. constructief overleg met de Gasunie en de Provincie Groningen. Nu dit niet blijkt uit de aanvraag is hier sprake van een bloot standpunt en kan de toetsing niet gecontroleerd worden. Reclamanten vorderen een nadere onderbouwing waaruit het gevoerde overleg met de Gasunie en de Provincie Groningen blijkt. Daarnaast is in de aanvraag niet nader onderbouwd of het gebied minder geschikt wordt voor uitbreiding van de stikstoffabriek Zuidbroek of betrekking heeft op agrarische ontwikkelingen binnen het plangebied door verwezenlijking van het Windpark N33. Het besluit van de stikstoffabriek Zuidbroek is bewust door de minister uitgesteld als voorbereidingsbesluit om niet te gelden als autonome ontwikkeling, terwijl dit wel in acht genomen dient te worden. Er heeft derhalve geen toetsing plaatsgevonden of er een grond is om de vergunning te weigeren. Hiermee is sprake van een onzorgvuldige voorbereiding.

2.7 Omgevingsvergunning deel gebied Vermeer Midden (VM)

Reclamanten betwisten de verlening van Omgevingsvergunning deelgebied Vermeer Midden met vergunning nummer V2016.226, ontvangen op 23 december 2016, waar Burgemeester en Wethouders van de gemeente Veendam, beschikkende op de aanvraag van Windpark Vermeer Midden B.V. om op de percelen, kadastraal bekend gemeente Veendam, sectie I, nummers 0068, 0076, 0089, 0093, 0265, 0284, 0363, 0366, 0367 en 0533 en plaatselijk bekend nabij de Rijksweg N33, globaal tussen de Noorderweg en de Zuidwending en oostelijk aan het Vosseveld te Veendam:

- uitwegen te maken of te veranderen (artikel 2.2, lid 1, sub e Wabo);
- wegen aan te leggen of te veranderen (artikel 2.2, lid 1, sub d Wabo);
- werk uit te voeren, geen bouwwerken zijnde (artikel 2.1, lid 1, sub b Wabo);

- gronden te gebruiken in strijd met regels ruimtelijke ordening (artikel 2.1, lid 1, sub c Wabo).

De toelichting op de aanvraag stelt dat de aanvraag betreft de omgevingsvergunning voor de overige werkzaamheden welke nodig zijn voor de aanleg exploitatie van het windpark zoals bijvoorbeeld aanleg van aanvoerwegen, elektrische infrastructuur, en het graven van een sloot. Reclamanten constateren dat de vergunning op onzorgvuldige wijze tot stand is gekomen, en dient te worden heroverwogen.

Aanvraagformulier

Het aanvraagformulier bevat verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen. Reclamanten noemen onder andere:

- De realisatie van het windpark wordt gefaseerd uitgevoerd. Het aanvraagformulier geeft daarentegen het tegengestelde aan;
- Verschillende malen wordt er verwezen naar bijlage 1. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom deze gegevens niet in het aanvraagformulier zelf zijn omschreven.

Toelichting op de aanvraag

De bijlagenlijst op pagina 1 van de aanvraag is niet in overeenstemming met de bijlagenlijst van bijlage 15, toelichting op de aanvraag. De toelichting is tweemaal vernieuwd en moet bijlage 1 en 13 vervangen. Dit blijkt echter niet uit de bijlagenlijst van de aanvraag. Daar is de (nieuwe) toelichting op de aanvraag bijgevoegd als bijlage 1, echter niet bijlage 15. Er heerst hierdoor grote verwarring onder reclamanten. Ook is in de gehele aanvraag op deze ontoelaatbare wijze verwezen naar bijlagen die onjuist zijn of in zijn geheel niet zijn bijgevoegd. Ten gevolge daarvan is het geheel onbegrijpelijk als totaal niet samenhangend. Reclamanten noemen daarbij als voorbeeld bijlage 16: Nieuwe principetekening van te verbreden weg. Volgens bijlage 12 (nota aanvullingen) is in bijlage 16 een tekening opgenomen die de getrapte asfaltverbreding illustreert. Nu dat niet het geval is er sprake van schending van het zorgvuldigheidsbeginsel (artikel 3:2 Awb), dat bepaalt dat bij de voorbereiding van een besluit het bestuursorgaan de nodige kennis vergaart. Hiervan kan in het onderhavige besluit geen sprake meer van zijn.

Archeologie

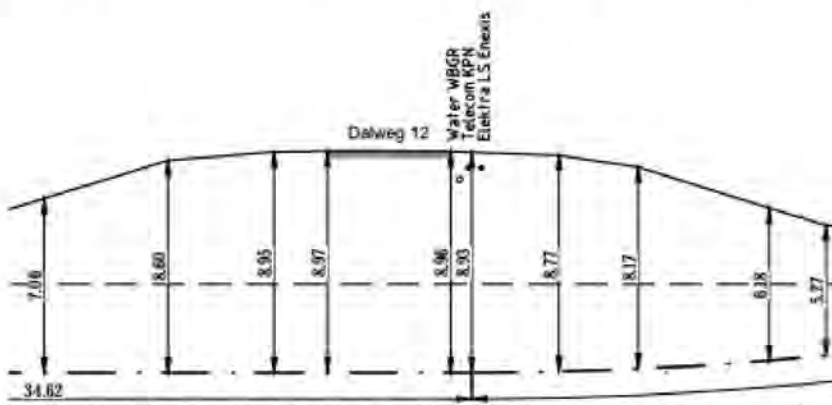
Op grond van art. 6.2.1 van het Inpassingsplan Windpark N33 is het verboden om zonder omgevingsvergunning bepaalde werkzaamheden te verrichten binnen gebieden waarvoor een dubbelbestemming Waarde - Archeologie geldt. De gemeente Veendam heeft een dubbelbestemming Waarde - Archeologie 1, wat betekent dat er hoge archeologische verwachten zijn (WR-a3), zoals opgenomen in de gemeentelijke beleidskaart Veendam.

De omgevingsvergunning vermeldt dat in archeologische onderzoeken geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen en dat er daardoor geen redenen zijn de aangevraagde omgevingsvergunning voor deze activiteit niet te verlenen. Reclamanten betwisten de zorgvuldigheid van de archeologische onderzoeken, in strijd met de wettelijke actieve en passieve kennisvergaringsplicht Het aangevallen besluit dient hierom te worden herroepen.

Reclamanten stellen dat met de aanleg en verbreding van wegen- en kabeltracés sprake zal zijn van zodanige roering van de grond, op aanzienlijke diepte, dat hiermee belangrijke archeologische waarden kunnen worden geschonden. Dit vergt nader, zorgvuldig onderzoek.

In november 2015 is in opdracht van Pondera Consult, door ArcheoPro een bureauonderzoek uitgevoerd voor het Windplan N33 in de gemeenten Oldambt, Menterwolde en Veendam.⁵² Volgens dit onderzoek liggen in de gemeente Veendam de molenlocaties 32 en 35 in een zone waarin geen archeologisch onderzoek vereist is. De molenlocaties 28, 29, 30, 31, 33 en 34 liggen echter in een zone waarin archeologisch onderzoek vereist is bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan tweehonderd vierkante meter.⁵³ Deze vergunningverlening ziet op wegtracés rond de molens 28 tot en met 31, waar nader onderzoek nodig is. Met betrekking tot (onder andere) deze vergunning is dit onderzoek wederom door ArcheoPro uitgevoerd, het onderzoek 'Windpark N33, Gemeente Veendam, Oldambt, Menterwolde inventariserend veldonderzoek verkennend en karterend onderzoek kabel- en wegtracés', maart 2017. Uit het onderzoek blijkt dat nergens binnen het plangebied aanleiding gegeven kan worden tot het adviseren van archeologisch vervolgonderzoek. Om de vijftig meter is een boring gezet tot een maximale diepte van twee meter. Reclamanten betwisten dat de boringen van dit 'inventariserend' onderzoek voldoende zorgvuldige waarnemingen kunnen verrichten van de archeologische waarden in het (gehele) plangebied.

De onderzoeken in de bijlagen zien vooral op de (relevante) windturbine locaties, en niet op de kabel- en wegtracés. De exacte ligging en breedte van de aan te leggen onderhoudswegen is nog niet bekend. Ook zal de aanleg van leiding en kabel tracés dieper dan 2 meter onder de grond plaatsvinden waarbij het grote stuk aaneengesloten grond, in de volledige lengte van de kabel volledig omgespit en blootgelegd wordt. Dit blijkt uit bijlage 7B, waar tekeningen van de boringen weergegeven zijn. Hier is af te leiden dat de kabeltracés bijna 5 meter onder NAP komen te liggen, waardoor er maximaal 8.97 meter diep gegraven wordt, zie de figuur hieronder. Het gekozen onderzoek kan hier niet ten grondslag liggen aan een zorgvuldig besluit.

Figuur, uit bijlage 7B 'Tekeningen Boringen'

⁵² MER Windpark N33, bijlage 12.

⁵³ MER Windpark N33, bijlage 12.

Reclamanten missen voorschriften die aangeven dat indien er bij toekomstig graafwerk waar toch archeologische vondsten worden gedaan, of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hiervan direct melding dient te worden gemaakt bij het bevoegd gezag conform de Erfgoedwet 2016, art. 5.10 en 5.111 en dat de graafwerkzaamheden in dat geval onmiddellijk en afdwingbaar per direct zouden moeten worden gestopt. Hierbij moet ook het voorschrift worden gegeven dat medewerkers die graafwerkzaamheden uitvoeren voldoen aan de gewenste, vereiste en benodigde expertise om archeologische waarden te kunnen onderscheiden.

Eigendomssituatie

Volgens de vergunningaanvraag is ten tijde van de indiening, voor alle activiteiten met de relevante grondeigenaren overeenstemming bereikt over het gebruik van gronden voor de bouw en exploitatie van het windpark. De verklaring ter onderbouwing ziet enkel op een bevestiging door CEO en CFE van Windpark Vermeer Midden B.V. aan Pondera Consult 'dat Vermeer Midden over alle benodigde grondposities kan beschikken die in het kader van de voorliggende vergunningaanvraag relevant zijn'. Onduidelijk is welke vergunningaanvraag hier bedoeld wordt, er zijn immers vele en verschillende vergunningen van toepassing op onderhavig windpark. Zonder kenbare bevestiging van alle perceeleigenaren waar de nieuwe wegen- en kabeltracés worden aangelegd, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

Volledigheidshalve verwijzen reclamanten naar de perceelnummers in tabel 2.2, 2.3 en 2.4 van de vergunningaanvraag, hoofdstuk 2, locaties van werkzaamheden. Deze exacte nummers worden overigens door reclamanten betwist, zij verwachten dat het meerdere/andere perceelnummers betreffen omdat de precieze locaties van de wegen en tracés nog niet bekend zijn.

Volgende de Nota van Aanvullingen (bijlage 12) wees ook de gemeente Veendam al eerder op deze onvolkomenheid. Pondera Consult geeft toe dat de bijlage enkel een verklaring is dat er overeenstemming is met de betreffende grondeigenaren, maar dat het geen overzicht van grondeigenaren betreft. Pondera Consult antwoordt dat dit nu is aangepast in de toelichting op de aanvraag. Gewezen wordt op een nieuwe versie van de toelichting op de aanvraag, en een vervangende bijlage 15. De vergunning zoals door reclamanten bekend en zoals is openbaargemaakt door de minister is evenwel verouderd c.q. niet aangepast naar de wens van de gemeente. Noch de toelichting, noch bijlage 15 geeft een kenbare bevestiging van alle perceeleigenaren waar nieuwe wegen- en kabeltracés worden aangelegd. De betwiste bijlage 9 is nog deel van de stukken.

Externe Veiligheid

Reclamanten verwijzen met betrekking tot alle activiteiten in het kader van deze vergunningen, de aanleg en verbreding van wegen en de aanleg van kabeltracés tot soms wel 8.97 meter diepte, op externe veiligheidseffecten. Zoals door reclamanten in beroep tegen de eerste fase besluiten ook al aangevoerd, bevinden zich onder de planlocatie van het windpark een omvangrijk stelsel van (explosief, hogedruk) aardgas-, brandstof-, stikstofleidingen, dan wel met andere substantie. Bij de vergunningaanvraag met betrekking tot de aanleg van deze tracés en wegen zijn de aanwezigheid, de locatie en de ernstige gevaren die bij het (buis)vervoer van deze explosieve stoffen gepaard gaan, onvoldoende kenbaar onderzocht. Reclamanten verwijzen naar risicokaarten die zij in hun beroep (en de bijlagen) naar aanleiding van de eerste fase besluiten

- 51 -

LW/N332EM4ND

van Windpark N33 naar voren brachten. De vergunningen geven geen blijk van enig onderzoek naar de effecten van de graafwerkzaamheden op al bestaande, aanwezige buisleidingen.

Met betrekking tot de onderhoudswegen, die veel gebruikt zullen worden indien het windpark doorgang vindt, wijzen reclamanten bovendien op de gevaren van het gebruik van deze wegen. Zoals ook al in het beroep beschreven, betwisten reclamanten de zorgvuldigheid van de vuistregel ter berekening van de werp-, effectafstand, c.q. identificatiecontour van individuele windturbines als in het HRW, met betrekking tot plaatsgebonden risiconormen voor (beperkt) kwetsbare objecten ex. art. 3.15a Activiteitenbesluit. De veiligheid van onderhoudsmonteurs bij het gebruik van deze wegen zeer dicht bij gevaar zettende windturbines kan niet gegarandeerd worden.

2.8 Omgevingsvergunning deel gebied Vermeer Zuid (VZ)

Reclamanten betwisten de verlening van Omgevingsvergunning deelgebied Vermeer Zuid met vergunning nummer V2016.227, ontvangen op 23 december 2016, waar Burgemeester en Wethouders van de gemeente Veendam, beschikkende op de aanvraag van Windpark Vermeer Zuid B.V. om op de percelen, kadastraal bekend gemeente Veendam, sectie I, nummer 2529 en gemeente Wildervank, sectie A, nummers 2958, 2960, 2777, 2780, 2962, 2360, 2836, 2838, 2839, 2370, en sectie M, nummers 0454, 0455, 0343 en plaatselijk bekend oostelijk van de Rijksweg N33, globaal tussen de Jan Kokweg en de Dalweg 36 te Wildervank,

- houtopstanden te vellen (artikel 2.2, lid 1, sub g Wabo);
- uitwegen te maken of te veranderen (artikel 2.2, lid 1, sub e Wabo);
- wegen aan te leggen of te veranderen (artikel 2.2, lid 1, sub d Wabo);
- werk uit te voeren, geen bouwwerken zijnde (artikel 2.1, lid 1, sub b Wabo);
- gronden te gebruiken in strijd met regels ruimtelijke ordening (artikel 2.1, lid 1, sub c Wabo).

Reclamanten constateren dat de vergunning op onzorgvuldige wijze tot stand is gekomen en dient te worden heroverwogen c.q. herroepen.

Kappen bomen

Ten behoeve van de aan te leggen/verbreding van wegen dienen bomen te worden gekapt. In het Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief Pekela-Veendam is aangegeven dat (monumentale) boombeplanting langs wegen gekoesterd moet worden. Dit geldt onder andere voor de beplanting langs de Dalweg/Wildervancksterdallen. Reclamanten constateren dat de vergunning in strijd is met het ruimtelijk beleid van de gemeente.

De gemeente geeft in de Nota van Aanvullingen aan dat zij een herplantplicht van minimaal 10 robuuste bomen bij de vergunningverlening opneemt. De voorwaarden/voorschriften geven slechts deels blijk van deze voorwaardelijke verplichting. Er worden geen eisen gesteld aan de grootte en soort van de bomen die gepland zullen worden, enkel wordt een herplantplicht voor hetzelfde aantal opgelegd.

Net als de gemeente in haar Nota van Aanvullingen, zijn reclamanten van mening dat er onvoldoende (kenbaar) boom-sparende alternatieven zijn afgewogen. De vergunning geeft geen blijk van enige afweging, motivering of alternatieve route van de aan te leggen wegen waardoor de kap van de bomen voorkomen kan worden.

Ook is het precieze aantal bomen, en de locatie hiervan onbekend omdat onduidelijk is of het de bomen betreft bij tijdelijke wegen, verbreding van wegen en/of bij de permanent aan te leggen wegen. Bijlage 11 en 14 zijn onduidelijk, onoverzichtelijk en onvolledig.

Archeologie

Op grond van art. 6.2.1 van het Inpassingsplan Windpark N33 is het verboden om zonder omgevingsvergunning bepaalde werkzaamheden te verrichten binnen gebieden waarvoor een dubbelbestemming Waarde – Archeologie geldt. De gemeente Veendam heeft een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 1, wat betekent dat er hoge archeologische verwachten zijn (WR-a3), zoals opgenomen in de gemeentelijke beleidskaart Veendam.

De omgevingsvergunning vermeldt dat uit archeologische onderzoeken geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen en dat er daardoor geen redenen zijn de aangevraagde omgevingsvergunning voor deze activiteit niet te verlenen. Reclamanten betwisten de zorgvuldigheid van de archeologische onderzoeken, als in strijd met de wettelijke actieve en passieve kennisvergaringsplicht; Het aangevallen besluit dient hierbij te worden herroepen.

Reclamanten stellen dat met de aanleg en verbreding van wegen- en kabeltracés sprake zal zijn van zodanige roering van de grond, op aanzienlijke diepte, dat hiermee belangrijke archeologische waarden kunnen worden geschonden. Dit vergt nader zorgvuldig onderzoek.

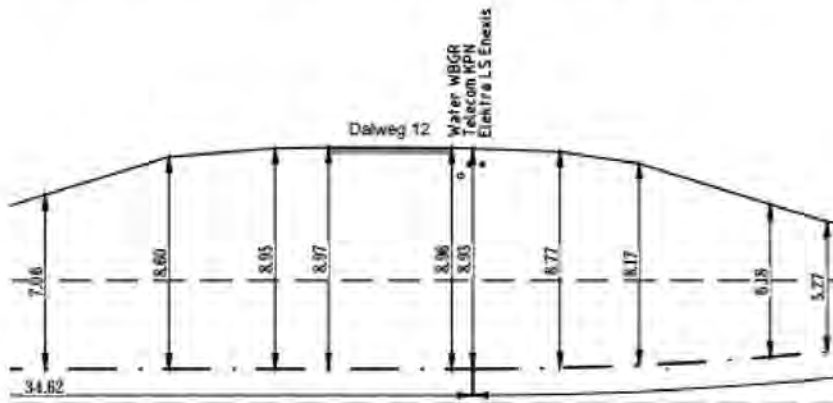
In november 2015 is in opdracht van Pondera Consult, door ArcheoPro een bureauonderzoek uitgevoerd voor het Windplan N33 in de gemeenten Oldambt, Menterwolde en Veendam.⁵⁴ Volgens dit onderzoek liggen in de gemeente Veendam de molenlocaties 32 en 35 in een zone waarin geen archeologisch onderzoek vereist is. De molenlocaties 28, 29, 30, 31, 33 en 34 liggen echter in een zone waarin archeologisch onderzoek vereist is bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan tweehonderd vierkante meter.⁵⁵ Deze vergunningverlening ziet op wegtracés rond de molens 32, 33, 34, 35. Rond de molens 33 en 34 is nader onderzoek benodigd. Met betrekking tot (onder andere) deze vergunning is dit onderzoek wederom door ArcheoPro uitgevoerd, het onderzoek 'Windpark N33, Gemeente Veendam, Oldambt, Menterwolde inventariserend veldonderzoek verkennend en karterend onderzoek kabel- en wegtracés', maart 2017. Uit het onderzoek blijkt dat nergens binnen het plangebied aanleiding gegeven kan worden tot het adviseren van archeologisch vervolgonderzoek. Om de vijftig meter is een boring gezet tot een maximale diepte van twee meter. Reclamanten betwisten dat deze boringen van dit 'inventariserend' onderzoek voldoende zorgvuldige waarnemingen kunnen doen van de archeologische waarden in het (gehele) plangebied.

De onderzoeken in de bijlagen zien vooral op de (relevante) windturbine locaties, en niet op de kabel- en wegtracés. De exacte ligging en breedte van de aan te leggen onderhoudswegen is nog niet bekend. Ook zal de aanleg van leiding en kabel tracés dieper dan 2 meter onder de grond plaatsvinden, waarbij grote stukken aaneengesloten grond, in de volledige lengte van de kabels volledig omgespit en blootgelegd worden. Dit blijkt uit

⁵⁴ MER Windpark N33, bijlage 12.

⁵⁵ MER Windpark N33, bijlage 12.

bijlage 5 B, waar tekeningen van de boringen weergegeven zijn. Hier is af te leiden dat de kabeltracés bijna 5 meter onder NAP komen te liggen, waardoor er maximaal 8.97 meter diep gegraven wordt, zie de figuur hieronder. Het gekozen onderzoek tot 2 meter diepte kan niet ten grondslag liggen aan een zorgvuldig besluit.

Figuur, uit bijlage 5B 'Tekeningen

Ondanks dat het verrichte onderzoek nergens binnen het plangebied aanleiding geeft tot het adviseren van archeologisch vervolgonderzoek, stelt de vergunning wel dat indien er bij toekomstig graafwerk toch archeologische fondsen worden gedaan, of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hiervan direct melding dient te worden gemaakt bij het bevoegd gezag conform de Erfgoedwet 2016, art. 5.10 en 5.111. Reclamanten missen bij deze kanttekening door de gemeente dat de graafwerkzaamheden in dit geval ook per direct gestopt dienen te worden. Daarbij vragen reclamanten zich af of medewerkers die de graafwerkzaamheden uitvoeren, voldoen aan gewenste, vereiste benodigde expertise om eventuele archeologische waarden te kunnen onderscheiden

Verkeersintensiteit

Reclamanten stellen vast dat de vergunningen op geen enkele wijze inzicht geven over de concrete effecten op de toename van verkeersintensiteit als gevolg van het aanleggen en verbreden van toegangswegen, het realiseren en onderhouden van de windturbines en het aanleggen van de elektrische infrastructuur. Voor bijvoorbeeld alleen al de installatie van de windturbines moet rekening gehouden worden met tientallen bouwvoertuigen, en worden er circa 250 transportbewegingen per windturbineaanleg verwacht.

Reclamanten verwachten ernstige cumulatieve hinder als gevolg van deze extra verkeersintensiteit in het gehele plangebied. Het is opmerkelijk dat hier geen preventieplan over opgesteld is omdat windturbines tot doel hebben het milieu te sparen. Gezien het aantal vervoersbewegingen met zeer groot materieel is een preventieplan zeker benodigd. Omdat de Dalweg, Wildervancksterdallen en de Jan Kokweg tussen de toekomstige windturbines doorloopt, zal deze gebruikt worden als toevoerweg naar de windturbines tijdens de bouw en exploitatie. In het bijzonder reclamant Van de Woude, wonende aan de Wildervancksterdallen 1 in Wildervank, zal onaanvaardbare hinder ervaren door toenemende (groot) verkeer drukte.

Eigendomssituatie

Volgens de vergunningaanvraag is ten tijde van de indiening, voor alle activiteiten met de relevante grondeigenaren overeenstemming bereikt over het gebruik van gronden voor de bouw en exploitatie van het windpark. De verklaring ter onderbouwing ziet enkel op een bevestiging door CEO en CFE van Windpark Vermeer Midden B.V. aan Pondera Consult 'dat Vermeer Zuid over alle benodigde grondposities kan beschikken die in het kader van de voorliggende vergunningaanvraag relevant zijn'.⁵⁶ Onduidelijk is welke vergunningaanvraag hier bedoeld wordt, er zijn immers meerdere, verschillende vergunningen van toepassing op onderhavig windpark. Zonder kenbare en deugdelijke bevestiging van alle perceeleigenaren waar de nieuwe wegen- en kabeltracés worden aangelegd, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

Volledigheidshalve verwijzen reclamanten naar de perceelnummers als in tabel 2.2, 2.3 en 2.4 van de vergunningaanvraag, hoofdstuk 2, locaties van werkzaamheden. Deze exacte nummers worden overigens door reclamanten betwist, zij verwachten dat het meerdere/andere perceelnummers betreffen omdat de precieze locaties van de wegen en tracés nog niet bekend zijn.

Volgende de Nota van Aanvullingen (bijlage 13) wees ook de gemeente Veendam al eerder op deze onvolkomenheid. Pondera Consult geeft toe dat de bijlage enkel een verklaring is dat er overeenstemming is met de betreffende grondeigenaren, maar dat het geen overzicht van grondeigenaren betreft. Pondera Consult antwoordt dat dit nu is aangepast in de toelichting op de aanvraag. Gewezen wordt op een nieuwe versie van de toelichting op de aanvraag, en een vervangende bijlage 14. De vergunning zoals door reclamanten bekend en zoals is openbaargemaakt door de minister lijkt verouderd c.q. niet te zijn aangepast naar de wens van de gemeente. Onvolkomen daarmee is noch de toelichting, noch bijlage 14 geeft een kenbare bevestiging van alle perceeleigenaren waar nieuwe wegen- en kabeltracés worden aangelegd. De betwiste bijlage 9 is nog deel van de stukken.

Externe Veiligheid

Reclamanten wijzen met betrekking tot alle activiteiten in het kader van deze vergunningen, de aanleg en verbreding van wegen en de aanleg van kabeltracés tot soms wel 8.97 meter diepte, op externe veiligheidseffecten. Zoals door reclamanten in beroep tegen de eerste fase besluiten ook al aangevoerd, bevindt zich onder de planlocatie van het windpark een omvangrijk stelsel van (explosief, hogedruk) aardgas-, brandstof-, stikstofleidingen, dan wel met andere risicovolle en gevaarzettende substantie. Bij de vergunningaanvraag met betrekking tot de aanleg van deze tracés en wegen zijn de aanwezigheid, de locatie en de ernstige gevaren die bij het (buis)vervoer van deze explosieve stoffen gepaard gaan, onvoldoende kenbaar en deugdelijk – dat wil zeggen door onafhankelijk deskundige - onderzocht. Reclamanten verwijzen naar risicokaarten die zij in hun beroep (en de bijlagen) naar aanleiding van de eerste fase besluiten van Windpark N33 naar voren brachten. Hierbij herhalen zij dat de risicokaarten die door het bevoegd gezag en deskundigen geraadpleegd worden bij het bepalen van veiligheidsrisico's, ernstig gedateerd zijn en dus niet ten grondslag zouden kunnen liggen aan een

⁵⁶ Omgevingsvergunning deel gebied Vermeer Zuid (VZ), bijlage 9.

zorgvuldig besluit. De vergunningen geven in redelijk geen blijk van enig onderzoek naar de effecten van de graafwerkzaamheden op bestaande, aanwezige buisleidingen.

Met betrekking tot de onderhoudswegen, die veel gebruikt zullen worden indien het windpark doorgang vindt, wijzen reclamanten bovendien op de gevaren van het gebruik van deze wegen. Zoals ook al in het beroep beschreven, betwisten reclamanten de zorgvuldigheid van de vuistregel ter berekening van de werp-, effectafstand, c.q. identificatiecontour van individuele windturbines als in het HRW, met betrekking tot plaatsgebonden risiconormen voor (beperkt) kwetsbare objecten ex. art. 3.15a Activiteitenbesluit. De veiligheid van onderhoudsmonteurs bij het gebruik van deze wegen zeer dicht bij gevaar zettende windturbines kan niet gegarandeerd worden.

Ontgrondingenwet

1.1 Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder (iWN)

Initiatiefnemers hebben een aanvraag gedaan voor een Ontgrondingsvergunning ten behoeve van de aanleg, wijziging of verbreding van openbare en/of privé-wegen zoals omschreven in de Ontgrondingenwet en de Omgevingsverordening Provincie Groningen. Reclamanten menen dat Gedeputeerde Staten hun belangen ten onrechte niet, althans onvoldoende in hun besluitvorming heeft betrokken. Gedeputeerde Staten moeten tot weigering van de aanvraag besluiten.

Reclamanten geven hieronder hun zienswijze over Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder (iWN), de aanvraag en het ontwerpbesluit weer. Nu de overige Ontgrondingsvergunningen, te weten: Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder (iWN), Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN), Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN), Ontgrondingsvergunning deelgebied Vermeer Midden (VM) en Ontgrondingsvergunning deelgebied Vermeer Zuid (VZ), sterk op elkaar lijken en nagenoeg inhoudelijk identiek zijn, volstaan reclamanten voor deze laatste vergunningen naar hun bezwaren over Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder (iWN). Daar waar dat nodig is, zal een aanvulling per vergunning worden gegeven.

Aanvraag

Met betrekking tot het weergeven van het te ontgronden terrein en de eigenaren of gebruikers en andere zakelijk gerechtigden daarvan, verwijst aanvrager naar de bij de aanvraag gevoegde bijlage Overzicht grondeigenaren. Bijlage Overzicht grondeigenaren geeft slechts de eigenaren en pachters aan met verwijzing naar een kadastraal perceel. Adres, postcode, woonplaats en telefoonnummer van eigenaren en pachters ontbreken derhalve ten onrechte. Van de aanvrager/degene op wiens naam de te verlenen vergunning wordt gesteld, ontbreekt ontbrekt het telefoonnummer. Dit is onzorgvuldig en onrechtmatig nu de provinciale Omgevingsverordening dit in artikel 6.5 verplicht stelt als constitutieve eis.

Wat betreft de kadastrale gegevens verwijst aanvrager naar bijlage Overzichtstekening Deelgebied Eekerpolder en bijlage Maatregelenkaart. Inzicht in kadastrale gemeente, kadastrale sectie, kadastrale nummers en de oppervlakte wordt met een verwijzing naar deze bijlagen niet gegeven. Bovendien zijn de tekening en kaart

onduidelijk, slecht leesbaar en geven ze geen of onvoldoende inzicht in de huidige cultuurtoestand van het te ontgronden terrein. Ook de kadastrale gegevens in de kaarten ontbreken. Dit is niet conform artikel 6.5 Omgevingsverordening Groningen.

Ten onrechte ontbreekt een beschrijving van het te ontgronden terrein. Ook heeft aanvrager geen plaatselijke duiding en/of foto's bijgevoegd van de bestaande situatie. Artikel 6.5 Omgevingsverordening geeft aan dat aanduiding en foto's zo mogelijk bijgeleverd dienen te worden. Enige verduidelijking waarom dergelijke stukken niet zijn opgenomen in de aanvraag ontbreekt.

Bijlage Geotechnisch onderzoek geeft aan dat het geotechnisch onderzoek separaat is of zal worden bijgevoegd. Voor de dikte van de laag humeuze bovengrond wordt naar deze bijlage verwezen. De bijlage telt 525 pagina's en bevat 453 maal het woord 'humeus', maar daarmee wordt niet voldaan aan de verlangde informatie in de aanvraag. De precieze dikte van de laag humeuze bovengrond wordt niet, althans niet precies en duidelijk gegeven in de aanvraag of bijlage Geotechnisch onderzoek. Aldus is er niet kenbaar en deugdelijk gemotiveerd.

Ten onrechte wordt voor een duiding van bekende kabels, leidingen, buizen en dergelijke in het te ontgronden terreingedeelte verwezen naar bijlage Maatregelenkaart. Bijlage Maatregelenkaart geeft echter geen kabels, leidingen, buizen en dergelijke weer, maar slechts de kadastrale grens, het schetsontwerp infrastructuur, de definitieve en tijdelijke verharding en de locatie van de windturbine weer.

Bijlage Grondbalans geeft de grondbalans weer, maar kan niet als juiste verwijzing dienen om aan te geven hoeveel en welk bodemmateriaal bij de ontgroning vrijkomt. Er is geen eenduidig vast aantal m³ uit af te leiden.

Ten onrechte is bij de bestemming van het vrijkomend bodemmateriaal en de wijze van uitvoering van de ontgroning aangegeven dat het nader te bepalen is. Dit kan niet als voldoende antwoord gelden in een aanvraag. De provinciale Omgevingsverordening stelt in artikel 6.5 als eis en voorwaarde dat in ieder geval de wijze van uitvoering van ontgroning wordt overlegd. Te stellen dat dit nader te bepalen is, voldoet evident niet aan deze voorwaarde uit artikel 6.5. Dit artikel bepaalt ook dat bestemming van bodemmateriaal in het aanvraagformulier moet zijn opgenomen. Het aanvraagformulier voldoet evenzo evident niet aan deze eisen. Wat betreft de hoeveelheid kan een verwijzing naar bijlage Grondbalans niet voldoen aan artikel 6.5 Omgevingsverordening.

Wat betreft de hoogteligging, is bijlage Geotechnisch onderzoek te onduidelijk om naar te verwijzen. Bovendien is in de aanvraag ten onrechte niet aangegeven of de hoogteligging van het terrein of de bodem van het water voor en na de ontgroning boven of onder N.A.P. ligt. Daarnaast is het reclamanten onduidelijk hoe het kan dat de hoogteligging van het terrein ná ontgroning hetzelfde is als vóór ontgroning, terwijl de gewenste diepte van de ontgroning volgens de aanvraag 0,80 m is. De in het aanvraagformulier aangeleverde informatie met betrekking tot de hoogteligging vóór en ná ontgroning voldoet ook niet aan de in artikel 6.5 Omgevingsverordening gestelde eisen.

Ten onrechte geeft aanvrager slechts aan welke bestemming het gebied van het te ontgronden terrein heeft in het geldende bestemmingsplan. Artikel 6.5 geeft daarentegen aan dat het gebruik dat aan het te ontgronden terrein wordt afgegeven opgenomen dient te worden. Dit ontbreekt, wat in het concreet geval een onzorgvuldigheid is.

Voor de geschatte duur van de werkzaamheden is niet aangegeven of de schatting maanden of jaren betreft, wat onjuist en onzorgvuldig is. Eveneens is het gewenste aanvangstijdstip met verwijzing naar een kwartaal onvoldoende bepaald.

De contactpersoon of handelende persoon namens innogy Windpower Netherlands B.V. wordt op het aanvraagformulier aangemerkt als J. Boorsma, terwijl in de bijgeleverde toelichting de heer H. Akerboom als contactpersoon en tevens aanvrager wordt aangemerkt. Deze discrepantie is onzorgvuldig en schept onduidelijkheid over mandaat en bevoegdheid en zo nodig verantwoordelijkheden.

Voor de voorgenomen werkzaamheden is een aanlegvergunning nodig. Aanvrager geeft aan dat een aanlegvergunning is aangevraagd bij gemeenten Oldambt en Menterwolde. Dat vergunning daadwerkelijk is aangevraagd, blijkt echter niet uit de stukken. Bovendien geeft aanvrager niet aan of de vergunning na de eventuele aanvraag feitelijk is verleend.

Wat betreft de bodemkwaliteit stelt de toelichting bij de aanvraag dat geen verontreiniging naar aanleiding van onderzoek in het MER is vastgesteld. In het MER wordt echter duidelijk dat de bodem in het gebied mogelijk verontreinigd is. Er zijn twee windturbines op mogelijk verontreinigde grond gepositioneerd.⁵⁷ Volgens het inpassingsplan worden er geen turbines geplaatst op locaties met verontreinigingen.⁵⁸ Hierin spreken het MER, het onderzoek uitgevoerd door Royal Haskoning DHV en het inpassingsplan elkaar tegen. Het onderzoek dat is uitgevoerd is daardoor onvolledig en de stelling dat geen verontreiniging is vastgesteld is onjuist, of kan althans niet objectiveerbaar zonder oplossing van deze tegenstelling onderbouwd worden.

Voorts geeft de aanvraag het waterpeil weer welke in het gebied door het waterschap wordt gehanteerd. Enige onderbouwing van de opgegeven gemiddelde waterpeil in zowel de zomer als de winter ontbreekt ten onrechte.

Het aanvraagformulier vereist een instemmingsverklaring van de eigenaar van het te ontgronden terrein, wanneer deze niet de aanvrager is. Verwezen wordt naar de toelichting. Op pagina 10 van de toelichting wordt doorverwezen naar bijlage Overzicht grondeigenaren en het overzicht van percelen en eigenaren. Een instemmingsverklaring met handtekening ter bevestiging ontbreekt ten onrechte. De toelichting geeft aan dat 'deze eigenaren nog een brief krijgen ter ondertekening voor de specifieke ontgrondingswerkzaamheden. Deze worden z.s.m. ondertekend en bijgevoegd aan de onderhavige aanvraag.' Er is klaarblijkelijk niet aan deze voorwaarde ter finale vergunningverlening voldaan, daar de brief ter ondertekening ontbreekt. Dat op zich is al opmerkelijk nu enige instemming van perceeleigenaren niet kan worden nagegaan. Bovendien blijkt dat de aanvraag op 22 december 2016 is ingediend, wat aanvrager voldoende tijd moet hebben gegeven om zijn idee na te komen. De vergunning liggen immers pas sinds 13 april 2017 voor inzage gereed. Aan het vereiste van een

⁵⁷ MER, p. 268.

⁵⁸ Inpassingsplan, p. 62

instemmingsverklaring van percee-eigenaren is derhalve ten onrechte niet voldaan, ook nu artikel 6.5 Omgevingsverordening toestemming van de eigenaar vooraf verplicht stelt.

Afgezien van het bestuursrechtelijke beletsel dat het ontbreken van de instemmingsverklaring heeft voor de aanvraag, veroorzaakt het ontbreken evenzo een evidente privaatrechtelijke belemmering. Het eigendomsrecht is immers absoluut en verstrekkend, waardoor zonder toestemming geen inbreuk mag en kan worden gemaakt in dit recht. Zonder goedkeuring die ondubbelzinnig blijkt uit de instemmingsverklaring kan de vergunning wegens privaatrechtelijke redenen naar vaste rechtspraak niet afgegeven worden.

Aanvrager heeft tevens ten onrechte de volgende vereiste bijlagen niet toegevoegd: een gewaarmerkt uittreksel uit de kadastrale legger, een topografische kaart (schaal 1 : 10.000, 1 : 25.000 of 1 : 50.000) waarop de ligging het te ontgronden terrein of water in ruime omgeving in rood is aangegeven en een hoogtekaart (schaal 1 : 1.000) van het te ontgronden terrein, met gegevens van een recente hoogtemeting waarop aangegeven de hoogtepunten ten opzichte van N.A.P. gemeten om de 25 meter, waarbij rondom het te ontgronden terrein een strook grond met een breedte van minimaal 30 meter bij de hoogtemeting moet zijn betrokken.

Kortom, de aanvraag is onjuist of niet volledig op de volgende punten: vereiste (adres)gegevens van eigenaren en pachters, inzicht in kadastrale gegevens, dikte van de humeuze bovengrond, duiding van bekende kabels, leidingen, buizen en dergelijke in het te ontgronden terreingedeelte, informatie met betrekking tot bodemmateriaal dat vrijkomt, geen of onjuiste informatie met betrekking tot de hoogteligging, de geschatte duur van werkzaamheden, de hoedanigheid van aanvrager zelf, ontbreken van de vereiste instemmingsverklaring van percee-eigenaren en ten slotte ontbreken verschillende vereiste bijlagen.

Op basis van alleen al deze onvolledige en onvolkomen aanvraag is het niet toegestaan de vergunning te verlenen.

Ontwerpbesluit

Het ontwerpbesluit ziet op het aanleggen van tijdelijke uitgangswegen, verbreding van bestaande wegen en het aanleggen van nieuwe permanente toegangswegen voor realisatie van Windpark N33.

In het ontwerpbesluit staan verschillende voorschriften opgenomen die aan de vergunning zijn verbonden. Het ontwerpbesluit regelt echter niet wat het gevolg is van het niet voldoen aan de voorschriften, waardoor de voorschriften krachteloos zijn. De vergunning zou moeten vervallen als aanvrager/vergunninghouder de voorschriften niet naleeft, zeker omdat de voorschriften verbonden zijn aan de vergunning en dus ook de verlening daarvan.

De volgorde van handelen met betrekking tot de KLIC-meldingen en aanwezige infrastructuur is fundamenteel verkeerd, hiermee schadelijk althans risicovol. Kennelijk wordt in het ontwerpbesluit belang gehecht aan controle op de aanwezigheid van kabels, buizen, leidingen, e.d. Het is daarom onbegrijpelijk en onzorgvuldig dat vergunning al is verleend, voordat is nagegaan of zich nutsleidingen in de grond bevinden. De voorwaarden die aan het onderzoek zijn verbonden, missen rechtskracht. Enige controle naderhand op het onderzoek naar

- 59 -

LW/N332EM4ND

nutsvoorzieningen is niet geregeld. Bovendien ontbreekt een sanctie als aanvrager/vergunninghouder zich niet aan deze voorwaarden houdt. Dit is onzorgvuldig en mag daarom, ook in het kader van de in acht te nemen veiligheidsnormen, niet tot vergunningverlening hebben geleid c.q. leiden.

Wat betreft de werkzaamheden zoals opgenomen in het ontwerpbesluit, is een onregelmatigheid geconstateerd met betrekking tot de ontgraving. Onder 2.6 in het ontwerpbesluit wordt aangegeven dat de ontgraving niet dieper mag worden doorgezet dan 1,0 m –mv, uitgezonderd de terreingedeelten waar buisleidingen zijn voorzien. Even verderop geeft het ontwerpbesluit onder 3.3 aan dat ontgraving beperkt blijft tot ongeveer 0,7 m –mv. De vergunningaanvraag geeft met betrekking tot de gewenste diepte van de ontgraving aan dat dit 0,80 m t.o.v. het maaiveld is. Bovendien geeft het ontwerpbesluit niet aan wat de gewenste diepte van ontgraving is in de terreingedeelten waar buisleidingen lopen. De toelichting bij de aanvraag geeft een ontgrondingsdiepte weer die afwijkt van zowel de aanvraag zelf als het ontwerpbesluit. Onder 3.5.3 en onder 3.5.7 geeft de toelichting aan dat de ontgraving maximaal 0,80 cm –mv is. De informatievoorziening omtrent de werkelijke ontgrondingsdiepte is onzorgvuldig en klaarblijkelijk onjuist.

Ten onrechte wordt in het ontwerpbesluit gesteld dat de te realiseren afwerking en terreininrichting is geregeld. Dit is niet zo. Voorts wordt niet geregeld wat de gevolgen zijn van het geheel niet of onjuist uitvoeren van de werkzaamheden. Ook regelt het ontwerpbesluit niet wat de gevolgen zijn van het geheel niet, onvolledig of onjuist uitvoeren van werkzaamheden zoals door het college van Gedeputeerde Staten bepaald na het niet volledig uitvoeren van de initiële werkzaamheden.

De nazorg onder 2.17 is onvoldoende verzekerd in het ontwerpbesluit. Controle door de toezichthouder ontbreekt. Ook is onduidelijk wanneer de verplichting tot nazorg aanvangt. Om het moment van aanvang te bepalen verwijst het ontwerpbesluit naar de verplichting opgenomen in 2.18, terwijl onder 2.18 geen verplichting wordt gegeven. Reclamanten menen daarnaast dat ook na een termijn van twee jaar nazorg door vergunninghouder dient te worden verleend.

Er is onvoldoende privaatrechtelijke borging dat de vergunninghouder bij verkoop de koper verplicht tot naleven van de voorschriften van het ontwerpbesluit. Melding van de wijziging van de tenaamstelling binnen een maand – nota bene - na verkoop is daarvoor onvoldoende. Ten onrechte is nu niet gegarandeerd dat bij verkoop de verplichtingen worden nageleefd.

Ten onrechte ook besteedt het ontwerpbesluit geen aandacht aan een verplichting om de permanente wegen te verwijderen en de situatie naar de originele staat terug te brengen op het moment dat het windpark niet aanvangt of niet wordt opgericht, stopt of de turbines verwijderd worden. Op het moment dat het park niet meer in gebruik is, zullen de permanente wegen niet meer nodig zijn. De wegen dienen dan zo snel als mogelijk door de vergunninghouder verwijderd te worden. Enige verwijderplicht ten aanzien van de tijdelijke uitgangswegen ontbreekt evenzo. Dit is opmerkelijk, omdat zonder verwijderplicht niet van tijdelijkheid gesproken kan en mag worden. Ook ontbreken bepalingen met betrekking tot aanpassingen aan reeds bestaande wegen.

Het ontwerpbesluit geeft aan dat contact is geweest met het waterschap Hunze en Aa's over de grondwaterstandsaling. Uit effectberekeningen blijkt dat de daling aanzienlijk zal zijn, wat een groot effect heeft op de stabiliteit van de kaden. Aangegeven wordt dat het belangrijk is om 'dit' kort te sluiten met het waterschap. Reclamanten menen dat hiermee de veiligheid en de stabiliteit van de kaden niet of onvoldoende is geborgd. Onduidelijk is of daadwerkelijk overleg heeft plaatsgevonden tussen vergunninghouder en waterschap en wat kort gesloten moet worden. Alleen overleg maakt immers niet dat de daling zal worden beperkt. Voorts geeft Waterbedrijf Groningen aan dat initiatiefnemer dient na te gaan of leidingen een mogelijk knelpunt vormen bij de uitvoering van werkzaamheden. Initiatiefnemer moet hiervoor vroegtijdig contact opnemen met Waterbedrijf Groningen. Ook hier is onduidelijk of er contact is geweest tussen initiatiefnemer en Waterbedrijf Groningen en de uitkomst ervan.

Dat in het ontwerpbesluit er vanuit wordt gegaan, onder 3.4, dat gemeente Veendam geen bezwaren heeft tegen voorgenomen ontgrondingen en zo nodig planologische medewerking verleent, is nergens op gebaseerd. Dit wordt blijkbaar afgeleid uit de mededeling van gemeente Oldambt dat zij wat betreft de advisering alleen haar eigen grondgebied heeft beschouwd. Enige conclusie wat betreft de planologische medewerking van gemeente Oldambt ontbreekt ten onrechte. Ditzelfde geldt voor de gemeente Menterwolde.

Wat betreft archeologie stelt het ontwerpbesluit dat na vervolgonderzoek, waarbij het maaiveld zorgvuldig is afgespeurd, geen relevante archeologische indicatoren zijn gevonden en dat derhalve geen aanleiding bestaat tot het adviseren van verder archeologisch onderzoek. Dit is onjuist, daar het archeologisch onderzoek wat betreft boring 338 een vegetatie-horizont met houtskool is aangetroffen, waardoor karterend booronderzoek vereist is.⁵⁹ Enige verslaglegging van dit karterende booronderzoek ontbreekt echter. Dat dit vervolgonderzoek is uitgevoerd en dat na afspeuren van het maaiveld geen relevante archeologische indicatoren zijn gevonden, is derhalve een blote, niet onderbouwde en feitelijk onware stelling. Bovendien wijst het archeologisch onderzoek aan dat binnen locaties 20 en 27 een proefsleuvenonderzoek nodig is om zekerheid te verkrijgen omtrent de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. Het is aan de gemeente Menterwolde om te beslissen of dit werkelijk noodzakelijk is. Enig oordeel van gemeente Menterwolde ontbreekt hierover ten onrechte. Daarnaast is het opmerkelijk dat boringen zijn gedaan van veelal 70 en 50 centimeter beneden huidig maaiveld, terwijl in aanvraag of ontwerpbesluit aangeeft dat ontgroning tot 1,0 meter is vergund. Volledig uitsluiten dat geen archeologische sporen in de bodem aanwezig zijn, is met boringen van 70 en 50 cm dus niet mogelijk.

Belangenafweging

Ten onrechte worden aan de vergunning geen voorschriften verbonden ter bevordering en bescherming van belangen die betrokken zijn bij de ontgroning. Bovendien blijkt van enige belangenoverweging in het geheel niet, wat leidt tot een onzorgvuldige besluitvorming. Enkel het belang van aanvrager bij de ontgroning wordt in het ontwerpbesluit in overweging genomen. Belang van reclamanten is hierbij ten onrechte niet meegenomen. Ook de effecten op (andere) omwonenden en het ruimtelijk beleid van betrokken gemeenten zijn niet betrokken in de besluitvorming. Door alleen het belang van aanvrager te benoemen, is van enige afweging geen sprake. Het is

⁵⁹ Archeologisch onderzoek Windpark N33, Gemeente Veendam/Oldambt/Menterwolde ArchoPro Rapport, 15102, versie 25 juli 2016, p. 35.

slechts een opsomming van het belang van één partij. Gedeputeerde Staten hadden na zorgvuldige belangenafweging moeten besluiten dat belangen van reclamanten aan het verlenen van de vergunning in de weg staan. Door het belang van reclamanten niet te betrekken in de beoordeling, is bovendien sprake van strijd met de eisen van zorgvuldige besluitvorming.

1.2 Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder (iWN)

Aanvraag

Ten onrechte is voor de huidige cultuurtoestand van het te ontgronden terrein niet aangegeven dat het terrein naast bouwland bestaat uit infrastructuur en/of berm.

Voor de kadastrale gegevens verwijst aanvrager naar bijlage 2 en bijlage 3, die een overzichtstekening van het deelgebied Eekerpolder bevatten en een maatregelenkaart. Dit zijn dezelfde bijlage als toegevoegd bij Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder. Kadastrale gegevens, waaronder gemeente, sectie, nummer en oppervlakte, zijn hieruit niet op te maken. Bovendien kan uit een dubbele verwijzing naar dezelfde bijlagen worden afgeleid dat de bijlagen niet voldoende specifiek de informatie verlenen die gevraagd wordt in het aanvraagformulier. Een algemene verwijzing naar een bijlage die blijkbaar, volgens aanvrager, voor meerdere vergunningaanvragen kan gelden, is onvoldoende en onzorgvuldig.

Aanvrager geeft voorts niet aan op welke turbines vergunning 1 ziet en op welke turbines vergunning 2 ziet. Een precieze aanduiding ontbreekt ten onrechte.

Arcadis heeft een verhardingsadvies uitgebracht voor een nieuw te realiseren wegconstructie ten behoeve van mesttransport. Voor het advies gaat Arcadis uit van een aantal aannames en uitgangspunten. Enige onderbouwing van de gekozen ontwerplevensduur, werkdagen per jaar, ontwerpssnelheid, vrachtwagenschadefactor, rijstrookbreedte, percentage breedbanden en aantal vrachtwagens per jaar ontbreekt echter. Hierdoor kan niet gezegd worden dat er sprake is van een deugdelijk en controleerbaar advies, waardoor geen sprake is van zorgvuldige belangenafweging en zorgvuldige besluitvorming.

Overige bezwaren

Voor alle overige bezwaren verwijzen reclamanten naar hetgeen zij al aangeven onder Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder (iWN) meer specifiek onder 'Aanvraag', 'Ontwerpbesluit' en 'Belangenafweging'. Al wat daar is gesteld, geldt ook voor Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Eekerpolder (iWN).

1.3 Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN)

Aanvraag

Van de perceeleigenaar/pachter ontbreekt onterecht het telefoonnummer. Dit is onzorgvuldig en in strijd met de provinciale Omgevingsverordening die dit in artikel 6.5 bij constitutieve eis verplicht stelt.

Ten onrechte is niet aangegeven welke huidige cultuurtoestand het te ontgronden terrein heeft. Er wordt slechts in het algemeen verwezen naar bijlage 1 door aanvrager, zonder specifiek de gevraagde gegevens in te vullen. Dit is onzorgvuldig. Bijlage 10 bevat geen (voldoende duidelijke) informatie met betrekking tot de dikte van de laag humeuze bovengrond.

Ook voor de waterpeil verwijst aanvrager naar bijlage 1. Bijlage 1 bevat in het algemeen informatie over de grondwaterstand, maar geeft niet specifiek die informatie die volgens het aanvraagformulier vereist is voor vergunningverlening. Dit geldt ook voor alle overige gegevens die ingevuld dienen te worden in het aanvraagformulier, dus voor: nutsvoorzieningen, het doel van de voorgenomen ontgroning, gegevens over bodemmateriaal, de afzetting, de wijze van uitvoering, de hoogteligging van het terrein, de cultuurtoestand van het terrein, begin en geschatte duur van werkzaamheden, bestemming van het terrein, aanlegvergunning en de instemmingsverklaring. Telkens wordt verwezen naar bijlage 1, zonder daadwerkelijk, concreet en specifiek te voldoen aan informatievoorziening en de eisen gesteld in artikel 6.5 Omgevingsverordening Groningen.

Aanvrager is onzorgvuldig door niet aan te geven of voor het gebied waarin de te ontgronden percelen zijn gelegen een Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime is vastgesteld.

Bijlage 6 geeft aan dat vervolgonderzoek voor grondpositie WT1 nodig is. De toezegging dat vervolgonderzoek inmiddels is gestart, en spoedig zal worden toegevoegd aan de aanvraag is echter onvoldoende. Bovendien mag de ontgrondingsvergunning niet worden verleend, voordat vervolgonderzoek duidelijk maakt dat de grond onder de inrit naar WT1 vergunningverlening niet in de weg staat. Nu al vergunning verlenen is prematuur en onzorgvuldig.

De aanvang van werkzaamheden legt aanvrager ergens tussen begin 2019 en medio 2012. Dit is een te globale schatting, waar derhalve geen waarde aan kan worden gehecht. Bovendien gaat aanvrager niet in op de geschatte realistische duur van de werkzaamheden. Reclamanten wijzen er daarnaast op dat dergelijke informatie ten onrechte niet in het ontwerpbesluit zijn opgenomen.

Voor de voorgenomen werkzaamheden is een aanlegvergunning nodig. Aanvrager geeft aan dat een aanlegvergunning wordt aangevraagd bij de betreffende gemeente. Dat vergunning daadwerkelijk is aangevraagd, blijkt echter niet uit de stukken en eveneens niet uit onderzoek hiernaar door reclamanten gevoerd. Bovendien geeft aanvrager niet aan of de vergunning na de eventuele aanvraag feitelijk is verleend.

Het aanvraagformulier vereist een instemmingsverklaring van de eigenaar van het te ontgronden terrein, wanneer deze niet de aanvrager is. Verwezen wordt naar bijlage 2. Bijlage 2 bevat een brief van [redacted] en [redacted], zonder te vermelden wie of welk bedrijf zij vertegenwoordigen. De brief geeft aan dat Vermeer Noord over alle grondposities kan beschikken. Enig bewijs van instemming of goedkeuring van de eigenaren van de percelen zelf ontbreekt echter ten onrechte. Aan het vereiste van een instemmingsverklaring van perceeleigenaren is derhalve ten onrechte niet voldaan, ook nu artikel 6.5 Omgevingsverordening toestemming van de eigenaar verplicht stelt.

Afgezien van het bestuursrechtelijke beletsel dat het ontbreken van de instemmingsverklaring heeft voor de aanvraag, veroorzaakt het ontbreken evenzo een privaatrechtelijke belemmering. Het eigendomsrecht is immers absoluut en verstrekkend, waardoor zonder toestemming geen inbreuk mag en kan worden gemaakt in dit recht. Zonder goedkeuring die ondubbelzinnig blijkt uit de instemmingsverklaring kan de vergunning wegens privaatrechtelijke reden niet afgegeven worden. Een evidente privaatrechtelijke belemmering verhindert volgens constante rechtspraak vergunningverlening.

Ten onrechte ontbreekt een beschrijving van het te ontgronden terrein. Ook heeft aanvrager geen plaatselijke duiding en/of foto's bijgevoegd van de bestaande situatie. Artikel 6.5 Omgevingsverordening geeft aan dat aanduiding en foto's zo mogelijk bijgeleverd dienen te worden. Enige verduidelijking waarom dergelijke stukken niet zijn opgenomen in de aanvraag ontbreekt.

Aanvrager heeft ten slotte ten onrechte de volgende vereiste bijlagen niet toegevoegd: een topografische kaart (schaal 1 : 10.000, 1 : 25.000 of 1 : 50.000) waarop de ligging van het te ontgronden terrein of water in ruime omgeving in rood is aangegeven en een hoogtekaart (schaal 1 : 1.000) van het te ontgronden terrein, met gegevens van een recente hoogtemeting waarop aangegeven de hoogtepunten ten opzichte van N.A.P. gemeten om de 25 meter, waarbij rondom het te ontgronden terrein een strook grond met een breedte van minimaal 30 meter bij de hoogtemeting moet zijn betrokken.

Kortom, de aanvraag is onjuist of niet volledig. De vergunning had niet verleend mogen worden en kan dat niet.

Ontwerpbesluit

Het ontwerpbesluit ziet op het aanleggen van tijdelijke uitgangswegen, verbreding van bestaande wegen en het aanleggen van nieuwe permanente toegangswegen voor realisatie van Windpark N33.

Wat betreft de werkzaamheden zoals opgenomen in het ontwerpbesluit, is een onregelmatigheid geconstateerd met betrekking tot de ontgraving. Onder 2.6 in het ontwerpbesluit wordt aangegeven dat de ontgraving niet dieper mag worden doorgezet dan 1,0 m –mv, uitgezonderd de terreingedeelten waar buisleidingen zijn voorzien. Even verderop geeft het ontwerpbesluit onder 3.3 aan dat ontgraving beperkt blijft tot ongeveer 0,7 m –mv. De vergunningaanvraag geeft met betrekking tot de gewenste diepte van de ontgraving aan dat dit 0,7 m t.o.v. het maaiveld is. Bovendien geeft het ontwerpbesluit niet aan wat de gewenste diepte van ontgraving is in de terreingedeelten waar buisleidingen lopen. Het ontwerpbesluit zelf is inconsistent en wijkt af van de aanvraag. De informatievoorziening omtrent de werkelijke ontgrondingsdiepte is onzorgvuldig en klaarblijkelijk onjuist.

- 64 -

LW/N332EM4ND

Overige bezwaren

Voor alle overige bezwaren verwijzen reclamanten naar hetgeen zij al aangeven onder Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Eekerpolder (iWN) meer specifiek onder 'Ontwerpbesluit' en 'Belangenafweging'. Al wat daar is gesteld, geldt ook voor Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord.

1.4 Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN)

Reclamanten verwijzen voor hun zienswijze over Ontgrondingsvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN), de aanvraag en het ontwerpbesluit naar Ontgrondingsvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN). Nu deze vergunningen zeer sterke overeenkomsten vertonen met elkaar, volstaan reclamanten met een verwijzing.

Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016

Provinciale vergunning deelgebied Vermeer Noord (VN)

Reclamanten betwisten de verlening van Provinciale vergunning deelgebied Vermeer Noord voor het realiseren van een gestuurde boring onder het Winschoterdiep nabij Zuidbroek en een gestuurde boring onder het A.G. Wildervanckkanaal nabij Meeden.

De provincie Groningen verleent Windpark Vermeer Noord B.V. Zuiderinslag 4d, 3871 MR te Hoevelaken een vergunning op grond van het gestelde in art. 4.12, lid 1 sub b van de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016. De vergunning houdt in het realiseren van een gestuurde boring onder het Winschoterdiep nabij km 22,635 te Zuidbroek en een gestuurde boring onder het A.G. Wildervanckkanaal nabij km 1,633 te Meeden (RD-coördinaten resp. bij benadering: $x=255913$, $y=576338$ en $x=255948$, $y=574695$). In iedere boorgang wordt een bundel van 3 mantelbuizen van \varnothing 160 mm getrokken waarin middenspanningskabels worden gelegd ten behoeve van de parkbekabeling van Windpark N33.

Boorplannen

Volgens de vergunning moet het werk worden uitgevoerd overeenkomstig de boorplannen van Joulz. Voor de boring onder het A.G. Wildervanckkanaal betreft dit het boorplan van 21 maart 2017, versie 1, met kenmerk 482.16.1.029-BPL-104-B, inclusief bijlagen en voor de boring onder het Winschoterdiep betreft dit het boorplan van 21 maart 2017, versie 1, met kenmerk 482.16.1.029-BPL-108-B, inclusief bijlagen (bijlage 4a en 4b).

Reclamanten betwisten de zorgvuldigheid van deze boorplannen. Ter onderbouwing verwijzen zij naar hoofdstuk 19, paragraaf 'Boorrapport A.G. Wildervanckkanaal' en 'Boorrapport Winschoterdiep'. In dit hoofdstuk wordt de verlening van Watervergunning voor deelgebied Vermeer Noord betwist. De bijlagen van onderhavige vergunning en de Watervergunning overlappen. Reclamanten constateerden al opmerkelijke tekortkomingen in de boorplannen.

Tekeningen boringen

Bij het intredepunt en uitredepunt zijn de coördinaten van het A.G. Wildervanckkanaal niet genoemd in de technische tekeningen van de boringen, dit in tegenstelling tot de tekening van het Winschoterdiep in dezelfde bijlage (bijlage 2). Bij de aanwezigheid van kabels en leidingen op en om de geplande locatie moeten er verschillende maatregelen worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Hieruit blijkt het belang dat de coördinaten genoemd moeten worden. Volgens de rechtspraak zijn deze coördinaten bepalend.⁶⁰

Eigendomssituatie

Voor deze vergunning verleent de provincie toestemming voor het gebruik van de betrokken percelen voor zover de provincie daarvan rechthebbende is. Voor reclamanten onduidelijk is wie precies eigenaren zijn van de te gebruiken percelen. Naast de provincie betreft het ook gronden in beheer en/of in eigendom van derden. Voorschrift bij de vergunning is dan ook dat door deze partijen toestemming moet zijn verleend voor het maken

⁶⁰ Rechtbank Zwolle-Lelystad 18 januari 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BV2049.

van het werk. Zonder kenbare ondubbelzinnige en duidelijke bevestiging van alle perceeleeigenaren waar geboord gaat worden, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent, dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag, en voldoet initiatiefnemer niet aan de voorschriften uit de vergunning zelf.

Uitvoering

Met betrekking tot de uitvoering zetten reclamanten kanttekeningen bij de volgende voorschriften en beperkingen:

- De veiligheidsfactor voor het evenwicht tussen waterdruk en boorvloeiستفدruk moet minimaal 1,1 zijn. Voor reclamanten onduidelijk is hoe deze veiligheidsfactor wordt gemeten en wat de consequenties zijn indien de druk hoger gemeten wordt. Ook is onduidelijk hoe dit voorschrift gehandhaafd wordt, wat relevant is aangezien het gaat om de zeer gevaar zettende situatie van (middenspanning) elektriciteitskabels onder (geleidende) waterwegen;
- Bij de in- en uitredepunten dienen kwelschermen om de mantelbuizen te worden aangebracht. De kwelschermen dienen rondom ten minste tot 1,0 meter buiten de leiding te steken. De kwelschermen dienen te worden gepakt in een kleikist met een dikte van minimaal 0,5 meter aan weerszijden van de schermen. Boven de aan te brengen kwelschermen dient de gronddekking minimaal 0,5 meter te bedragen. De mantelbuizen moeten gecentreerd en rondom waterdicht in de kwelschermen worden aangebracht. De te verrichten graafwerkzaamheden hierbij zijn minimaal.
Reclamanten achten de noodzaak van dit voorschrift groot, maar constateren geen duidelijke instructie, verwijzing naar handhaving en consequenties voor niet-nakoming;
- De door het betrokken waterschap te stellen eisen moeten in acht worden genomen. Als één van deze eisen conflicteren met de in deze vergunning opgenomen voorschriften moet u contact opnemen met de afdeling Beheer en Onderhoud.
Reclamanten hebben substantieel kritiek op de eisen door het waterschap. Ter onderbouwing verwijzen zij naar hoofdstuk 19 van deze zienswijze, waar de vergunningverlening van Watervergunningen door het Waterschap betwist worden.

Bodemverontreiniging

De provincie stelt niet op de hoogte te zijn van eventuele bodemverontreiniging ter plaatse van het gewenste tracé. Initiatiefnemer wordt dan ook voorgeschreven zelf onderzoek te verrichten naar de eventuele verontreinigingen en de concentraties daarvan. Er worden geen eisen gesteld aan de kwaliteit van dit onderzoek, evenmin aan de onverhoopte gevolgen of consequenties indien er sprake is van een bepaalde mate van bodemverontreiniging. Reclamanten missen het evident voorgeschreven zijn van dergelijke criteria en plannen van aanpak, dus stellen dat dit voorschrift niet volledig en onzorgvuldig is opgesteld.

Externe veiligheid

Initiatiefnemer wordt voorgeschreven ter controle van de aanwezigheid van eventuele kabels en/of leidingen ter plaatse van het gewenste tracé, bij de uitvoering van het werk contact opgenomen moet worden met het Kabels-

LW advocaten

en Leidingen Informatie Centrum. Aan uitvoering van dit voorschrift zitten geen kenbare gevolgen verbonden. Dit is opmerkelijk omdat de externe veiligheid ernstig in het geding is indien er (hogedruk) kabels en/of leidingen in de nabijheid van het werk gesitueerd zijn. Reclamanten missen het evident voorgeschreven zijn van regels of voorwaarden indien de externe veiligheid in het geding is. Dit achten reclamanten zeer aannemelijk, omdat zich onder het plangebied een omvangrijk stelsel van (explosief, hogedruk) aardgas-, brandstof-, stikstofleidingen, dan wel met andere risicovolle en gevaarzettende substantie, bevindt. Ter onderbouwing hiervan verwijzen reclamanten naar de risicokaarten die zij in hun beroep (en de bijlagen) naar aanleiding van de eerste fase besluiten van Windpark N33 naar voren brachten. De vergunningen geven geen blijk van enig onderzoek naar de effecten van de graaf- en boor werkzaamheden op al bestaande, aanwezige buisleidingen.

5. Spoorwegwet

5.1 Spoorwegwetvergunning deelgebied Eekerpolder (iWN)

Op 22 december 2016 is door Arcadis Nederland B.V. namens Innogy Windpower Netherlands B.V. een aanvraag ingediend voor een vergunning als bedoeld in art. 19, lid 1 van de Spoorwegwet. De vergunning is geregistreerd onder het kenmerk 3971392/52316. De aanvraag heeft betrekking op het leggen, hebben en in stand houden van twee middenspanningskabels middels een gestuurde boring op de locatie: Groningen-Nieuweschans, geocode 005, spoorkm.: km. 106.110.

Het gaat om een geïsoleerde mantelbuis met een uitwendige diameter van 600 mm. Deze wordt voorzien van twee middenspanningskabels kruisende de spoorweg Groningen - Nieuweschans ter hoogte van km. 106.110 middels een gestuurde boring op een diepte van minimaal 8 meter t.o.v. het laagst gemeten maaiveld, waarbij de betekenis en hoogte van dit maaiveld overigens voor reclamanten onduidelijk zijn.

Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen

Reclamanten missen de concrete toepassing en duiding van de relevantie van de regels over de werkwijze kabels en leidingen uit art. 7 van de Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen. Deze ministeriële regeling geeft nadere regels voor activiteiten als de onderhavige. Deze ministeriële regeling wordt in het planologisch kader in de aanvraag door Arcadis volledig overgeslagen. De regels worden in de toelichting op de vergunningaanvraag en voorschriften bij de vergunningverlening niet uitgelicht, en het dwarsprofiel ex bijlage 4 is dan ook niet op (deel van) deze voorschriften gebaseerd c.q. deze voorschriften zijn niet in het ontwerp besluit opgenomen.

- kabels en leidingen worden zoveel mogelijk geconcentreerd en gebundeld gelegd;
- de uitkomende grond wordt in de oorspronkelijke volgorde weer in de sleuf gelegd;
- graszoden worden boven de te graven sleuf gestoken en opzij gezet;
- de sleuf wordt onmiddellijk na de werkzaamheden op deugdelijke wijze verdicht;
- de aangevulde sleuven worden over de volle lengte en over de volle breedte, gedurende een jaar na het gereedkomen van de werkzaamheden op kosten van degene die de werkzaamheden uitvoert of laat uitvoeren, onderhouden;
- de diepte van de kruising met het spoor en de ligging ten opzichte van het spoor van de kabels worden ingemeten en weergegeven op een revisietekening die binnen vier weken na afronding van de activiteit, of wanneer deze activiteit onderdeel is van meerdere activiteiten, na afronding van de laatste activiteit, wordt ingediend bij de beheerder;
- kabels en leidingen worden ten opzichte van reeds aanwezige, parallel aan het spoor liggende kabels, leidingen of beschermbuizen op een afstand van ten minste 0,20 meter gelegd, gemeten vanaf de buitenzijde van de kabels, leidingen of beschermbuizen;
- in het geval kabels en leidingen worden gekruist, worden de nieuwe kabels en leidingen onder de bestaande
- kabels en leidingen aangelegd.

Voorschriften

Met betrekking tot de voorschriften betreffende de uitvoering van het werk, plaatsen reclamanten de volgende kanttekeningen.

- Voorgeschreven wordt dat indien er werkzaamheden worden verricht binnen 5 meter vanaf het hart van het spoor, er een door of namens ProRail goedgekeurd Veiligheids- en Gezondheidsplan aanwezig moet zijn. Deze moeten zijn opgesteld door een door ProRail erkend werkplekbeveiligingsbedrijf. *Dit voorschrift is onduidelijk omschreven. Het bijgevoegde plaatje met zone A, B en C geeft onduidelijk weer hoeveel meter het betreft vanaf hart van het spoor, en of dit aantal meters cumulatief opgesteld moeten worden. Ook kunnen er klaarblijkelijk werkzaamheden binnen de 5 meter plaats gaan vinden, onder het spoor. Daarmee zou het Veiligheids- en Gezondheidsplan sowieso vastgesteld moeten worden. Reclamanten missen onderscheidende omschrijvingen met heldere, eenduidige toelichting zoals dit onverkort, duidelijk en concreet vereist is;*
- Tot 3.25 m vanaf hart van het spoor mogen zich nimmer personen begeven, noch mag er materieel of mogen er objecten worden geplaatst zij daarvoor een buitendienststelling van het treinverkeer is toegekend. *Reclamanten stellen dat dit sowieso het geval zal zijn aangezien het geplande tracé onder het spoor door zal lopen. De graafwerkzaamheden van tunnels onder en tot het spoor zullen zeker de aanwezigheid van spullen en mensen vereisen tot 3.25 m van het spoor. Reclamanten missen de evidente, duidelijke eis dat er een buitendienststelling toegekend moet worden, zonder voorwaarde of beperking;*
- Voorgeschreven is dat de technische voorschriften ex. het op 1 februari 2002 vastgestelde "Technische Voorschriften bij vergunningen voor kabels en leidingen langs, onder en boven de spoorweg", uitgave 2002 van toepassing is. *Reclamanten stellen dat dit voorschrift ernstig ofwel onaanvaardbaar gedateerd is en niet ten grondslag kan liggen aan een zorgvuldig besluit;*
- In tegenstelling tot de andere Spoorwegwetvergunning die in deze tweede fase besluitvorming van windpark N33 verleend zijn, hebben er voor deze vergunning geen grondmechanisch onderzoek, geen oriëntatiemelding WION, en geen sterkte- en muddrukberekening Sigma 3.0 plaatsgevonden (zie bijlage 3, 4, 5 Spoorwegwetvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord). *Onduidelijk voor reclamanten is waarom er in die vergunningen wel aan deze eisen en verplichtingen zijn voldaan, maar waarom dat voor deze vergunning niet het geval is. Reclamanten stellen dat deze onderzoeken ook nog gedaan moeten worden ter onderbouwing van de Spoorwegwetvergunning deelgebied Eekerpolder.*

Machtiging

De laatste bijlage van de vergunningaanvraag door Arcadis betreft een machtiging ten behoeve van de aanvragen voor vergunningen en ontheffingen voor het windturbineproject Eekerpolder. Ondergetekende

van Pondera Consult B.V is hierbij gemachtigd voor het ondertekenen van alle aanvragen voor vergunningen en ontheffingen en bijlagen namens Innogy Windpower Netherlands B.V. Inderdaad staat zijn handtekening onder de officiële vergunningaanvraag die is ingediend bij ProRail. Pondera Consult is ook de partij die in de toelichting bij de andere Spoorwegwetvergunningen heeft aangevraagd. Voor reclamanten onduidelijk is waarom Arcadis hier als derde partij betrokken is bij de aanvraag. Arcadis heeft de vergunning aangevraagd,

maar de heer _____ zet zijn handtekening. Reclamanten stellen dat de vergunningaanvraag op deze manier niet rechtsgeldig is.

Bovendien, uit de vergunningaanvraag blijkt dat Arcadis het ingenieursbureau én de waarnemer is. Vervolgens is niet duidelijk of dit bureau ook de booraannemer is of het bedrijf dat de kabel- en leidingwerk uitvoert.

Externe veiligheid

In het ontwerpbesluit staat dat de aanvraag betrekking heeft op het leggen, hebben en in stand houden van twee middenspanningskabels. Onduidelijk is waarom op het aanvraagformulier bij kabelgegevens een laagspanningskabel is aangekruist. De spanningsgrootte van de leidingen is bepalend en daarmee doorslaggevend met het oog op de te gebruiken materialen en andere (veiligheid) voorschriften die in ogenschouw genomen dienen te worden. Dat de vergunning nu dubbelzinnig of onduidelijk is over de precieze hoogte van de spanning, is voor reclamanten onbegrijpelijk en leidt niet tot zorgvuldigheid van het besluit.

Uit het dwarsprofiel van de spoorweg ex bijlage 4 is op te maken dat 2 NAM leidingen parallel zullen liggen aan de twee geplande 2 middenspanningskabels. De bouwtekening noemt de 'indicatieve' ligging van de NAM leidingen, waaruit reclamanten opmaken dat de precieze ligging nog niet duidelijk is. Voor reclamanten onduidelijk is dat en hoe een dergelijke indicatieve ligging kan garanderen dat er bij de bouw- en graafwerkzaamheden geen sprake zal zijn van een gevaarzettende situatie. De NAM leidingen bevatten niet ondenkbaar en reëel zeer explosieve hogedruk gassen. Zoals in het beroepsschrift tegen de in de eerste fase genomen besluiten uit uitvoerig is beschreven, zullen calamiteiten van ondergrondse leidingen met gevaarlijke stoffen kunnen leiden tot explosies en fakkelbranden met grote omvang.

Aangezien het om twee 'indicatieve' NAM leidingen gaat, hebben reclamanten het gerechtvaardigd vermoeden dat er onvoldoende en onzorgvuldig onderzoek is gedaan naar andere al aanwezige kabels en leidingen in de nabijheid van de vergunde werkzaamheden. Reclamanten herhalen dat zich onder de planlocatie van het windpark een omvangrijk stelsel van (explosief, hogedruk) aardgas-, brandstof-, stikstofleidingen, dan wel met andere substantie, bevinden. Onduidelijk is of de aanwezigheid hiervan voldoende zorgvuldig zijn onderzocht.

Dat dit onderzoek onzorgvuldig is wordt bevestigd door de aanvraag zelf, waar wordt aangegeven dat tussen 104.7 tot en met 106.3 km 3 33kV-kabels parallel aan het spoor liggen. De gestuurde boring bevindt zich nabij 106.1 km. Deze kabels staan onterecht, onzorgvuldig niet in het dwarsprofiel van de spoorweg ex bijlage 4.

Met betrekking tot een dergelijke kruising van leidingen en kabels wijzen reclamanten op art. 7 van de Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen. Hier worden belangrijke voorschriften en regels gegeven in geval van een kruising. Vereist is dat de kabels en leidingen op een afstand van ten minste 0,20 meter ten opzichte van bestaande kabels en leidingen worden gelegd, gemeten vanaf de buitenzijde van de kabel, leiding of beschermbuis; dat de nieuwe kabels en leidingen worden voorzien van een beschermbuis indien de afstand tot de bestaande kabels, leidingen of beschermbuizen minder dan 0,80 meter bedraagt, waarbij de buitenzijde van de aan te leggen beschermbuis reikt tot ten minste 0,80 meter voorbij de buitenzijde van de te kruisen kabels, leidingen of beschermbuizen. Reclamanten missen deze significante regels en voorschriften volledig in onderhavige vergunningverlening, wat het besluit onzorgvuldig maakt.

Voor de precieze situering van de geplande kabels leidingen, wat van belang is voor het bepalen van risicovolle objecten in de (nabije) omgeving of op locatie van de geplande leidingen, zijn de exacte GPS-coördinaten van de te leggen kabels en leidingen hoogstens relevant, en volgens rechtspraak zelfs bepalend.⁶¹ Reclamanten missen in de dwarsdoorsnede aanwijzingen van GPS-coördinaten. Enkel wordt verwezen naar 'spoorkm.: km. 106.110', wat voor reclamanten een geheel onbekende, onduidelijke en feitelijk onzorgvuldige locatieaanduiding is, en waar klaarblijkelijk de belangrijke risicovolle objecten uit de omgeving, zowel ondergronds als bovengronds, niet op gebaseerd zijn. Hierdoor heeft onmogelijk een risicoafweging kunnen plaatsvinden.

Eigendomssituatie

Volgens de toelichting bij de aanvraag zijn de betreffende private eigenaren van de percelen akkoord met de werkzaamheden. Zonder kenbare bevestiging van alle perceeleigenaren waar de kabeltracés worden aangelegd, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

5.2 Spoorwegwetvergunning 1 deelgebied Vermeer Noord (VN)

Op 2 januari 2017 is door Pondera Consult B.V. namens Windpark Vermeer Noord B.V. een aanvraag ingediend voor een vergunning als bedoeld in art. 19 lid 1 Spoorwegwet. Er wordt een vergunning verleend voor het leggen, hebben en in stand houden van één hdpe mantelbuis met een uitwendige diameter van 200 mm die wordt voorzien van een 10 KV kabel en twee hdpe mantelbuizen met een uitwendige diameter van 160 mm waarvan er één wordt voorzien van een hdpe buis 40 mm gevuld met een glasvezelkabel en één mantelbuis die als reserve fungeert kruisende de spoorweg Groningen - Nieuweschans ter hoogte van km. 104.305 middels een gestuurde boring op een diepte van minimaal 8,50 meter t.o.v. laagst gemeten maaiveld. De locatie van het werk is de locatie zoals in de aanvraag genoemd en is aangegeven op de bij deze vergunning behorende tekening van Joulz met tek.nr. 482.16.1.029-107 d.d. 10-11-2016 en door de vergunningverlener gewaarmerkt met het ProRail JD-nummer 3971397.

Reclamanten stellen dat aan de vergunning ernstige gebreken kleven, en dat de vergunning onvoldoende gemotiveerd c.q. onzorgvuldig is. Ter onderbouwing verwijzen reclamanten naar paragraaf 5.1 hierboven, waar de Spoorwegwetvergunning voor deelgebied Eekerpolder uitgebreid betwist is. De Spoorwegwetvergunningen vertonen gelijkenissen, waardoor voor bepaalde delen dezelfde onderbouwing bij deze gegeven is:

- Ook voor onderhavige vergunning is er niet c.q. niet voldoende concrete toepassing geven aan art. 7 van de Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen. Zie hiervoor sub paragraaf 'Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen' onder paragraaf 5.1;
- Ook hebben reclamanten dezelfde kanttekeningen, op- en aanmerkingen en rijzen dezelfde vragen over de voorschriften, die nagenoeg identiek zijn. Zie hiervoor sub paragraaf 'voorschriften' onder paragraaf 5.1;
- Ook bij deze vergunning is onduidelijk of het nu laag- of midden spanning kabels betreft, aangezien in het Boorrapport door Joulz (bijlage 4) staat dat er twee midden spanningskabels worden aangelegd, maar op

⁶¹ Rechtbank Zwolle-Lelystad 18 januari 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BV2049.

het aanvraagformulier bij kabelgegevens een laagspanningskabel is aangekruist. Voor kritiek hierop zie paragraaf 'externe veiligheid' onder paragraaf 5.1;

Met betrekking tot de Nota van aanvulling vragen reclamanten zich af wat alle vragen waren die door ProRail zijn gesteld. In deze Nota staat dat ProRail gevraagd heeft om aanvullingen in brieven op 17 en 25 januari 2017. In overleg is afgestemd dat op dit moment nog niet alle punten uit deze brieven beantwoord hoeven te worden. Slechts een deel van de vragen is in de Nota beantwoord. Reclamanten worden graag op de hoogte gebracht van de andere vragen en zien beantwoording hiervan op korte termijn tegemoet. Er is nu onvoldoende transparantie betracht met betrekking tot de aanvulling van de vergunningaanvraag, en onduidelijk is of de vergunning nu volledig voldoet aan de eisen die door vergunningverlener ProRail zelf zijn gesteld. Tot het moment dat aan alle eisen door vergunningverlener wordt voldaan, kan er rechtens geen sprake zijn van een zorgvuldig besluit.

Terecht miste ProRail situatietekeningen en dwarsdoorsnedes van de situatie. Echter, de later toegevoegde technische tekeningen ex bijlage 10 zijn volgens reclamanten onvoldoende gedetailleerd en niet voorzien van kenbare GPS-coördinaten. Voor de precieze situering van de geplande kabels leidingen, wat van belang is voor het bepalen van risicovolle objecten in de (nabije) omgeving of op locatie van de geplande leidingen, zijn de exacte GPS-coördinaten van de te leggen kabels en leidingen op zijn minst hoogstens relevant, en volgens vaste rechtspraak zelfs bepalend.⁶² Reclamanten missen in de dwarsdoorsnede aanwijzingen van GPS-coördinaten. Hierdoor heeft onmogelijk een risicoafweging kunnen plaatsvinden, waardoor geen zorgvuldig besluit is genomen.

Onduidelijk is of de provincie en/of private eigenaren van de percelen akkoord zijn met de werkzaamheden. Zonder kenbare ondubbelzinnige onmiskenbare dus duidelijke bevestiging van alle perceeleigenaren waar werkzaamheden plaats gaan vinden, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

5.3 Spoorwegwetvergunning 2 deelgebied Vermeer Noord (VN)

Op 2 januari 2017 is door Pondera Consult B.V. namens windpark Vermeer Noord B.V. een aanvraag ingediend voor een vergunning als bedoeld in art. 19 lid 1 van de Spoorwegwet. De vergunning wordt verleend voor het aanleggen, hebben en onderhouden van een semipermanente weg onder de spoorweg Groningen – Bad Nieuweschans ter hoogte van km. 104.000 gemeten maaiveld, en de daarmee verband houdende maatregelen bestaande uit het verharden van de weg; het tijdelijk verwijderen van de vangrail; het buiten gebruik stellen van de semipermanente weg nadat de bouw van de windturbines gerealiseerd is.

Reclamanten stellen dat aan de vergunning ernstige gebreken kleven, en dat de vergunning onvoldoende gemotiveerd c.q. onzorgvuldig is. Ter onderbouwing verwijzen reclamanten naar paragraaf 5.1 hierboven, waar de Spoorwegwetvergunning voor deelgebied Eekerpolder uitgebreid betwist is. De Spoorwegwetvergunningen vertonen gelijkenissen, waardoor voor bepaalde delen dezelfde onderbouwing bij deze gegeven is:

⁶² Rechtbank Zwolle-Lelystad 18 januari 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BV2049.

- voor onderhavige vergunning is er niet c.q. niet voldoende concrete toepassing geven aan art. 7 van de Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen. Zie hiervoor sub paragraaf 'Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen' onder paragraaf 5.1;
- ook hebben reclamanten dezelfde kanttekeningen, op- en aanmerkingen en rijzen dezelfde vragen over de voorschriften, die nagenoeg identiek zijn. Zie hiervoor sub paragraaf 'voorschriften' onder paragraaf 5.1;
- de externe veiligheid is onvoldoende gegarandeerd. Zie ter onderbouwing sub paragraaf 'externe veiligheid' onder paragraaf 5.1.

Er zal een semipermanente weg gelegd worden onder het spoortracé Bad-Nieuweschans. De afrit zal ter hoogte van de spoorlijn worden aangesloten op de N33. Op deze plek gaat de N33 onder het viaduct door waarover de spoorlijn loopt. Het betreft wegen die specifiek gebruikt worden om groot transport mogelijk te maken. Het betreft nieuwe wegen die worden aangelegd op de route naar de bouwlocaties van de windturbines. Bij gebrek aan wetenschap omtrent het al dan niet benodigd zijn van een dergelijke 'semipermanente' weg omdat er exceptioneel vervoer nodig is voor groot onderhoud, stellen reclamanten dat een tijdelijke weg, net zoals bij andere vergunningen, volstaat. De vergunning is onvoldoende gemotiveerd tot stand gekomen, aangezien een tijdelijke vergunning zou volstaan.

Onduidelijk is of de provincie en/of private eigenaren van de percelen akkoord zijn met de werkzaamheden. Zonder kenbare ondubbelzinnige en duidelijke bevestiging van alle perceeleigenaren waar werkzaamheden plaats gaan vinden, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

Waterwet

Watervergunning deelgebied Vermeer Noord (VN)

Onderdeel van deze werkzaamheden is het aanleggen van kabels onder waterkeringen van het Winschoterdiep te Meeden en A.G. Wildervanckkanaal te Zuidbroek en werkzaamheden in de beschermingszone van een waterkering. De laatstgenoemde werkzaamheden betreffen een verbreding van een weg (de Trekweg te Zuidbroek, ter hoogte van de N33).

In beginsel zijn handelingen in het watersysteem vergunningsplichtig. Ook alle vergunningen en ontheffingen die voortvloeien uit de keur van een waterschap zijn per definitie een watervergunning. Initiatiefnemers hebben een aanvraag gedaan voor het verrichten van een handeling in een watersysteem op grond van artikel 6.5 jo. artikel 6.13 Waterwet. In de keur van het waterschap staan regels over het gebruik van regionale waterstaatswerken. In artikel 3.1 keur Waterschap Hunze en Aa's 2010 is een vergunningsplicht opgenomen voor (boor)werkzaamheden.

Voorschriften

Reclamanten betwisten dat de aan de watervergunning verbonden voorschriften voldoende zijn om de doelstellingen genoemd in artikel 2.1 van de Waterwet te waarborgen en de hieruit voortvloeiende zorgplichten zoals beheer en onderhoud. Er staan verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen in de voorschriften, waardoor de watervergunning niet kan voldoen aan de doelstellingen. Reclamanten noemen onder andere, dus daaronder begrepen hoewel hiertoe niet beperkt:

Punt 5.4

- onder a: Tenminste 1 maand voor uitvoering van de boring dient aanvullend onderzoek te worden gedaan naar de dijkstabiliteit en de kans op het ontstaan van sinkholes. Voor reclamanten is het onduidelijk wat de eventuele gevolgen zijn als hieruit blijkt dat de boring niet haalbaar is. Betekent dat hiermee het deelgebied Vermeer Noord dan niet meer gerealiseerd kan worden? Daarnaast is het reclamanten onduidelijk waarom enkel de dijkstabiliteit van het A.G. Wildervanckkanaal aanvullend onderzocht moet worden. Waarom is er geen aanvullend onderzoek naar de dijkstabiliteit en de kans op het ontstaan van sinkholes voor het Winschoterdiep?;
- onder o: De sloten bij het in- en uitredepunt over een lengte van 20 meter moet 'tijdelijk gedempt' worden. Dit is om de water aan- en afvoer te garanderen. Het is onduidelijk wanneer de tijdelijk gedempte sloten weer opengehaald mogen worden, terwijl zij wel een belangrijke functie moeten garanderen.
- onder q: Er dient 'vroegtijdig' te worden overlegd met de heer Bartelds als de uitvoeringen van de werkzaamheden beginnen bij een waterstand of een hoger te verwachten waterstand van +0,80 meter NAP. Deze vroegtijdigheid is voor reclamanten onduidelijk. Mochten initiatiefnemers op het laatste moment bellen, dan kan de heer Bartelds onder tijdsdruk worden gezet.
- onder r: Een bentoniet-grondmengsel dient op een 'verantwoorde wijze' te worden afgevoerd. Het is voor reclamanten onduidelijk wat onder verantwoorde wijze moet worden verstaan.
- onder s: De te verrichten graafwerkzaamheden is volgens de voorschriften minimaal. Hoe dit voorschrift gewaarborgd kan worden volgt niet uit de watervergunning.

- onder x: Waarom mag alleen aan de noordzijde van het bestaande Trekweg een nieuwe wegcunet worden gegraven?

Punt 5.5

- onder a: Waarom bestaat er een onderhoudstermijn van maar liefst één jaar na de controle van de werken? Lopen reclamanten hiermee geen gevaar indien de vergunninghouder pas na lange tijd waterschapsobjecten herstelt?
- onder b: Moeten taluds/maaipaden onverwijld hersteld worden?
- In de voorschriften is niet gesproken over de verwijderingsfase van het windpark. Op den duur zal het windpark afgebroken worden. Het is onduidelijk of de kabels die door middel van gestuurde boringen ook verwijderd gaan worden.

Ten overvloede merken reclamanten op dat op pagina 8 van de watervergunning de data missen waarop de kennisgeving heeft plaatsgevonden, het ontwerp van het besluit aan Windpark Vermeer Noord B.V. is gezonden, het ontwerp ter inzage heeft gelegen bij de gemeente Menterwolde.

Wegen

De verbreding van de weg aan de Trekweg vindt plaats in de beschermingszone van een waterkering (Winschoterdiep). Artikel 3.1, derde lid, keur Waterschap Hunze en Aa's (2010) is daarop van toepassing. In de toelichting is te lezen dat als uitgangspunt geldt het "ja, mits"-principe geldt in de beschermingszone. Het "ja, mits"-principe houdt in dat een vergunning kan worden verleend, mits er geen onomkeerbare ontwikkelingen plaatsvinden, die nadelig kunnen zijn voor toekomstige aanpassingen van de primaire waterkeringen. Nu deze gevolgen niet nader zijn onderbouwd in de vergunning en de aanvraag is dat niet aangetoond. Reclamanten verzoeken daarom nader onderzoek.

Voorts betwisten reclamanten dat de (nieuwe) permanente weg (Trekweg) voldoende gelegen biedt om de onderdelen van de windturbines op te vervoeren. Door de flauwe curve kan een vrachtwagen met oplegger niet WT 3 bereiken omdat de gewenste draai niet gemaakt kan worden. Ook is de tijdelijke weg naar windturbine WT 2 onvoldoende aangegeven op de kaart. Daarop staat nu enkel één stippellijn aangegeven.

Bovendien worden er ook nieuwe wegen aangelegd, deze zijn niet expliciet genoemd in de watervergunning ('aanpassing van de trekweg': lees verbreding) maar deze wegen zijn wel in de aanvraag besproken (bijlage 5 - wegentracé). Nu blijkt dat de watervergunning mede is gebaseerd op informatie die niet van belang zou moeten zijn, is het bestreden besluit niet zorgvuldig tot stand gekomen.

Aanvraagformulier

Het aanvraagformulier bevat verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen. Reclamanten noemen niet limitatief onder andere:

- De realisatie van het windpark wordt gefaseerd uitgevoerd. Het aanvraagformulier gaat uit van het tegengestelde;

- De opgegeven begindatum en einddatum zijn onredelijk ruim genomen (01-01-2019 / 01-07-2020). Op het moment van deze aanvraag (december 2016) is de globale inschatting dat de aanleg plaats zal vinden tussen begin 2019 en medio 2021. Een globale inschatting brengt veel rechtsonzekerheid mee voor reclamanten. Zij vorderen daarom een precieze periode;
- Verschillende malen wordt er verwezen naar bijlage 1. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom deze gegevens niet in het aanvraagformulier zelf zijn omschreven.

Privaatrechtelijke belemmering

Reclamanten willen het waterschap Hunze en Aa's erop wijzen dat er sprake is van een evidente privaatrechtelijke belemmering, die juridisch zou moeten leiden tot een afwijzing van de watervergunning. Deze privaatrechtelijke belemmering heeft tot gevolg dat Windpark Vermeer Noord B.V. niet kan beginnen aan de boringen. Deze privaatrechtelijke belemmering draagt een evident karakter,⁶³ omdat zonder nader onderzoek kan worden vastgesteld dat een ontwikkeling voorzien is op grond die in eigendom aan een ander toebehoort en onduidelijk is of die ander daarin berust, aangezien uit de aanvraag en watervergunning niet blijkt dat de grondeigenaren toestemming hebben gegeven. Zonder kenbare bevestiging van alle perceeueigenaren waar de verbrede wegen- en kabeltracés worden aangelegd, betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent, dat er rechtens vereiste overeenstemming met grondeigenaren is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer geen belanghebbende bij deze vergunningaanvraag.

Kosten

Reclamanten verbazen zich erover dat er nog geen reële schatting of benadering is gemaakt van de kosten.⁶⁴ Het is voor reclamanten onduidelijk of de kosten-batenanalyse van het Windpark N33 rekening heeft gehouden met deze extra kosten. Voortvloeiend hieruit concluderen reclamanten dat deze kosten-batenanalyse dus onvolledig is geweest. Reclamanten verlangen daarom nader onderzoek naar de kosten, zodat deze nog meegenomen kunnen worden in de kosten-batenanalyse.

Boorplan A.G. Wildervanckkanaal

Het boorplan geeft inzicht in de werkmethode voor het aanbrengen van een HDD boring "Kruising Wildervanckkanaal/ Rijksweg N33 (tussen WM 16 en WM 23) te Veendam-locatie Noord". Reclamanten merken op dat er een aantal tekortkomingen in het boorplan bestaan (Bijlage 3A). Zij noemen onder andere zonder verdere uit te sluiten:

- Voorafgaand aan de uitvoering van de gestuurde boring dient er lokale geotechnische informatie te worden verzameld. Indien er geen geotechnische informatie beschikbaar is kan een geotechnisch onderzoek worden uitgevoerd. De verzamelde geotechnische informatie bestaat uit sonderingen en zijn afkomstig van het Dinoloket.⁶⁵ Reclamanten betwisten dat deze gegevens afkomstig zijn van Dinoloket. De gegevens zijn afkomstig van Fugro Sonderingen en zijn weergegeven in het rapport "Geotechnisch onderzoek 2 HDD

⁶³ Zie onder andere ECLI:NL:RVS:2010:BN1099; ECLI:NL:RVS:2014:3018 en ECLI:NL:RVS:2016:328.

⁶⁴ Bijlage 1 Toelichting op de watervergunning-aanvraag windpark Vermeer Noord, p. 6.

⁶⁵ Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 4.

- boringen A.G. Wildervanckkanaal en Winschoterdiep nabij Zuidbroek", project Nr. 1316-0426-000, d.d. 17 maart 2017. Deze rapportage is bijgevoegd onder bijlage 3⁶⁶;
- De geotechnische informatie wordt als input gebruikt in de sterkte- en/of muddrukberoeeningen. Zonder goedkeuring van deze berekeningen, door opdrachtgever en/of vergunningverlenende instantie, mag niet gestart worden met de werkzaamheden.⁶⁷ Uit de watervergunning en de aanvraag blijkt niet dat er goedkeuring is gegeven voor deze berekeningen;
 - Volgens het stappenplan dient de aannemer die de boringen gaat uitvoeren een graafmelding te doen en deze te analyseren.⁶⁸ Deze graafmelding had als voorwaardelijke verplichting in de voorschriften van de watervergunningen moeten worden opgenomen;
 - De bepaling van de tijdsduur voor het realiseren van de werkzaamheden is mede afhankelijk van het in te zetten materieel. Met de gekozen boorstelling zal voor de boring aan de Kruising Wildervanckkanaal / Rijksweg N33 (tussen WM 16 en WM 23) te Veendam - locatie Noord het onderstaande gemiddelde tijdschema worden gehanteerd: Inrichten werkterrein ter plaatse van het intredepunt (1,0 dag); Opstellen boorequipment (1,0 dag); Uitvoeren van de pilotboring HDD 1 (2,0 dag); Voorruimpas (2,0 dag); Intrekken van de leiding (1,0 dag); Afvoer en opruimen werkterrein (1,0 dag).⁶⁹ De voorschriften geven aan dat de werkzaamheden "voortvarend en zonder onderbreking worden uitgevoerd" (bijlage 1 Algemene voorschriften bij Watervergunning keur, onder 2a). Waarom is er geen voorwaardelijke verplichting opgenomen dat aan de hand van het gemiddelde tijdschema de werkzaamheden moeten worden afgerond?;
 - Het boormaterieel zal bediend worden door gekwalificeerd personeel dat tenminste bestaat uit een boormeester, een surveyor en een boorassistent.⁷⁰ Afhankelijk van de omvang van de boring kan het noodzakelijk zijn meer medewerkers in te zetten. Het is voor reclamanten onduidelijk wanneer er sprake is van deze noodzakelijkheid en welk concreet protocol dan geldt;
 - Het boorplan vermeldt dat er geen belangrijke archeologische vindplaatsen op de geplande boorlocatie zijn en dat er daardoor geen redenen zijn de aangevraagde watervergunning voor deze activiteit niet te verlenen.⁷¹ Reclamanten betwisten dat de zorgvuldigheid van de archeologische onderzoeken, in strijd met de wettelijke actieve en passieve kennisvergaringsplicht, zodat het aangevallen besluit dient te worden herroepen;
 - De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.⁷² Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgeven moet worden;

⁶⁶ Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 17 e.v.

⁶⁷ Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 4.

⁶⁸ Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 5.

⁶⁹ Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 5.

⁷⁰ Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 5.

⁷¹ Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 6.

⁷² Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 10.

- Op de risicokaart (zie figuur 1 - uitsnede risicokaart Nederland) is het gebied rondom de HDD boring weergegeven.⁷³ De kaart geeft in dit gebied geen risico's weer. Dat is tegenstrijdig met bijlage 4, die bevestigt dat op de locatie zich: gas hoge druk, gas lage druk en laag/middenspanningsleidingen in het gebied bevindt. Reclamanten betwisten dus dat oordeel en hebben hierbij een kaart bijgevoegd (in het thema: ongevallen gevaarlijke stoffen), waarop duidelijk zichtbaar is dat er een buisleiding loopt. Deze lijn is tevens zichtbaar gemaakt in bijlage 4B (tekeningen boringen) als lijn van de Gasunie.⁷⁴ Het is onduidelijk of hiermee wel voldoende rekening is gehouden, nu het uitredepunt vlakbij deze lijn ligt. Bovendien is toetsing aan de risicokaart Nederland weinig relevant, omdat de kaarten enkel verouderde gegevens uit het jaar 2006 gebruiken. Reclamanten concluderen dat er in de aanvraag en de ontwerpvergunning onvoldoende aandacht is besteed aan externe veiligheid. Een omissie in het bestreden besluit. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaars uit te sluiten. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom hiervoor geen voorschriften zijn opgenomen in de vergunning.

Boorrapport Winschoterdiep

Het boorplan geeft inzicht in de werkmethode voor het aanbrengen van een HDD boring "Kruising Winschoterdiep (tussen WM 2 en WM 7) te Veendam- locatie Noord". Reclamanten merken op dat er een aantal tekortkomingen in het boorplan bestaan (Bijlage 3B). Zij noemen onder andere zonder hierbij uitputtend te zijn:

- Het is onduidelijk hoeveel ruimte de boring met zich meebrengt. Met name nu uit het boorplan blijkt dat de omvang van het werkterrein nauw samenhangt met de lokaal beschikbare ruimte, de grootte van de uit te voeren boring en het in te zetten materieel, is het voor de locatie bij het Bosje Spoordijk van belang om te weten of er nog meer bomenkap gaat plaatsvinden⁷⁵;
- De geotechnische informatie wordt als input gebruikt in de sterkte- en/of muddrukberoeeningen. Zonder goedkeuring van deze berekeningen, door opdrachtgever en/of vergunningverlenende instantie, mag niet gestart worden met de werkzaamheden. Uit de vergunning en de aanvraag blijkt niet dat er goedkeuring is gegeven voor deze berekeningen;
- Volgens het stappenplan dient de aannemer die de boringen gaat uitvoeren een graafmelding te doen en deze te analyseren.⁷⁶ Deze graafmelding had als voorwaardelijke verplichting in de voorschriften van de vergunningen moeten worden opgenomen. De graafmelding is nodig om de ligging van de ondergrondse infrastructuur in kaart te brengen. Nu uit de aanvraag al blijkt dat er de nodige bekabeling aanwezig is, verbaast het reclamanten dat er ook geen verplichting is opgenomen om contact op te nemen met de kabel- en leidingeigenaren (zie § 2.5);
- De bepaling van de tijdsduur voor het realiseren van de werkzaamheden is mede afhankelijk van het in te zetten materieel. Met de gekozen boorstelling zal voor de boring aan de "Kruising Windschoterdiep (tussen WM 2 en WM 7) te Veendam - locatie Noord, het onderstaande gemiddelde tijdschema worden gehanteerd: Inrichten werkterrein ter plaatse van het intredepunt (1,0 dag); Opstellen boorequipment (1,0 dag); Uitvoeren van de pilotboring HDD 1 (2,0 dag); Voorruimpas (2,0 dag); Intrekken van de leiding (1,0 dag);

⁷³ Boorplan Wildervanckkanaal - 21 maart 2017, p. 7.

⁷⁴ Zie bijlage 6: Nederland Risicokaart A.G. Wildervanckkanaal.

⁷⁵ Boorplan Winschoterdiep - 21 maart 2017, p. 4.

⁷⁶ Boorplan Winschoterdiep - 21 maart 2017, p. 5.

Afvoer en opruimen werkterrein (1,0 dag).⁷⁷ De voorschriften geven aan dat de werkzaamheden "voortvarend en zonder onderbreking worden uitgevoerd" (bijlage 1 Algemene voorschriften bij Watervergunning keur, onder 2a). Waarom is er geen voorwaardelijke verplichting opgenomen dat aan de hand van het gemiddelde tijdschema de werkzaamheden moeten worden afgerond?;

- Het boormaterieel zal bediend worden door gekwalificeerd personeel dat tenminste bestaat uit een boormeester, een surveyor en een boorassistent.⁷⁸ Afhankelijk van de omvang van de boring kan het noodzakelijk zijn meer medewerkers in te zetten. Het is voor reclamanten onduidelijk wanneer er sprake is van deze noodzakelijkheid;
- Het boorplan vermeldt dat er geen belangrijke archeologische vindplaatsen op de geplande boorlocatie zijn en dat er daardoor geen redenen zijn de aangevraagde watervergunning voor deze activiteit niet te verlenen.⁷⁹ Reclamanten betwisten dat de zorgvuldigheid van de archeologische onderzoeken, in strijd met de wettelijke actieve en passieve kennisvergaringsplicht zodat het aangevallen besluit dient te worden herroepen.
- De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.⁸⁰ Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgeven moet worden.
- Reclamanten kunnen enkel zien dat op locatie: X= 255865 m Y = 576365 m (RD) gebruik is gemaakt van een sondering uit 1996. De sonderingen uit 2012 noemen geen locatie en zijn daardoor niet te controleren voor reclamanten. Reclamanten zien dat op dinoloket met de locatie: X=255856 m Y=576286 m (RD) ook gegevens beschikbaar zijn (identificatie: B07H1312). Waarom zijn deze gegevens niet benut? Zijn de sonderingen van 2012 en met name die uit 1996 niet onaanvaardbaar verouderd? In tegenstelling tot het A.G. Wildervanckkanaal is daar zeer recent een sondering geweest. Reclamanten achten dat ook wenselijk voor het Winschoterdiep.
- Blijkens bijlage 4 bevinden zich gas hoge druk, gas lage druk en laag/middenspanningsleidingen in het gebied, dat blijkt ook uit de bijgevoegde kaarten waar deze leidingen lopen. Er is in de aanvraag en de ontwerpvergunning geen aandacht besteed aan externe veiligheid. Een omissie in het bestreden besluit. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom hiervoor geen voorschriften zijn opgenomen.
- De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.⁸¹ Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de

⁷⁷ Boorplan Winschoterdiep - 21 maart 2017, p. 5.

⁷⁸ Boorplan Winschoterdiep - 21 maart 2017, p. 5.

⁷⁹ Boorplan Winschoterdiep - 21 maart 2017, p. 6.

⁸⁰ Boorplan Winschoterdiep - 21 maart 2017, p. 10.

⁸¹ Boorplan Winschoterdiep - 21 maart 2017, p. 10.

uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgeven moet worden.

Tekeningen boringen

Bij het intredepunt en uitredepunt zijn de coördinaten van het A.G. Wildervanckkanaal niet genoemd in bijlage 4B, dit in tegenstelling tot de tekening van het Winschoterdiep bij bijlage 4B. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Hieruit blijkt het belang dat de coördinaten genoemd moeten worden, coördinaten zijn ook bepalend volgens de rechtspraak.⁸² Daarnaast is voor reclamanten onduidelijk waarom er geen voorschriften over de maatregelen ter preventie van veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn opgenomen in de vergunning.

Wat beheer Rijkswaterstaatwerken

In het algemeen missen de genoemde bijlagen bij de vergunningen op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, hierna: Wbr. Reclamanten kunnen hierdoor niet de zorgvuldigheid van de vergunningen controleren nu hierin is aangegeven hoe het werk moet worden aangelegd, behouden en onderhouden (hoofdstuk 3, voorschrift 1). Een grote omissie, nu er in de gevoerde procedure al een rechtsinstantie ontbreekt.

- Wbr-Vergunning 1 Vermeer Noord bijlagen 2 tot en met 8 ontbreken.
- Wbr-Vergunning 2 Vermeer Noord bijlagen 2 tot en met 4 ontbreken.
- Wbr-Vergunning Vermeer Midden bijlagen 2 tot en met 4 ontbreken.
- Wbr-Vergunning Vermeer Zuid bijlagen 2 tot en met 4 ontbreken.

Naast de vergunningen is er voor het gebruik van staatsgrond ook nog toestemming nodig van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Het is belangrijk om te weten dat het RVB aan een dergelijke privaatrechtelijke regeling nog nadere voorwaarden kan stellen, zoals het betalen van een (marktconforme) gebruiksvergoeding. Het is voor reclamanten onduidelijk hoe dit verdisconteert en interpreteert met vergunning technische verboden en of dit geen privaatrechtelijke belemmering(en) teweeg gaat brengen. Zonder nader onderzoek kan niet worden vastgesteld dat initiatiefnemers aan de nadere voorwaarden kan voldoen, waaronder het betalen van een (marktconforme) gebruiksvergoeding. Reclamanten verbazen zich erover dat er zelf nog geen reële dan wel bij benadering redelijkerwijze schatting is gemaakt van de kosten. Het is voor reclamanten onduidelijk of de kosten-batenanalyse van het Windpark N33 rekening heeft gehouden met deze extra kosten. Voortvloeiend hieruit concluderen reclamanten dat deze kosten-batenanalyse dus onvolledig is geweest. Reclamanten verlangen daarom nader onderzoek naar de kosten, zodat deze nog meegenomen kunnen worden in de kosten-batenanalyse. Daarnaast betwisten reclamanten bij gebrek aan wetenschap daaromtrent, dat zonder kenbare bevestiging van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) er rechtens vereiste overeenstemming is bereikt. Zonder privaatrechtelijke toestemming van de grondeigenaar is initiatiefnemer(s) geen belanghebbende bij deze vergunning aanvragen.

⁸² Rechtbank Zwolle-Lelystad 18 januari 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BV2049.

Reclamanten geven hieronder hun zienswijze over Wbr-vergunning 1 Vermeer Noord (VN), de aanvraag en het ontwerpbesluit weer. Nu de overige WBR-vergunningen, te weten: Wbr-vergunning 2 Vermeer Noord (VN); Wbr-vergunning Vermeer Midden (VM) en Wbr-vergunning Vermeer Zuid (VZ), sterk op elkaar lijken, volstaan reclamanten voor deze laatste vergunningen naar hun bezwaren over Wbr-vergunning 1 Vermeer Noord (VN). Daar waar dat nodig is, zal een aanvulling per vergunning worden gegeven.

5.4 Wbr-vergunning 1 Vermeer Noord (VN)

De vergunning Wbr geeft toestemming tot het aanleggen, behouden en onderhouden van 'twee mantelbuizen' met elektriciteitskabels onder Rijksweg 33 (N33) ten noorden van het Winschoterdiep en ter hoogte van de Legeweg. Reclamanten merken hierbij een gebrek op. Ten onrechte spreekt de vergunning Wbr over twee mantelbuizen, terwijl de gestuurde boring ter hoogte van de Legeweg 'een bundel van drie mantelbuizen'⁸³ betreft en de aan te leggen mantelbuizen ten noorden van het Winschoterdiep een bundel is van twee mantelbuizen.⁸⁴

Ten behoeve van de aanleg van het windpark moet er een semipermanente afrit worden aangelegd van de verbindingsslus N33-A7 naar windturbine 1 (WT1). Onder semipermanente afrit wordt verstaan een niet tijdelijke verruiming van bochten of de aansluiting van nieuwe permanente wegen op bestaande openbare wegen. Semipermanente wegen worden aangevraagd voor de bouwfase maar dienen ook tijdens de exploitatie te kunnen worden gebruikt in gevallen waarbij wegens extreem onderhoud dergelijk exceptioneel vervoer nodig is.

Voorschriften

Er staan verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen in de voorschriften van de vergunning Wbr, hierdoor komt de bescherming van waterstaatswerken die in het beheer bij het Rijk liggen in gevaar en kan niet verzekerd worden dat er sprake is van een doelmatig en veilig gebruik van die werken (artikel 3, eerste lid, Wbr). Reclamanten noemen onder andere waaronder begrepen hoewel hiertoe niet beperkt:

- In geval van calamiteit moeten onmiddellijk alle noodzakelijke maatregelen worden getroffen die 'redelijkerwijs' noodzakelijk zijn (voorschrift 3). Wat moeten reclamanten opvatten onder redelijkerwijs?
- Binnen vier weken nadat de werkzaamheden zijn beëindigd moet een *as built* (zie begripsbepalingen bijlage 1) tekening ter goedkeuring worden aangeleverd (voorschrift 4). Kunnen reclamanten hieruit opmaken dat vergunninghouders zonder overleg tijdens de werkzaamheden wijzigingen kunnen aanbrengen aan de werken?;
- Een aantal technische voorschriften moet 'zo spoedig mogelijk' na de werkzaamheden worden uitgevoerd/hersteld (voorschrift 6 onder 1 en 2);
- Hoe en door wie wordt bij ontgraving onder het grondwaterpeil gecontroleerd of het uitgekomen grond niet verontreinigd is (voorschrift 7 onder 6)?;

⁸³ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 1.

⁸⁴ Zie in de aanvraag bijlage 5 kabeltracé.

- Het is voor reclamanten onduidelijk wie de wegbeheerder is die goedkeuring voor de werkzaamheden moet geven (voorschrift 9);
- Op het werk is de Richtlijn Boortechnieken van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (januari 2004) van toepassing (hoofdstuk 8, onder 7). Aan de checklist HDD-boringen is niet voldaan nu verschillende bijlagen (2 tot en met 8) van de vergunning ontbreken.⁸⁵ Reclamanten kunnen hierdoor niet controleren of de aangeleverde gegevens bij toetsing door de DWV in het kader van een aanvraag van een vergunning op juiste gronden is verleend. Reclamanten noemen daarbij als voorbeeld dat de grondwaterstand onbekend te zijn.⁸⁶ Afhankelijk van het seizoen kan, spuien (kenmerken voor Noord-Nederland) bij hoogwater, de grondwaterstand fluctueren. Geadviseerd wordt nabij de boorlocatie in een watervoerende laag, die wordt doorboord, een peilbuis te plaatsen zodat tijdens de uitvoering de actuele grondwaterstand bekend is. In de vergunning Wbr zijn geen voorschriften opgenomen over de grondwaterstand. Nu deze richtlijnen niet zijn opgenomen in de voorschriften is het besluit onzorgvuldig en dus gebrekkig tot stand gekomen;
- In de overige voorschriften is te lezen dat het werk in 'goede staat' moet worden onderhouden (hoofdstuk 8 onder 7). Een dergelijke formulering roept (te) veel onzekerheid op bij reclamanten. Is het gezien de veiligheid niet noodzakelijk om in elk geval een onderhoudstermijn en concreet, praktisch afdwingbare verplichtingen, voorwaardelijk verplicht te stellen?;
- In een aantal voorschriften wordt er verwezen naar de bijgevoegde tekeningen. Zoals al eerder is aangegeven zijn deze niet bijgevoegd bij de vergunning. Reclamanten kunnen hierdoor controleren of de vergunningen zorgvuldig tot stand zijn gekomen;
- In de voorschriften is niet gesproken over de verwijderingsfase van het windpark. Op den duur zal het windpark afgebroken worden. Het is onduidelijk wat er in die fase gebeurt met de aangelegde wegen en kabeltracés. Naar zijn aard is het Windpark N33 tijdelijk waardoor de vergunningaanvraag een concreet bepaalbare, dus afdwingbare en vooraf gefinancierde sloopverplichting dient te bevatten. Deze publiekrechtelijke sloopverplichting volgt ook uit vaste rechtspraak.
- De initiatiefnemer heeft verzocht om aanvullende voorschriften, verbonden aan de vergunning, die zij in acht moeten nemen tijdens het transporteren van grote voertuigen over de aan te leggen verhardingen.⁸⁷ Deze aanvullende voorschriften zijn niet bijgevoegd in de vergunning Wbr, waardoor de veiligheid van verkeersdeelnemers niet gewaarborgd kan worden.

Ten overvloede merken reclamanten op dat op pagina 7 van de vergunning Wbr de data missen waarop de kennisgeving heeft plaatsgevonden, het ontwerp van het besluit aan Windpark Vermeer Noord B.V. is gezonden en het ontwerp ter inzage heeft gelegen bij de gemeente Menterwolde, gemeente Oldambt en de gemeente Veendam.

⁸⁵ Richtlijn Boortechnieken van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (januari 2004), p. 23.

⁸⁶ Richtlijn Boortechnieken van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (januari 2004), p. 16.

⁸⁷ Toelichting aanvraag Wbr-vergunning Windpark Vermeer Noord, bijlage 1 aanvraag, p. 9.

Betrokken belangen

Volgens de vergunning spelen de belangen van Rijkswaterstaat, de aanvrager en derden een rol. Deze afweging van belangen is echter niet terug te lezen in de vergunning c.q. aanvraag. Reclamanten verlangen daarom een nadere toelichting hieromtrent, met name hoe de belangenafweging tot stand is gekomen en welke belangen doorslaggevend zijn geweest.

Motivering

Op de onderhavige vergunning is ook de Richtlijn Bewegwijzering en Leidraad Wet beheer rijkswaterstaatswerken van toepassing. Er is echter nagelaten om aan te geven welke versie dit betreft. Kunnen reclamanten er vanuit gaan dat de meest recente versie is benut?

Uit het oogpunt van een goede ontsluiting van het windpark, een goede doorstroming van het wegverkeer en een goede elektriciteitsvoorziening is het 'noodzakelijk', de aangevraagde in- en uitrit en kabel (aan) te leggen. Reclamanten betwisten deze noodzakelijkheid, nu dat niet volgt uit de vergunning of aanvraag. Reclamanten vorderen daaromtrent een nadere toelichting.

Aanvraagformulier

Het aanvraagformulier bevat verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen. Reclamanten noemen niet limitatief onder andere:

- Op het moment van deze aanvraag is de globale inschatting dat de aanleg plaats zal vinden tussen begin 2019 en medio 2021.⁸⁸ Een globale inschatting brengt veel rechtsonzekerheid mee voor reclamanten. Ook in de vergunning ontbreekt de genoemde termijn. Zij vorderen daarom een precieze periode, welke tevens als termijn wordt genoemd in de vergunning;
- In de toelichting is te lezen dat er op dit moment nog geen schatting te maken van de kosten. Daarom is in het formulier het getal '0' ingevuld. Reclamanten betwisten dit oordeel, nu er in het aanvraagformulier is aangegeven dat de kostprijs of raming van de kosten van het aangevraagde werk EUR 2400,- zal bedragen. Reclamanten verlangen een nadere toelichting omtrent het voorgaande. Nu reclamanten er vanuit gaan dat er geen schatting gemaakt is van de werkelijke kosten, dat blijkt immers uit de privaatrechtelijke toestemming waar het betalen van een (marktconforme) gebruiksvergoeding als nadere voorwaarde kan worden gesteld (voorschrift 5) en de kosten voor maatregelen die voor rekening van de vergunninghouder zijn (voorschrift 6). Het is voor reclamanten onduidelijk of de kosten-batenanalyse van het Windpark N33 rekening heeft gehouden met deze extra kosten. Voortvloeiend hieruit concluderen reclamanten dat deze kosten-batenanalyse dus onvolledig is geweest. Reclamanten vorderen daarom nader onderzoek naar de kosten, zodat deze nog meegenomen kunnen worden in de kosten-batenanalyse;
- Verschillende malen wordt er verwezen naar bijlage 1. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom deze gegevens niet in het aanvraagformulier zelf zijn omschreven.

⁸⁸ Toelichting aanvraag Wbr-vergunning Windpark Vermeer Noord, bijlage 1 aanvraag, p. 9.

Toelichting

Reclamanten wijzen in paragraaf 3.3 van de toelichting op een redactionele fout. In de paragraaf over de verkeerssituatie is een foutieve verwijzing naar een andere paragraaf gemaakt. Voor reclamanten is nu onduidelijk dat de verhardingen worden gebruikt tijdens de aanlegfase van het windpark.

Wegen, verhardingen, in-, en uitritten

Bij de bouw van het windpark worden er wegen aangelegd en aangesloten op gemeentelijke-, provinciale-, en rijkswegen. Deze fungeren als toevoerwegen naar windturbines en zijn permanent nodig om de windturbines in geval van onderhoud of een calamiteit te kunnen bereiken. Er wordt gesproken over 'permanente wegen', gebruikt tijdens de exploitatiefase van het windpark. De windturbines zijn voor 30 jaar vergund. Voor reclamanten onduidelijk is waarom deze wegen niet enkel ten tijde van exploitatie van het windpark worden vergund.

Omdat de vergunningen voor de individuele windturbines (in de eerste fase verleend) uitgaan van flexibele locaties met een bandbreedte van 15 meter, kan de exacte locatie van de wegen en uitritten nog niet bepaald worden. Reclamanten missen een dergelijke flexibele aanduiding in deze vergunning, en stellen dat de onderliggende rapporten deze eventuele wijziging in locatie onvoldoende in acht nemen, en dat daardoor de rapporten onzorgvuldig zijn, en niet ten grondslag kunnen liggen aan deze vergunning. De vergunning had niet verleend mogen worden.

Geldigheidsduur vergunning

Een tijdelijke vergunning is aan de orde als de aard van de betreffende activiteit dat met zich meebrengt. Nu het Windpark N33 een tijdelijkheid met zich meebrengt is het wenselijk, zo niet nodig, ook gezien de bescherming en/of het doelmatig en veilig gebruik van het waterstaatswerk, dat het een tijdelijke vergunning betreft.

Boorrapport A.G. Wildervanckkanaal

Reclamanten vinden het overigens onjuist dat niet het meeste recente boorplan, d.d. 21 maart 2017, is benut. Het boorplan is wel benut bij de watervergunning. Reclamanten vorderen daarom dat het meest recente boorplan wordt gebruikt. Bij de boortekening is voor het deel van de Provinciale weg N33 rekening gehouden met de omschrijving in de Richtlijn Boortechnieken van RWS, terwijl dat niet het geval is bij de boortekening van het boorplan d.d. 8 december 2016. Voorts is in de meest recente boorplan rekening gehouden met (historisch) onderzoek van ondergrondse objecten en is de conclusie uitgebreid. Het bestreden besluit is derhalve niet zorgvuldig tot stand gekomen.

Het boorplan geeft inzicht in de werkmethode voor het aanbrengen van een HDD boring "Kruising Wildervanckkanaal/ Rijksweg N33 (tussen WM 16 en WM 23) te Veendam-Locatie Noord". Reclamanten merken op dat er een aantal tekortkomingen in het boorplan bestaat (Bijlage 6). Zij noemen onder andere waaronder begrepen hoewel hiertoe niet beperkt:

- De geotechnische informatie wordt als input gebruikt in de sterkte- en/of muddrukberendingen. Zonder goedkeuring van deze berekeningen, door opdrachtgever en/of vergunningverlenende instantie, mag niet

- gestart worden met de werkzaamheden.⁸⁹ Uit de vergunning Wbr en de aanvraag blijkt niet dat er goedkeuring is gegeven voor deze berekeningen;
- Volgens het stappenplan dient de aannemer die de boringen gaat uitvoeren een graafmelding te doen en deze te analyseren.⁹⁰ Deze graafmelding had als voorwaardelijke verplichting in de voorschriften van de vergunning Wbr moeten worden opgenomen;
 - De bepaling van de tijdsduur voor het realiseren van de werkzaamheden is mede afhankelijk van het in te zetten materieel. Met de gekozen boorstelling zal voor de boring aan de Kruising Wildervanckkanaal / Rijksweg N33 (tussen WM 16 en WM 23) te Veendam - locatie Noord het onderstaande gemiddelde tijdschema worden gehanteerd: Inrichten werkterrein ter plaatse van het intredepunt (1,0 dag); Opstellen boorequipment (1,0 dag); Uitvoeren van de pilotboring HDD 1 (2,0 dag); Voorruimpas (2,0 dag); Intrekken van de leiding (1,0 dag); Afvoer en opruimen werkterrein (1,0 dag).⁹¹ Waarom is er geen voorwaardelijke verplichting opgenomen dat aan de hand van het gemiddelde tijdschema de werkzaamheden moeten worden afgerond?;
 - Het boormaterieel zal bediend worden door gekwalificeerd personeel dat tenminste bestaat uit een boormeester, een surveyor en een boorassistent.⁹² Afhankelijk van de omvang van de boring kan het noodzakelijk zijn meer medewerkers in te zetten. Het is voor reclamanten onduidelijk wanneer er sprake is van deze noodzakelijkheid;
 - De veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit de omgeving van de bouwlocatie en de veiligheids- en gezondheidsgevaaren voortvloeiend uit het ontwerp zijn opgenomen in bijlage 8a en bijlage 8b.⁹³ Deze veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn niet als voorschrift opgenomen in de vergunning. Het boorplan geeft alleen aan dat de uiteindelijke projectspecifieke risico's, maatregelen en voorzieningen dienen door de uitvoerende partij aangegeven te worden. Nu dit niet als voorschrift is opgenomen is het voor reclamanten onduidelijk aan wie dit doorgegeven moet worden;
 - Er is in het gebruikte boorplan geen aandacht besteed aan externe veiligheid in tegenstelling tot het boorrapport van 21 maart 2017. Uit het boorplan is enkel een oriëntatieverzoek bij het kadaster aangevraagd, welke bevestigt dat: gas hoge druk, gas lage druk, laagspanning, middenspanning en hoogspanning leidingen zich in het gebied bevinden. Een omissie in het bestreden besluit. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Het is voor reclamanten onduidelijk waarom hiervoor geen voorschriften zijn opgenomen in de vergunning Wbr.

ABC Technische tekeningen

Bij het intredepunt en uittredepunt zijn de coördinaten van het A.G. Wildervanckkanaal niet genoemd in bijlage 4. Uit bijlage 8a van het boorplan blijkt dat bij kabels en leidingen van derden er verschillende maatregelen moeten worden getroffen om veiligheids- en gezondheidsgevaaren uit te sluiten. Hieruit blijkt het belang dat de coördinaten genoemd moeten worden. Daarnaast is voor reclamanten onduidelijk waarom er geen voorschriften over de maatregelen ter preventie van veiligheids- en gezondheidsgevaaren zijn opgenomen in de vergunning.

⁸⁹ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 4.

⁹⁰ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 5.

⁹¹ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 5.

⁹² Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 5.

⁹³ Boorplan Wildervanckkanaal - 8 december 2016, p. 8.

5.5 Wbr-vergunning 2 Vermeer Noord (VN)

De vergunning Wbr geeft toestemming tot aanleggen, behouden en onderhouden van een semipermanent in- en uitrit (WT7) en tijdelijke verhardingen nabij Rijksweg 33 (N33). Onder semipermanente afrit wordt verstaan een niet tijdelijke verruiming van bochten of de aansluiting van nieuwe permanente wegen op bestaande openbare wegen. Semipermanente wegen worden aangevraagd voor de bouwfase maar dienen ook tijdens de exploitatie te kunnen worden gebruikt in gevallen waarbij wegens extreem onderhoud dergelijk exceptioneel vervoer nodig is. Daarnaast worden er tijdelijke verhardingen aangelegd. De tijdelijke verhardingen zijn nodig om groot transport mogelijk te maken. Enkele van deze 'weg uitbreidende voorzieningen' zullen worden aangelegd op rijkswaterstaatwerken. Voor het aanleggen van deze tijdelijke verhardingen is een vergunning verplicht op grond van art. 2, lid 1, onder b van de Wbr.

Voorschriften

Er staan verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen in de voorschriften van de vergunning Wbr, hierdoor komt de bescherming van waterstaatswerken die in het beheer bij het Rijk liggen in gevaar en kan niet verzekerd worden dat er sprake is van een doelmatig en veilig gebruik van die werken (artikel 3, eerste lid, Wbr). Reclamanten noemen onder andere:

- In de voorschriften is niet gesproken over de verwijderingsfase van het windpark, terwijl de toelichting nog expliciet noemt dat de tijdelijke verhardingen na de aanleg van het windpark weer worden verwijderd.⁹⁴ Voor reclamanten is het onbegrijpelijk waarom dit niet als voorwaardelijke verplichting in de vergunning is opgenomen. Daarnaast is onduidelijk wat er in de verwijderingsfase gebeurt met de semipermanent wegen.

Aanvraagformulier

Het aanvraagformulier bevat verschillende onduidelijkheden en tekortkomingen. Reclamanten noemen onder andere:

- Volgens het aanvraagformulier zijn de werkzaamheden permanent van aard. Nu er in de bestreden vergunning wordt gesproken over 'tijdelijke' verharding, betwisten reclamanten dat het aanvraagformulier op goede wijze is ingevuld.

Voor alle overige bezwaren verwijzen reclamanten naar hetgeen zij gesteld hebben onder Wbr-vergunning 1 Vermeer Noord (VN). Al daar gesteld, geldt ook voor Wbr-vergunning 2 Vermeer Noord (VN), met uitzondering van de aanleg, behoud en onderhoud van de mantelbuizen.

5.6 Wbr-vergunning Vermeer Midden (VM)

De vergunning Wbr geeft toestemming tot aanleggen, behouden en onderhouden van een tijdelijke verhardingen nabij Rijksweg 33 (N33). De tijdelijke verhardingen zijn nodig om groot transport mogelijk te maken. Enkele van deze 'weg uitbreidende voorzieningen' zullen worden aangelegd op rijkswaterstaatwerken. Voor het aanleggen van deze tijdelijke verhardingen is een vergunning verplicht op grond van art. 2, lid 1, onder b van de Wbr.

⁹⁴ Toelichting aanvraag Wbr-vergunning Windpark Vermeer Noord, bijlage 1 aanvraag, p. 9.

Voor alle bezwaren verwijzen reclamanten naar hetgeen zij gesteld hebben onder Wbr-vergunning 1 Vermeer Noord (VN) en Wbr-vergunning 2 Vermeer Noord (VN). Al daar gesteld, geldt ook voor Wbr-vergunning Vermeer Midden (VM), met uitzondering van de aanleg, behoud en onderhoud van de mantelbuizen.

5.7 Wbr-vergunning Vermeer Zuid (VZ)

De vergunning Wbr geeft toestemming tot aanleggen, behouden en onderhouden van een tijdelijke verhardingen nabij Rijksweg 33 (N33). De tijdelijke verhardingen zijn nodig om groot transport mogelijk te maken. Enkele van deze 'weg uitbreidende voorzieningen' zullen worden aangelegd op rijkswaterstaatwerken. Voor het aanleggen van deze tijdelijke verhardingen is een vergunning verplicht op grond van art. 2, lid 1, onder b van de Wbr.

Voor alle bezwaren verwijzen reclamanten naar hetgeen zij gesteld hebben onder Wbr-vergunning 1 Vermeer Noord (VN) en Wbr-vergunning 2 Vermeer Noord (VN). Al daar gesteld, geldt ook voor Wbr-vergunning Vermeer Zuid (VZ), met uitzondering van de aanleg, behoud en onderhoud van de mantelbuizen.

6. Conclusie

Reclamanten menen dat aan de randvoorwaarden voor het nemen van een verantwoord en goed gemotiveerd besluit niet is voldaan en dat er is gehandeld in strijd met de wet en algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Zij verzoeken u het voorgaande mee te wegen bij de vaststelling van de definitieve vergunningen, met daarvan deel uitmakende documenten en stukken.

Reclamanten houden vast aan conclusies, zoals beschreven in deze zienswijze - betreffende in ieder geval: onduidelijke voorschriften / verkeer / bereikbaarheid / geluid / laagfrequent geluid / uitvoering / aanleg en onderhoud / landschap / archeologie / natuur / bomen / water / gevolgen en risico's externe veiligheid / procedure / besluitvorming / communicatie / participatie - en verzoeken u af te zien van het bestreden besluit.

Amsterdam, 22 mei 2017

Bijlagenlijst

1. Statuten Stichting Tegenwind N33.
2. Lijst reclamanten.
3. Lievense CSO, RIP Windpark N33 second opinion technische onderzoeken, Documentcode: 16A095.RAP001.FV.GL, 2 november 2016.
4. Brief Windpark Vermeer Noord B.V. incl. uittreksel en nieuwsbrief.
5. Brief Windpark Vermeer Noord B.V. reactie aan Stichting Platform Tegenwind N33.
6. Nederland Risicokaart A.G. Wildervanckkanaal.
7. Beroep exclusief bijlagen
8. Zienswijze exclusief bijlagen

Inzien uittreksel - Stichting Platform Tegenwind N33 (52299953)

Kamer van Koophandel, 22 mei 2017 - 11:32

KvK-nummer 52299953

Woonadressen zijn geen openbare gegevens en alleen beschikbaar voor in artikel 51 Handelsregisterbesluit genoemde organisaties.

Rechtspersoon

RSIN	850383729
Rechtsvorm	Stichting
Statutaire naam	Stichting Platform Tegenwind N33
Statutaire zetel	gemeente Menterwolde
Telefoonnummer	0629003074
Internetadres	www.tegenwindn33.nl
E-mailadres	secretaris@tegenwindn33.nl
Eerste inschrijving handelsregister	18-03-2011
Datum akte van oprichting	16-03-2011
Activiteiten	SBI-code: 94996 - Overige ideële organisaties Het behartigen van de belangen van (rechts)personen die tegen de realisatie zijn van windmolens langs de weg de N33 ter hoogte van de gemeenten Veendam en Menterwolde, en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Bestuurders

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Datum in functie	16-03-2011 (datum registratie: 18-03-2011)
Titel	Secretaris
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Adres	
Datum in functie	16-03-2011 (datum registratie: 18-03-2011)
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Adres	
Datum in functie	16-03-2011 (datum registratie: 18-03-2011)
Titel	Penningmeester
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Adres	

2017-5-22 <https://www.kvk.nl/handelsregister/TST-BIN/RB/RBWWW06@?BUTT=52299953&kvknummer=52299953&product=Inzien+uittreksel>

Datum in functie 16-03-2011 (datum registratie: 18-03-2011)
Titel Voorzitter
Bevoegdheid Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam
Geboortedatum en -plaats
Adres
Datum in functie 01-03-2014 (datum registratie: 11-09-2014)
Bevoegdheid Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Gegevens zijn vervaardigd op 22-05-2017 om 11.32 uur.

Brakel Journée & Wouters

Netwerk Notarissen

- mr. P. Brakel
- mr. H.J. Journée
- mw. mr. M. Wouters

Prins Hendrikplein 21
Postbus 325
9640 AH Veendam

Telefoon (0598) 61 78 80
Fax (0598) 61 30 88
E-mail info@notariskantoorveendam.nl
www.notariskantoorveendam.nl

OPRICHTING EN STATUTEN VAN

Stichting Platform Tegenwind N33,
gevestigd in de gemeente Menterwolde

Akte d.d. : 16 maart 2011
Dossiernummer : 20110226
Referentie : PB

Rekeningen t.n.v. Brakel Journée & Wouters Netwerk Notarissen bij:

Rabobank	36.50.07.811	ABN AMRO	57.21.41.971
ING Bank	67.73.12.970	SNS	90.67.05.029

BTW nr.: NL009600413B01
KvK Groningen 01136475

Algemene leveringsvoorwaarden z.o.z.

20110226 PB

OPRICHTING EN STATUTEN VAN DE STICHTING PLATFORM TEGENWIND N33

Op zestien maart tweeduizend elf verschenen voor mij, mr. Paul Brakel, notaris te _____
Veendam: _____

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

De verschenen personen verklaarden op te richten een stichting en voor deze stichting
vast te stellen de navolgende: _____

STATUTEN _____

Artikel 1 – Naam en vestigingsplaats _____

1. De stichting draagt de naam: **Stichting Platform Tegenwind N33**.
2. De stichting is gevestigd in de gemeente Menterwolde.

Artikel 2 - Doel

De stichting heeft ten doel:
het behartigen van de belangen van (rechts)personen die tegen de realisatie zijn van windmolens langs de weg de N33 ter hoogte van de gemeenten Veendam en Menterwolde, en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Artikel 3 - Vermogen

1. Het tot verwezenlijking van het doel van de stichting bestemde vermogen wordt gevormd door:
 - a. giften en donaties;
 - b. subsidies en sponsorbijdragen;
 - c. hetgeen verkregen wordt door erfstellingen of legaten;
 - d. hetgeen op andere wijze verkregen wordt.
2. De stichting mag geen uitkeringen doen aan een oprichter of aan een bestuurder.
3. Kosten die bestuurders in de uitoefening van hun functie maken worden door de stichting vergoed.

Artikel 3a - Belangenbehartiging

1. Personen en rechtspersonen kunnen zich aanmelden bij het bestuur van de stichting voor het behartigen van hun belangen. Het bestuur stelt voorwaarden op waaronder de belangenbehartiging zal geschieden met welke voorwaarden de (rechts)personen schriftelijk akkoord dienen te gaan.
2. Het bestuur van de stichting houdt een register waarin de namen en adressen van de in lid 1 genoemde (rechts)personen zijn opgenomen.
3. Het bestuur roept halfjaarlijks, of zoveel vaker als zij nodig oordeelt, een bijeenkomst van de in lid 1 genoemde (rechts)personen bijeen om verslag te doen van haar werkzaamheden.

Artikel 4 - Bestuur: samenstelling, benoeming, ontslag

1. Het bestuur bestaat uit tenminste vijf (5) of meer natuurlijke personen. Het bestuur stelt het aantal bestuurders vast. Een niet-voltallig bestuur behoudt zijn bevoegdheden.
2. De bestuurders worden benoemd door het bestuur. In vacatures wordt zo spoedig mogelijk, doch in elk geval binnen drie maanden na het ontstaan ervan, voorzien.
3. Het bestuur kan uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester aanwijzen. Eén bestuurder kan meer van deze functies vervullen.
4. Bestuurders worden benoemd voor een periode van drie jaar. Het bestuur stelt een rooster van aftreden vast. Een volgens het rooster aftredend bestuurder is onmiddellijk en onbeperkt herbenoembaar. De in een tussentijdse vacature benoemde bestuurder neemt op het rooster van aftreden de plaats in van degene in wiens vacature hij/zij werd benoemd.
5. Een bestuurder verliest zijn functie:
 - a. door zijn overlijden;
 - b. door zijn faillissement, door het ten aanzien van hem van toepassing

verklaren van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen of doordat hij surséance van betaling aanvraagt; _____

- c. door zijn ondercuratelestelling of de onderbewindstelling van zijn gehele vermogen; _____
- d. door zijn vrijwillig aftreden; _____
- e. door zijn ontslag door de rechtbank; _____
- f. door zijn ontslag gegeven door de gezamenlijke overige bestuurders, ten minste twee in getal. _____

Artikel 5 - Bestuur: taken en bevoegdheden _____

1. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting. _____
Elke bestuurder is tegenover de stichting gehouden tot een behoorlijke vervulling van de hem opgedragen taak. _____
2. Het bestuur is verplicht van de vermogenstoestand van de stichting en van alles betreffende de werkzaamheden van de stichting, naar de eisen die voortvloeien uit deze werkzaamheden, op zodanige wijze een administratie te voeren en de daartoe behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat te allen tijde de rechten en verplichtingen van de stichting kunnen worden gekend. _____
3. Het bestuur is niet bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten tot het verkrijgen, vervreemden of bezwaren van registergoederen en tot het aangaan van overeenkomsten, waarbij de stichting zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt. _____

Artikel 6 - Bestuur: vertegenwoordiging _____

1. Het bestuur vertegenwoordigt de stichting. _____
2. De vertegenwoordigingsbevoegdheid komt bovendien toe aan: _____
 - hetzij de voorzitter tezamen met de secretaris; _____
 - hetzij de voorzitter tezamen met een bestuurslid; _____
 - hetzij de secretaris tezamen met een bestuurslid. _____
3. De in beide vorige leden van dit artikel opgenomen bevoegdheid van het bestuur en bestuurders tot vertegenwoordiging van de stichting bestaat ook indien tussen de stichting en één of meer bestuurders een tegenstrijdig belang bestaat. _____
4. Het bestuur kan besluiten tot het verlenen van incidentele dan wel doorlopende volmacht aan één of meer bestuurders en/of aan anderen, zowel gezamenlijk als afzonderlijk, om de stichting binnen de grenzen van die volmacht te vertegenwoordigen. _____

Artikel 7 - Bestuur: bijeenroeping, vergaderingen, besluitvorming _____

1. Iedere bestuurder is bevoegd een vergadering van het bestuur bijeen te roepen. _____
2. a. De bijeenroeping van de vergaderingen van het bestuur geschiedt schriftelijk, met inachtneming van een termijn van ten minste zeven dagen, de dag van bijeenroeping en die van de vergadering niet meegerekend, onder opgave van de dag, het aanvangstijdstip en de plaats van de vergadering alsmede van de te behandelen onderwerpen (agenda). _____
- b. De bestuurder die voor dit doel een adres aan de stichting bekend heeft gemaakt kan tot de vergaderingen van het bestuur worden opgeroepen door _____

- een langs elektronische weg aan dat adres toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht.
3. De vergaderingen van het bestuur worden gehouden op de plaats te bepalen door degene die de vergadering bijeenroept.
 4. Indien werd gehandeld in strijd met enige bepaling van de twee vorige leden kan het bestuur niettemin rechtsgeldige besluiten nemen, mits alle bestuurders ter vergadering aanwezig of vertegenwoordigd zijn.
 5. Een bestuurder kan aan een andere bestuurder schriftelijk volmacht verlenen om zich ter vergadering te doen vertegenwoordigen. Een elektronisch vastgelegde volmacht geldt als een schriftelijke volmacht.
Een bestuurder kan slechts één medebestuurder ter vergadering vertegenwoordigen.
 6. In de vergaderingen van het bestuur heeft iedere bestuurder één stem.
Voorzover in deze statuten geen grotere meerderheid is voorgeschreven, worden de besluiten door het bestuur genomen met volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter doorslaggevend.

Artikel 8 - Leiding van de vergaderingen, notulen, besluitvorming buiten vergadering

1. De voorzitter leidt de vergaderingen van het bestuur; bij zijn afwezigheid voorziet de vergadering zelf in haar leiding.
2. De voorzitter van de vergadering bepaalt de wijze waarop de stemmingen in de vergaderingen worden gehouden.
3. Het door de voorzitter in de vergadering uitgesproken oordeel omtrent de uitslag van een stemming is beslissend.
Hetzelfde geldt voor de inhoud van een genomen besluit, voor zover werd gestemd over een niet schriftelijk vastgelegd voorstel.
4. Van het verhandelde in de vergaderingen van het bestuur worden notulen gehouden door de daartoe door de voorzitter van de vergadering aangewezen persoon.
De notulen worden -nadat zij zijn vastgesteld- door de voorzitter en de secretaris ondertekend.
5. Het bestuur kan ook op andere wijze dan in een vergadering besluiten nemen, mits alle bestuurders zich schriftelijk vóór het voorstel hebben verklaard.
Onder een schriftelijke verklaring wordt mede begrepen een langs elektronische weg toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht, aan het adres dat het bestuur voor dit doel heeft vastgesteld en aan alle bestuurders bekend heeft gemaakt.

Artikel 9 - Boekjaar; verslaggeving

1. Het boekjaar van de stichting is het kalenderjaar.
2. Het bestuur sluit per de laatste dag van het boekjaar de boeken van de stichting af en maakt daaruit zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes maanden na afloop van het boekjaar, een balans en een staat van baten en lasten op over het verstreken boekjaar.
De penningmeester zendt deze stukken vóór het einde van de in de voorgaande zin bedoelde termijn aan alle bestuurders.

Deze stukken worden door het bestuur in een vergadering, te houden binnen —
zeven maanden na afloop van het boekjaar, vastgesteld en ten blijke daarvan door
alle bestuurders ondertekend.

3. Het bestuur kan, alvorens tot de vaststelling van de balans en de staat van baten
en lasten over te gaan, deze stukken doen onderzoeken door een door hem aan te
wijzen accountant als bedoeld in artikel 2:393 lid 1 Burgerlijk Wetboek. —
Deze deskundige brengt omtrent zijn onderzoek verslag uit aan het bestuur en —
legt daaromtrent een verklaring af.

Artikel 10 - Reglementen

1. Het bestuur kan een of meer reglementen vaststellen waarin wordt opgenomen al
hetgeen naar zijn oordeel regeling of nadere regeling behoeft. Een reglement —
wordt schriftelijk vastgelegd. —
Het bestuur kan elk reglement wijzigen en ook intrekken. —
2. Bepalingen opgenomen in een reglement die strijdig zijn met de wet of met deze
statuten, zijn onverbindend.

Artikel 11 - Statutenwijziging

1. Het bestuur is bevoegd de statuten te wijzigen.
2. Het besluit tot statutenwijziging kan slechts worden genomen met een —
meerderheid van ten minste tweederde van de uitgebrachte stemmen in een —
vergadering waarin alle bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd zijn. —
Is in de vergadering waarin een besluit tot statutenwijziging aan de orde is het —
vereiste aantal bestuurders niet aanwezig of vertegenwoordigd, dan kan na die —
vergadering een nieuwe vergadering worden bijeengeroepen, te houden niet —
eerder dan drie en niet later dan zes weken na de eerste vergadering. In de nieuwe
vergadering kan het besluit tot statutenwijziging worden genomen met een —
meerderheid van ten minste tweederde van de uitgebrachte stemmen, ongeacht —
het aantal aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders.
3. Bij de oproeping tot de vergadering, waarin een voorstel tot statutenwijziging zal
worden gedaan, dient dit steeds te worden vermeld. Tevens dient bij de oproeping
een afschrift van het voorstel, bevattende de woordelijke tekst van de —
voorgestelde wijziging, te worden gevoegd. —
De termijn van de oproeping bedraagt in dit geval ten minste twee weken. —
4. Een statutenwijziging treedt in werking op het door het bestuur bepaalde tijdstip,
maar niet eerder dan nadat daarvan een notariële akte is opgemaakt. —
Bestuurders die bevoegd zijn tot vertegenwoordiging van de stichting zijn tevens
bevoegd deze akte te doen verlijden. —
Het bestuur kan een of meer bestuurders en/of anderen, zowel gezamenlijk als —
afzonderlijk, machtigen de akte van statutenwijziging te doen verlijden. —
Een verleende machtiging sluit, tenzij daarin anders is vermeld, de bevoegdheid in
tot het verlenen van opdracht aan de notaris.

Artikel 12 - Fusie; splitsing; omzetting

Op een besluit van het bestuur tot fusie of splitsing in de zin van Titel 7 van Boek 2 —
Burgerlijk Wetboek en op een besluit van het bestuur tot omzetting van de —
stichting in een andere rechtsvorm overeenkomstig artikel 2:18 Burgerlijk Wetboek, is
het bepaalde in de leden 2 en 3 van het vorige artikel zoveel mogelijk van —

overeenkomstige toepassing, onverminderd de eisen van de wet. _____

Artikel 13 - Ontbinding en vereffening _____

1. Het bestuur is bevoegd de stichting te ontbinden. _____
Op het besluit tot ontbinding is het bepaalde in artikel 11, leden 2 en 3 zoveel _____
mogelijk van overeenkomstige toepassing. _____
2. Het bestuur stelt bij zijn besluit tot ontbinding de bestemming vast van een _____
eventueel batig saldo. Deze bestemming dient in overeenstemming te zijn met het
doel van de stichting. _____
3. De vereffening geschiedt door de bestuurders, tenzij bij het besluit tot ontbinding
een of meer andere vereffenaars zijn benoemd. _____

Slotverklaring _____

Tenslotte is door de oprichters verklaard: _____

1. Het aantal bestuurders is vastgesteld op vijf (5). _____
Benoemd zijn tot bestuurder in de achter hun naam vermelde functie: _____
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
2. Het eerste boekjaar van de stichting eindigt op eenendertig december _____
tweeduizend elf. _____
3. Het adres van de stichting is _____

WOONPLAATSKEUZE _____

De oprichters kiezen voor alles wat deze akte betreft woonplaats op het kantoor van _____
de notaris, bewaarder van deze akte. _____

SLOT AKTE _____

Waarvan akte is verleden te Veendam, op de datum in het hoofd van deze akte _____
vermeld. _____

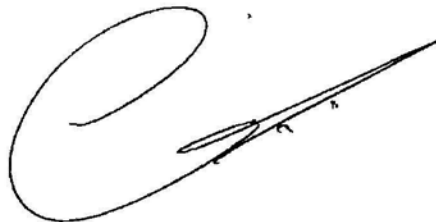
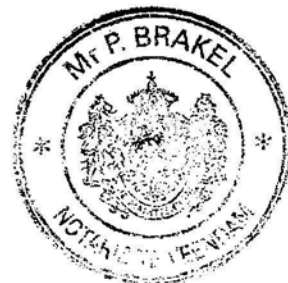
De verschenen personen zijn mij, notaris, bekend. _____

De inhoud van de akte is aan hen opgegeven en toegelicht. De verschenen personen _____
hebben verklaard op volledige voorlezing van de akte geen prijs te stellen, tijdig voor
het verlijden van de inhoud van de akte te hebben kennis genomen en met de inhoud
in te stemmen. _____

Deze akte is beperkt voorgelezen en onmiddellijk daarna ondertekend, eerst door de _____
verschenen personen en vervolgens door mij, notaris.

Ondertekening volgt.

VOOR AFSCHRIFT:

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

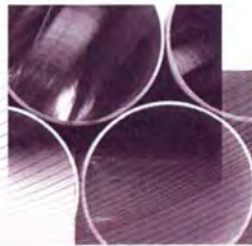
Bijlage 2: Geactualiseerde namenlijst cliënten juridisch traject verzet Windpark N33.

Naam		Adres	Postcode	Woonplaats
------	--	-------	----------	------------

--	--	--	--	--

RIP Windpark N33
Second opinion technische onderzoeken

Documentcode: 16A095.RAP001.FV.GL

RIP Windpark N33

Second opinion technische onderzoeken

Documentcode: 16A095.RAP001.FV.GL

Opdrachtgever

Li & Van Wieringen Advocaten
Zuiderpark 15
9700 AP GRONINGEN

Contactpersoon opdrachtgever**Contactpersoon LievenceCSO**

Projectcode	16A095
Documentnummer	16A095.RAP001.FV.GL
Versiedatum	2 november 2016
Status	Definitief

Autorisatie			
Documentnummer	Versiedatum	Status	
16A095.RAP001.FV.GL	2 november 2016	Definitief	
Akkoord projectleider:	Functie	Datum	Paraaf
	Senior Consultant / Vestigingsdirecteur	02.11.2016	

LIEVENSECSO MILIEU B.V.

BUNNIK
Postbus 2
3980 CA Bunnik
Regulierenring 6
3981 LB Bunnik

LEEUWARDEN
Postbus 422
8901 BE Leeuwarden
Orionweg 28
8938 AH Leeuwarden

DEVENTER
Postbus 2018
7420 AA Deventer
Gotlandstraat 26
7418 AZ Deventer

MAASTRICHT
Postbus 1323
6201 BH Maastricht
Sleperweg 10
6222 NK Maastricht

HOOGVLIET
Postbus 551
3190 AM Rotterdam-Hoogvliet
Hoefsmidstraat 41
3194 AA Rotterdam-Hoogvliet

E-mail: info@LieveenseCSO.com
KvK-nummer: 30152124

Website: LieveenseCSO.com
BTW-nummer: NL. 8075.03.368.B.01

IBAN: NL63 ABNA 0570208009

Inhoudsopgave

Hoofdstuk	Pagina
1 Locatieafweging.....	1
1.1 Begrenzing van de gebieden locatieafweging (bijlage 2, pg. 4).....	1
1.2 Score leefomgeving locatieafweging (bijlage 2, pg. 8).....	1
1.3 Conclusies locatieafweging (bijlage 2, pg. 40).....	1
2 Alternatievenafweging.....	3
2.1 Opgesteld vermogen alternatieven	3
2.2 Totstandkoming voorkeursvariant, MER pg. 253 e.v.....	4
3 Aansluiting MER – RIP	5
3.1 Lichthinder	5
3.2 Effecten van vermindering van windturbines.....	5
3.3 Gebied ten Noorden van A7.....	6
4 Aansluiting MER –aanvraag omgevingsvergunning.....	7
4.1 Afmetingen windturbines (MER samenvatting, pg. 10).....	7
4.2 Sfeerwoningen en de grens van de inrichting.....	7
4.3 (Sfeer)woningen en externe veiligheid	8
4.4 Maatregelen ter voorkoming van overschrijding grenswaarden.....	8
4.4.1 Geluid	8
4.4.2 Slagschaduw	9
4.5 Lichthinder	9
4.6 Inkoop / verdeelstations en transformatorstation en de grens van de inrichting	10
5 Woningen behorende tot de sfeer van de inrichting.....	11
5.1 Gevoelige gebouwen versus woningen binnen de sfeer van het windpark	11
5.1.1 Barim en Rarim	11
5.1.2 Rijksinpassingsplan Windpark N33.....	11
5.1.3 MER-onderzoeken	12
5.1.4 Aanvraag omgevingsvergunning	13
5.1.5 Conclusie:	13
5.2 Noodzaak bedrijfswoning.....	13
5.3 Onduidelijkheid over aantal bedrijfswoningen.....	16
5.4 Bedrijfswoningen in het MER.....	17
6 Geluid.....	18
6.1 Representativiteit toetspunten (MER par. 6.1.3).....	18
6.2 Bodemfactor (MER Bijlage 5b, pg. 6 + 16)	18
6.3 Percentage geluidgehinderden (MER Bijlage 5b, pg. 14).....	19
6.4 Cumulatieve effecten (MER Bijlage 5b, pg. 17 + 37).....	19
6.5 Plafondcorrectie (MER Bijlage 5b, pg. 16).....	20
6.6 Laagfrequent geluid (MER Bijlage 5c)	21

7	Slagschaduw	23
7.1	Beoordelingskader (MER, p. 97).....	23
7.2	Berekening vanaf zonnestand van 5 graden (MER Bijlage 5b, p. 19).....	23
7.3	Beoordeling op basis van maximaal 6 uur per jaar slagschaduw.....	24
7.4	Beschouwd schaduwgebied.....	26
7.5	Wettelijke toets.....	26
7.6	Obstakels.....	26
7.7	Stilstandvoorziening.....	27
7.8	Verband windrichting en percentage zonneshijn.....	27
7.9	Correctiefactoren.....	28
7.10	De aanvraag omgevingsvergunning Vermeer-Zuid.....	28
8	Externe Veiligheid	30
8.1	Aardbevingen en externe veiligheid.....	30
8.2	Groepsrisico windturbines.....	30
8.3	Uitgangspunten diverse berekeningen (bijlage 8a MER + bijlage 8c, pg. 5.....	31
8.4	Uitbreiding van het stikstoffabriek Gasunie.....	31
8.5	Leveringszekerheid hoogspanningsleidingen (MER pg. 217).....	32
8.6	Uitgangspunten afmetingen windturbines.....	32
8.7	Wegen.....	33
8.8	Waterveiligheid.....	33
9	Aardbevingen	34
9.1	De effecten van een windpark op aardbevingen in Groningen (MER Bijlage 8d, pg. 1).....	34
9.2	De effecten van aardbevingen op het windpark (MER Bijlage 8d, pg. 2).....	34
9.3	De mogelijke gevolgen op de omgeving van het falen van de windturbines (MER bijlage 8d, pg 4).....	35
10	Natuurtoets	36
10.1	Soortenbescherming:.....	36
10.2	Gebiedsbescherming (Natura 2000).....	36
11	Algemene opmerkingen	37
11.1	Vier omgevingsvergunningen.....	37
11.2	Vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet (aanvraag omgevingsvergunning, par. 4.14).....	37
11.3	Mitigerende maatregelen, MER pg. 246.....	38

Bijlagen

- Bijlage 1 Figuur 1 Bedrijfswoningen
 Bijlage 2 Figuren geluid en slagschaduw

1 Locatieafweging

1.1 Begrenzing van de gebieden locatieafweging (bijlage 2, pg. 4)

Voor de grootschalige windenergielocaties N33, Delfzijl en Eemshaven die in het POP en SWOL zijn aangewezen is de begrenzing uit het POP aangehouden. In het POP en het SWOL (en dus ook in de locatieafweging – plan MER) is een kleiner gebied voor het windpark N33 aangehouden dan het gebied waarop de alternatievenafweging heeft plaatsgevonden (project-MER) en het gebied waarop de aanvraag om omgevingsvergunning heeft plaatsgevonden. De plan-MER is niet afgestemd op de project-MER. Vermits de voorkeursvariant (en de omgevingsvergunning) betrekking heeft op een voornemen buiten het gebied dat is beschouwd in de plan-MER moet de plan-MER als onvolledig worden aangemerkt.

1.2 Score leefomgeving locatieafweging (bijlage 2, pg. 8)

Om locaties met een verschillende omvang te kunnen vergelijken, is rekening gehouden met het aantal woningen per MW door het aantal woningen binnen 450-1.500 meter contour te delen door het aantal MW's van de betreffende locatie. Een locatie waar per MW weinig woningen in of in de nabijheid liggen scoort minder negatief dan waar dat aantal hoger is. De indeling in de score is gebaseerd op de aantallen van de verschillende locaties, waarbij de locaties met het hoogste aantal woningen per MW de bovengrens heeft bepaald.

Locaties met een hoger MW scoren, bij een gelijk aantal woningen binnen 450-1.500 meter contour, in vergelijking met een locatie met lager MW derhalve beter. Dit terwijl de locatie met een hoger MW omwille van onder meer geluid, slagschaduw en externe veiligheid tot een slechtere omgevingskwaliteit leidt.

1.3 Conclusies locatieafweging (bijlage 2, pg. 40)

Geconcludeerd wordt dat het gebied van Windpark N33 (G9) goed scoort op ecologie en landschap en dat dit gebied slecht scoort op leefomgeving. Samen met de locatie N391 – Emmen scoort het gebied van Windpark N33 **het slechtst op leefomgeving** van alle onderzochte locaties. Daarbij wordt een onterechte nuance gemaakt over afscherming bij woonkernen en door industrie- en bedrijventerreinen: vanwege de hoge situering van de geluidsbron en de verspreide ligging van een veelheid aan geluidsbronnen is – in tegenstelling tot de nuancering – geen tot slechts zeer beperkt sprake van geluidafscherming door aanwezige bebouwing. Door deze onterechte nuance zijn de negatieve effecten vanwege het Windpark N33 onderschat en is deze locatie te positief in de locatieafweging betrokken.

Gesteld wordt dat de scores per gebied aangeven dat geen van de locaties ongeschikt is voor grootschalige windenergie. Er is echter geen criterium gesteld op basis waarvan dat een gebied als (on)geschikt wordt aangemerkt.

Alle gebieden scoren op verschillende aspecten anders. Er heeft geen totaalafweging plaatsgevonden (van alle aspecten samen), noch heeft een vergelijk plaatsgevonden tussen de verschillende gebieden op basis van deze totaalafweging. Er heeft derhalve geen locatie afweging plaatsgevonden.

Hiernavolgend wordt nader ingegaan op de project-MER, het Rijksinpassingsplan en de aanvragen omgevingsvergunning. Daar waar gesproken wordt over de MER, wordt derhalve de project-MER bedoeld.

2 Alternatievenafweging

2.1 Opgesteld vermogen alternatieven

In de samenvatting van het MER is op blz. 2 het initiatief omschreven als 'een windpark met een gepland opgesteld vermogen van meer dan 100 megawatt (MW)'. Op blz. 4 staat vervolgens dat 'het totaal geïnstalleerde vermogen van het windpark afhankelijk is van het te kiezen windturbine type en het aantal windturbines en dat als indicatie een omvang van ongeveer 120 MW is aangehouden'. Op blz. 6 is omschreven dat 'de beschikbare ruimte is bepaald op basis van een milieutechnische analyse van het plangebied (aanwezigheid van belemmeringen voor het plaatsen van windturbines zoals wegen, woningen, buisleidingen)' en dat 'bij de bepaling van de turbineposities gebruik is gemaakt van de toetsafstanden uit het handboek risicozonering windturbines'.

Tabel S. 1 Gegevens van de zes varianten

Variant	Windturbine type	Ashoogte [m]	Rotor-diameter [m]	Tiphoogte [m]	Aantal windturbines			
					Noord	Midden	Zuid	Totaal
1	Enercon E-126	120 tot 140	tot 130	Max. 205	11	8	4	23
2	Senvion 3.2M114	100 tot 140	tot 120	Max. 200	17	10	5	32
3	Enercon E-126	120 tot 140	tot 130	Max. 205	18	5	0	23
4	Senvion 3.2M114	100 tot 140	tot 120	Max. 200	18	8	8	34
5	Senvion 3.2M114	100 tot 140	tot 120	Max. 200	22	11	0	33
6	Senvion 3.2M114	100 tot 140	tot 120	Max. 200	35	0	0	35

Uiteindelijk zijn de alternatieven uit tabel S.1 op blz. 10 onderzocht, zie onderstaand.

Er wordt uitgegaan van een verschillend aantal windturbines in de verschillende varianten. Niet gemotiveerd is waarop de keuze voor het aantal turbines binnen een variant is gebaseerd. Op basis van de gegevens in Tabel S.1 en de gegevens van de vermogens van de turbines op blz. 7 wordt het totaal opgesteld vermogen per variant als volgt bepaald:

- variant 1: 23 x 7,5 MW = 172,5 MW;
- variant 2: 32 x 3,2 MW = 102,4 MW;
- variant 3: 23 x 7,5 MW = 172,5 MW;
- variant 4: 34 x 3,2 MW = 108,8 MW;
- variant 5: 33 x 3,2 MW = 105,6 MW;
- variant 6: 35 x 3,2 MW = 112,0 MW.

Uit bovenstaande kan wordt geconcludeerd dat de varianten 1 en 3 in ruime mate en de varianten 2, 4, 5 en 6 niet voldoen aan het criterium 'een windpark met een indicatie van ongeveer 120 megawatt (MW)'. De varianten 2, 4, 5 en 6 hebben echter precies dezelfde scores op alle onderdelen van het effect energieopbrengst en vermeden emissies als de varianten 1 en 3. De varianten 1 en 3 horen voor deze onderdelen een betere score te hebben dan de overige varianten.. De varianten 1 en 3 krijgen om deze reden onterecht een te lage positieve / te grote negatieve eindbeoordeling in vergelijking met de andere varianten.

2.2 Totstandkoming voorkeursvariant, MER pg. 253 e.v.

Het VKA is opgebouwd uit bouwstenen uit de 6 onderzochte alternatieven. De belangrijkste bouwstenen zijn:

- bij het deelgebied 'midden' de westelijke kant van het plangebied zoveel mogelijk wordt vermeden;
- bij het deelgebied 'zuid' de noordelijke kant van het plangebied zoveel mogelijk wordt vermeden.

In de periode van afronding van het MER en het uitvoeren van de analyses over optimalisatie, heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen de ministeries van EZ en I&M, de provincie Groningen en de gemeenten Oldambt, Menterwolde en Veendam. Hierin is aangegeven dat een VKA zo veel mogelijk dient te voldoen aan ondermeer de volgende eigenschappen:

- zo veel mogelijk verminderen van de mogelijke geluidhinder;
- zo groot mogelijke afstanden tot woonkernen.

Genoemde bouwstenen en optimalisatiecriteria zijn niet terug te vinden in het VKA (zie b.v. MER pg. 256); noch is onderbouwd om wel gemotiveerde redenen is afgeweken van deze bouwstenen en optimalisatiecriteria. Nochtans kan minder hinder veroorzaakt worden en kunnen windturbines op grotere afstanden van woonkernen worden gesitueerd:

- de windturbines in het middeengebied kunnen nog meer oostwaarts binnen het zoekgebied gesitueerd worden;
- de windturbines in het zuidelijk gebied kunnen nog meer zuid- en oostwaarts binnen het plangebied gesitueerd worden.

De totstandkoming van de voorkeursvariant schiet tekort en er hebben onvoldoende optimalisaties plaatsgevonden.

3 Aansluiting MER – RIP

In hoofdstuk 5.4 van het Inpassingsplan wordt ingegaan op een aanvulling van het MER naar aanleiding van het tussentijds toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. In tegenstelling tot de Commissie zijn in voorliggend document wel diverse tekortkomingen geplaatst op basis waarvan geconcludeerd moet worden dat de MER geen goed beeld geeft van de gevolgen voor de leefomgeving, de natuur, het landschap, de veiligheid en de energieopbrengst. Kortheidshalve wordt verwezen naar de hoofdstukken 1 en 2 voor algemene opmerkingen over de locatie en alternatievenafweging en naar de hoofdstukken 5 t/m 10 voor effectspecifieke onderwerpen.

Onderstaand wordt nader ingegaan op het advies van de Commissie voor de m.e.r. en de aanvulling op de MER.

3.1 Lichthinder

De commissie schetst terecht dat er aandacht moet zijn voor lichthinder door nachtelijke signaalverlichting van de turbines en dat onderzocht moet worden om deze lichthinder te beperken. In de aanvulling op de MER wordt uitgebreid ingegaan op de mogelijkheden om de lichthinder te beperken. Nagelaten is om na te gaan of de optredende lichthinder, zelfs na het treffen van maatregelen, acceptabel is. Noch is het onderdeel lichthinder betrokken bij de locatie- en alternatievenafweging. Nochtans zijn hiervoor objectieve criteria voor beschikbaar.

De Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV) heeft een aantal richtlijnen uitgebracht voor het beoordelen van lichthinder. Ze gelden algemeen als maatgevend en worden ook genoemd in de toelichting van het Activiteitenbesluit. In de richtlijnen worden ook een aantal grenswaarden voor de verlichting gesteld. Dat betekent dat deze waarden de maximale waarden zijn waaraan een lichtinstallatie moet voldoen op de plek van de gehinderde. Deze grenswaarden zijn afgeleid van Europese normen, zoals vastgelegd in publicaties van de CIE, zoals Obtrusive light nr 150.

In (de aanvulling op) de MER is de mate van lichthinder niet gekwantificeerd en is niet nagegaan of deze voldoet aan de grenswaarden zoals voorgesteld door de NSVV. De MER schiet hierin te kort. In het Inpassingsplan wordt hier evenmin nader op ingegaan. Gelet op het gestelde in het tussentijds toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. had lichthinder (i.c. het voldoen aan grenswaarden) in de besluitvorming betrokken moeten worden.

3.2 Effecten van vermindering van windturbines

In de aanvulling op de MER zijn 3 varianten onderzocht waarbij minder turbines met een hoger vermogen zijn beschouwd. De positieve effecten van minder windturbines, die op grotere afstanden van de woningen gerealiseerd kunnen worden, zijn zeer summier en niet navolgbaar in beeld gebracht. Zo heeft bijvoorbeeld geen onderzoek plaatsgevonden naar het minder aantal ernstig geluidgehinderden en slaapverstoorden volgens de systematiek zoals deze in de MER is toegepast.

De alternatieven met minder turbines met een hoger vermogen zijn daardoor met onvoldoende onderbouwing afgevallen; dit terwijl deze alternatieve mogelijkheden bieden om de milieueffecten op vlak van omgevingskwaliteit drastisch te verminderen.

3.3 Gebied ten Noorden van A7

In de aanvulling op de MER is gesteld dat – ondanks het advies van de Commissie voor de m.e.r. – het gebied ten noorden van de A7 niet is onderzocht omdat dit gebied buiten de gebied valt dat in de provinciaal (POP) en rijksbeleid (SWOL) is aangewezen. Deze motivering is vreemd omdat het oostelijke deel van zoekgebieden Noord Midden en Zuid evenmin zijn aangewezen in het POP en het SWOL terwijl deze gebied wel deel uitmaken van de variantenafweging en het voorkeursalternatief.

In de aanvulling op de MER is het alternatief met een gedeelte van de windturbines ten noorden van de A7 onterecht niet onderzocht. De MER schikt op dit punt tekort.

4 Aansluiting MER –aanvraag omgevingsvergunning

4.1 Afmetingen windturbines (MER samenvatting, pg. 10)

In tabel 3.1 van bijlage 1 van de aanvraag zijn de minimale en maximale afmetingen van de windturbines genoemd. De uitgangspunten van de MER-onderzoeken, die onderdeel zijn van de aanvraag, passen niet geheel binnen deze minimale en maximale afmetingen:

- in de MER samenvatting is gesteld dat in de gevoeligheidsanalyse windturbines worden beschouwd met een maximale rotordiameter van 130 meter, een maximale ashoogte van 140 meter en een maximale tiphoogte van 200 meter als bovengrens;
- in Bijlage 5b van het MER is op pg. 30 aangegeven dat in 2 van de 3 onderzochte configuraties in de gevoeligheidsanalyse het hoogste punt van de rotor circa 203 meter hoog wordt. Hiermee wordt de maximale tiphoogte met 3 meter overschreden

4.2 Sfeerwoningen en de grens van de inrichting

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de wijze hoe in de MER is omgegaan met woningen die behoren tot de sfeer van de inrichting (i.c. sfeerwoningen). Vooruitlopend op deze diepgaande analyse is hiernavolgend geschetst op welke wijze de sfeerwoningen zijn beschouwd in de aanvraag en het conceptbesluit van de omgevingsvergunning.

In bijlage 1 van de aanvraag van de omgevingsvergunningen van Vermeer Midden en Vermeer Zuid zijn (in par. 4.2.6) de adressen opgenomen van de woningen die – volgens aanvrager - tot de sfeer van de inrichting behoren. Het betreft de volgende adressen:

- voor de inrichting Vermeer-Midden: Vosseveld 1, 2, 4, 5, 7, 9, 9A en 11;
- voor de inrichting Vermeer-Zuid: Jan Kokweg 1, 1A, 2, 4 en 6.

In bijlage 4 van de aanvraag zijn de grenzen getekend van de inrichting. De genoemde sfeerwoningen zijn niet gesitueerd binnen de grenzen van de inrichting. Deze woningen voldoen derhalve niet aan de uitzondering op de begripsbepaling van gevoelige gebouwen overeenkomstig art. 1.1 van het Activiteitenbesluit Milieubeheer:

gevoelige gebouwen: woningen en gebouwen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als andere geluidsgevoelige gebouwen, met uitzondering van die gebouwen behorende bij de betreffende inrichting.

In het ontwerpbesluit van de omgevingsvergunning is hierover geen ander standpunt ingenomen, noch heeft rondom de sfeerwoningen – met uitzondering van het gestelde in 4.3 inzake externe veiligheid– een afweging plaatsgevonden over de sfeerwoningen. (zie ook: ECLI:NL:RVS:2010:BN4944, uitspraak ABRvS d.d. 25 augustus 2010)

Uit de MER blijkt dat ter plaatse van de genoemde sfeerwoningen niet in alle gevallen voldaan kan worden aan de grenswaarden voor geluid en slagschaduw, zoals die zijn vastgelegd in respectievelijk de artikelen 3.14a van het Activiteitenbesluit en artikel 3.12 van de Activiteitenregeling milieubeheer. Zie hiervoor de toelichting in hoofdstuk 5.

Derhalve moet geconcludeerd worden dat ter plaatse van (in ieder geval) 13 gevoelige objecten niet voldaan wordt aan de grenswaarden voor geluid en slagschaduw.

Een aantal van deze sfeerwoningen behoren tot andere, agrarische inrichtingen. Ingeval één of meerdere van deze woningen ook tot de inrichting van het Windpark Vermeer Midden of Windpark Vermeer Zuid gaan behoren, dan gaan deze woningen tot 2 inrichtingen behoren. Dit past niet in de systematiek van de Wet milieubeheer en de Wet algemene bepalingen milieubeheer. Een perceel kan immers niet tot twee inrichtingen behoren, omdat daarmee onduidelijkheid zou ontstaan over welke regelgeving van toepassing is. In haar uitspraak van 1 juli 2015 (zaaknr. 201311005/1/R4) heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in een soortgelijke situatie geoordeeld dat het bevoegd gezag de omgevingsvergunning ten onrechte heeft verleend (afweging 28.3 van de uitspraak).

Dus: of de woning blijft tot de agrarische inrichting behoren en is daarmee een gevoelig gebouw in de zin van het Activiteitenbesluit. Of de woning gaat tot de sfeer van het windmolenpark behoren, waardoor de voormalige agrarische bedrijfswoning niet meer wordt beschermd tegen de activiteiten van het agrarische bedrijf (want geen agrarische bedrijfswoning meer).

4.3 (Sfeer)woningen en externe veiligheid

Op pagina 12 van het ontwerpbesluit van Vermeer Zuid en Vermeer Midden is het volgende geconcludeerd: "Er bevinden zich geen woningen, woningen in de sfeer van de inrichting of andere kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten binnen de plaatsgebonden risicocontour (PR) 10^{-6} en dus ook niet binnen de kleinere PR 10^{-5} contouren voor beperkt kwetsbare objecten."

Onduidelijk is waar deze conclusie op is gebaseerd. In ieder geval blijkt uit figuur 2.1 van bijlage 8c van de aanvraag dat sfeerwoningen zijn gesitueerd binnen de identificatieafstand van de windturbines. Deze sfeerwoningen zijn niet in getekend op deze figuur. Elders in bijlage 8c, noch in overige onderdelen van de aanvraag, is ingegaan op de ligging van deze sfeerwoningen in relatie tot de identificatieafstand, noch tot de PR= 10^{-5} en PR= 10^{-6} contour. Met de beschikbare informatie heeft de vergunningverlener zich derhalve niet op het standpunt kunnen stellen dat er geen sfeerwoningen binnen de PR= 10^{-5} en PR= 10^{-6} zijn gesitueerd.

4.4 Maatregelen ter voorkoming van overschrijding grenswaarden

4.4.1 Geluid

In paragraaf 4.10 van de aanvraag is het volgende gesteld:

"De turbine welke uiteindelijk zal worden gekozen zal voldoen aan het Activiteitenbesluit. Dit wordt geborgd door de beperking van het aangevraagde geluidbronvermogen in combinatie met een geluidrapportage na de keuze van het turbintype waarin zal worden aangetoond dat aan het Activiteitenbesluit wordt voldaan en dat de akoestische effecten op de omgeving niet groter zullen zijn dan aangegeven in het akoestisch rapport bij onderhavige aanvraag."

In paragraaf 4.16.1 van de aanvraag van de omgevingsvergunning is het volgende gesteld: "Waar dit nodig is zullen turbines worden uitgerust met geluidreducerende maatregelen om te voldoen aan de normstelling uit het Activiteitenbesluit."

Aanvrager heeft blijkbaar noch zijn twijfels over het kunnen voldoen aan de grenswaarden

en stelt daarom een aanvullend akoestisch rapport voor – waar nodig – geluidreducerende maatregelen.

Vergunningverlener stelt op pagina 15 van het ontwerpbesluit dan weer: “Alle mogelijk te realiseren turbines blijven binnen deze maximale geluidbelasting.” en “Hiermee wordt voldaan aan artikel 3.14a Activiteitenbesluit (47 dB L_{den} en 41 dB L_{night})”.

Vergunningverlener heeft zich onterecht op het standpunt gesteld dat voldaan wordt aan de grenswaarden. Komt daarbij de deze geluidgrenswaarden moeilijk handhaafbaar zijn aan de hand van metingen. Vergunningverlener had – zeker nu nog geen keuze is gemaakt wat het type turbine gaat worden – op zijn minst een aanvullend akoestisch onderzoek moeten eisen en – afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek – aanvullende geluidreducerende maatregelen moeten opleggen.

4.4.2 Slagschaduw

In paragraaf 4.11 van de aanvraag is het volgende gesteld:

“Exacte mitigerende maatregelen, met welke zal worden voldaan aan de normen uit het Activiteitenbesluit, worden middels een aanvullend onderzoek bepaald dat aan het bevoegd gezag zal worden toegezonden als de turbinekeuze bekend is.”

In paragraaf 4.16.2 van de aanvraag van de omgevingsvergunning is het volgende gesteld:

“Waar nodig worden turbines uitgerust met een slagschaduwkalender op basis waarvan een turbine zal worden stilgezet om de slagschaduwhinder te beperken zodat wordt voldaan aan de normstelling uit het Activiteitenbesluit.”

Op pagina 16 van het ontwerpbesluit stelt de vergunningverlener; “Wanneer de definitieve keuze voor het type windturbine bekend is, zal van deze opnieuw de hinderduur van slagschaduw berekend moeten worden. Wanneer dan nog steeds sprake is van meer dan 6 uur slagschaduwhinder per jaar zullen de betreffende windturbines zoveel als nodig worden stilgezet zodat wordt voldaan aan de voorschriften uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling voor slagschaduwhinder. Het is daarom niet noodzakelijk om hiervoor maatwerkvoorschriften aan de vergunning te verbinden.”

Gelet op:

- de zekerheid dat – zonder maatregelen – de grenswaarden voor slagschaduw worden overschreden;
- naleving van de grenswaarden moeilijk te handhaven is;
- de keuze van de windturbine nog niet is gemaakt;
- in het geheel nog niet duidelijk is op welke manier de noodzakelijk stilstandsvoorziening wordt ingericht;

heeft vergunningverlener zich onterecht op het standpunt gesteld dat het niet noodzakelijk is om maatwerkvoorschriften aan de vergunning te verbinden. Op die manier is niet gegarandeerd dat de grenswaarden worden gerespecteerd.

4.5 Lichthinder

In paragraaf 4.12 van bijlage 1 van de aanvraag stelt aanvrager; “Op basis van de adviezen vanuit de lopen pilotprojecten obstakelverlichting zullen wij, wanneer dit wordt toegelaten door IL&T en wanneer de investering haalbaar en in verhouding staat tot de effectiviteit, maatregelen treffen zoals bijvoorbeeld het dimmen van de lichten, het constant laten

branden van de lichten in plaats van knipperen en/of horizonafscherming." Aanvrager gaat er blijkbaar van uit dat lichthinder is te verwachten en om – onder voorwaarden – maatregelen te treffen.

Op pagina 19 van het ontwerpbesluit concludeert de vergunningverlener: "Wij zien dan ook geen aanleiding tot het stellen van maatwerk." Gelet op het gestelde in de aanvraag had vergunningverlener maatwerkvoorschriften moeten opnemen om – onder voorwaarden – maatregelen te treffen om lichthinder te verminderen.

4.6 Inkoop / verdeelstations en transformatorstation en de grens van de inrichting

De grenzen van de inrichtingen zijn in bijlage 4c van de aanvragen van de omgevingsvergunningen weergegeven (bijlage 4d voor Windpark Eekerpolder). Uit deze begrenzing is niet op te maken waar de inkoop/verdeelstations worden gesitueerd en/of deze überhaupt binnen de aangeduide grenzen van de inrichting zijn gesitueerd. In ieder geval is de bekabeling van de windturbines naar de inkoop/verdeelstations en naar de transformatorstations buiten de inrichtingsgrenzen gesitueerd.

In bijlage 13c van de aanvraag van de omgevingsvergunning van Windpark Eekerpolder is daarenboven een tekening van het transformatorstation opgenomen. Onduidelijk is waar dit transformatorstation wordt gesitueerd. Duidelijk is echter wel dat dit station niet is gesitueerd binnen de grenzen van de inrichting, zoals weergegeven in bijlage 4d van deze aanvraag.

5 Woningen behorende tot de sfeer van de inrichting

5.1 Gevoelige gebouwen versus woningen binnen de sfeer van het windpark

5.1.1 Barim en Rarim

Op basis van art. 3.14a lid 1 van het Besluit algemene regels voor inrichting milieubeheer (Barim) zijn de normen voor geluidhinder van toepassing op de gevel van gevoelige gebouwen. Met betrekking tot het optreden van slagschaduw is een voorschrift opgenomen in art 3.12, lid 1 van de Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (Rarim) welke betrekking heeft op gevoelige objecten. In art. 1 Barim zijn gevoelige objecten gedefinieerd als “gevoelige gebouwen en gevoelige terreinen”. In datzelfde artikel zijn gevoelige gebouwen gedefinieerd als “woningen en gebouwen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als andere geluidsgevoelige gebouwen, met uitzondering van die gebouwen behorende bij de betreffende inrichting”. Vaak wordt deze laatste categorie aangeduid als ‘bedrijfswoningen’.

-> In het Barim en Rarim is gesteld dat woningen alleen dan niet worden beschouwd voor toetsing aan wettelijke normen indien het woningen zijn die behoren tot de betreffende inrichting. Soms kan er discussie zijn of een woning tot een inrichting behoort. Belangrijk bij de beoordeling is het aspect functionele binding. De vraag is dan of de woning zodanig bij de inrichting betrokken is dat deze bij de inrichting hoort. Infomil² geeft een aantal voorbeelden waaronder de hiernavolgende:

Bewoner van woning helpt incidenteel met enige frequentie op de inrichting (tijdens afwezigheid en tijdens pieken). Onvoldoende aantoonbaar is dat er een zodanige binding is dat de woning hoort bij de sfeer van de inrichting. Dat bewoner voor zijn hulp een vergoeding ontvangt, doet aan dit oordeel niet af, ook omdat geen sprake is van een arbeidsovereenkomst. ABRvS 11 juli 2001, nr. 200000335/1 (vindplaats: M en R 2002, nr. 65).

5.1.2 Rijksinpassingsplan Windpark N33

In de regels behorende bij het inpassingsplan is in art. 11.4 de aanduiding “Overige zone – woning in de sfeer van het windpark” opgenomen. Het artikel luidt: “ter plaatse van de aanduiding ‘Overige zone – woning binnen de sfeer van het windpark’ wordt de woning tevens aangemerkt als een woning in de sfeer van het windturbinepark”. In de regels is geen nadere toelichting opgenomen met betrekking tot de functie van deze woning. In de toelichting behorende bij de regels wordt voor de aanduiding “Overige zone – woning in de sfeer van het windpark” verwezen naar paragraaf 6.2 en 6.3 van de toelichting.

In deze paragrafen wordt de volgende toelichting gegeven “De woningen in de sfeer van de inrichting die als beheerderswoning deel uitmaken van het windpark, worden van een passende aanduiding in de planregeling voorzien. Hiermee is voor eenieder duidelijk dat deze woningen niet in de toetsing voor de wettelijke geluidsnormen (paragraaf 6.2 p. 45)/ slagschaduw (paragraaf 6.3 p. 46) worden betrokken.”

¹ <http://www.infomil.nl/onderwerpen/Inider-gezondheid/geluid/Inhoudelijk-dossier/regelgeving/wet-algemene/toestemming-milieu/industrialawaai/geluidsgevoelige/>

In paragraaf 6.2.2 wordt nader ingegaan op de woningen welke tot de sfeer van de inrichting kunnen worden gerekend (p. 43). "De eigenaren van deze woningen hebben, gelet op de door hen te verrichten taken, een zodanige betrokkenheid bij de inrichting dat deze woningen om die reden tot de sfeer van de inrichting kunnen worden gerekend en geen bescherming behoeven. De bewoners van de betreffende woningen houden visueel toezicht op de goede werking van de windturbines en zorgen ervoor dat onbevoegden niet in de directe omgeving van de turbines komen. Bovendien zijn de eigenaren van de woning(en) ook eigenaar van gronden waarop een windturbine wordt gerealiseerd en deelnemende initiatiefnemer van het park. Zij hebben derhalve een direct belang bij de goede werking van de turbines. De initiatiefnemers hebben met de eigenaren van de woningen schriftelijke afspraken gemaakt over de door hen te verrichten taken."

-> In de toelichting bij het inpassingsplan wordt aangegeven dat woningen binnen de sfeer van het windpark woningen zijn van beheerders die daarnaast ook grondeigenaar en initiatiefnemer kunnen zijn. In de lijn van de uitspraak van 11 juli 2001 is daarmee echter nog niet aangetoond dat er een zodanige binding is dat de woning hoort bij de sfeer van de inrichting. Dit geldt des te meer voor de woningen waar de binding te maken heeft met enkel eigendom of een (financiële) investering in het project. Te meer daar het inpassingsplan voorziet in 13 woningen die tot de sfeer van de inrichting behoren voor het beheer van 35 windturbines. 8 'sfeerwoningen' zijn gesitueerd nabij de 4 windturbines van het deelgebied Vermeer Midden en 5 'sfeerwoningen' nabij de 4 windturbines van het deelgebied Vermeer Zuid. Nabij de 27 windturbines van de deelgebieden Vermeer Noord en Eekerpolder is blijkens het RIP geen beheerderswoning noodzakelijk. De noodzaak van – in aantal - meer 'sfeerwoningen' dan windturbines bij de deelgebieden Vermeer Zuid en Vermeer Midden is niet aangetoond en daarmee ook niet de binding met de inrichting. Het is derhalve niet terecht om 13 woningen tot de sfeer van de inrichting te laten behoren. Indien één of meerdere van deze 13 woningen als burgerwoning dienen te worden aangemerkt, kan de inrichting niet voldoen aan de grenswaarden voor geluid en slagschaduw en is het plan niet uitvoerbaar.

5.1.3 MER-onderzoeken

In het rapport Akoestisch onderzoek, onderzoek naar slagschaduw hinder en productieberekeningen van het op re richten Windpark N33 van Pondera Services met kenmerk S11088 ASP WP N33 Veendam V11 d.d. 20 november 2015 wordt op p. 7 gesproken over "21 zogenaamde eigen (bedrijfs)woningen (...) die niet hoeven te worden getoetst". Vervolgens wordt op p. 28 van het rapport bij de uitwerking van het voorkeursalternatief opgemerkt: "Door de gekozen turbineposities in het VKA wijzigt de geluidbelasting bij een tweetal bedrijfswoningen, Vosseveld 8 en Wildervanksterdallen 1. Deze woningen worden niet meer als bedrijfswoning maar als woning van derden en daardoor als additionele toetspunten beschouwd".

Dit betekent dat de status van de woningen wijzigt als gevolg van het wijzigen van de turbineposities (en het al dan niet kunnen voldoen aan grenswaarden voor geluid en of slagschaduw) en niet is gekoppeld aan de taken van de bewoners in relatie tot de windturbines. De correcte volgorde is dat een woning op basis van de relatie met de inrichting wordt beschouwd als een bedrijfswoning en op grond daarvan wordt uitgesloten van toetsing. De bedrijfs- of sfeerwoningen hoort te worden vastgesteld op basis van het

barim en het rarim en daarmee samenhangende jurisprudentie en gedurende het milieuonderzoek; afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek.

5.1.4 Aanvraag omgevingsvergunning

In bijlage 1 behorende bij de Aanvraag Omgevingsvergunning Windpark Vermeer Zuid wordt op p. 19/20 gesteld: "Bij Windpark Vermeer Zuid zijn er meerdere woningen die binnen de sfeer van de inrichting behoren (zoals woningen van initiatiefnemers, beheerders, grondeigenaren of andere bij de inrichting betrokkenen) en waar derhalve niet wordt getoetst aan de wettelijke normen voor wat betreft geluid en slagschaduw". Het betreft 5 woningen gelegen aan de Jan Kokweg. In bijlage 1 behorende bij de Aanvraag Omgevingsvergunning Windpark Vermeer Midden is op pagina 21 een vergelijkbare passage opgenomen die betrekking heeft op 8 woningen aan de Vosseveld. In de Aanvraag Omgevingsvergunning Windpark Vermeer Noord en de Aanvraag Omgevingsvergunning Windpark Eekerpolder is een dergelijke passage niet opgenomen. In de Aanvraag Omgevingsvergunning Windpark Eekerpolder wordt vermeld dat "geen woningen aanwezig zijn die binnen de sfeer van de inrichting behoren (zoals woningen van initiatiefnemers, beheerders, grondeigenaren of andere bij de inrichting betrokkenen)" (p. 21).

-> In de aanvragen Omgevingsvergunning wordt wat betreft woningen binnen de sfeer van de inrichting een onderscheid gemaakt tussen woningen van initiatiefnemers, beheerders, grondeigenaren of andere bij de inrichting betrokkenen. Deze categorie is dus ruimer dan alleen de beheerderswoningen zoals aangegeven in de toelichting van het inpassingsplan. In de lijn van de uitspraak van 11 juli 2001 is daarmee niet aangetoond dat er een zodanige binding is dat de woning hoort bij de sfeer van de inrichting

5.1.5 Conclusie:

De argumenten om een woning aan te merken als woning binnen de sfeer van het windpark verschillen in de aanvragen Omgevingsvergunning van de argumenten in de toelichting bij het inpassingsplan. Op basis van het gestelde in de aanvragen Omgevingsvergunning komt een ruimere categorie woningen in aanmerking dan - in de lijn van de uitspraak van de ABRvS van 11 juli 2001 - vanuit Barim en Rarim kunnen worden aangemerkt. Woningen zijn in de onderzoeken aangemerkt als 'sfeerwoning' van zodra niet voldaan kan worden aan de grenswaarden voor geluid of slagschaduw. Hierbij is voorbij gegaan aan de vraag of de betreffende woning al dan niet tot de sfeer van de inrichting behoort overeenkomstig het Barim en het Rarim.

Dit betekent dat te veel woningen zijn beschouwd als 'sfeerwoning' en te weinig woningen zijn betrokken in de wettelijke toets. Ter plaatse van de woningen die onterecht als 'sfeerwoning' zijn aangemerkt, kan niet voldaan worden aan de grenswaarden voor geluid en slagschaduw. Het plan is derhalve niet uitvoerbaar.

5.2 Noodzaak bedrijfswoning

In de aanvragen omgevingsvergunning worden de woningen binnen de sfeer van de inrichting niet beperkt tot woningen van beheerders. Het zijn ook woningen van initiatiefnemers, grondeigenaren of andere bij de inrichting betrokkenen.

Uit vaste jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State blijkt dat "voor de vraag naar de noodzaak van een bedrijfswoning is van belang, of de bedrijfsprocessen ter plaatse zoveel tijd en aandacht van de aanvrager opeisen, dat op grond daarvan een redelijk belang om op het perceel te wonen aanwezig moet worden geacht".²

Onder meer in de NOTITIE AARDBEVINGEN EN WINDPARK N33 (bijlage 8C van de MER en de aanvragen van de omgevingsvergunning) is gesteld dat "Een windturbine is een zelfopererende installatie waarbij geen aanwezigheid van mensen benodigd is." Een beheerder ter plaatse is derhalve niet nodig, dan wel de rol van een bewoner van een sfeerwoning als beheerder is dermate beperkt dat – in de lijn van de uitspraak van 11 juli 2001 – geen sprake is van een functionele binding met de inrichting. De rol van een eigenaar/(financieel) initiatiefnemer is – voor zover deze geen beheerder is – nog beperkter, zodat ook voor eigenaren/(financieel)initiatiefnemers geen sprake is van een functionele binding. De woningen van beheerders, eigenaren en (financieel)initiatiefnemers zijn om die redenen onterecht aangemerkt als woningen behorende tot de sfeer van de inrichting.

In deze context is evenmin te verantwoorden waarom voor het Windpark Vermeer Midden en Zuid met in totaal 8 windturbines 13 woningen tot de sfeer van de inrichting moeten behoren, terwijl voor Windpark Vermeer Noord en Windpark Eekerpolder met in totaal 27 windturbines geen bedrijfswoning noodzakelijk is.

Op p. 37 van het Milieueffectrapport Windpark N33 is het volgende opgenomen: "De aansturing van de windturbine vindt automatisch plaats door computerbesturing. Het functioneren van de windturbine en de prestatie kan op afstand gevolgd en indien wenselijk bijgestuurd worden. Het controlesysteem kan een windturbine automatisch stilzetten bij geconstateerde fouten of ongunstige weersomstandigheden". Vergelijkbare passages zijn opgenomen in de aanvragen omgevingsvergunning in de betreffende paragrafen Veiligheid in hoofdstuk 4.

Aangezien het functioneren van de windturbine en de prestatie op afstand kan worden gevolgd is er geen noodzaak voor visueel toezicht op de goede werking van de windturbines. De bedrijfsprocessen van de windturbine vragen daarmee niet zoveel tijd en aandacht dat een bedrijfswoning (dan wel het grote aantal bedrijfswoningen zoals momenteel opgenomen in het plan) ter plaatse noodzakelijk is. Uit de uitspraak van de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State van 13 januari 2010 blijkt dat kans op vandalisme en diefstal geen argumenten zijn voor de noodzaak van een bedrijfswoning.³ Het is mogelijk om dergelijke onwenselijk geachte situaties te voorkomen door het treffen van andere maatregelen. Vanuit het oogpunt van ervoor zorgen dat onbevoegden zich niet bevinden in de directe omgeving van de turbines is het eveneens niet noodzakelijk is dat ter plaatse een bedrijfswoning (dan wel het aantal bedrijfswoningen zoals momenteel opgenomen in het plan) aanwezig is.

² ABRvS 23 december 2015, ECLI:NL:RVS:2015:3947; ABRvS 16 januari 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BY8543.

³ ABRvS 13 januari 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BK9023.

Het houden van toezicht wordt vaak ook noodzakelijk geacht vanwege:

1. een verhoogde kans op calamiteiten waarbij alleen door onmiddellijk ingrijpen een calamiteit kan worden voorkomen;
2. bijzondere bedrijfsprocessen waarbij continue aanwezigheid noodzakelijk is om het bedrijfsresultaat te bereiken;
3. het product dat het bedrijf aanbiedt maakt het noodzakelijk dat producten frequent en/of op ongeregelde tijden worden aan- of afgevoerd waarbij deze aan- of afvoer niet op een andere wijze georganiseerd kan worden.

Ad 1. De windturbines worden voorzien van een geautomatiseerd systeem dat de turbine automatisch stil kan zetten bij fouten of ongunstige weersomstandigheden. Er is daarmee geen sprake van een verhoogde kans op calamiteiten die alleen kunnen worden voorkomen door onmiddellijk ingrijpen ter plaatse.

Ad 2. Er is geen sprake van bijzondere bedrijfsprocessen. De bedrijfsprocessen worden volledig automatisch gestuurd én kenmerken zich door een vrijwel continue bedrijfsvoering.

Ad 3. Het product van de windturbines (elektriciteit) wordt automatisch geleverd aan het netwerk. Aanwezigheid in verband met de afvoer van product is niet noodzakelijk.

Uit bovenstaande afweging blijkt dat er geen noodzaak is voor de aanwezigheid van (dit groot aantal) woningen behorende bij de inrichting. In de documenten wordt geen onderbouwing gegeven waarom (dit aantal) bedrijfswoningen wel noodzakelijk is vanuit het oogpunt van bedrijfsprocessen of toezicht. Integendeel: zoals reeds gesteld onder 5.1.5 dient een aantal van de 13 'sfeerwoningen' als gevoelig gebouw te worden aangemerkt waar de grenswaarden voor geluid en slagschaduw van toepassing zijn. Uit de milieuonderzoeken blijkt dat ter plaatse van deze onterecht aangemerkte 'sfeerwoningen' niet in alle gevallen voldaan kan worden aan de daar geldende grenswaarden. Het plan is daarmee niet uitvoerbaar. Het niet voldoen aan de geldende grenswaarden voor geluid en/of slagschaduw blijkt heel duidelijk uit:

- De situering van de 13 sfeerwoningen in Blad 3 van de verbeelding van het RIP;
- De ligging van deze woning binnen de geluid- ($L_{den} = 47$ en $L_{night} = 41$ dB) en/of slagschaduwcontouren (5 uur) van de inrichting Vermeer-Midden (bijlage 6, 7 en 8 van bijlage 5 van de aanvraag = digitale pagina 134-136 van deze aanvraag);
- De ligging van deze woning binnen de geluid- ($L_{den} = 47$ en $L_{night} = 41$ dB) en slagschaduwcontouren (5 uur) van de inrichting Vermeer-Zuid (bijlage 6, 7 en 8 van bijlage 5 van de aanvraag = digitale pagina 128-130 van deze aanvraag).

Het resultaat van de vergelijking van de ligging van de 13 sfeerwoningen met de genoemde contouren is opgenomen in onderstaande tabel.

Adres	Voldoet aan grenswaarde		
	Geluid L_{den}	Geluid L_{night}	Slagschaduw 5 uur
	Ja	Ja	Nee
	Nee	Nee	Nee
	Nee	Nee	Nee

	Nee	Nee	Nee
	Nee	Nee	Nee
	Nee	Nee	Nee
	Ja	Ja	Nee
	Ja	Ja	Ja
	Nee	Nee	Nee
	Nee	Nee	Nee
	Nee	Nee	Nee
	Ja	Ja	Nee

5.3 Onduidelijkheid over aantal bedrijfswoningen

Naast de vraag over de noodzakelijkheid van de bedrijfswoningen is de status van 6 woningen onduidelijk. In het rapport van Pondera wordt op pagina 7 gesproken over 21 bedrijfswoningen. Op p. 44 van het rapport blijkt dat het om de volgende woningen gaat:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.

De woningen _____ en _____ worden later niet meer aangemerkt als bedrijfswoning, waardoor 19 bedrijfswoningen over blijven. Uit de tekeningen behorende bij het inpassingsplan én de aanvragen omgevingsvergunning blijkt dat 13 woningen worden aangemerkt als woning binnen de sfeer van de inrichting. Daarnaast wordt in de aanvraag omgevingsvergunning Windpark Vermeer Zuid op p. 20 de woning gelegen aan de _____ aangemerkt als woning binnen de sfeer van de inrichting. In het onderzoek van Pondera is deze woning niet benoemd als bedrijfswoning. Dit betekent dat een aantal woningen niet zijn aangemerkt als woning binnen de sfeer van de inrichting

die in het rapport van Pondera Services wel buiten beschouwing zijn gelaten voor wat betreft de wettelijke toets omdat het bedrijfswoningen zijn. Het betreft de volgende woningen, de ligging van de woningen is met een cirkel gemarkeerd in figuur 1 in bijlage 1:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

In de figuren 16 tot en met 18 en de figuren 26 tot en met 28, opgenomen in bijlage 2, uit het onderzoek van Pondera wordt de ligging van deze woningen weergegeven in de contouren van de voorkeursvariant met betrekking tot geluid en slagschaduw. Uit de figuren blijkt dat het woningen betreft die zeer relevant zijn voor het al dan niet voldoen aan de grenswaarden voor geluid en slagschaduw op gevoelige gebouwen.

Op basis van bovenstaande wordt geconcludeerd dat in het onderzoek van Pondera Services een niet alle woningen wettelijke toets is uitgevoerd en dat daarnaast onvoldoende inzicht wordt gegeven in de effecten van het windmolenpark op relevante woningen.

5.4 Bedrijfswoningen in het MER

In het MER worden (op diverse plaatsen) woningen in de sfeer van de inrichting niet in de effectbeoordeling betrokken omdat voor deze woningen geen wettelijke grenswaarden zouden gelden. Voor zover deze woningen terecht als "behorende tot de sfeer van de inrichting" zijn aangemerkt is het terecht dat geen wettelijke toetsing plaatsvindt. Dit betekent echter niet dat de effecten van het windpark ter plaatse van deze woningen niet in het effectbeoordeling van het MER betrokken moeten worden. In de toelichting op het RIP zijn deze woningen betrokken bij de milieuhygiënische verantwoording en de ruimtelijke onderbouwing van het plan. Er is geen reden om deze woningen niet te betrekken in de effectbeoordeling van het plan, ongeacht of er een wettelijk toets moet plaatsvinden. Er is ook geen verklaring gegeven, noch heeft er een afweging plaatsgevonden waarom deze woningen niet in de effectbeoordeling van het plan zijn betrokken. De MER schiet op dit punt tekort. Het betreft weliswaar slechts 13 woningen; doch deze woningen ondervinden een zeer groot negatief milieueffect van het windturbinepark. De effecten van het plan zijn derhalve onderschat door deze woningen niet in de mer-beoordeling te betrekken.

6 Geluid

6.1 Representativiteit toetspunten (MER par. 6.1.3)

Om de hoogte van de geluïdeffekten inzichtelijk te maken zijn door Pondera 17 woningen gekozen die dienen als referentie toetspunten. Volgens Pondera ontvangen deze 17 woningen de hoogste geluidbelasting in vergelijking met nabijgelegen woningen waarmee ze maatgevend zijn voor overige toetspunten. In Figuur 6.1 van het MER worden de gekozen toetspunten op kaart aangeduid.

In paragraaf 6.3 van het MER worden voor de beoordeling van de effecten per variant diverse figuren getoond waarop de met oranje aangegeven objecten verblijfslocaties van omwonenden voorstellen die mogelijk geluid zullen ervaren, bijvoorbeeld figuur 6.2.

Op basis van een vergelijking tussen figuur 6.1 en 6.2 wordt geconcludeerd dat bepaalde clusters woningen onterecht onvoldoende worden gerepresenteerd door de gekozen toetspunten. Het betreft bijvoorbeeld de woningen gelegen aan de Herenweg in Meeden, of de woningen in Sorghvliet ten westen van de industrie en de woningen als beschreven in het hoofdstuk hiervoor, die onterecht zijn gekwalificeerd als bedrijfswoningen.

6.2 Bodemfactor (MER Bijlage 5b, pg. 6 + 16)

Door Pondera Services is omschreven dat 'bodemgebieden zijn aangeduid als akoestisch absorberend, terreinverhardingen van industriegebieden als deels absorberend en wegen, wateren en woongebieden als akoestisch reflecterend'. Voor wat betreft het model wegverkeerslawaaï staat op blz. 16 dat bodemgebieden zijn aangeduid als akoestisch absorberend en relevante wegen als akoestisch reflecterend en dat de bodemgebieden zijn overgenomen uit het rekenmodel van de windturbines. Ditzelfde geldt voor het railverkeer model. Het geluidbeheersmodel van het gezoneerde industrieterrein is aangeleverd. De bodemgebieden zijn overgenomen uit het rekenmodel van de windturbines staat tevens op blz. 16.

In geval van een windturbinepark zijn geluidoverdrachtsberekeningen noodzakelijk over zeer grote afstanden. Net bij deze grote afstanden is het effect van de bodemfactor groot. Door voor alle bodemgebieden - met uitzondering van de terreinverharding van Industriegebieden en wegen, wateren en woongebieden - uit te gaan van een volledig absorberende bodem (algemene bodemfactor $B=1$) wordt in de berekeningen onterecht te veel verzwakking toegekend aan het geluid bij de overdracht van bron naar ontvanger. Het berekende geluid bij de ontvanger is daardoor lager dan hetgeen in werkelijkheid zal optreden. De berekende geluidbelastingen - en dus ook de effecten van het windturbinepark - worden daardoor onderschat. De werkelijke optredende geluidbelastingen zijn derhalve hoger dan de berekende geluidbelastingen. Dit betekent dat niet is aangetoond dat bij alle woningen in werkelijkheid voldaan wordt aan de wettelijke grenswaarden. Het MER schiet op dit punt ook tekort omdat de milieueffecten vanwege het plan onderschat zijn.

6.3 Percentage geluidgehinderden (MER Bijlage 5b, pg. 14)

Het te verwachten percentage geluidgehinderden is bepaald op basis van een rapport⁴ van TNO. Er is echter in de MER alleen beoordeeld aan de hand van het percentage gehinderden binnenshuis, terwijl in het TNO-rapport eveneens wordt ingegaan op het percentage gehinderden buitenshuis. In het TNO-rapport wordt geconcludeerd dat 'de hinder buiten de woning bij vrijwel alle respondenten hoger wordt ervaren dan binnenshuis. Het is mogelijk dat voor windturbines, vanwege hun gebruikelijke plaatsing in landelijke of weinig tot matig stedelijke gebieden, de hinder buitenshuis een belangrijkere rol speelt dan bij andere geluidbronnen omdat bewoners een groter deel van hun tijd buiten doorbrengen. Om hinder door geluid van windturbines te beperken zal daarom in het beleid zowel rekening moeten worden gehouden met de bij een bepaalde geluidbelasting verwachte hinderpercentages binnenshuis als met de verwachte hinderpercentages buitenshuis.'

Op basis van bovenstaande wordt geconcludeerd dat, door niet in te gaan op het percentage gehinderden buitenshuis, de hinderbeleving is onderschat. Het MER schiet ook op dit punt tekort omdat de milieueffecten vanwege het plan onderschat zijn.

6.4 Cumulatieve effecten (MER Bijlage 5b, pg. 17 + 37)

In de tabellen 2-12 en 5-7 worden de cumulatieve effecten inzichtelijk gemaakt zonder en met de windparkvarianten ten behoeve van respectievelijk de alternatievenafweging en het voorkeursalternatief. Cumulatie heeft plaatsgevonden conform de rekenregels uit het Reken- en meetvoorschrift windturbines. De gecumuleerde geluidbelasting wordt in dit geval uitgedrukt in L_{den} [dB]. De verschillende geluidbronnen (windturbines, railverkeer, industrielawaai) worden immers 'herschaald' naar een geluidbelasting vanwege wegverkeer die dezelfde hoeveelheid hinder veroorzaakt.

Voor de waardering van het effect wordt dan weer verwezen naar de methode Miedema. Volgens Miedema wordt een omgeving met geluidniveaus van $L_{MKM} = 50$ dB of lager als 'goed' gekwalificeerd. Vervolgens wordt de waardering in stappen van 5 dB omschreven volgens onderstaande tabel.

Waardering Miedema = Foute waardering van Pondera voor de dosismaat L_{den}

$L_{MKM} \leq 50$ dB	Goed
$L_{MKM} \leq 55$ dB	Redelijk
$L_{MKM} \leq 60$ dB	Matig
$L_{MKM} \leq 65$ dB	Tamelijk slecht
$L_{MKM} \leq 70$ dB	Slecht
$L_{MKM} \leq 75$ dB	Zeer slecht

Pondera heeft echter de waardering van Miedema (dosismaat L_{MKM}) onjuist toegepast op de berekende gecumuleerde geluidbelasting met de dosismaat L_{den} . De juiste waarden van de geluidbelasting met de dosismaat L_{den} is door het RIVM vastgesteld.

⁴ Hinder door geluid van windturbines – Dosis-effectrelaties op basis van Nederlandse en Zweedse gegevens met referentie 2008-D-R1051/B d.d. oktober 2008

Het RIVM⁵ stelt de volgende kwaliteitsindicatie voor bij een bepaald gecumuleerde geluidbelasting in L_{den} (cumulatie van wegverkeer, railverkeer, luchtvaart, windturbines en industrie):

Waardering RIVM = Juiste waardering voor de dosismaat L_{den}

$L_{den} \leq 45$ dB	Zeer goed
$L_{den} \leq 50$ dB	Goed
$L_{den} \leq 55$ dB	Redelijk
$L_{den} \leq 60$ dB	Matig
$L_{den} \leq 65$ dB	Tamelijk slecht
$L_{den} \leq 70$ dB	Slecht

Op basis van de foute waarden van Pondera concludeert Pondera Services dat in alle situaties de kwaliteit ten hoogste 1 klasse slechter wordt; bijvoorbeeld van "goed" naar "redelijk". Ten gevolge van de extra klasse 'zeer goed' voor $L_{den} \leq 45$ dB, zijn er meerdere toetspunten (vb. punt 1000 en 614) waarbij in geval van het voorkeursalternatief de situatie 2 klassen slechter wordt: van 'zeer goed' naar 'redelijk'. Bij de worstcase variant in het voorkeursalternatief worden er zelfs toenames tot 13 dB vanwege de windpark berekend (punt 1000). Het MER schiet ook op dit punt tekort omdat de milieueffecten vanwege het plan onderschat zijn.

Het menselijk gehoor werkt min of meer volgens een logaritmische schaal. Vanaf een toename van 2 dB wordt over het algemeen gesproken van een hoorbare toename. Een toename van 5 dB is een significante toename, hetgeen overeenkomt met de keuze voor stappen van 5 dB in bovengenoemde waarderingsschalen. Een toename van 13 dB is milieuhygiënisch niet te verantwoorden.

Geconcludeerd wordt dat Pondera Services foutief gebruik maakt van de Miedema klassen voor de beoordeling van de cumulatieve effecten en bovendien heeft verzaakt om in te gaan op de zeer hoge toenames die in bepaalde toetspunten worden berekend.

6.5 Plafondcorrectie (MER Bijlage 5b, pg. 16)

Ten behoeve van het berekenen van de cumulatieve effecten zijn verkeersgegevens beschikbaar gesteld via de Monitor Verkeer en Vervoer Noord-Nederland voor de jaren 2009 en 2011. Voor de A7 en N33 zijn gegevens uit het Geluidregister overgenomen (toetsjaar 2015).

Vervolgens is aangegeven dat rekening is gehouden met een zogenaamde plafondcorrectie van +1,5 dB voor de toekomstige situatie (0 of +1,5 dB in geval van de wegen uit het Geluidregister). Hetzelfde geldt voor de railgegevens die zijn overgenomen uit het Geluidregister. Plafondcorrecties zijn echter niet bedoeld om autonome groeisolitatie inzichtelijk te maken. Globaal genomen neemt het verkeer met 1% per jaar toe. Een toename van de geluidbelasting van 1,5 dB - zoals Pondera dat aanhoudt - komt dan overeen met de groei van het verkeer over een periode van 36 jaar.

⁵ http://geluid.rivm.nl/geluid/geluidbel_maps.php

Het onterecht toepassen van deze plafondcorrecties leidt tot een overschatting van de berekende geluidbelastingen ten gevolge van weg- en railverkeer, en dus tot een onderschatting van het effect van de windturbines op de gecumuleerde geluidbelasting (de toenames van de gecumuleerde geluidbelasting als gevolg van het windpark worden kleiner). Vanuit een worstcase benadering voor wat betreft de mogelijke toename van het (cumulatieve) geluid ten gevolge van het windturbinepark dient te worden uitgegaan van het eerste jaar dat alle turbines in gebruik zijn omdat dan het weg- en railverkeer minder is toegenomen dan in latere jaren.

6.6 Laagfrequent geluid (MER Bijlage 5c)

Laagfrequent geluid (LFG) is geluid in het voor mensen laagst hoorbare frequentiegebied, onder 200 Hz. Windturbines stralen, net als de meeste geluidbronnen, ook laagfrequent geluid uit. Door het RIVM is onderzoek⁶ gedaan naar de gezondheidseffecten van windturbines op omwonenden. Hierin wordt met betrekking tot laagfrequent geluid geconcludeerd dat *'het laagfrequente deel van het geluid van windturbines wellicht kan leiden tot extra hinder, maar dat er nog geen bewijs is dat dit een factor van belang is.'*

Pondera verwijst op pg. 5 in bijlage 5b van het MER tevens naar bovengenoemd onderzoek van het RIVM maar omschrijft deze conclusie als 'in het onderzoek door het RIVM wordt gesproken over het laagfrequente geluid vanwege windturbines en dat er geen bewijs bestaat dat dit een factor van belang is'. Door het weglaten van de woorden 'wellicht' en 'nog' wordt een andere nuancering meegegeven aan deze conclusie.

In het MER is in paragraaf 6.1.7 omschreven dat laagfrequent geluid meer hinderlijk is wanneer het afzonderlijk voorkomt of in combinatie met weinig geluid in hogere frequenties. Aangezien de geluidisolatie van een woning hoge frequenties sterker dempt dan lage, wordt het binnenshuis meestal hinderlijker ervaren dan buiten. Door deze demping neemt op grotere afstanden en vooral binnen woningen het relatieve aandeel van de lagere frequenties toe.

Woningen die gelegen zijn op grotere afstanden van windturbines in relatieve stille (landelijke) gebieden, hebben dus meer kans om hinder door laagfrequent geluid te ervaren. Deze hinder kan ook buitenshuis optreden.

Zoals omschreven door Pondera is in Nederland inderdaad nog geen wettelijk normstelsel voorhanden waarmee laagfrequente geluidhinder kan worden geobjectiveerd. Wel zijn er in Nederland diverse richtlijnen beschikbaar om laagfrequent geluid te beoordelen:

- NSG richtlijn laagfrequent geluid;
- Vercammen-curven;
- DCMR LF curve.

⁶ Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden, GGD Informatieblad medische milieukunde Update 2013; RIVM rapport 200000001/2013.

In de aanvullende NRD⁷ is omschreven dat naar aanleiding van zienswijzen op de NRD voor het MER de keuze is gemaakt om laagfrequent geluid verder te analyseren. Pondera heeft ervoor gekozen dit te doen op basis van (enkel) de Deense toetsingsmethode. Dit is vreemd aangezien er bovenstaande Nederlandse richtlijnen beschikbaar zijn en Pondera bovendien zelf concludeert op pg. 2 van Bijlage 5c dat 'Ofschoon een Deense norm vanzelfsprekend niet van toepassing is op Nederlandse windparken is hiermee door deze aanvullende berekeningen inzicht gegeven in de verhouding tot de Deense norm.' Dit heeft vooral te maken met de standaard gevelisolatie-waarden waarmee de Deense norm rekt en die gebaseerd is op metingen in 26 Deense woningen. Er is onvoldoende onderbouwd dat de gemiddelde gevelisolatie van een Nederlandse woning vergelijkbaar is met het gemiddelde van deze (beperkte) steekproef van 26 Deense woningen. Bij woningen met een mindere gevelisolatie zal dus sprake zijn van hogere binnengeluidniveaus met mogelijk hinder tot gevolg.

Zoals hoger omschreven zou hinder door laagfrequent geluid van windturbines ook buitenshuis kunnen optreden. Hier is geen aandacht aan besteed. Toepassing van de Vercammen-curven biedt mogelijkheid om ook hierop in te gaan.

In paragraaf 6.1.7 van het MER wordt met betrekking tot laagfrequent geluid tevens geconcludeerd: 'Bij het groter worden van turbines (tot 5 of 7,5 MW) zal dit aandeel met 1 à 2 dB toenemen.' De gevoeligheidsanalyse voor wat betreft het voorkeursalternatief had tot doel te onderzoeken of grotere en of andere typen windturbines ook mogelijk zijn binnen de VKA opstelling. Laagfrequent geluid is daarom onterecht niet betrokken in de betreffende gevoeligheidsanalyse. (Bijlage 5c beperkt zich tot laagfrequent geluid in het kader van de alternatievenafweging.)

⁷ Aanvullende notitie Reikwijdte en detailniveau Windpark N33 Definitief Concept door Pondera Consult d.d. 10 april 2015

7 Slagschaduw

7.1 Beoordelingskader (MER, p. 97)

Eén van de beoordelingscriteria is de “de mate van hinder onder 6 uur slagschaduw per jaar”. Het effect wordt als volgt beoordeeld:

- neutraal (0) bij geen/minimale hinder;
- beperkt negatief (-) bij potentieel lichte hinder;
- negatief (-) bij potentieel veel hinder.

Vervolgens wordt per variant het aantal woningen buiten bebouwingsgebieden en binnen de theoretische limiet van 0 tot 6 uur slagschaduw geteld. Door alleen het aantal woningen buiten de bebouwingsgebieden te tellen worden de woningen binnen bebouwingsgebieden (waar volgens de gepresenteerde contouren een slagschaduw van 0 tot 6 uur kan optreden) buiten beschouwing gelaten. Ook voor bebouwingsgebieden is het, gezien de hoogte van de bron die de schaduw veroorzaakt in relatie tot de hoogte van de bebouwing, niet aannemelijk dat de omringende bebouwing voor voldoende afscherming zorgt waardoor in werkelijkheid geen (of minder) slagschaduw zal optreden. Indien op basis van de theoretische limiet de mate van hinder wordt beschouwd, moeten ook alle gevoelige objecten binnen deze limiet worden beschouwd ongeacht hun ligging binnen of buiten een bebouwingsgebied.

Daarnaast is het beoordelingskader onduidelijk. Het is niet duidelijk of de potentiële hinder (licht of veel) is gekoppeld aan het aantal uren slagschaduw⁸ of aan het aantal getelde woningen. Aangezien het beoordelingskader onduidelijk is, kan niet worden nagegaan of het aspect slagschaduw correct is meegenomen in de afweging.

7.2 Berekening vanaf zonnestand van 5 graden (MER Bijlage 5b, p. 19)

Door Pondera Services is het volgende uitgangspunt gehanteerd: “schaduw bij een zonnestand lager dan 5 graden wordt als niet-hinderlijk beoordeeld. Bij zonsopgang en zonsondergang is het licht vrij diffuus en wordt de turbine vaak aan het zicht onttrokken door gebouwen en begroeiing”.

Het gehanteerde rekenprogramma (WindPro) maakt gebruik van een standaard instelling voor de minimale hoek van de zon boven de horizon van 3 graden.⁹ De standaard instelling van 3 graden wordt als volgt onderbouwd: “indien de zonnestand erg klein wordt, legt het licht een langere afstand in de atmosfeer af en wordt het licht te diffuus om een schaduw te vormen”.¹⁰ Uit deze toelichting blijkt dat bij een zonnestand van minder dan 3 graden geen schaduw wordt gevormd. Bij een zonnestand van 3 graden of meer is schaduwvorming niet uit te sluiten en kan dus ook slagschaduw ontstaan.

⁸ Men kan bijvoorbeeld denken aan 0 tot 3 uur potentiële lichthinder wordt beoordeeld als licht en 4 tot 6 uur potentiële lichthinder wordt beoordeeld als veel.

⁹ Overeenkomstig de Duitse richtlijn “Hinweise zur Ermittlung und Beurteilung der optischen Immissionen von Windenergieanlagen” (WEA-Shattenwurf-Hinweise).

¹⁰ Online Help van WindPro (<http://help.emd.dk/WindPRO>), windPRO 3.1 User Manual, hoofdstuk 6: Environment, versie Augustus 2016, p. 64.

Om die reden dient bij de slagschaduwberekeningen de zonnestand vanaf 3 graden te worden beschouwd en niet vanaf 5 graden.

Op p. 161 van het MER wordt bij de beoordeling van het aspect landschap gesteld: “het plangebied van de varianten voor windpark N33 heeft openheid als duidelijke waarde”. Vervolgens wordt op p. 162 gesteld: “de verschillende deelgebieden van de varianten voor windpark N33 verschillen in de mate van openheid. De provincie vindt de openheid van deelgebied Noord zo kenmerkend dat dit gebied op kaart 6a van de Provinciale Omgevingsvergunning (POV) is gekenmerkt met zeer grootschalige openheid”. Gezien de openheid van het gebied is het met name voor de verspreid gelegen bebouwing langs de randen van het plangebied niet aannemelijk dat de schaduw bij een zonnestand tussen 3 en 5 graden aan het zicht wordt onttrokken door gebouwen en begroeiing.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt geconcludeerd dat in voorliggende situatie de duur van de slagschaduw te kort is berekend, door pas vanaf 5 graden zonnestand de slagschaduw te berekenen.

7.3 Beoordeling op basis van maximaal 6 uur per jaar slagschaduw

Pondera geeft op p. 19 van het onderzoek naar slagschaduw aan dat een strengere beoordeling dan volgens het Activiteitenbesluit noodzakelijk wordt uitgevoerd door te toetsen of op een gevoelig object meer dan 6 uur slagschaduw per dag optreedt. Het is een worstcase benadering omdat bij deze methode elke minuut berekende slagschaduw bij elkaar wordt opgeteld en niet enkel slagschaduw met een duur van 20 minuten of meer. Om zeker te weten dat aan deze norm wordt voldaan, hanteert Pondera de 5-uurscontour als grens waarbuiten zeker wordt voldaan aan minder dan 6 uur slagschaduw per dag.

De toegepaste methode wordt beschreven als de 6-uurs benadering op p. 2-4 in de “Notitie slagschaduw berekenmethoden” van Pondera Consult d.d. 22 augustus 2014.¹¹ De methode bestaat uit het berekenen van de slagschaduw op basis van de bruto-slagschaduwkalender welke vervolgens wordt gecorrigeerd met de maandgemiddelde correctie voor de zonneshijn en de jaargemiddelde correctie voor de windrichting. Op basis hiervan wordt de verwachte slagschaduwduur per jaar berekend. De 5-uurscontour van de gemiddeld te verwachten slagschaduw op de kaart komt overeen met circa 6 uur verwachte slagschaduw per woning per jaar. De in deze notitie beschreven methode komt overeen met de methode die is toegepast in het onderzoek slagschaduw.

In de notitie worden op p. 4 de volgende voor- en nadelen van de methode benoemd:

- Voordelen
 1. snel
 2. contouren ook snel op kaart weer te geven
 3. 6 uur verwachte slagschaduw is als regel begrijpelijk
 4. ervaring leert dat klachten uit de praktijk beperkt aanwezig zijn
 5. eenvoudige cumulatie van meerdere windturbines of windparken te berekenen

¹¹ Verkrijgbaar via internet: <http://ponderaconsult.com/slagschaduw-simpel-probleem-maar-lastig-te-berekenen/> klik op de link “voor meer informatie kunt u de uitgebreide paper lezen”.

- Nadelen:
 - geen directe relatie met wettelijk norm van maximaal 17 dagen meer dan 20 minuten;
 - vaker standstilvoorziening als wettelijk benodigd = meer productieverlies;
 - door het gebruik van jaar/maand gemiddelde waarden kunnen er in de praktijk jaarlijks overschrijdingen van 6 uur slagschaduw plaatsvinden;
 - geen inzicht in de spreiding van slagschaduw door meteorologische omstandigheden.

Met name punt 3 van de nadelen is in strijd met het uitgangspunt dat Pondera hanteert in het MER: "bij woningen buiten de rode 5 urencontour wordt aan de voorgestelde norm voor de maximale hinderduur (van 6 uur op een woning) voldaan" op p. 21 van het onderzoek slagschaduw. Uit de notitie van Pondera blijkt namelijk dat jaarlijks overschrijdingen van de norm van 6 uur slagschaduw kunnen plaatsvinden. De gehanteerde 5 urencontour komt dus in de praktijk niet overeen met een maximale hinderduur van 6 uur.

Dat de gekozen 5 urencontour geen goede maat is voor een maximale hinderduur van 6 uur wordt eveneens bevestigd door de Toelichtingsnota milieuvorwaarden windturbines ten behoeve van het VLAREM, van de afdeling Milieuvergunningen d.d. januari 2011.¹² Uit deze toelichting blijkt dat in Vlaanderen een norm voor slagschaduw wordt gehanteerd van maximaal 8 uur per jaar en maximaal 30 minuten per dag effectieve slagschaduw. Een automatische stilstandmodule is echter noodzakelijk indien het gevoelige object zicht bevindt binnen de contour van 4 uur verwachte slagschaduw per jaar (p. 5). Uit p. 7 blijkt "er werd geopteerd om de 4 urencontour te hanteren als zone, omdat buiten deze contour de norm van 8 uur nooit overschreden kan worden".

Afgezien van de tijdsduur (8 uur in plaats van 6 uur) sluit de Vlaamse methode aan bij de gehanteerde methode van Pondera. Beiden gaan namelijk uit van een grens voor de verwachte slagschaduw per jaar waarbij elke minuut slagschaduw wordt meegenomen bij de berekening van het totaal. Bij de berekening van de slagschaduw wordt volgens de toelichting bij het VLAREM rekening gehouden met "de klimatologische maandnormalen van het gemiddelde aantal uren zonschijn, de gemiddelde windsnelheid en de overheersende windrichting". De berekeningsmethode komt daarmee overeen met de berekeningsmethode van Pondera.

In de toelichting bij het VLAREM wordt opgemerkt dat bij het gebruik van een 4 urencontour de norm van 8 uur per jaar nooit wordt overschreden. Dit betekent dat Pondera een veel krappere marge hanteert dan het VLAREM. Het is zeer waarschijnlijk dat toepassing van de 5 urencontour leidt tot overschrijding van de norm van 6 uur slagschaduw per jaar. Dit wordt eveneens bevestigd door de notitie van Pondera waarin wordt opgemerkt dat met deze methode **jaarlijks** overschrijdingen van de 6 uur norm kunnen plaatsvinden.

De gekozen methode is onvoldoende om te garanderen dat buiten de gepresenteerde 5 urencontour geen overschrijding van de 6 urennorm plaatsvindt.

¹² www.lne.be zoek op toelichtingsnota windturbines.

7.4 Beschouwd schaduwgebied

Op p. 19 van het onderzoek slagschaduw wordt bij de beperking van het onderzoeksgebied voor slagschaduw gesteld: "op afstanden groter dan 12 maal de rotordiameter (1.368 en 1.524 m afhankelijk van het turbinetype) wordt de slagschaduw echter niet meer als hinderlijk beschouwd".

Dit is een onjuiste interpretatie van art. 3.12 lid 1 van de Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer waarin een automatische standstilvoorziening wordt voorgeschreven indien slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige objecten voor zover de afstand tussen de windturbine en de gevoelige objecten minder dan 12 maal de rotordiameter bedraagt (...). Dit artikel ziet alleen op het gebied waarbinnen het toepassen van een automatische standstilvoorziening verplicht is, het artikel begrenst niet het gebied waarbinnen (hinderlijke) slagschaduw kan optreden. Het optreden van schaduw is afhankelijk van de intensiteit van het zonlicht. Bij een zonnestand van kleiner dan 3 graden wordt geen schaduw meer gevormd omdat dan het zonlicht te diffuus is om een schaduw te vormen.¹³ Bij een zonnestand van meer dan 3 graden kan wel een schaduw worden gevormd. Uitgaande van de maximale tiphoogte van 200 meter, betekent dit dat tot een afstand van 3.816 m slagschaduw kan voorkomen. Door het schaduwgebied te begrenzen op maximaal 1.524 m wordt slagschaduw bij een de zonnestand tussen 3 en 7,5 graden onterecht buiten beschouwing gelaten. Het beschouwde schaduwgebied is met name te klein voor de beoordeling van de mate van hinder onder 6 uur slagschaduw per jaar.

Voor zover het schaduwgebied wordt afgestemd op 12 maal de rotordiameter, is het gebied niet afgestemd op de maximale rotordiameter van 130 m. In dat geval bedraagt het schaduwgebied namelijk 1.560 m.

7.5 Wettelijke toets

De gekozen methode is niet geschikt om te beoordelen of wordt voldaan aan art. 3.12 lid 1 Rarim. Dit wordt ook onderschreven in de notitie van Pondera waarin als nadeel van de gekozen methode wordt benoemd dat er geen directe relatie bestaat met de wettelijk norm van maximaal 17 dagen meer dan 20 minuten slagschaduw.¹⁴

Daarnaast is niet beschreven hoe op basis van de gekozen methode de stilstandvoorziening zodanig wordt ingeregeld dat wordt voldaan aan art. 3.12 lid 1 Rarim.

7.6 Obstakels

In het onderzoek slagschaduw wordt op p.21 opgemerkt: "bij de beoordeling van slagschaduw wordt rekening gehouden met globale obstakels in de omgeving die zich kunnen bevinden tussen de windturbines en de toetsobjecten. In de praktijk kunnen er zich tevens nog locatiespecifieke beplanting en gebouwen bevinden die de slagschaduw beperken. Een dergelijk detailniveau is hier niet meegenomen".

¹³ Zie ook Berekening vanaf zonnestand van 5 graden

¹⁴ Zie ook Beoordeling op basis van maximaal 6 uur per jaar slagschaduw

Het is onduidelijk hoe en welke globale obstakels zijn betrokken in de berekening. Uit de invoergegevens van de berekeningen blijkt niet dat objecten bij de berekeningen zijn betrokken. Daarnaast is onduidelijk op basis van welke criteria een onderscheid is gemaakt tussen “globale objecten” en “locatie specifieke beplanting en gebouwen”. Elk object is immers locatie specifiek.

7.7 Stilstandvoorziening

In het MER wordt opgemerkt dat de turbines worden voorzien van een stilstandvoorziening om te voorkomen dat de wettelijke norm wordt overschreden. Vervolgens wordt op basis hiervan geconcludeerd dat de gehanteerde norm van 6 uur slagschaduw per jaar niet wordt overschreden. Dit is niet correct. Op basis van art. 3.12 lid 1 Rarim is een stilstandvoorziening noodzakelijk bij gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw. Aangezien het toepassen van een stilstandvoorziening leidt tot productieverlies mag aangenomen worden dat de voorziening worden afgesteld op art. 3.12 lid 1 Rarim.¹⁵ Als gevolg hiervan treedt bij een slagschaduw met een duur van minder dan 20 minuten per dag de stilstandvoorziening niet in werking. Dit betekent dat overschrijding van de gehanteerde norm van 6 uur slagschaduw per jaar ook met een stilstandvoorziening mogelijk is (bijvoorbeeld indien 25 uur per jaar 15 minuten slagschaduw optreedt).

Aangezien onduidelijkheid bestaat over de wijze waarop de stilstandvoorziening wordt toegepast (inregelen om voldoen aan de wettelijke norm of inregelen om de slagschaduw te beperken tot maximaal 6 uur per jaar), kan ook niet worden vastgesteld of op de juiste wijze het verlies van de energieproductie is berekend en in welke mate de stilstandvoorziening een negatief effect heeft op de productie van elektriciteit.

7.8 Verband windrichting en percentage zonneshijn

Er bestaat een statistisch meteorologisch verband tussen de optredende windrichting en het percentage van de daglengte dat de zon gemiddeld schijnt. Het gemiddelde aantal zonneshijnen zal daarom bij de ene windrichting groter zijn dan bij de andere windrichting. Hiermee wordt in de berekening geen rekening gehouden. Het aantal uren slagschaduw is daardoor te laag berekend.

¹⁵ Dat blijkt onder andere ook uit de Aanvraag omgevingsvergunning Windpark Vermeer Zuid waarin op p. 20 wordt gesteld: “De hinderduur wordt zo nodig beperkt tot de normstelling door een automatische stilstandvoorziening die de windturbine(s) afschakelt indien slagschaduw optreedt ter plaatse van de gevoelige objecten. Er zijn dan gemiddeld niet meer dan 17 dagen waarop de hinderduur bij woningen meer is dan 20 minuten. Exacte mitigerende maatregelen, met welke zal worden voldaan aan de normen uit het Activiteitenbesluit, worden middels een aanvullend onderzoek bepaald dat aan het bevoegd gezag zal worden toegezonden als de turbinekeuze bekend is”. In de andere aanvragen omgevingsvergunning is een vergelijkbare passage opgenomen.

7.9 Correctiefactoren

Uit het onderzoek slagschaduw blijkt dat wordt gecorrigeerd voor het percentage van de daglengte dat de zon gemiddeld schijnt in een maand, de windrichting en de bedrijfstijd van de rotor. Het is niet bekend hoe de afzonderlijke correcties in de berekening zijn verwerkt. De uitgevoerde berekeningen zijn op dit punt niet controleerbaar.

7.10 De aanvraag omgevingsvergunning Vermeer-Zuid

In het onderzoek slagschaduw van de omgevingsvergunning Vermeer-Zuid zijn op pagina B11 de resultaten van de contourberekeningen weergegeven. Uit de resultaten van de berekeningen blijkt dat een aantal woningen ter plaatse van de Olmenlaan en de Vijverlaan in Veendam binnen de rode contour (5 uur slagschaduwhinder per jaar) zijn gesitueerd. Deze woningen zijn in figuur 7.1 met een paarse pijl aangewezen.

Figuur 7.1 Situering woningen Olmenlaan en Vijverlaan binnen de contour 5 uur slagschaduwhinder/jaar (rode contour).

Overeenkomstig het gestelde op pg 14 van het onderzoeksrapport kan voor de woningen die zijn gesitueerd buiten de 5 urencontour met zekerheid gesteld worden dat aan het Rarim wordt voldaan. Voor woningen die binnen de contour liggen kan eventueel een verdiepingsslag plaatsvinden om uitspraken te kunnen voldoen aan het Rarim.

Voor de woningen aan de Olmenlaan en de Vijverlaan heeft deze verdieping echter niet plaatsgevonden, noch zijn deze woningen betrokken in de woningspecifieke hinderduurberekening van hoofdstuk 3.5 van het onderzoeksrapport. Bij afwezigheid van deze verdieping is niet aangetoond dat ter plaatse van de woningen aan de Olmenlaan en de Vijverlaan voldaan wordt aan de grenswaarden voor slagschaduw.

8 Externe Veiligheid

8.1 Aardbevingen en externe veiligheid

Het Handboek Risicozonering Windturbines stelt op pg.8: "Voor situaties die buiten de reikwijdte van dit Handboek vallen, kunnen aanpassingen aan de rekenmethodiek besproken worden met het RIVM. Het RIVM heeft hiervoor het 'Protocol aanpassing rekenmethodieken externe veiligheid' opgesteld. Dit protocol schrijft voor hoe faalfrequenties kunnen worden afgeleid uit statistiek of op basis het analogon principe."

In het Externe Veiligheidsonderzoek is niet aangetoond dat de faalfrequenties die het Handboek hanteert ook gelden voor aardbevingsgevoelige locaties in Nederland. Juist omwille van de aardbevingsgevoeligheid van het plangebied wordt verwacht dat de faalfrequenties van de breuk van het windturbineblad, het omvallen van de windturbine door een mastbreuk, het naar beneden vallen van de gondel en/of de rotor en kleine onderdelen hoger zijn dan waarvan voor Nederland gemiddeld wordt uitgegaan. Liquifactie/verweking van de grond is een locatiespecifiek effect van aardbevingen (zie 9.2) dat tot hogere faalfrequenties kan leiden. In de externe-veiligheidsonderzoeken, noch in de toelichting op RIP wordt toegelicht dat – ondanks de te verwachten hogere faalfrequenties – de uitgangspunten van het Handboek ook gelden in onderhavige, aardbevingsgevoelige situatie. Om er zeker van te zijn dat de juiste faalfrequenties worden gehanteerd had vanuit voorzichtigheids- en zorgvuldigheidsbeginsel bij het RIVM het "Protocol aanpassing rekenmethodieken externe veiligheid" moeten worden gevolgd.

8.2 Groepsrisico windturbines

Het Handboek Risicozonering Windturbines stelt op pg. 9 dat het groepsrisico is vanuit het Activiteitenbesluit géén beoordelingskader is voor windturbines. Op grond van het Activiteitenbesluit behoeft geen verantwoording voor het groepsrisico te worden afgelegd, maar er kan wel op dit aspect ingegaan worden in het kader van een goede ruimtelijke onderbouwing¹⁶. In het Handboek Risicozonering Windturbines is pg. 14: "Een windturbine geldt als een risico verhogend object, en bij bestemming moet dus rekening gehouden worden met een mogelijke plaatselijke verhoging van het PR van de buisleiding op (beperkt) kwetsbare objecten in de nabijheid. Hierbij geldt dus dat door plaatsing van de wind turbine het (nieuwe) PR van de buisleiding op een kwetsbaar object binnen de grenswaarde van 10^{-6} moet blijven. Voor beperkt kwetsbare objecten wordt de richtwaarde van 10^{-5} aangehouden."

Overeenkomstig het gestelde op pg. 16 van het Handboek Risicozonering Windturbines gaat het Groepsrisico (GR) over de impact van een calamiteit met veel dodelijke slachtoffers tegelijk. Er geldt voor het bevoegd gezag een verantwoordingsplicht. In de motivering dienen de mogelijkheden en de voorgenomen maatregelen tot beperking van het groepsrisico in de nabije toekomst meegenomen te worden."

¹⁶ Besluit van 4 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines), Staatsblad 2010, 749.

In de toelichting op het RIP is in het geheel niet ingegaan op de toename van het groepsrisico; ook niet op de toename van het groepsrisico van de buisleidingen vanwege de plaatsing van de windturbines. Gelet op de omvang van risico-toenames en het gestelde in [12] wordt een afweging van het groepsrisico wel noodzakelijk geacht.

8.3 Uitgangspunten diverse berekeningen (bijlage 8a MER + bijlage 8c, pg. 5)

In het externe veiligheidsrapport zijn diverse uitgangspunten van de berekeningen niet onderbouwd:

- **Wegen; IPR:** een individuele passant 8 ritjes over hetzelfde wegdeel per werkdag] een gemiddelde auto rijdt 70 km/uur op dit wegdeel;
- **Wegen; MR:** Het aantal passages op de nieuwe rijksweg N33 is circa 10,8 miljoen passages;
- **Vaarwegen IPR:** een trefzone van 350 meter waterweg, een snelheid van 20 km per uur (passeertijd = 63 seconden) en 500 passages per jaar voor een maatgevende passant*;
- **Spoorwegen IPR:** een trefzone van 320 meter spoorweg plus 80 meter remweg, een snelheid van 60 km per uur (passeertijd = 24 seconden) en 6240 passages per jaar voor een machinist.

* Inzake de te hanteren uitgangspunten stelt het Handboek Risicozonering Windturbines op pg. 37: "Bij eigenaar van de waterweg kan de projectontwikkelaar informatie inwinnen over de aard van het transport, het aantal passages van personen en goederentreinen en de geldende risicocriteria."

8.4 Uitbreiding van het stikstoffabriek Gasunie

Het windmolenpark leidt tot verhoogde EV-risico's ingeval van uitbreiding van stikstofsinstallatie bij Zuidbroek (MER-bijlage 8a, pg. 15). Op 12 september 2016 heeft de Minister van EZ de 2de kamer geïnformeerd dat investeringsbesluit nieuwe stikstofinstallatie bij Zuidbroek met een jaar wordt uitgesteld tot de zomer van 2017. In de afweging van de MER is dit punt niet meegenomen.

In de MER wordt op pagina 170 het volgende gesteld; "De effecten op de toekomstige stikstoffabriek van de Gasunie zijn van niet significante omvang en er zijn voldoende mitigerende maatregelen beschikbaar om de effecten nog verder te mitigeren (zie bijlage 8c). Wanneer meer bekend is over de indeling van het toekomstige terrein van de stikstoffabriek kan een nadere analyse van de effecten plaats waarbij rekening gehouden wordt met de toekomstige ontwikkelingen van een stikstoffabriek van de Gasunie. Op basis van de gevoerde gesprekken tussen de initiatiefnemers van het Windpark en de Gasunie over potentiële maatregelen wordt er vanuit gegaan dat eventuele resterende effecten nul zijn of kunnen worden gemitigeerd."

In Bijlage 8c, pg. 12: wordt verwezen naar de notitie "Windpark N33 en stikstoffabriek" van 17 september 2015 die in samenspraak met Gasunie is opgesteld en de "Gespreksnotitie overleg t.b.v. oplossingsrichtingen effecten WP N33 op geplande stikstoffabriek Gasunie " van 17 september 2015. Deze notities behoren niet tot de ter inzage gelegde documenten en zijn derhalve niet verifieerbaar. In Bijlage 8c, pg. 13/14 wordt geconcludeerd dat "Conform de beschrijving in het handboek zijn de risico's voor de bovengrondse installaties in de omgeving door plaatsing van de windturbines hiermee van acceptabel niveau en is verdere analyse niet benodigd."

Het is niet verifieerbaar welke afspraken zijn gemaakt, wat “gepaste” maatregelen zijn, welke consequenties deze maatregelen hebben voor exploitatie van de stikstoffabriek en het windpark, hoe de noodzakelijke maatregelen zijn gegarandeerd en of deze maatregelen een ruimtelijke impact hebben.

Op 12 september 2016 heeft de Minister van EZ de 2de kamer geïnformeerd dat investeringsbesluit nieuwe stikstofinstallatie bij Zuidbroek met een jaar wordt uitgesteld tot de zomer van 2017. De exacte invulling van de uitbreiding van de stikstoffabriek is derhalve nog niet duidelijk. Desondanks wordt er van uitgegaan dat eventuele resterende effecten nul zijn of kunnen worden gemitigeerd.” Zonder nadere onderbouwing kunnen deze conclusies derhalve niet getrokken worden.

8.5 Leveringszekerheid hoogspanningsleidingen (MER pg. 217)

Inzake de leveringszekerheid elektriciteit wordt in de MER het volgende geconcludeerd “Voor de uiteindelijke opstelling (Inpassingsplan en uitvoeringsbesluiten) wordt in overleg met TenneT nader bekeken of er en wat het effect is van windturbines op de leveringszekerheid. Nadere informatie is te vinden in bijlage 8b.” In de toelichting op het inpassingsplan, noch in de aanvragen om omgevingsvergunningen wordt ingegaan op de leveringszekerheid van hoogspanningsleidingen.

8.6 Uitgangspunten afmetingen windturbines

In de MER-onderzoeken worden andere (kleinere) afmetingen gehanteerd dan in de aanvraag van de omgevingsvergunning, terwijl de MER-onderzoeken wel als onderbouwing voor de aanvraag omgevingsvergunning worden gehanteerd. Onderstaand een voorbeeld:

Hoogte	Aanvraag omgevingsvergunning bijlage 1, pg. 13	MER-onderzoek EV- bijlage 8a, pg 3 Bijlage 8c, pg. 30
Maximale tiphoogte vanaf maaiveld	200 meter	198.5 meter
Maximale ashoogte vanaf maaiveld	140 meter	135 meter
Maximale rotordiameter	130 meter	127 meter

Hogere turbines en grotere rotordiameters leiden tot mee risico's dan kleinere turbines en rotorbladen. De maximale afmetingen van de windturbines waarvoor een omgevingsvergunning wordt aangevraagd leiden derhalve tot meer risico's dan is beschreven in de MER-onderzoeken.

In combinatie met de vaststelling dat in het MER slechts beperkte afstandsoverschot is om te kunnen voldoen aan het gestelde in het Handboek Risicozonering Windturbines is niet uit te sluiten dat invulling van het windpark conform de omgevingsvergunning in tegenstrijd is met het Handboek Risicozonering Windturbines. Enkele voorbeeld van beperkte afstandsoverschotten van de windturbine 17 in relatie tot de NAM-leiding 58509 – 501024 – 009 (Bijlage 8c, pg. 19).

De werkelijke afstand tussen Windturbine 17 en NAM-leiding is 177 m. De veilige afstand voor het vallen van een omhoog staand enkel rotorblad is 169 m bij een ashoogte van 135 m en 174 m bij een ashoogte van 140 m. in het laagste geval is er slechts 3 m afstandsoverschot. Voor het vallen gondel geldt hetzelfde: bij een ashoogte van 135 m is de veilige 168 m en bij een ashoogte van 140 m 173 m. Mede gelet op diverse andere invullingsvrijheden in de globale omgevingsvergunning is het voldoen aan Handboek risiconormering Windturbines niet gegarandeerd.

8.7 Wegen

Op pg. 6 van bijlage 8c van de MER wordt geconcludeerd dat:

- indien rekening wordt gehouden met de intrinsieke faalkans op volledig falen van een stilstaande gastank van 5×10^{-7} per 3 jaar, dan zal bij het maximale aantal passages (IPR= $1,5 \times 10^{-8}$) voor een enkele tankwagen de risicotoevoeging kleiner zijn als 3%; en
- er geen significante additionele risico is voor gevaarlijk transport door plaatsing van de windturbines.

Uitgangspunt van de Handreiking Risiconormering Windturbines is dat de windturbine niet leiden tot een onaanvaardbaar verhoogd risico. Er is niet gemotiveerd dat een verhoging van de risicotoevoeging van 3% in onderhavige situatie niet onaanvaardbaar is.

8.8 Waterveiligheid

Op pagina 31 van bijlage 8c van de MER wordt het volgende geconcludeerd: "De risicotoevoegingen vergeleken met een normstelling van T300 voor de waterkeringen bedraagt 4,5% aan de noordelijk waterkering van het Winschoterdiep en 6% aan de zuidelijke waterkering van het Winschoterdiep". Omdat de beschreven waarden kleiner zijn als 10% van de norm wordt de risicotoevoeging van de windturbines als verwaarloosbaar gezien. Dit is in tegenspraak met het algemeen toetsingsprincipe van de handreiking Risiconormering Windturbines (pg. 51): "In het algemeen kan gesteld worden dat de risico's als gevolg van het plaatsen van windturbines niet mogen leiden tot een verhoogde bezwijkkans van de dijklichamen. Generieke bezwijkkansen van dijklichamen zijn niet voorhanden."

Pagina 52 van het handboek Risiconormering Windturbines stelt: "De resultaten van een risicoanalyse van een windturbine kunnen getoetst worden aan de ontwerpwaarden die zijn gebruikt voor de kans van voorkomen van een MHW. Het bepalen van de gevolgschade aan het dijklichaam wordt in de bijlage van de Handreiking niet behandeld. De gevolgschade is namelijk erg afhankelijk van onder andere de grondsoort van de dijk en zijn functie. Het vaststellen van de gevolgschade dient in overleg met de beheerder van het dijklichaam te gebeuren." In de procedurestukken is geen informatie te vinden over de in overleg met de beheerder van de dijk vastgestelde gevolgschades.

9 Aardbevingen

9.1 De effecten van een windpark op aardbevingen in Groningen (MER Bijlage 8d, pg. 1)

De genoemde 10m als invloedsgebied van heittrillingen is misleidend. Dit is conform het genoemde artikel alleen een indicatie (conform de metingen/voorspellingen die voor het betreffende artikel ter beschikking stonden) voor het fenomeen van wateroverspanningen, die gedurende heittrillingen kunnen worden veroorzaakt.

Het invloedsgebied van trillingen zelf, dus hoe ver trillingen in de omgeving nog sterk voelbaar en meetbaar zijn ten gevolge van het heien van funderingspalen, zal echter aanzienlijk groter zijn dan de genoemde 10m en is afhankelijk van verschillende parameters (grondgesteldheid, dynamische grondeigenschappen, vereist paaldiepte c.q. vereist paaldragvermogen; afmeting palen, type en energieniveau van de heistelling).

Het invloedsgebied van de trillingen en de mate van trilling die nog op een bepaalde afstand optreedt dient vooraf rekenkundig beschouwd te worden middels huidig beschikbare voorspellingsmodellen om te onderzoeken in hoeverre het voor de omgeving haalbaar is om de funderingspalen te kunnen heien. Met deze voorspelling dient zowel de invloed op de belendende constructies in de omgeving als ook de dynamische invloed op de waterkeringen in de omgeving getoetst te worden, om ongewenste risico's op schadeontwikkeling aan panden en de stabiliteitsrisico's van waterkeringen te kunnen waarborgen.

9.2 De effecten van aardbevingen op het windpark (MER Bijlage 8d, pg. 2)

Er worden verschillende literatuurbronnen vermeld, waaruit de conclusie wordt getrokken, dat het onwaarschijnlijk is dat het ontwerp van de (funderingsconstructie) van de windturbines aangepast dient te worden vanwege de aardbevingsbelastingen. De literatuurbronnen zijn echter gebaseerd op ervaringen bij tektonische aardbevingen in het buitenland, terwijl het in Groningen geïnduceerde aardbevingen betreft. Tektonische en geïnduceerde aardbevingen hebben een andere karakteristiek en brengen andere krachten teweeg, om te kunnen onderbouwen dat de constructie geen ontwerpaanpassingen behoeft voor de aardbevingsbelastingen volstaat een verwijzing naar de genoemde literatuur niet; er had een rekenkundige vertaalslag conform de recente ontwikkelingen in de NPR te worden gemaakt. Met de beschikbare informatie is derhalve onvoldoende onderbouwd dat het ontwerp aardbevingsbestendig is.

Door de aardbevingen is er kans op liquifactie/verwerking van de ondergrond. Dit belangrijke effect is niet onderzocht; niet is nagegaan of, en zo ja in hoeverre, daarop het (funderings)ontwerp dient te worden aangepast. Project specifiek inzicht in de seismische kenmerken van de grondgesteldheid en de dynamische grondconstructie interactie van de constructie van de windturbine/de funderingsplaat en de paalfundering is daarbij van belang. Liquifactie/verwerking van de ondergrond is één van de optredende effecten in het plangebied die tot hogere faalfrequenties kunnen leiden dan voor de rest van Nederland (zie 8.1).

Zoals aangegeven in het stuk van Pondera zijn in dit stadium nog geen grondcondities bekend rondom de geplande locaties van de windturbines, waardoor nog geen rekenkundig onderbouwde beschouwing is uitgevoerd en aangetoond kan worden, dat er in het ontwerp van de palen en de funderingsplaat wel voldaan kan worden aan de eisen van NPR richtlijn. Tegelijkertijd stelt Pondera in bijlage 1, pg. 13 van de aanvraag om de omgevingsvergunning dat wordt uitgegaan van een standaard fundament.

9.3 De mogelijke gevolgen op de omgeving van het falen van de windturbines (MER bijlage 8d, pg 4)

Formeel dient de NPR alleen toegepast te worden als de menselijke veiligheid in het geding is. NPR speelt derhalve (enkel) een rol in relatie tot de menselijke veiligheid bij onderhoudswerkzaamheden. Het betreft weliswaar geen langdurige verblijf van mensen op de locaties van de windturbines, maar het kan niet worden uitgesloten dat er gedurende een onderhoudssessie een aardbeving optreedt, waardoor bij falen van de constructie menselijke slachtoffers kunnen vallen.

Er zijn bij het falen van windturbines door aardbevingen echter diverse indirecte beïnvloedingen van de omgeving van belang, die ook kunnen leiden tot menselijke slachtoffers. Hier ziet de NPR niet op. Voor een nadere uitwerking van dit punt wordt verwezen naar het onderwerp externe veiligheid.

10 Natuurtoets

10.1 Soortenbescherming:

De barrièrewerking (in de gebruiksfase) van het windmolenpark op de vleermuizen is niet beoordeeld. Dit is wel voorgeschreven in het adviesrapport van de Commissie m.e.r. over de (eerste) NRD. Onder andere het Winschoterdiep in het noorden van het plangebied en het AG Wildervankkanaal aan de westzijde vormen mogelijk geschikte migratie- of vliegroutes (zie H7 van de alternatieven natuurtoets), welke in het VKA binnen de verstoringszone van de windmolens liggen (zie ook figuur 3 in de natuurtoets van het VKA). Het is niet onderbouwd waarom de molens langs deze kanalen geen negatieve gevolgen hebben voor deze soorten en/of de betreffende migratie / vliegroutes.

10.2 Gebiedsbescherming (Natura 2000)

In paragraaf 9.3.2 van de natuurtoets van de alternatieven wordt bij de werkwijze bepaling draagkracht benoemd dat de draagkracht beoordeeld is binnen een straal van 15 en 30 kilometer vanaf het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer. Dit gebied overlapt echter met dezelfde zones vanaf het Natura 2000-gebied Waddenzee. Hierdoor is een overschatting ontstaan van de ruimte welke beschikbaar is voor niet –broedvogels (grasetende watervogels; o.a. ganzen) rondom het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer. Een deel van de ruimte wordt namelijk benut door de niet-broedvogels van de Waddenzee.

11 Algemene opmerkingen

11.1 Vier omgevingsvergunningen

Er worden 4 aanvragen ingediend voor omgevingsvergunningen, terwijl deze vier onderdelen van het windturbinepark operationeel en organisatorisch onlosmakelijke met elkaar verbonden zijn. Deze 4 onderdelen van het windturbinepark moet derhalve gezien worden als 1 inrichting, waarvoor 1 oprichtingsvergunning verleend moet worden.

De aanleg van kabels en leidingen tussen de windturbines en het transformatorhuis – het transformatorhuis is onderdeel van de vergunning aanvraag Eekerpolder – zijn geen onderdeel van de aangevraagde omgevingsvergunningen.

11.2 Vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet (aanvraag omgevingsvergunning, par. 4.14)

In de aanvraag om omgevingsvergunning is de volgende tegenstrijdigheid vastgesteld.

- de inrichting is gelegen op enige afstand van Natura 2000-gebieden met instandhoudingsdoelstellingen voor vogels. Het betreft met name het Zuidlaardermeergebied. Er is ecologisch onderzoek uitgevoerd, waaruit blijkt dat significant negatieve effecten zijn uitgesloten ten aanzien van het behalen en/of behouden van de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. Zie hiervoor hoofdstuk 6 van het MER en de bijbehorende bijlagen.
- vanwege mogelijke effecten is een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voor het hele plan van windpark N33 (alle vier de inrichtingen) voorafgaand aan de onderhavige aanvraag van de Wabo-vergunning ingediend bij de provincie Groningen. Hierdoor is de aanhaakplicht van deze vergunning komen te vervallen.

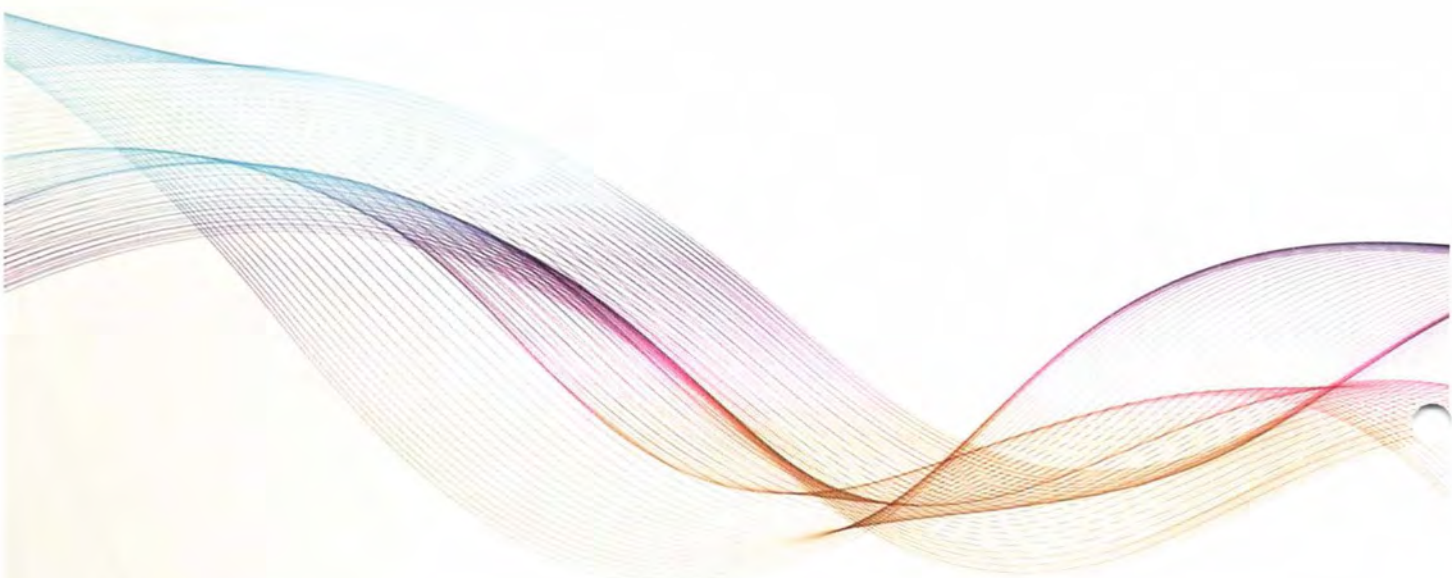
Noch in de MER, noch in de aanvraag omgevingsvergunning is aandacht besteed aan de depositie van stikstof in de Natura 2000-gebieden; met uitzondering van een voetnoot op pg. 28 van bijlage 6a van de MER: “Weliswaar wordt in de aanlegfase gebruik gemaakt van vracht- en kraanwagens die stikstof kunnen uitstoten, maar vanwege de tijdelijkheid van de werkzaamheden en afstand tot Natura 2000-gebieden, is dergelijke emissie verwaarloosbaar.” In de aanvraag van de Nbw-vergunning zijn de uitgangspunten en de resultaten van de N-depositieberekeningen weergegeven. Er is weliswaar gerapporteerd dat de berekeningen zijn uitgevoerd met behulp van de Aerius-calculator; de in- en outputparameters van de Aerius-berekeningen (de zogenaamde PDF’s) zijn echter geen onderdeel van de aanvraag, noch van het ontwerpbesluit van de Nbw-vergunning. Gerapporteerde resultaten en conclusies kunnen niet getoetst worden aan de hand van Aerius-berekeningen. Hiermee is gehandeld in strijd met het gestelde in artikel 2, eerste lid, van de Regeling programmatische aanpak stikstof.

11.3 Mitigerende maatregelen, MER pg. 246

Dit hoofdstuk beschrijft mitigerende maatregelen die uitgevoerd moeten worden om te voldoen aan de geluidnormeringen. Voorliggende MER beperkt zicht tot het uitwerken van maatregelen om te voldoen aan de wettelijke grenswaarden. In een MER is het gebruikelijk om mitigerende maatregelen te beschouwen om belangrijke nadelige effecten te voorkomen, te beperken of zo veel mogelijk te niet te doen.

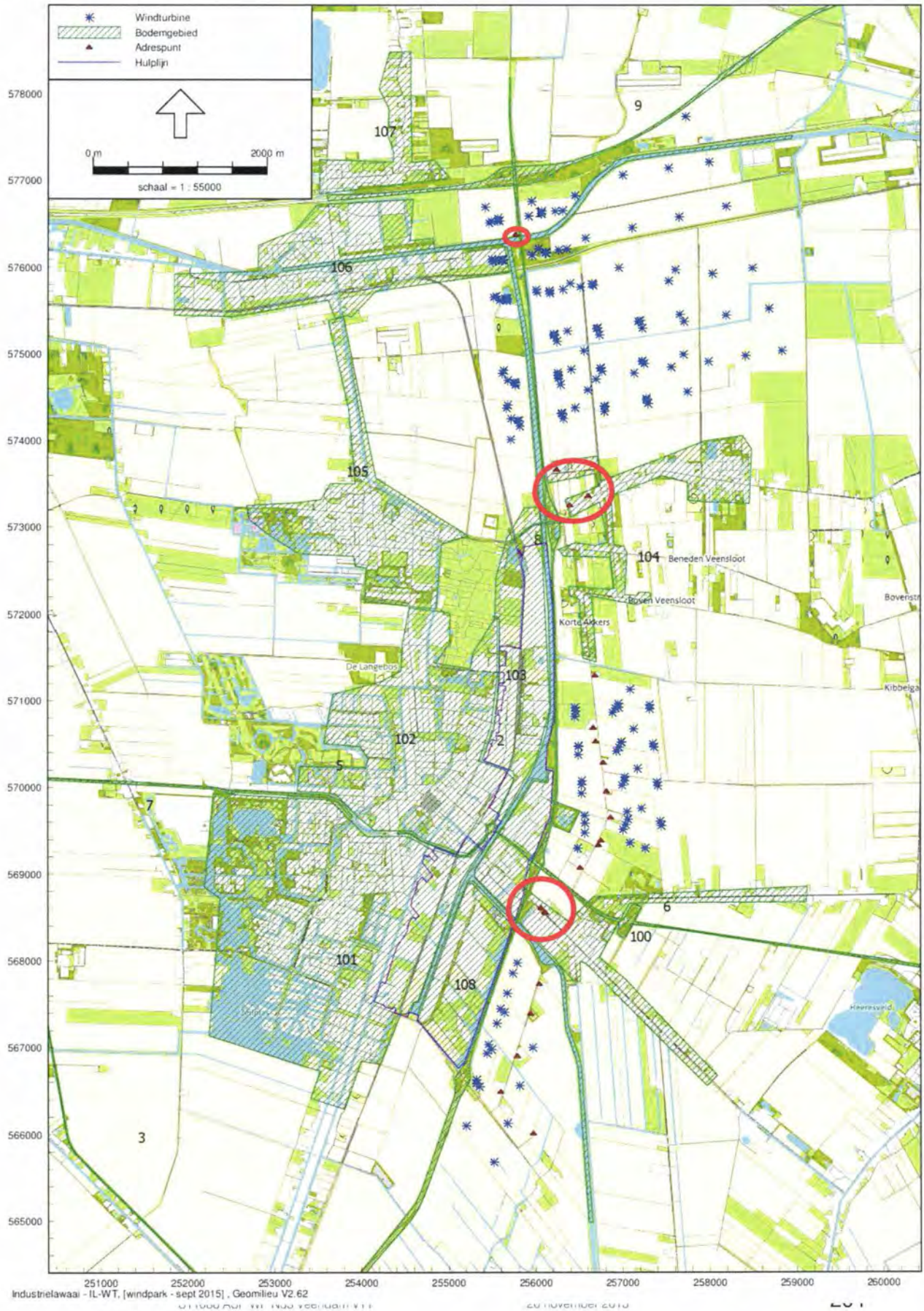
In het toetsingsadvies van de commissie MER d.d. 22 december 2011 wordt eveneens geadviseerd om de mitigerende maatregelen te onderzoeken om aan de wettelijke eisen te voldoen en de mogelijkheden om de hinder te beperken (ook buiten de wettelijke normen).

Het onderzoek naar mitigerende maatregelen schiet de voorliggende MER tekort.

Bijlage 1 **Figuur 1 Bedrijfswoningen**

figuur 1 : objecten rekenmodel

Bijlage 2 Figuren geluid en slagschaduw

figuur 16 : geluidcontour L_{den} VKA, referentieturbine

figuur 17 : geluidcontour L_{den} VKA, worst case turbine

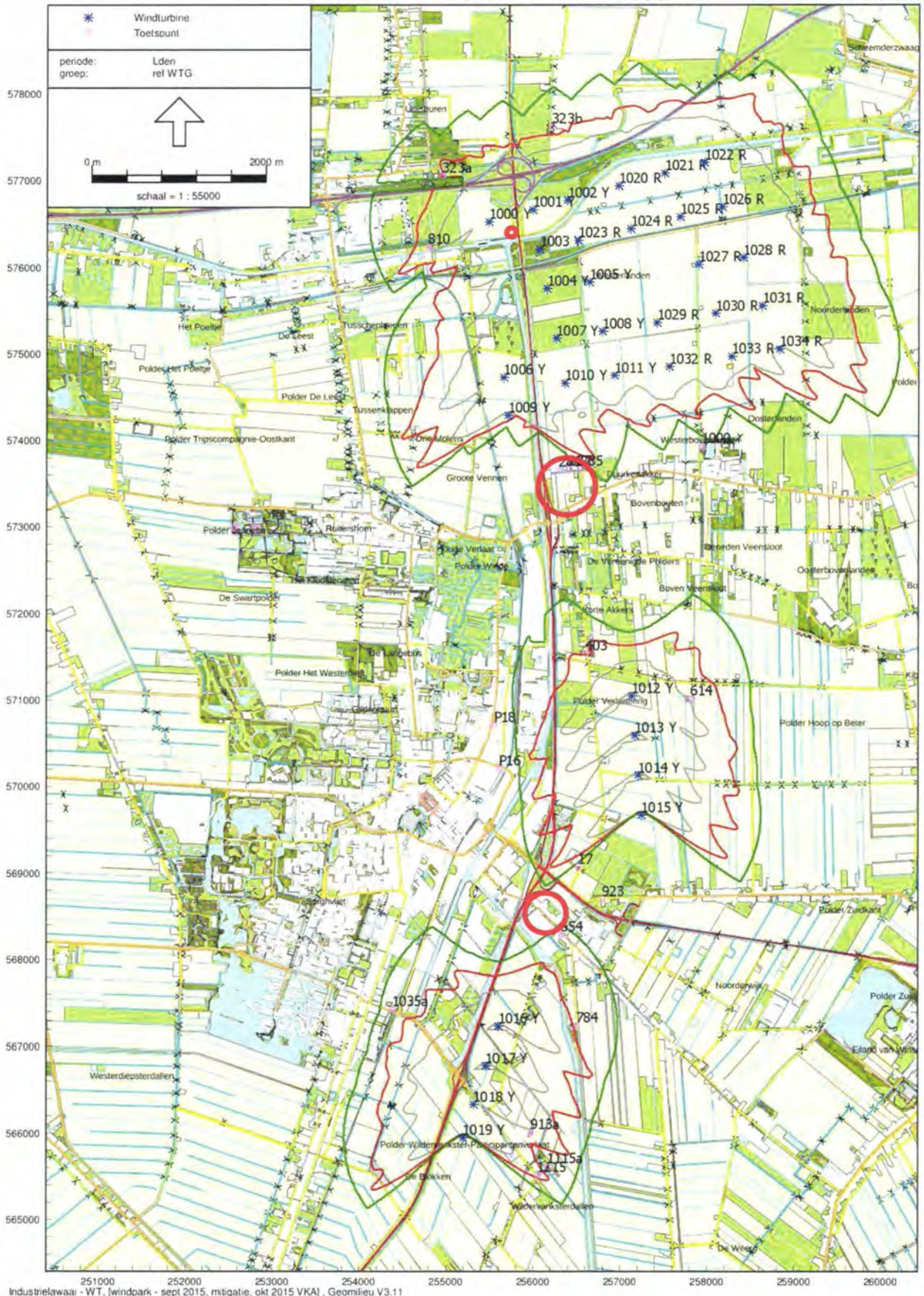

figuur 18 : geluidcontour L_{den} VKA, worst case turbine modificatie

figuur 26 : slagschaduwcontouren VKA, referentieturbine

groen=0 uur, rood=5 uur, grijs=15 uur slagschaduwinder per jaar.

figuur 27 : slagschaduwcontouren VKA, worst case turbine (en modi)

groen=0 uur, rood=5 uur, grijs=15 uur slagschaduwinder per jaar.

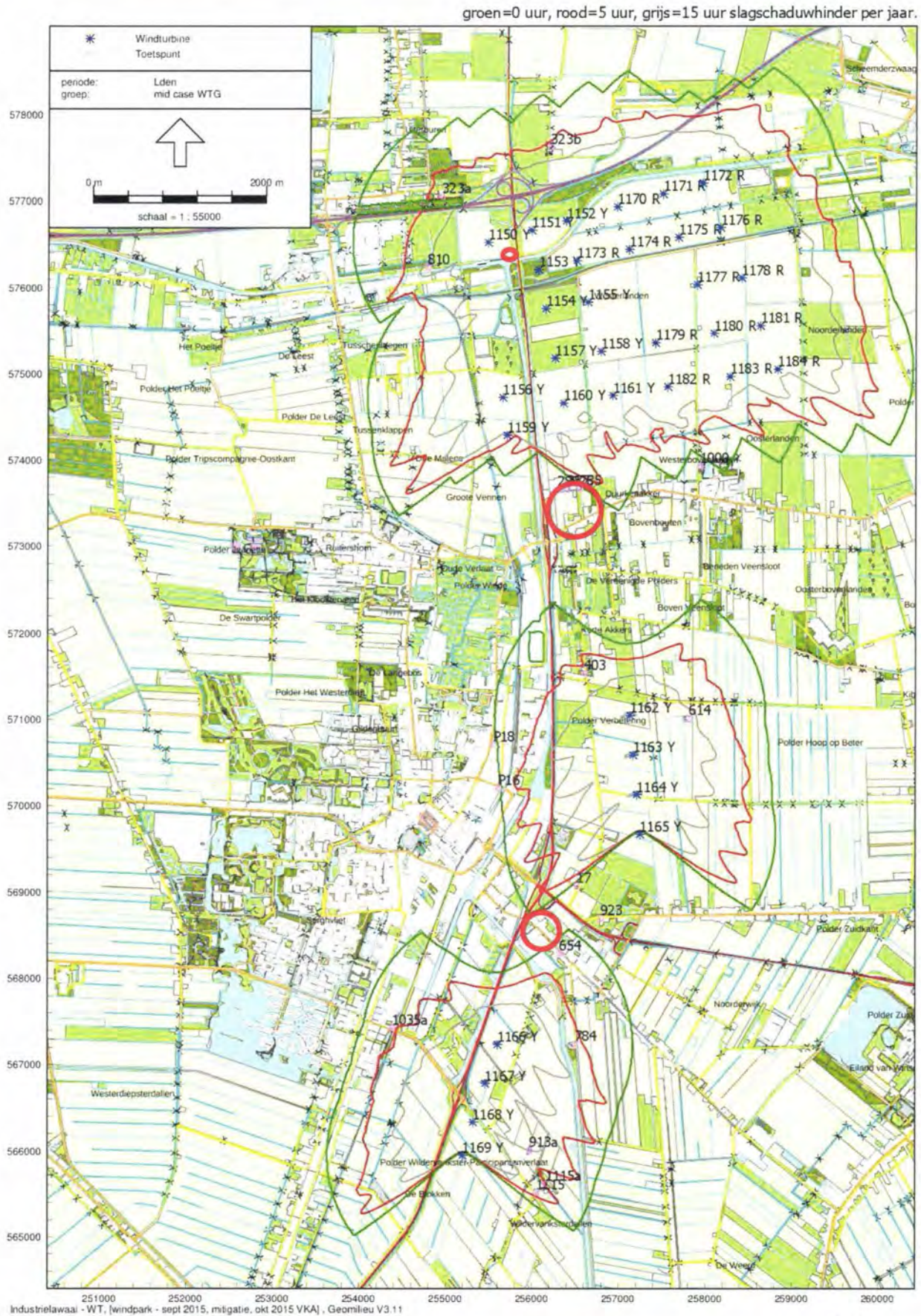
Industrielaawaai - WT, [windpark - sept 2015, mitigatie, okt 2015 VKA], Geomilieu V3.11

S11088 ASP WP N33 Veendam V11

20 november 2015

230

figuur 28 : slagschaduwcontouren VKA, mid case turbine

AANTEKENEN

Windpark Vermeer Noord B.V.
Postbus 100
3870 CC Hoevelaken
info@yardenergy.com

Betreft: Windpark N33

Geachte directie,

Volgens uw Nieuwsbrief van april 2017 (bijlage 1) onthoudt u zich van het treffen van voorbereidende maatregelen in het plangebied voor windenergie op land bij de N33. Pas nadat de besluiten onherroepelijk zijn, kunnen er werkzaamheden plaatsvinden.

Als voorzitter en gemachtigde van Stichting Platform Tegenwind N33 moet ik helaas het tegendeel constateren nu er bij windturbine 7 (kadastraal perceel MTD01A 01595), in het bosje Spoordijk, in strijd met deze schriftelijke uitlating van u, substantieel voorbereidende werkzaamheden zijn verricht, waarvan de stichting en (verenigde) bewoners zeer zijn geschrokken. Er hebben sonderingswerkzaamheden plaatsgevonden waardoor het fietspad ernstig is beschadigd (bijlage 2).

Tevens zijn er bomen gekapt door de eigenaar van deze grond (Staatsbosbeheer). Bij Staatsbosbeheer is het landelijk beleid t.a.v. windparken dat er pas werkzaamheden zullen plaatsvinden nadat de volledig democratische procedures zijn doorlopen. Dat is in de huidige fase van het windpark N33 - t.w. beroep bij de Raad van State betreffende het Inpassingsplan en al wat ertoe behoort - nog zeker niet het geval. Daarnaast wil de stichting c.s. wijzen op het definitieve toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r., die de onderbouwing van de 50 meter verstoringsafstand in het bosje Spoordijk onvoldoende acht. In de gepubliceerde aanvulling op de MER, d.d. 10 februari 2017, is dit nader onderbouwd in de notitie 'verkenning noodzaak compensatie natuur voor Windpark N33'. Geconstateerd wordt dat deze notitie nog steeds onvoldoende heeft onderbouwd waarom de verstoringsafstand op 50 meter is gesteld.

Nu de vergunningen niet onherroepelijk zijn en Windpark Vermeer Noord B.V. desondanks aanvangt met werkzaamheden, zijn deze verricht op eigen rekening en risico. Namens de stichting e.a. stel ik u thans geheel aansprakelijk voor alle schade die zij e.a. lijdt c.q. zal lijden tengevolge van uw onrechtmatig handelen en nalaten in dezen, waarmee u voor voldongen feit stelt.

Als er goede redenen zijn om aan te nemen dat op korte termijn meer voorbereidende e.v. werkzaamheden gaan plaatsvinden die onomkeerbare gevolgen kennen, dan is de stichting met andere belanghebbenden genoodzaakt om rechtsmaatregelen te treffen waarvan de kosten uitsluitend voor uw rekening zullen komen. Ik verzoek u dan ook - en voor zover nodig sommeer u daartoe bij gebreke waarvan ik mij vrij acht en op straffe waarvan ik u direct of onverwijld op uw kosten in rechte kan doen betrekken - om per omgaande te bevestigen dat deze en dergelijke voorbereidende en verdergaand feitelijk uitvoerende activiteiten meteen of onmiddellijk zullen ophouden, staken en gestaakt worden gehouden zulks uiterlijk binnen 24 uur na dagtekening.

Deze brief zend ik u tevens per gewone post.

Onder voorbehoud van alle rechten en wesen.

Met vriendelijke groet,

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel

KvK-nummer 64531023

Pagina 1 (van 2)

Woonadressen zijn geen openbare gegevens en alleen beschikbaar voor in artikel 51 Handelsregisterbesluit genoemde organisaties.

Rechtspersoon

RSIN	855706296
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Statutaire naam	Windpark Vermeer Noord B.V.
Statutaire zetel	gemeente Hoevelaken
Eerste inschrijving handelsregister	11-11-2015
Datum akte van oprichting	06-11-2015
Datum akte laatste statutenwijziging	01-02-2016
Geplaatst kapitaal	EUR 100,00
Gestort kapitaal	EUR 100,00

Onderneming

Handelsnaam	Windpark Vermeer Noord B.V.
Startdatum onderneming	06-11-2015 (datum registratie: 11-11-2015)
Activiteiten	SBI-code: 35112 - Productie van elektriciteit door windenergie
Werkzame personen	0

Vestiging

Vestigingsnummer	000033348596
Handelsnaam	Windpark Vermeer Noord B.V.
Bezoekadres	Zuiderinslag 4 d, 3871MR Hoevelaken
Postadres	Postbus 100, 3870CC Hoevelaken
Telefoonnummer	0884321500
Faxnummer	0848722270
Internetadres	www.yardenergy.com
E-mailadres	info@yardenergy.com
Datum vestiging	06-11-2015 (datum registratie: 11-11-2015)
Activiteiten	SBI-code: 35112 - Productie van elektriciteit door windenergie Verwerving, exploitatie, financiering, beheer, handel en ontwikkeling van één of meer windturbines.

Werkzame personen

0

Enig aandeelhouder

Naam	Windpark Vermeer B.V.
Bezoekadres	Zuiderinslag 4 d, 3871MR Hoevelaken
Ingeschreven onder KvK-nummer	64520102
Enig aandeelhouder sedert	06-11-2015 (datum registratie: 11-11-2015)

Bestuurder

Naam	Yard Energy Development B.V.
Bezoekadres	Zuiderinslag 4 d, 3871MR Hoevelaken
Ingeschreven onder KvK-nummer	59469269

Waarmerk
KvK

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verifieerbaar blijft.

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel

KvK-nummer 64531023

Pagina 2 (van 2)

Datum in functie

06-11-2015 (datum registratie: 11-11-2015)

Titel

Algemeen directeur

Bevoegdheid

Alleen/zelfstandig bevoegd

Uittreksel is vervaardigd op 30-03-2017 om 15.22 uur.

Waarmerk
KvK

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verifieerbaar blijft.

2017-03-30 15:22:00

Nieuws over WINDPARK N33

april | 2017

Inpassingsplan Windpark N33
is vastgesteld

**Vergunningen voor
de windturbines**
ter inzage gelegd

**Verkeersplan
zorgt voor**
zo weinig
mogelijk overlast

Stand van zaken en nieuwe informatieavonden

Inleiding

Deze nieuwsbrief heeft het doel alle belanghebbenden tijdig en tegelijkertijd te informeren over het proces, de procedures en de verschillende aspecten van de bouw van het windpark N33. De nieuwsbrief wordt huis-aan-huis verspreid in het gebied waar het windpark zal komen.

Op 16 februari 2017 hebben minister Kamp van Economische Zaken en minister Schultz van Infrastructuur en Milieu het Inpassingsplan van Windpark N33 vastgesteld. Projectleider Ben Schoon legt op pagina 4 uit wat er met de zienswijzen is gedaan: "Alle zienswijzen zijn grondig doorgenomen en zorgvuldig beantwoord, uitgesplitst naar onderdeel."

Sommige omwonenden hebben in hun zienswijzen naar aanleiding van het Inpassingsplan aangegeven dat ze zich zorgen maken over mogelijke gezondheidsklachten door de komst van Windpark N33. Op pagina 6 wordt ingegaan op de verschillende thema's.

Sinds vrijdag 17 maart liggen het vastgestelde Inpassingsplan en de verleende vergunningen voor Windpark N33 ter inzage.

Daarnaast worden de ontwerp besluiten van de resterende vergunningen, namelijk de vergunningen voor de bouw en het ingebruiknemen van de windturbines, vanaf begin april ter inzage gelegd. Zie artikel over vergunningen op p.8.

Op 10 en 11 april zijn er weer twee informatieavonden met de mogelijkheid in een Experience te ervaren hoe het windpark straks te zien en te horen zal zijn. Meer hierover op pagina 3.

Kijk voor meer algemene informatie op www.windpark-n33.nl

Op 10 en 11 april organiseren innogy en YARD ENERGY een informatieavond waar vragen gesteld kunnen worden over het Inpassingsplan van Windpark N33, de vergunningen die al verleend zijn en de vergunningen die nu in ontwerp zijn opgesteld. Op p. 8 kunt u lezen om welke vergunningen het precies gaat. Ook tonen we nogmaals de interactieve Experience om het windpark in beeld en geluid te ervaren. Met de nieuwste technologie krijgt u een realistische indruk van het toekomstige windpark.

Informatieavond Inpassingplan en vergunningen windpark N33

De Experience laat via een groot rond scherm van 2,5 meter hoogte film en foto's van de omgeving zien. Zo kun je als bezoeker ervaren hoe het windpark er straks uit zal zien. Via een koptelefoon hoor je het geluid van de windturbines op zo'n kilometer afstand.

Ook is er een opstelling waarbij je kunt zien hoe de schaduw van de windturbines zich gedurende de dag ontwikkelt en dat er bij dit windpark weinig slagschaduweffecten zijn. Je kunt ook de locatie van je huis aangeven om te checken of je vanuit je huis de windturbines kunt zien bijvoorbeeld op de begane grond of de eerste verdieping.

Er is ook een vertegenwoordiging van het Ministerie van Economische Zaken aanwezig om vragen te beantwoorden over het proces.

Aanmelden

De bijeenkomsten vinden plaats op:

10 april van 16.00 uur tot 20.00 uur
in Cultureel centrum van Beresteyn
Museumplein 5A, Veendam

11 april van 16.00 uur tot 20.00 uur
in Hotel van der Valk in Zuidbroek
Burgemeester Omtaweg 4, Zuidbroek

Het is mogelijk om voor de Experience in te schrijven via de website (omdat er maar 6 mensen per kwartier kunnen plaatsnemen). Vrije inloop is ook mogelijk, maar dan bestaat het risico dat u moet wachten.

Meer informatie:
www.windpark-n33.nl

Het Inpassingsplan van Windpark N33 is vastgesteld. De definitieve besluiten liggen op dit moment ter inzage in de gemeentehuizen van Veendam, Menterwolde en Oldambt. In de regionale huis-aan-huis bladen zal hierover in de week van 13 april een kennisgeving staan. De besluiten zijn ook in te zien op de website van Bureau Energieprojecten, www.bureau-energieprojecten.nl.

Inpassingsplan vastgesteld

Ben Schoon, projectleider Economische Zaken

Op 16 februari 2017 hebben Minister Kamp van Economische Zaken en Minister Schultz van Infrastructuur en Milieu het Inpassingsplan van Windpark N33 vastgesteld. Het Inpassingsplan is een door het rijk vastgesteld bestemmingsplan dat het bouwen en in bedrijf nemen van windpark N33 mogelijk maakt. Het definitieve Inpassingsplan wijkt op een beperkt aantal punten af van het ontwerp Inpassingsplan.

"Alle zienswijzen zijn grondig doorgenomen," zegt projectleider Ben Schoon van het Ministerie van Economische Zaken. "Veel indieners van een zienswijze verzochten om het windpark aan te passen of af te zien van de bouw ervan." Alle zienswijzen zijn zorgvuldig beantwoord, uitgesplitst naar onderdeel. Schoon: "We leggen in de Antwoordnota uit hoe we onze besluiten hebben gebaseerd op het MER en het bestuurlijk overleg. Daarbij is zoveel mogelijk rekening gehouden met de belangen van omwonenden. Ik begrijp dat de komst van het windpark voor een aantal mensen moeilijk te accepteren is. Het verandert de omgeving en dat zal ik niet bagatelliseren. Op grond van het MER is het windpark zo verantwoordelijk mogelijk ingericht. Wij zoeken een evenwicht tussen het nationaal belang van de energietransitie, de overstap van kolen, gas en aardolie naar duurzame energie en de belangen van omwonenden."

Zo min mogelijk geluidsoverlast

Veel mensen hoopten met het indienen van een zienswijze de inrichting van het windpark te beïnvloeden. "De windturbines zijn zo gunstig mogelijk voor omwonenden geplaatst," licht Schoon toe. "We hebben gezocht naar de meest optimale locatie om zo min mogelijk overlast te veroorzaken. Binnen die locatie is geschoven met de windturbines tot ze optimaal staan om de geluidsoverlast van het gehele park te minimaliseren. We hebben goed gekeken naar de mogelijke effecten van geluid en slagschaduw".

In sommige zienswijzen werd gevraagd om een aanpassing van het Inpassingsplan. De gemeente Menterwolde vroeg bijvoorbeeld om drie windturbines ten westen van de N33 te schrappen. Uit het MER blijkt echter dat de drie windturbines geen negatieve milieueffecten hebben, door bijvoorbeeld geluid of slagschaduw.

"We kunnen daar energie opwekken zonder overlast voor omwonenden," zegt Schoon. Vandaar het besluit om de windturbines niet te schrappen.

Gelijkvormigheid van de windturbines

Het Inpassingsplan is niet inhoudelijk, maar wel op technische onderdelen aangepast. Dat wil zeggen dat er aanvullende eisen worden gesteld aan de initiatiefnemers. Alle windturbines in het deelgebied midden en deelgebied zuid moeten identiek zijn. Eerder werd al voorgeschreven dat de windturbines in het deelgebied noord, dat twee initiatiefnemers kent, identiek moeten zijn. Deze gelijkvormigheid is belangrijk om zo veel mogelijk visuele rust te creëren. Ten slotte is in reactie op zienswijzen de toelichting bij het Inpassingsplan op diverse punten uitgebreid.

Bevestiging van eerdere afweging

Veel indieners van zienswijzen maakten bezwaar omdat het windpark een overheersend element vormt in het landschap. In sommige zienswijzen werd daarom gevraagd om helemaal af te zien van het windpark. "Deze indieners vroegen ons in feite om terug te komen op besluiten die lang geleden zijn gemaakt," reageert Schoon. "Alle zienswijzen zijn bekeken en beoordeeld, maar hebben niet geleid tot andere keuzes. Het milieueffectrapport laat zien dat het windpark ruim binnen de wettelijke normen past." De gemeenten hebben hun teleurstelling uitgesproken over het definitieve Inpassingsplan. Schoon: "De energietransitie zal langdurig een grote inspanning vergen en een grote impact hebben op de fysieke ruimte en de leefomgeving van mensen op veel plaatsen in Nederland. Een project als windpark N33 laat dit zien. Het is echter nodig voor de afspraken die we hebben gemaakt voor de transitie van fossiele naar duurzame energie."

Zes weken voor een beroep

Vanaf 17 maart tot en met 28 april 2017 liggen de vastgelegde besluiten ter inzage. Tijdens deze periode hebben belanghebbenden zes weken lang de tijd om een beroep in te dienen tegen de besluiten bij de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State. Een beroep indienen kan alleen als je eerder een zienswijze hebt ingediend, of kunt aantonen dat je daartoe niet in staat was. Meer informatie over de ter inzagelegging is te vinden in de regionale huis-aan-huisbladen in de week van 13 april of op de website www.windpark-n33.nl. Het Inpassingsplan van windpark N33 valt onder de Crisis- en herstelwet. Daarom is het voor de gemeenten en provincies niet mogelijk om in beroep te gaan tegen de besluiten. Eerder zijn zij uitgebreid geraadpleegd

tijdens het bestuursoverleg over het Voorontwerp van het Inpassingsplan. Ook konden ze een zienswijze op de ontwerpbesluiten indienen.

Als de zes weken voorbij zijn, begint de behandeling van de beroepen door de Raad van State. Die doet gewoonlijk binnen zes maanden uitspraak. Naar verwachting zullen de besluiten onherroepelijk zijn voor het einde van 2017. Tot die tijd zullen er nog geen voorbereidende bouwwerkzaamheden plaatsvinden.

Het definitieve Inpassingsplan inzien

Vanaf 17 maart 2017 liggen de definitieve besluiten ter inzage in de gemeentehuizen van Veendam, Menterwolde en Oldambt. Daarnaast zijn ze te vinden op de website van Bureau Energieprojecten, www.bureau-energieprojecten.nl.

De volgende documenten zijn er te vinden:

1. Het definitieve Inpassingsplan, samen met de planregels, een toelichting op het Inpassingsplan en kaarten waarop is aangegeven waar welk onderdeel van het windpark mogelijk is en de Antwoordnota op de ingediende zienswijzen.
2. Zeven definitieve besluiten. Dit zijn vergunningen die eerder als ontwerpbesluit ter inzage hebben gelegen. Het gaat om vier vergunningen op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), een waterwetvergunning, een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming (voorheen de Natuurbeschermingswetvergunning) en een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (voorheen de Flora- en faunawetontheffing).
3. Het definitieve MER plus bijlagen en aanvullingen. Ook het MER lag al eerder ter inzage.

Wie online zoekt op 'gezondheidsrisico's windturbines' krijgt veel hits. We zetten hier op een rij wat er wetenschappelijk is onderzocht en bewezen. Want de juiste informatie kan onrust voorkomen.

Feiten over windturbines en gezondheid

Marielle de Sain, Pondera

“Geluidsniveau is objectief vast te stellen; geluidshinder niet”

Wie online zoekt op 'gezondheidsrisico's windturbines' krijgt veel hits. We zetten hier op een rij wat er wetenschappelijk is onderzocht en bewezen. Want de juiste informatie kan onrust voorkomen.

Geluidsoverlast

In het MER, de milieueffectrapportage van Windpark N33, zijn de effecten van het windpark onderzocht. De windturbines blijven overal onder de Nederlandse geluidsnorm. Dat betekent dat ze in de buurt van woningen niet meer dan 47 decibel Lden (gemiddelde van de dag, avond en nacht over lange duur) en 41 decibel Lnight (gemiddelde geluidniveau over alle nachten in een jaar) veroorzaken. Bij de meeste windturbines is in de vergunning opgenomen dat deze 's nachts niet meer dan 41dB(A) aan geluid mogen produceren in de buurt van woningen. Dat geldt ook voor de windturbines op Windpark N33. De Nederlandse geluidsnorm is bedoeld om burgers te beschermen tegen geluidsoverlast en slapeloosheid, maar het is geen absolute grens. “Het geluidniveau is objectief vast te stellen in decibels,” zegt Mariëlle de Sain, adviseur duurzame energie en leefomgeving bij Pondera Consult. “Geluidhinder is moeilijker te registreren; wat voor de één hinderlijk is, merkt de ander niet of nauwelijks op.”

Laagfrequent geluid

Laagfrequent geluid, ook wel infrason geluid genoemd, is zo laag dat het menselijk oor het niet kan waarnemen. Naar het effect van laagfrequent geluid is wereldwijd veel onderzoek gedaan. Een veelvoorkomende theorie op internet is dat windturbines een lage bromtoon kunnen voortbrengen die het lichaam een onprettig gevoel geeft. Hiervoor is nooit wetenschappelijk bewijs gevonden. Laagfrequent geluid wordt grotendeels opgewekt via de rotor van de windturbine en door de atmosfeer op een huisgevel overgedragen. Van trillingen die via de grond het huis bereiken, is geen sprake. Het laagfrequente geluid dat via de atmosfeer huizen bereikt, wordt in samenhang met hogere frequenties gehoord. Dat betekent dat laag frequent geluid waarschijnlijk geen aparte klachten voortbrengt naast de klachten die door geluidshinder kunnen ontstaan. De Nederlandse geluidsnorm biedt bovendien

bescherming tegen een mogelijk merkbaar effect van laagfrequent geluid. Deze norm is gebaseerd op het in de praktijk bevragen van mensen die in de buurt van windturbines wonen. Daarbij heeft men aangegeven al dan niet hinder te ondervinden, zonder de effecten van het laagfrequente en hoogfrequente deel van het geluid te kunnen onderscheiden.

Advies- en ingenieursbureau LBP|SIGHT (Bouw, Ruimte, Milieu) deed in 2013 literatuuronderzoek naar het laagfrequent geluid van windturbines. Het onderzoek was bedoeld om te bekijken of de Nederlandse geluidsnorm wel voldeed voor windturbines met een vermogen van 6 à 7 MW. De onderzoekers vonden geen aanwijzingen dat laagfrequent geluid een belangrijke rol speelt bij gezondheidsklachten, ook niet bij grotere windturbines.

Slagschaduw

Sommige mensen denken dat slagschaduw van windturbines zou leiden tot concentratieproblemen. Mariëlle de Sain zegt: "Het is bekend dat het onrustig is voor mensen om in flikkerend licht te zitten. Volgens de effectnorm voor windturbines mag je daarom slechts een bepaald deel van de dag aan flikkerend licht worden blootgesteld, namelijk maximaal op 17 dagen per gemiddeld jaar niet meer dan 21 minuten per dag. Wij zeggen: mensen mogen niet meer dan 6 uur per gemiddeld jaar last hebben van slagschaduw. De norm wordt dus streng geïnterpreteerd en Windpark N33 voldoet aan deze norm."

Fijnstof

In sommige zienswijzen wordt de angst geuit dat Windpark N33 bestaande gezondheidsproblemen zou verergeren. De windturbines zouden fijnstof uit het verkeer verder verspreiden. Volgens De Sain is dit gelukkig niet het geval. "Uit onderzoek blijkt dat dit effect heel beperkt is en sterk afhankelijk is van de situatie. In het geval van Windpark N33 is het niet aan de orde."

Onbekendheid

"Mensen maken zich veel zorgen uit onbekendheid," zegt Ben Schoon, projectleider van het Ministerie van Economische Zaken. "Er is een grote behoefte aan feitelijke informatie." De Sain zegt: "Ongericht zoeken op internet kan verontrustende resultaten geven. Als ik oorpijn heb en ik zoek online wat het kan zijn, dan word ik soms bang van alle erg ziektes die passen bij mijn klachten. Een bezoek aan de huisarts is verstandiger. Voor windturbines geldt hetzelfde: laat je goed informeren en vertrouw niet elke website."

Als u meer wilt lezen over mogelijke gezondheidsklachten door windturbines kunt u op websites hiernaast veel informatie vinden.

Over gezondheid en beleving:

Online nieuwsbron De Correspondent onderzocht de claim dat windturbines gezondheidsschade bij omwonenden veroorzaken. Lees de conclusies op: <https://decorrespondent.nl/4456/factcheck-windturbines-veroorzaken-gezondheidsschade-bij-omwonenden/492564577912-af74f3ad>

Onderzoek Rijksuniversiteit Groningen

Pedersen, E., van den Berg, F., Bakker, R., & Bouma, J. (2009). Response to noise from modern wind farms in The Netherlands. *Journal of the Acoustical Society of America*. <http://www.rug.nl/research/portal/files/6735627/JAS0006341.pdf>

RIVM rapport: Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden

http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2014/januari/Windturbines_invloed_op_de_beleving_en_gezondheid_van_omwonenden_GGD_Informatieblad_medische_milieukunde_Update_2013

RVO over de invloed van windturbines op de gezondheid

<http://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken/windenergie-op-land/milieu-en-omgeving/gezondheid>

Een recent, grootschalig wetenschappelijk onderzoek in Canada door Health Canada, de Canadese RVO, waar voor het eerst ook gezondheidseffecten werden gemonitord:

<http://www.hc-sc.gc.ca/ewh-semt/noise-bruit/turbine-eoliennes/summary-resume-eng.php>

Over (laagfrequent) geluid:

Brief staatsecretaris laagfrequent geluid met bijlagen:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/04/01/laagfrequent-geluid-van-windturbines>

Pilot Kennisplatform windenergie, over het geluid van windturbines:

http://www.rivm.nl/Onderwerpen/W/Windenergie/Kennisplatform_Windenergie/Documenten_Kennisplatform_Windenergie/Kennisbericht_Geluid_van_windturbines_versie_1_0_Pdf_document_715_KB.org

Literatuuronderzoek van LBP|SIGHT naar laagfrequent geluid van windturbines

<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2013/10/Literatuurrapport%20laagfrequent%20geluid%20windturbines%202013.pdf>

Nu de hoofdvergunningen van het Inpassingsplan rond zijn, is het tijd om te kijken naar de volgende vergunningenronde: mandje 2. Hierbij gaat het om vergunningen die nodig zijn om het windpark te kunnen bouwen en in gebruik te nemen. Jan-Willem Hoezen, senior consultant vergunningen & compliance bij Pondera Consult, vertelt er meer over.

Vergunningen: na mandje 1 volgt mandje 2

Jan-Willem Hoezen, Pondera

Leg uit: mandjes?

"De procedure voor vergunningaanvragen kun je onderverdelen in twee modules, die we 'mandjes' noemen. Het opstellen van een milieueffectrapportage (MER) en het inpassingsplan zijn de belangrijkste onderdelen van het eerste mandje. De MER vormt de basis van de onderbouwing van het Inpassingsplan en maakt het windpark mogelijk. In mandje 1 zitten ook de milieuvergunning, bouwvergunning, Wet Natuurbescherming (voorheen flora-en faunaonthefing) en een waterwetvergunning."

Zijn de vergunningen van mandje 1 allemaal rond?

"De vergunningen van mandje 1 zijn vastgesteld en daarmee definitief. Ze liggen sinds kort nog wel ter inzage en mensen kunnen met een beroep naar de Raad van State stappen. Dit kunnen belanghebbenden zijn die in een eerder stadium hun zienswijze kenbaar hebben gemaakt bij de lokale overheden en het niet eens zijn met de afhandeling van dit bezwaar."

Waarom moeten deze vergunningen aangevraagd worden?

Bij het indienen van een aanvraag bij de vergunningen moet worden aangetoond dat er wordt voldaan aan de wet- en regelgeving. Als het nodig is worden hiervoor onderzoeken uitgevoerd. Tijdens het aanvraagtraject vindt veelvuldig overleg plaats met de overheden. De aanvraag wordt ook door de overheid getoetst. Als

hieruit blijkt dat wordt voldaan aan de wet- en regelgeving, wordt de ontwerpvergunning verleend. Deze wordt daarna ter inzage gelegd voor mensen die het er niet mee eens zijn."

Nu door naar mandje 2 dus. Waar gaat het dan over?

"Dat zijn de kleinere vergunningen die nodig zijn om het windpark daadwerkelijk te kunnen bouwen en te kunnen gebruiken. Het gaat bijvoorbeeld om vergunningen voor het aanleggen van wegen naar windturbines, aansluiten van die wegen op bestaande wegen, een tijdelijke verbreding van een rotonde en kabels onder een spoorlijn of kanaal. Gemeenten gaan over de vergunning voor de aanleg van wegen en kabels.

Zijn er nog meer partijen betrokken?

"Bij de provincie zijn vergunningen aangevraagd voor het afgraven van grond voor het aanleggen van wegen. Daarnaast zijn bij het waterschap en de provincie vergunningen aangevraagd voor de aanleg van kabels onder de kanalen. En ProRail gaat over de spoorwegwetvergunning voor kabels onder het spoor."

Zijn al deze vergunningen al aangevraagd?

"De aanvragen van mandje 2 zijn eind december 2016 ingediend.

Hoe gaat het nu verder?

"De ontwerpvergunningen van mandje 2 worden begin april gepubliceerd door de verschillende overheden, zoals de gemeenten Veendam, Oldambt en Menterwolde, maar ook door Rijkswaterstaat, Provincie Groningen, Waterschap Hunze & Aa's en ProRail. Voor de vergunningen is veel overleg geweest. Na publicatie liggen ze zes weken ter inzage."

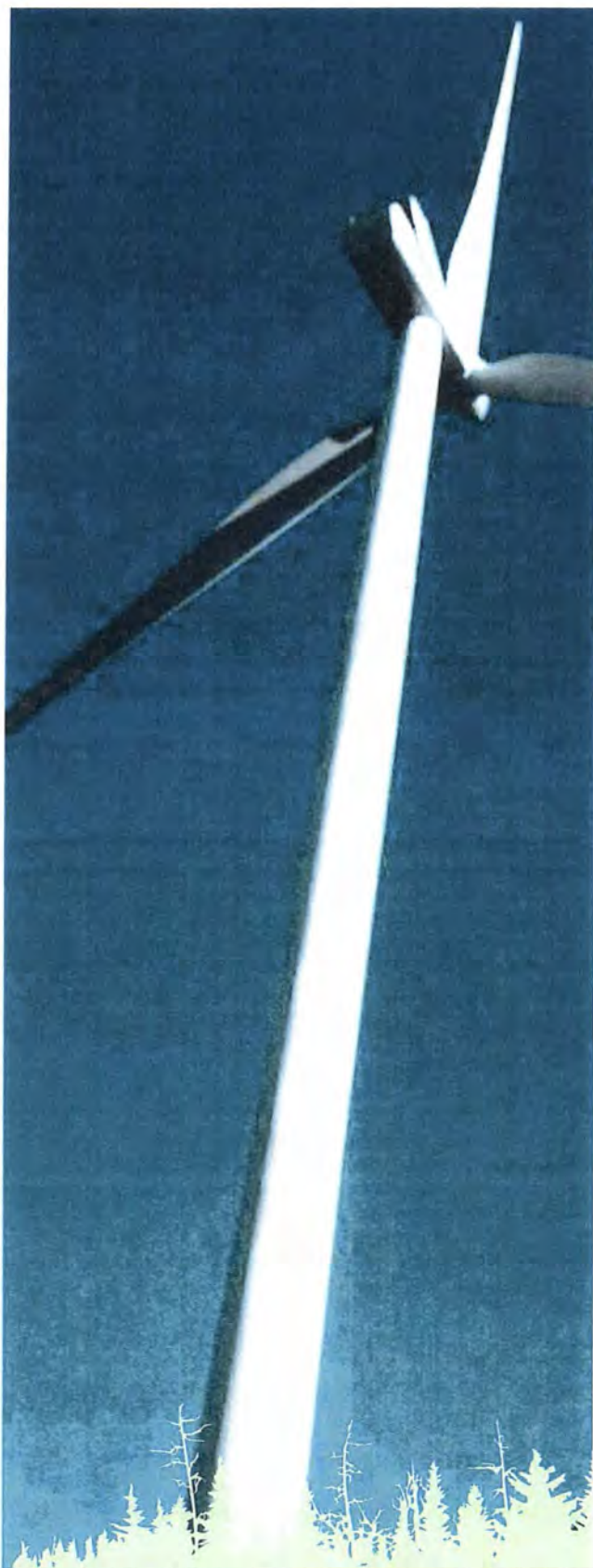
Heeft het zin om bezwaar te maken?

"Het project voldoet aan alle wet- en regelgeving. De initiatiefnemer moet dit in de aanvragen aantonen en de overheden toetsen het. Overheden willen de ontwerpvergunningen vervolgens verlenen, maar mensen kunnen er wat van vinden. Belanghebbenden hebben zes weken de tijd om hun zienswijzen in te dienen, dat zijn op- en aanmerkingen op het verlenen van de vergunning. Beantwoording gebeurt dan door de lokale overheden en het kan aanleiding geven om een vergunning aan te passen. Daarna zijn de vergunningen pas definitief."

Klinkt als een hoop gedoe. Zijn die vergunningen echt allemaal nodig?

"In Nederland heb je voor bijna alles een vergunning nodig. We hebben spelregels hoe om te gaan met de leefomgeving en inrichting van ons land. Vergunningen zijn daar een belangrijk onderdeel van. Het is goed dat de regels er zijn, want ze dwingen je om aan te tonen dat je de dingen goed doet. Het kan zijn dat er een aanpassing nodig is. Soms gebeurt dat ook vrijwillig door de initiatiefnemer. Ik geef toe dat het misschien allemaal wat omslachtig klinkt, maar bij zulke complexe projecten zijn er nu eenmaal veel vergunningen nodig. Daarmee is het een goede afweging voor de inpassing in onze leefomgeving."

Het project voldoet aan alle wet- en regelgeving. De initiatiefnemer moet dit in de aanvragen aantonen en de overheden toetsen het.

Een bouwplaats geeft tijdelijk overlast, maar we proberen het zo te regelen dat de overlast voor de omgeving minimaal is. Dat betekent maatregelen nemen in samenspraak met de diverse gemeenten die de situatie goed kennen. "Ook ideeën van mensen zijn altijd welkom", aldus Marleen van der Puijl, projectmanager bij YARD ENERGY.

Verkeersplan:

'De nieuwe weg tussen de bestaande landbouwwegen blijft liggen en ontlast de dorpskern van Meeden'

Overlast beperken

"Bij zo'n groot bouwproject gaan we altijd kijken of er knelpunten komen en waar die zijn", vertelt Hein Akerboom, projectontwikkelaar bij innogy. "Daar kun je dan maatregelen voor nemen. Bouwverkeer mag in principe overal rijden, maar we proberen eventuele overlast voor bewoners natuurlijk te beperken." Het is vooral wat drukker op de dagen dat het fundament van een windturbine wordt gestort, want op die dagen rijden tot wel veertig wagens af en aan. We zullen tijdig laten weten wanneer dit plaatsvindt."

Geen verrassingen

Bij Windpark N33 betekent het een dag betonstorten en dan twee weken niets. Akerboom: "Beton moet altijd snel worden gelost, de wagens rijden op schema. Om de verkeersveiligheid te blijven garanderen kunnen ver-

keersregelaars het verkeer waarschuwen." Bij het windpark gaat het niet om één bouwplek met één toegangsweg. "We hebben het dus niet over 35 drukke dagen op één plek. De ene plek heeft twaalf keer een drukke dag, de ander acht keer. Met een gedegen verkeersplan kom je niet voor verrassingen te staan."

Niet door dorpskernen

Naast betonwagens zijn er exceptionele transporten voor de onderdelen van de windturbines, zoals de wieken. Je krijgt dan een transport van 75 meter lang. Dat zijn niet veel transporten, maar je moet wel speciale verkeersmaatregelen nemen, zoals aparte afslagen en bredere bochten. Bij de aangevraagde vergunningen gaat het transport niet door en buiten de dorpskernen om.

Bij zo'n groot bouwproject gaan we altijd kijken of er knelpunten komen en waar die zijn. Daar kun je dan maatregelen voor nemen. Bouwverkeer mag in principe overal rijden, maar we proberen eventuele overlast voor bewoners natuurlijk te beperken.

Midden- en zuidelijk cluster

In midden en zuid is de situatie vrij eenvoudig. Het gaat vooral om tijdelijke aanpassingen en bredere bochten voor exceptioneel transport. "Hierdoor is de verkeerssituatie tijdelijk anders en dat moeten we goed aangeven met borden", aldus Marleen van der Puijl. "Alle wegen in het gebied zijn geschikt voor zwaardere transporten, zoals een transformator of gondel van de windturbines. De meeste landbouwwegen zijn daar niet geschikt voor, maar de wegen in het midden- en zuidelijk cluster wel." In dit gebied komen relatief weinig windturbines; twee keer een lijn van vier. Van der Puijl: "We verwachten wel een aantal piekdagen met betonwagens. Op de punten met veel kruisend verkeer, zoals fietsverkeer voor scholen, gaan we met gemeenten in gesprek hoe we dit veilig kunnen laten verlopen. Waarschijnlijk komen hier verkeersregelaars."

Noordelijk cluster

Het meest complex is het deelgebied boven het dorp Meeden, waar veertien windturbines komen. "Via normale wegen kunnen we goed bij de landbouwwegen komen, maar dan moet het bouwverkeer door de dorpskern en dat geeft overlast", zegt Van der Puijl. "We maken daarom buiten het dorp en buiten de dorpskernen om een verkeerspunt waar al het bouwverkeer samenkomt en naar de diverse bouwplaatsen gaat. Vanaf dit punt worden bochten verbreed en wegen verzaard." De nieuwe weg tussen de bestaande landbouwwegen blijft liggen en agrariërs kunnen in de toekomst van die weg gebruikmaken. Hierdoor hoeven tractoren en mesttransporten niet meer door het dorp. Van der Puijl: "Het gaat jaarlijks om redelijk wat tractoren en mesttransporten, dus het is heel prettig als die niet meer door het dorp hoeven te rijden waar ook fietsers rijden."

Veiligheid

In het noordelijk gebied gaat het om 27 windturbines, die niet allemaal via dezelfde routes te bereiken zijn. "We kijken naar vier verschillende deelgebieden die via

een aparte toegangsweg bereikbaar zijn", vertelt van der Puijl. "Soms zijn die wegen er deels al en zijn er aanpassingen nodig en soms moet er een nieuwe weg komen. In twee deelgebieden is dat vrij eenvoudig omdat er veel lokale infrastructuur is. Daar moeten alleen vlakbij de windturbines nieuwe bouwwegen komen." Met de gemeenten wordt gekeken welke maatregelen precies nodig zijn. Op nummer-1 bij alle ontwerpen staat: het moet vooral veilig zijn. Van der Puijl: "Met gemeenten bespreken we onder meer hoe we vanaf de aangepaste wegen het beste op de bestaande wegen komen. Met stoplichten of met verkeersregelaars? Bebording is er altijd, net als voorlichting. We horen graag van mensen wat ze belangrijk vinden en zoeken naar manieren om ze dagelijks op hoogte te houden van wat waar gebeurt. Soms is het rustig, soms is het drukker. Daar willen we mensen over informeren."

Reageren kan via info@windparkn33.nl

Planning N33

Inpassingsplan en 1ste mandje vergunningen

- Van 17 maart tot en met 28 april ter inzage legging vastgestelde besluiten
- Raad van State Procedure tot eind 2017
- Eind 2017 besluiten onherroepelijk

2de mandje vergunningen

- In april en mei ter inzage legging ontwerpbesluiten / mogelijkheid tot indienen van zienswijzen
- Zomer 2017 vergunningverlening
- Voorjaar 2018 besluiten onherroepelijk

Bouw windpark

- Voorbereiding bouw geheel 2018
- Start bouwwerkzaamheden (aanleg wegen, kraanplaatsen, fundamenteën, parkbekabeling) eind 2018
- Bouw windturbines 2019

Kijk voor de formele informatie over de vergunningen en het indienen van zienswijzen op:

www.bureau-energieprojecten.nl

Heb je ideeën, suggesties of vragen? Ga dan naar www.windpark-n33.nl of mail naar info@windpark-n33.nl

Het keurmerk voor verantwoord bosbeheer
FSC n°gru: 591-CCC-00092210

Kijk voor meer informatie op www.windpark-n33.nl

WINDPARK VERMEER B.V.

Stichting Platform Tegenwind N33

Verzonden per e-mail: ejmzondag@hotmail.com

Hoevelaken, 7 april 2017

Geachte mevrouw

Namens de besloten vennootschap Windpark Vermeer B.V., gevestigd te Hoevelaken, reageer ik op uw brief aangaande de houtkap die heeft plaatsgevonden in het plangebied van het Windpark N33, zoals ontvangen per e-mail op 31 maart 2017.

In het kader van de realisatie van het Windpark N33, is door de initiatiefnemers besloten nog geen uitvoering te geven aan vergunningen die nog niet onherroepelijk zijn vastgesteld. De beroepsprocedure ter zake bij de Raad van State wordt afgewacht totdat er een uitspraak in hoogste instantie is gedaan.

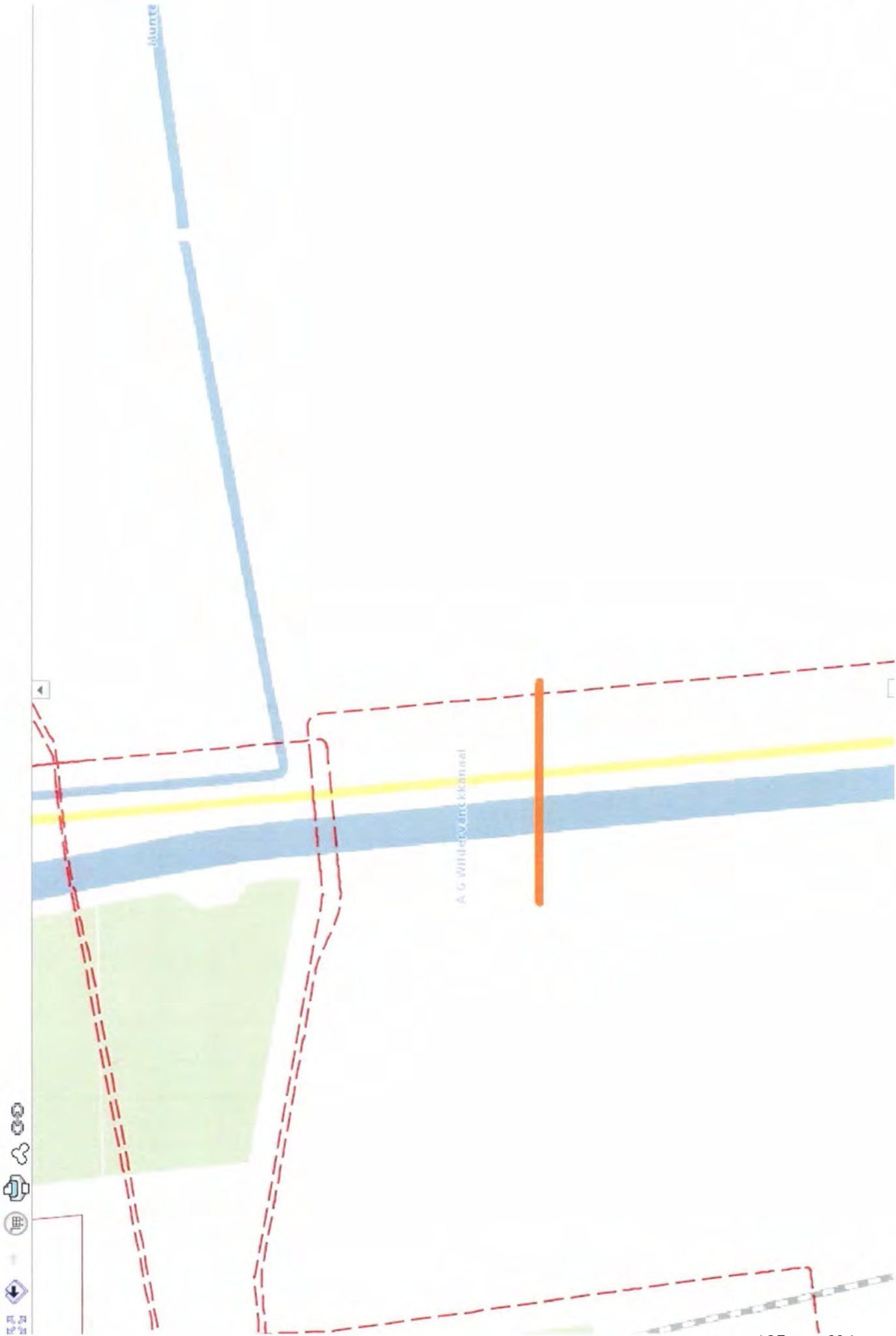
De werkzaamheden die zijn uitgevoerd hebben geen betrekking op afgegeven vergunningen aan de initiatiefnemers van het Windpark, maar hebben wel betrekking op vergunningen die nog moeten worden aangevraagd, en nu noodzakelijk zijn. De houtkap die heeft plaatsgevonden ziet op benodigde sonderingswerkzaamheden zoals die inmiddels zijn uitgevoerd. Voor deze sonderingswerkzaamheden is geen aparte vergunning nodig.

De initiatiefnemers hebben ter zake met Staatsbosbeheer wel overleg gevoerd, waarbij duidelijk is geworden dat dit perceel naast een natuurfunctie, ook een productiefunctie heeft. Daarbij is afgestemd dat er nu houtoogst heeft plaatsgevonden op dit perceel in verband met de eerdergenoemde sonderings-werkzaamheden. Wij kunnen ons daarbij voorstellen dat de indruk wordt gewekt dat wordt begonnen met de voorbereiding van de bouw van de windturbines, maar dat is geenszins het geval.

Omdat het uitdrukkelijk niet de bedoeling is dat er minder bos overblijft door de komst van het Windpark, is met Staatsbosbeheer afgesproken dat er sprake is van herplanting op het moment dat het Windpark er niet komt, en zal er elders bos worden gecompenseerd indien het Windpark er wel komt. Dit staat verder los van de eigen bevoegdheden van Staatsbosbeheer in relatie tot natuurbehoud en de productiefunctie van haar bossen.

Uw brief is in ieder geval aanleiding met de betrokken partijen in overleg te gaan, met als doel vooraf duidelijker te communiceren indien er werkzaamheden gaan plaatsvinden die gelinkt kunnen worden aan het Windpark, maar waarvoor geen vergunningen zijn verleend of benodigd zijn.

Met vriendelijke groet,
Windpark Vermeer B.V.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Beroep

op (rijks)vaststellingsbesluit inpassingsplan 16 maart 2017, inclusief de fase 1 besluiten en alle relevante daarop betrekking hebbende stukken, het MER met fase 1 vergunningen voor samengesteld Windpark N33 (Staatscourant d.d. 16 maart 2017 Nr.14423).

Groningen
Zuidpark 15
Postbus 604
9700 AP
Groningen
T (050) 360 37 68
F (050) 360 35 61

Stadskanaal
Gasseliersstraat 19
9503 JA
Stadskanaal
T (0599) 820 991
F (0599) 618 431

info@lenvw.nl
www.lenvw.nl

Li & Van Wieringen advocaten en belastingadviseur is een samenwerkingsverband van zelfstandige advocaten en een belastingadviseur. De aansprakelijkheid is beperkt tot het bedrag dat in een voorkomend geval door de beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar wordt uitgekeerd.

Li & Van Wieringen
Advocaten en Belastingadviseur

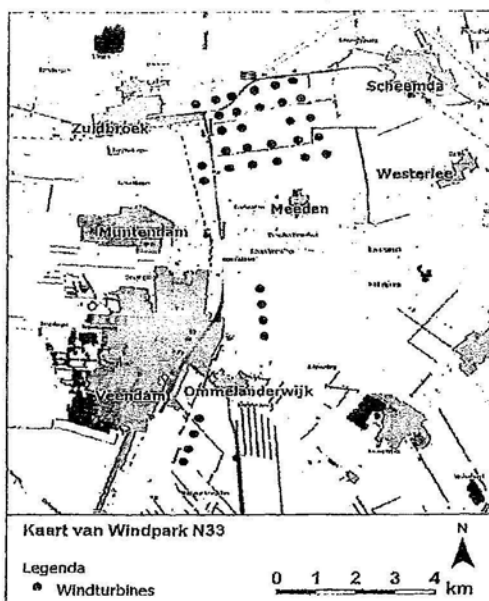
STAATSCOURANT

Nr. 14423
16 maart
2017

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.

Kennisgeving Windpark N33, Ministerie van Economische Zaken

Van 17 maart 2017 tot en met 28 april 2017 liggen de definitieve besluiten ter inzage voor Windpark N33. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend op de ontwerpbesluiten kunnen hierop instellen.

YARD Energy en innogy Windpower Netherlands hebben het voornemen om een windpark te realiseren rondom de N33 in de provincie Groningen. Het beoogde windpark heeft een vermogen van circa 120 MW. Het windpark wordt verder aangeduid met de naam Windpark N33.

Waarom dit windpark?

Windpark N33 levert een belangrijke bijdrage aan de doelstelling van Nederland dat minstens 14% van alle energie in 2020 duurzaam moet zijn. Rijk, provincies, de windenergiesector en natuur- en milieuorganisaties hebben met elkaar afgesproken om in 2020 6.000 MW aan windenergie op land te realiseren. De afspraak is onderdeel van het Energieakkoord. De provincies hebben in overleg met het Rijk 11 grote gebieden aangewezen die geschikt zijn voor windparken van minimaal 100 MW. De

Staatscourant 2017 nr. 14423 16 maart 2017

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

locatie van Windpark N33 is duur één van. Dit windpark zal energie leveren aan meer dan 75.000 huishoudens.

Besluitvorming

Om dit project mogelijk te maken moeten bestemmingsplannen worden aangepast. Dit gebeurt door middel van een (rijks)inpassingsplan, dat de ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu vaststellen. Daarnaast zijn dertig overige besluiten vereist. Het nemen van de besluiten verloopt in fasen, onder coördinatie van de minister van Economische Zaken. Het gaat in de huidige fase om zeven besluiten op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Natuurbeschermingswet, de Flora- en faunawet en de Waterwet. De voorbereiding van deze besluiten heeft plaatsgevonden gelijktijdig met de voorbereiding van het inpassingsplan. Ten slotte is voor het inpassingsplan en de omgevingsvergunningen een milieueffectrapport (MER) opgesteld om de gevolgen voor het milieu in beeld te brengen. Ook het definitieve MER wordt nu ter inzage gelegd.

Bekendmaking Inpassingsplan en besluiten

De ontwerpen van het inpassingsplan en van de overige besluiten in deze fase hebben van vrijdag 30 september 2016 tot en met donderdag 10 november 2016 ter inzage gelegen. Naar aanleiding van de terinzagelegging zijn 298 zienswijzen binnengekomen, waarvan 163 uniek en 4 reacties van overheden. Onlangs is, rekening houdend met deze zienswijzen, het inpassingsplan vastgesteld en zijn de overige besluiten genomen. De besluiten op aanvraag worden op 16 maart 2017 door de minister van Economische Zaken bekendgemaakt door toezending aan de aanvrager. Het inpassingsplan wordt bekendgemaakt door plaatsing op www.ruimtelijkeplannen.nl. Het inpassingsplan en de besluiten op aanvraag worden ook bekendgemaakt door middel van (deze) publicatie in de Staatscourant. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend op de ontwerpbesluiten kunnen nu beroep instellen tegen het inpassingsplan en/of de overige besluiten in deze fase.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van 17 maart 2017 tot en met 28 april 2017 het inpassingsplan, de overige besluiten, het MER en de andere onderliggende stukken inzien op www.bureau-energieprojecten.nl. Daarnaast kunt u deze documenten tijdens reguliere openingstijden op papier inzien op de volgende locaties:

- gemeente Veendam, Raadhuisplein 6, 9841 AW Veendam;
- gemeente Menterwoude, Kerkstraat 2, 9849 GR Muntendam;
- gemeente Oldambt, Johan Modestraat 6, 9671 CD Winschoten.

Hoe kunt u beroep instellen?

Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend op de ontwerpbesluiten kunnen tegen een of meer van deze besluiten beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en begint met ingang van de dag na die waarop de besluiten ter inzage zijn gelegd. Dit betekent dat het indienen van een beroepschrift mogelijk is van 18 maart 2017 tot en met 28 april 2017. Een belanghebbende aan wie redelijkerwijs niet kan worden verweten dat hij geen zienswijze naar voren heeft gebracht op het ontwerp van het daartreffende besluit, kan ook beroep instellen.

Beroepsgrond vermelden

Op de besluiten is hoofdstuk 1, afdeling 2, van de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbende in het beroepschrift moet aangeven welke beroepsgronden hij aanvoert tegen een of meer van deze besluiten. Zonder beroepsgronden wordt uw beroep niet-ontvankelijk verklaard. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd.

Het wordt aanbevolen in het beroepschrift te vermelden dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

Wij vragen u vriendelijk om, indien u beroep instelt, een kopie van uw beroepschrift te zenden aan het Ministerie van Economische Zaken ter attentie van de directie WJZ (D passage 2), Postbus 20401, 2500 EK Den Haag. Let op: het origineel van uw beroepschrift dient u te zenden aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Het beroepschrift moet ondertekend zijn en ten minste bevatten:

- de naam en het adres van de indiener;

Staatscourant 2017 nr. 14423 16 maart 2017

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit;
- de redenen waarom men het niet eens is met het besluit.

Voor het instellen van beroep is griffierrecht verschuldigd. Over de hoogte daarvan, de manier waarop en binnen welke termijn u dit moet betalen, krijgt u, na indiening van het beroep, bericht van de griffie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Waar vindt u meer informatie?

Het inpassingsplan is in digitale vorm raadpleegbaar via www.ruimtelijkeplannen.nl. Alle stukken zijn ook beschikbaar via www.bureau-energieprojecten.nl. Bureau Energieprojecten is ook telefonisch bereikbaar op (070) 379 89 79.

Staatscourant 2017 nr. 14423 16 maart 2017

RVO link: <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2017/03/stcrt-2017-14423.pdf>

- Pagina iii -
LW/N33260417

Li & Van Wieringen
Advocaten en Belastingadviseur

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Zuiderpark 15
9724 AG GRONINGEN

ONTVANGEN 23 MRT 2017

Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging
Directie Energie en Omgeving

Besochtafdeling
Bosveldhoutebeveg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 DD Den Haag

Overheidsidentificatienr
0000001003214369000

T 070 378 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door:

Datum 21 maart 2017
Betreft Vaststelling Inpassingsplan en een deel van de uitvoeringsbesluiten voor
Windpark N33

Ons kenmerk
DGEM-BO / 17023847

Uw kenmerk

Bijlage(n)
1

Geachte mevrouw, mijnheer,

Hierbij informeer ik u dat het definitieve Inpassingsplan en (een deel van) de definitieve besluiten ten behoeve van het project Windpark N33 zijn vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu respectievelijk de voor de besluiten bevoegde gezagen.

Het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten hebben ter inzage gelegen van 30 september 2016 tot en met 10 november 2016. In die periode zijn 167 unieke zienswijzen ingediend. Inmiddels zijn, rekening houdend met deze zienswijzen, het inpassingsplan en de besluiten definitief vastgesteld.

Het inpassingsplan en de besluiten liggen ter inzage van 17 maart 2017 tot en met 28 april 2017, samen met het definitieve milieueffectrapport met bijlagen, en de antwoordnota op de ingediende zienswijzen en reacties.

Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend kunnen gedurende deze termijn tegen het inpassingsplan en/of de besluiten beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Voor mogelijkheden tot inzage en beroep verwijs ik u graag naar de kennisgeving in de bijlage bij deze brief.

Alle besluiten (en overige informatie) treft u aan op: <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/windpark-n33>.

Voor vragen kunt u contact opnemen met projectleider op telefoonnummer of per e-mail

De Minister van Economische Zaken,
namens deze:

Drs.
M-lid directie Energie en Omgeving

Pagina 1 van 1

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Hoogedelgestreng College (leden van de Raad van State),

Partijen:

- 1) Stichting Platform Tegenwind N33, gevestigd te _____, hierna te noemen "de Stichting" waarvan de statuten en uittreksel Kamer van Koophandel als **bijlage 1** zijn bijgevoegd in de zienswijze;
- 2) De (rechts)personen die in het als (geactualiseerde) **bijlage 2** hierbij overgelegde overzicht zijn vermeld, met vertrouwelijkheidsclaim op hun NAW-bedrijfsgegevens;

allen aan te duiden als "appellanten" tenzij een afzonderlijke aanduiding gewenst, nuttig of noodzakelijk is, kiezen woonplaats aan Zuiderpark 15, 9724 AG Groningen ten kantore van de advocaat mr. dr. _____;

Appellanten dienen een beroepschrift in op het vaststellingsbesluit (rijks)inpassingsplan 16 maart 2017 voor samengesteld Windpark N33, hierna: "windpark", inclusief de fase 1 besluiten en alle relevante daarop betrekking hebbende stukken, het MER met vergunningen voor samengesteld Windpark N33 (i.h.b. omgevingsvergunningen bouwen, milieu, water, natuurbescherming, flora fauna en ruimtelijke ordening),

hierna te noemen: voorgenomen besluit/plan, inpassingsplan, en/of: de besluitvorming/het bestreden besluit.

De voorgenomen besluiten liggen tot en met 28 april 2017 ter inzage en daarop kan tijdens de periode van ter visielegging worden ingesproken bij beroep.

Ingevolge dit besluit/plan past het Rijk t.w. de Minister van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu, de plaatsing in van 35 windturbines bij de gemeenten Veendam, Menterwolde, Oldambt, voortsnog via voorlopige bestemmingen op basis van artikel 7o van het Besluit Crisis- en herstelwet, waartegen dit beroep zich keert. De departementale drijfveer daarbij is 120 MegaWatt. Het departement voert daartoe aan de Europese doelstelling van 14 procent duurzaam energie gebruik in 2020, als vertaald naar Nederland in het nationaal Energie Akkoord en daar opgehoogd naar 16 procent in het jaar 2023. De Rijksoverheid ziet windenergie als een van de belangrijkste bronnen van deze duurzame energie nu Nederland rijk is aan wind zowel klimatologisch als geomorfologisch en relatief minder dan andere landen met andere bronnen van duurzame energie zoals zonne-energie en waterkracht kan benutten. De ministeries worden hierna aangeduid eenvoudigshalve, enkelvoudig als: minister.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

INHOUDSOPGAVE

I.	Onderwerp van dit beroep	x
II.	Belang	xii
	Inleiding	1
Grief 1	Financieel economische uitvoerbaarheid	2
	Kosten	2
	Schadeclaims	2
	Overige kosten	5
	Windsnelheid	6
	Type turbine	7
	Wake-effect	7
	Mitigerende maatregelen	8
	SDE+	9
	Sociaal economische effecten	10
	Werkgelegenheid	11
	Toerisme en recreatie	11
	Krimp	12
Grief 2	Gezondheid	13
	Gezondheidseffecten, gezondheidsschade en causaliteit	13
	Het RIVM-rapport 2013	13
	Onderzoeken in het RIVM-rapport 2013 aangehaald	15
	Kennisbericht	16
	RIVM-rapport 2009	19
	Concluderend	19
	Schending preventiebeginsel	20
	Schending voorzorgsbeginsel	20
Grief 3	Geluid, laagfrequent geluid, slagschaduw en lichthinder	24
	Geluid	24
	Normstelling	24
	Onjuistheid onderzoek - Cumulatie	27
	Onjuistheid onderzoek - Bodemfactor	27
	Onjuistheid onderzoek - Geostrofe wind	28
	Onjuistheid onderzoek - Windrichting	28
	Minimale afstanden	28
	Handhaving	30
	Laagfrequent geluid	30
	Normstelling	30
	Beoordeling laagfrequent geluid	32
	Slagschaduw	33
	Normstelling	33
	Onjuistheid onderzoek - Beoordeelde woningen, bedrijfsgebouwen, tuinen, erven, agrarische percelen	34
	Onjuistheid onderzoek - Gekozen toetspunten en woningen niet in berekeningen betrokken	35
	Onjuistheid onderzoek - Correcties	36
	Onjuiste beoordeling slagschaduw - Contrast slagschaduw en zonnestand	37
	Onjuiste beoordeling slagschaduw - Slagschaduwduur	39
	Onjuiste beoordeling slagschaduw - Slagschaduwgebied	39
	Stilstandvoorziening	40
	Lichthinder	40
	Normstelling lichthinder	40
	Visualisaties	41
	Verstoring duisternis	41

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Verlichtingsplan.....	41
Maatwerk.....	42
Grief 4 Externe veiligheid.....	43
Berekening werp-, effectafstand, c.q. identificatiecontour.....	43
Kwetsbare objecten en risicobronnen binnen de werpafstand.....	48
Buisleidingen.....	50
Gaslocatie.....	53
Stikstofabriek.....	53
Hoogspanningsverbinding.....	54
Seismische invloed.....	55
Zoutcavernes.....	58
Radioactieve fijnstof.....	58
Veiligheidsregio Groningen.....	59
Ijsafzetting.....	59
Grief 5 Sfeerwoningen.....	60
Grief 6 Eerlijk proces.....	65
Nut en noodzaak.....	67
Alternatieven.....	68
Inspraak.....	75
Inspraakmomenten.....	76
Bijeenkomsten.....	76
Communicatie.....	76
Draagvlak / maatschappelijke uitvoerbaarheid.....	77
Rijkscoördinatieregeling.....	78
Geografische samenhang.....	78
Organisatorische samenhang.....	78
Technische samenhang.....	78
Functionele samenhang.....	79
Grief 7 Locatie.....	80
Locatieoverweging.....	80
Open mededinging.....	87
Staatssteun.....	88
Wind op zee.....	88
Wind op land.....	88
Landschap en cultuurhistorie.....	89
Kernkarakteristieken.....	89
Visuele inferentie.....	90
Opstelling.....	90
Type turbine.....	91
Insluiting van lintbebouwing.....	92
Fotovisualisaties.....	92
Cultuurhistorie.....	93
Beschermd dorpsgezichten.....	93
Rijksmonumenten.....	94
Archeologie.....	95
Nota Belvédère.....	96
Lofar.....	96
Ecologie.....	97
Relativiteit.....	97
Wet natuurbescherming - gebiedsbescherming.....	102
Wet natuurbescherming - soortenbescherming.....	108
Gegevens.....	117
Toezicht.....	118

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Overige onderwerpen.....	118
Water	121
Grief 8 Vergunningen en regels.....	125
Vergunningen.....	125
Regels.....	135
Voorwaardelijke verplichting.....	142
IV. Conclusie	146
V. Inventarislijst van bijlagen	149

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

AFKORTINGEN

Activiteitenbesluit milieubeheer	Besluit Algemene Regels voor Inrichtingen Milieubeheer
Activiteitenregeling	Activiteitenregeling Milieubeheer
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BBT	Best Beschikbare Technieken
Bgh	Besluit geluidhinder
Bor	Besluit omgevingsrecht
Bro	Besluit ruimtelijke ordening
Chw	Crisis- en herstelwet, CHW
de Afdeling/ABRS	Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
de Stichting	Stichting Platform Tegenwind N33, gevestigd te (9651 BK), Meeden aan de Berkenlaan 2
ECN	Energieonderzoek Centrum Nederland
Elektriciteitswet	Elektriciteitswet 1998
Energieakkoord	Nationale Energieakkoord voor duurzame energie
Ffw	Flora- en faunawet
Gebiedsvisie	Gebiedsvisie Windenergie Drenthe
HvJEU	Hof van Justitie van de Europese Unie
Ivb	Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer
Minister	Minister van Economische Zaken / Infrastructuur en Milieu
MW	Megawatt
Mw	Monumentenwet
Nbw	Natuurbeschermingswet
NEV	Nationale Energieverkenning
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
OZB	Onroerende zaak belasting, WOZ
RCR	Rijkscoördinatieregeling
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
SWOL	Structuurvisie Windenergie op Land
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wm	Wet milieubeheer
Wro	Wet ruimtelijke ordening

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

I. Onderwerp van dit beroep

Appellanten verenigen zich niet met inhoud en uitkomst van het voorgenomen besluit. Zij ontkennen en betwisten de uitgangspunten, de randvoorwaarden, de onderzoeken, met conclusies en bevindingen en daarop gebaseerde al dan niet mitigerende maatregelen van het volledige gebiedstracé en alle onderdelen van het bestreden besluit, tenzij zij expliciet aangeven zich in een bepaald onderdeel of aspect te kunnen vinden.

Appellanten brengen deskundigenonderzoeken uit in die de onderzoeken ten grondslag liggend aan het bestreden besluit al dan niet deels ontkrachten, aldus een gedegen tegenonderzoek vormen en daarmee als contra-expertise in en buiten rechte zullen worden ingebracht. Dit ter motivering op basis van een juist feitencomplex, waarom het windpark hier niet is toegestaan en abnormaal schadelijk is. Dit windpark is ook niet gelijk aan c.q. vergelijkbaar met andere windparken.

Appellanten ontkennen en betwisten alle stellingen bij het bestreden besluit. Niet behandeling van enig punt in die bestreden besluitvorming met stukken en bijgevoegde documenten die daarvan deel uitmaken, houdt vanzelfsprekend geen erkenning ervan in.

Appellanten zijn bereid hun stellingen door alle middelen rechtens, in het bijzonder door het overleggen van aanvullende deskundigenbevindingen voortvloeiende uit hetgeen in deze beroep is verval, te bewijzen. Dit overigens onder protest tot gehoudenheid daartoe en uitsluitend indien en voor zover op hen enige bewijslast rust. In het bijzonder om het nader raadplegen en horen van deskundigen zal gelasting en benoeming ten laste van de Staat zo nodig in rechte worden verzocht.

Aan dit beroep zijn gevoegd bijlagen, waaronder begrepen deskundigenberichten. Deze bijlagen behoren onlosmakelijk tot en maken integraal deel uit van dit beroep. Appellanten merken op dat bij een (schijnbare) tegenstelling of tegenstrijdigheid tussen de bijlagen en het beroep, de tekst van dit beroep prevaleert. Kopjes en nummering van de (ondeelbare en niet splitsbare) delen van dit beroep zijn uitsluitend bedoeld om verwijzing naar die onderdelen te vergemakkelijken en zullen de interpretatie van de betreffende delen niet beïnvloeden.

Ten behoeve van dit beroep wordt hier herhaald en integraal ingelast al hetgeen in de zienswijze reeds naar voren is gebracht. Bij dit beroep zijn gevoegd alle processtukken uit de zienswijze fase inbegrepen al wat daarvan, of als aangegeven, deel uitmaakt waaronder begrepen hoewel hiertoe niet beperkt alle relevante (actuele) deskundige bijlagen, waartoe hier inventarislijst bovendien bijgaat.

Dit beroep is gericht tegen het gehele besluit en alle onderdelen daarvan, tenzij expliciet is aangegeven dat met aangeduide onderdelen wordt ingestemd wat niet zo is. Alle argumenten die worden genoemd bij dit beroep moeten worden geacht te zijn ingebracht bij alle stellingen die in dit beroep worden ingenomen en conclusies die worden getrokken, niet slechts in verband met de paragraaf waarin deze zijn verval.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Appellanten volstaan in dit stadium ermee te verwijzen naar het bestreden besluit, de daaraan ten grondslag liggende onderzoeken, en de onderzoeken die de minister in het kader van het windmolenpark heeft doen produceren en waaraan in dit beroep wordt verwezen. Dat wil zeggen deze onnavolgbare hoeveelheid bescheiden niet integraal bij te voegen omwille van excessieve omvang, nu deze eenvoudshalve toegankelijk openbaar zijn en concreet toegankelijk zijn via de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

In het navolgende wordt toegelicht:

- het (relatief) belang van appellanten;
- het ontbreken van grondslag voor deze grootschalige opstelling Wind op Land;
- het alternatief, met grond/locatie optie, voor duurzame energie opwekking in Groningen;
- de schending van grond- en mensenrechten;
- de diverse strijdigheden met de bijzondere en generieke wetten als ook de algemene (on)geschreven beginselen van behoorlijk bestuur;
- het niet in acht nemen van vereist draagvlak;
- het financieel - maatschappelijk niet uitvoerbaar zijn van dit RcR-plan;
- de aantasting van het recht op gezondheid, veilig leefklimaat, wonen en werken, schade aan eigendom en bezit;
- de onjuiste toepassing van en systeem breuk met de CHW;
- het doelbewust onthouden van volledige, tijdige en correcte (overheids) informatie en economische, technische inlichtingen;
- de inbreuk op Europees recht ihb. Birds, SEA/EAI, Natura 2000, Habitat hernieuwbare Energie, Richtlijn EC 2009/28, Aarhus Conventie, verdragen zoals het Verdrag van Granada;
- het (garantie)gebrek van leveringszekerheid.

Zodoende zijn er zoekgebieden uit hoofde van de Structuurvisie Wind op Land c.q. Infrastructuur en Ruimte althans aangewezen grondposities ter oprichting van deze grootschalige opstelling van Wind op Land in de provincie Groningen, in totaal 200 meter en hoger vanaf de voet of (opgehoogd) maaiveld.

Appellanten behouden zich het uitdrukkelijk recht voor om op basis van nieuwe informatie en nieuwe stukken dit beroepschrift aan te vullen, of om welke reden dan ook het beroep aan te vullen en/of voorlopige voorziening nader te formuleren, onderbouwen en meer te motiveren c.q. toe te lichten. Dit ten einde maximaal te bevorderen dat de bestreden besluitvorming in rechte wordt vernietigd en daarbij te vragen wat de minister had behoren te doen in eerste instantie, waarnaar appellanten verwijzen en handhaven hetgeen zij in eerste aanleg hebben doen opmerken en verzoeken dit beroep aanvullend als (In)direct daaruit voortvloeiend te willen beschouwen. Namelijk het protest - waarin zij volharden tegen het besluit tot grootschalige windturbine opstelling in Veendam, Menterwolde en Oldambt - gegrond te verklaren.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

II. Belang

De Stichting acht zich belanghebbende in de zin van art. 1:2 lid 1 Awb: 'degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken'. Deelnemers onder de Stichting zijn allen aan te merken als belanghebbenden, hierna ook wel: appellanten. De Stichting heeft ten doel: 'a. de plaatsing van windmolens tegen te gaan op het grondgebied van de gemeenten Veendam, Menterwolde, Oldambt en/of het direct aangrenzende grondgebied van andere gemeenten; b. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn'.

De Stichting vertegenwoordigt een substantieel aantal inwoners uit de gemeenten Veendam, Menterwolde en Oldambt. Het plangebied betreft drie gemeenten, zodat dit hun inwoners treft. Degenen die in het plangebied wonen, zien door de komst van het windpark hun woon- en leefklimaat aangetast worden. Door het bestreden besluit worden deze personen rechtstreeks geraakt in hun belangen.

De (verenigde) ondernemers in het omschreven gebied waar het voorgenomen besluit een grootschalige windzone voorziet, ondervinden direct gevolg voor de woon-, verblijfs- en werkgelegenheid in die betrokken zone. Die bestemming wijzigt van agrarisch met een bepaalde gebiedswaarde naar windbedrijvigheid met een veelvoud van grootschalige industriële windturbines.

Daarnaast vertegenwoordigt de Stichting personen die buiten het plangebied woonachtig zijn, maar wel binnen de invloed zone van het plangebied en het inpassingsplan vallen. De effecten van het plan zullen merkbaar zijn in het woon- en leefklimaat van deze personen. Ook hier is sprake van rechtstreeks geraakte belangen.

Appellanten zijn mede aan te merken als belanghebbenden. Relevante rechtspraak van uw Afdeling toont aan dat voldoende belang is geboden indien de woning binnen in ieder geval een straal van 2300 meter ten opzichte van de dichtstbijzijnde windturbine is gelegen.¹ Appellanten hebben binnen aangegeven afstand derhalve als (rechts)personen, een voldoende objectief en actueel, eigen en persoonlijk belang dat hen in voldoende mate onderscheidt van anderen en dat rechtstreeks wordt geraakt door het inpassingsplan.

Tot nu heeft uw Afdeling zich uitgelaten over belanghebbendheid met betrekking tot de afstand tussen woning en één, meest nabij gelegen, windturbine. Maar hier is sprake van een bijzondere en unieke situatie, namelijk burgers wonen te midden van meer en veel verschillende windturbines. Zij hebben er zicht op en hun leef- en werkomgeving bevindt zich - naar ruimtelijke relevantie - tussen een aanzienlijk aantal windturbines. Anders gezegd, het wordt wonen in een windpark, zodat er geen afstand geldt.

De windturbines staan in lijnopstellingen bij elkaar in een vlak en open landschap. De komst van het windpark maakt hen belanghebbend door zowel het zicht erop als elk ruimtelijk relevant gevolg ervan.

¹ ABRS 4 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1228, r.o. 4.2.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Daarmee is het statutair doel van de stichting opkomen voor de belangen van appellanten, voor zover die worden geschaad door directe en indirecte gevolgen van dit windpark in Veendam, Menterwolde en Oldambt. De feitelijke werkzaamheden waarmee zij dit doel tracht te bereiken is meer omvattend en niet beperkt tot het geven van informatie aan alle bewoners in het gebied, onder meer door individuele (juridische) procedures, lobbywerk en meer; bovendien een bijdrage te leveren aan het oplossen en voorkomen van milieuproblemen en behoud van historisch cultureel erfgoed mede op het regionaal Drents niveau hetgeen onder meer wordt gepoogd te bereiken door beïnvloeding van besluitvormingsprocessen. Dit naast het beoogd herstel en het optimaal beheren van natuur milieu en landschap met name in provincie Drenthe wordt gepoogd om dit te bewerkstelligen via directe en indirecte beïnvloeding van de overheid, burgers en bedrijven. De in bijlage genoemde natuurlijke personen wonen in en om het risicogebied, hun woon- en leefklimaat wordt daarmee direct beïnvloed door het bestreden besluit, de daarmee toegestane windenergieopwekking en al hetgeen daarvan rechtstreeks gevolg zal zijn. Alle vertegenwoordigde partijen zijn derhalve belanghebbende in de zin van de Awb.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Inleiding

De 296 zienswijzen die zijn ingediend tegen het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten weergeven dat er allerminst sprake kan zijn van maatschappelijk draagvlak. De zienswijzeprocedure wordt door appellanten niet ervaren als een moment van heroverweging. Slechts enkele reacties hebben geleid tot een wijziging in de planregels. In de Nota van Antwoord is veelal verwezen naar de thematische beantwoording of is zelfs volledig nagelaten een reactie te geven, waardoor een concreet antwoord veelvuldig ontbreekt. De Nota van Antwoord komt, naar appellanten moeten constateren, neer op een gemis aan concrete objectieve en naar buiten toe kenbare onderbouwing, nu feitelijk sprake is van herhaalde blote stellingen tijdens de minister en generlei van vereiste intrinsieke weerlegging van de in eerste aanleg van deskundigenberichten voorziene, gefundeerde betwisting door appellanten van de ontwerp besluitvorming. Het gevolg daarvan is dat het beroepschrift van appellanten een uitgebreide uiteenzetting omvat van haar argumentatie dat het inpassingsplan - en besluiten - niet voldoet aan de eisen van een goede ruimtelijke ordening. Gelet hierop verzoeken appellanten uw Afdeling om bij de beoordeling van het inpassingsplan een zorgvuldige afweging te maken die niet slechts volstaat met een verwijzing naar een thematische beantwoording.

Daarnaast willen appellanten uw aandacht vragen voor het volgende. Om dit project mogelijk te maken moeten bestemmingsplannen worden aangepast. Dat is gebeurd door middel van een inpassingsplan, dat is vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu. Het inpassingsplan en zeven van de overige besluiten zijn in de eerste fase vastgesteld en liggen samen met het milieueffectrapport (MER) van 17 maart 2017 tot en met 28 april 2017 ter inzage. Tegelijkertijd zijn op donderdag 13 april 2017 tot en met woensdag 24 mei 2017 de ontwerpbesluiten en de andere onderliggende stukken van de tweede fase ter inzage gelegd. Deze kennisgeving gaat over de tweede fase van de besluitvorming en gaat om maar liefst 23 besluiten op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Ontgrondingenwet, de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016, de Spoorwegwet, de Waterwet en de Wet beheer Rijkswaterstaatwerken. Appellanten zijn overweldigd door de hoeveelheid papier die deze 23 besluiten omvatten en ervaren dit als onrechtvaardig en onredelijk, nu zij maar 6 weken de tijd hebben om hier als belanghebbende wél een inhoudelijke reactie op te geven.

Appellanten voelen zich door deze gang van zaken niet serieus genomen, een gevoel dat al gedurende de gehele procedure heerst onder appellanten. Meerdere malen is er om opheldering gevraagd om inzicht te krijgen in de wijze waarop hun belangen in de afweging zijn betrokken, waarbij duidelijk werd dat hoe dan ook vastgehouden moest worden aan de plannen zoals de initiatiefnemers die willen realiseren.

Aangezien het maatschappelijk draagvlak volledig ontbreekt en tijdens de gehele procedure er in strijd is gehandeld met het zorgvuldigheids- en motiveringsbeginsel, verzoeken appellanten daarom dat uw Afdeling het voorliggende inpassingsplan met de bestreden besluiten vernietigt.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Grief 1

Financieel economische uitvoerbaarheid

Appellanten menen dat de kosten en opbrengsten ter realisatie, exploitatie en ontmanteling van Windpark N33 niet kenbaar en onzorgvuldig gemotiveerd, berekend en vastgesteld zijn waardoor het plan financieel economisch niet haalbaar is binnen de planperiode van tien jaar. De minister heeft zich niet in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat het plan strekt ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening ex. artikel 3.1.6 Bro. De negatieve (sociaal) economische effecten hebben een verdere teloorgang van deze krimp - en anticiper regio tot gevolg, wat zonder windpark voorkomen kan worden door significante doeltreffende investeringen in de regio de afgelopen jaren, al dan niet als gevolg rijkssubsidies.

Kosten

Schadeclaims

Op grond van het beginsel van égalité devant les charges publique, het gelijkheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel hebben appellanten recht op nadeelcompensatie, planschade én schaduwshade. Appellanten menen dat de redelijkerwijs te verwachten schadeclaims onvoldoende, onzorgvuldig c.q. helemaal niet bij de beoordeling van de financiële uitvoerbaarheid van bestreden besluit zijn betrokken. Appellanten betogen primair dat het bestreden besluit, mede vanwege deze hoge kostenpost, financieel economisch niet haalbaar is, en dat initiatiefnemers daardoor de al bestaande en komende planschade, schaduwshade en nadeelcompensatieclaims niet (zullen) kunnen dragen.

Volgens het inpassingsplan is aldus artikel 6.12, eerste lid en tweede lid, van de Wro in samenhang met artikel 6.2.1a van het Bro geen verplichting tot het vaststellen van een exploitatieplan. Daarom is er met het oog op de financiële uitvoerbaarheid van het inpassingsplan mede op grond van artikel 6.4a van de Wro een overeenkomst gesloten met YARD Energy B.V., en Innogy Windpower Nederland B.V. omtrent het verhaal van kosten van grondexploitatie, planschade daaronder begrepen.² De Nota van Antwoord bevestigt dat met initiatiefnemers een anterieure overeenkomst is gesloten. Hierin is vastgesteld dat toekomstig toegewezen planschadeclaims door de initiatiefnemer zullen worden vergoed. Gesteld wordt dat initiatiefnemers voldoende financiële middelen hebben gereserveerd om eventuele planschadeclaims te kunnen voldoen.³ Appellanten betwisten de volledigheid en zorgvuldige invulling van deze anterieure overeenkomst indien en voor zover er geen planschaderisicoanalyse is opgesteld en aan hen deugdelijk gemotiveerd objectief kenbaar is.

² Inpassingsplan, vaststellingsbesluit, p. 1.

³ Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 18.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Met betrekking tot de ondeugdelijke berekening en vaststelling van planschade laten appellanten zich ondersteunen door de Nota van Antwoord zelf: deze stelt dat de schade moeilijk te bepalen is. Verwezen wordt naar onderzoek van het Tinbergen Instituut, waarin woningtransacties tussen 1985 en 2011 zijn onderzocht. Ook staat er dat er geen verschil is geconstateerd tussen het plaatsen van één of meerdere windturbines. Het rapport gaat uit van 1.4 tot 2.3 procent woningwaardedaling binnen een straal van 2 kilometer van een windturbine.⁴ Appellanten volharden dat dit een zeer verouderd onderzoek is, gebaseerd op kleinere windturbines, minder in aantal op een planlocatie. Appellanten constateren dat als gevolg van grootschaligheid van het windpark, zowel de ruimtelijke omvang als de hoogte van de individuele turbines, de vestiging zeer dichtbij en rondom (lint)bebouwing, het redelijkerwijs aannemelijk is dat de schadeclaim, als gevolg van het windpark, los van waardedaling als gevolg van crisis en krimp, grote waarde aan zal nemen. Verdere verslechtering van het vestigingsklimaat en economische draagkracht van het gebied zullen het negatieve effect verder versterken.

De Nationale Ombudsman heeft recent ook hetzelfde overwogen: het huidig onderzoek naar waardedaling door de SER ziet op rechterlijke uitspraken van vóór 2011. Inmiddels is het aantal windturbines en de hoogte daarvan toegenomen en wordt er meer en meer in de omgeving van woningen gebouwd. De aannemelijk, negatieve consequenties die hieruit voortvloeien zijn niet of niet naar behoren meegenomen.⁵

Appellanten laten zich ondersteunen door ter zake toegerust makelaar/taxateurs, die een abstracte begroting en concreet naar feitelijke transacties in het veld hebben gedaan. Zij constateren een toename van het aantal onverkoopte woningen ná het bekend worden van de windturbine plannen. Algemeen bekend is de constatering van erkende taxateurs met ervaring in Noord-Nederland als het gaat om aardbevingssschade dat juist de als krimpgebied aangewezen woongebieden nadeel ondervinden van onder meer het daardoor ontstaan negatief gebiedsimago. Dit aangetast imago door nu zowel de seismische invloed als windturbinebedrijvigheid zal een ernstig waarde drukkend effect teweegbrengen op onroerend goed in de regio.

De rechtspraak tendeert naar een oprekking van de planschade als gevolg van windturbineplannen. Appellanten verwijzen naar uitspraak van het Gerechtshof Leeuwarden, waar het Hof aannam dat de mogelijke realisatie van een grootschalig windpark op circa 2 tot 2.5 kilometer afstand van een woning, waarde drukkende invloed op 30 procent van de waarde in het economisch verkeer veroorzaakt.⁶ Ook onderzoek door Heintzelman & Tuttle schat een waarde drukkend effect van 10 tot 15 procent.⁷ En uit

⁴ Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 15.

⁵ Zie bijlage 20: Rapport Nationale Ombudsman, 25 oktober 2016.

⁶ ECLI:NL:GHLEE:2003:AI0841.

⁷ J. Scheele-Goedhart, Windturbines en woningwaarden, inventarisatie internationale literatuur, Agentschap NL, rapportnummer 22910, november 2012, p. 7.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

onderzoek verricht in opdracht van het ministerie van Economische Zaken blijkt dat in twaalf van de negentien behandelde uitspraken WOZ waarden zijn gedaald als gevolg van windturbines⁸

Voor zover de causaliteit van windplannen en woningwaardedaling aannemelijk gemaakt dient te worden, concreet door feitelijke (vastgoed) transacties, constateren appellanten naar de actuele geldende rechtspraak dat de bewijslast hieromtrent bij de heffingsambtenaar ligt dus niet bij hen in eerste instantie.

Recente bestendige trend in de rechtspraak en planschadepraktijk, laat zien dat (daling van) de WOZ-waarde een belangrijke factor is ter bepaling van woningwaarde effecten als gevolg van windturbines. Dit ter vervanging van de eerder gebruikelijke methode waarbij de oude en nieuwe plansituatie vergeleken wordt, rekening houdend met het maximaal planologisch haalbare. Dit wordt erkend door ter zake kundig adviseur: wanneer sprake is van een planologische verslechtering kan de WOZ-waarde van een woning - suffiënt, als genoegzame onderbouwing op zich alleen al - van belang zijn voor de bepaling van de omvang van de te vergoeden schade.⁹

Appellanten constateren dat nadeelcompensatie c.q. schaduwshadeclaims niet door initiatiefnemers erkend zijn en dat hier niet op geanticipeerd is in de financieel economische onderbouwing: volgens de Nota van Antwoord is er geen wettelijke schadevergoedingsregeling voor schaduwshade en valt dit niet onder de planschaderegeling.¹⁰ Echter, om versnippering tegen te gaan en het stelsel van nadeelcompensatieregelingen overzichtelijker te maken is besloten het geldend egalité beginsel te codificeren in art. 4:126 Awb. De wet ligt in ontwerp, gereed om in werking te treden, zodat redelijkerwijs in anticipatie al rekening gehouden moet worden met de ruime reikwijdte ervan. Dit brengt met zich mee dat schaduwshade in dit nieuwe stelsel ondervangen zal worden, onder de noemer nadeelcompensatie. In een recent preadvies dat mede betrekking had op schaduwshade, merkten Tjepkema en Van den Broek het volgende op:

"Echter, zoals algemeen wordt erkend, het bekend maken van beleidsvoornemens en/of het starten van besluitvormingsprocedures voor toekomstige ruimtelijke en infrastructurele ontwikkelingen kan wel degelijk schade veroorzaken. Deze schade wordt veroorzaakt door de onzekerheid omtrent de verwezenlijking van de toekomstige ontwikkelingen ten behoeve waarvan een strategisch plan is vastgesteld of een besluitvormingsprocedure is gestart. Deze toekomstige ontwikkelingen "hangen boven de markt" en de

⁸ Bosch & Van Rijn (in opdracht van Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie), *De invloed van windturbines op de waarde van onroerend goed, analyse van jurisprudentie*, 3 december 2012.

⁹ Zie bijlage in 1^e aanleg: Universiteit van Utrecht, G. M. van den Broek, *Vergoeding van Schaduwshade*, in het kader van de voorbereiding van de realisatie van het Windpark De Drentse Monden, 15 maart 2016. Navolgend haar dissertatie "Planschadevergoeding, het recht op schadevergoeding bij wijziging van het planologisch regime", hierna: UU.

¹⁰ Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 16.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

besluiten die noodzakelijk zijn om de voorgenomen ontwikkelingen te verwezenlijken "werpen hun schaduw al vooruit".¹¹

In het hiervoor reeds vermelde preadvies stellen Van den Broek en Tjepkema dat schaduw schade voor vergoeding in aanmerking zou moeten komen, wanneer aannemelijk kan worden gemaakt dat ernstige schade wordt geleden ten gevolge van een langdurige onzekerheid omtrent de verwezenlijking van door de overheid bekend gemaakte concrete beleidsvoornemens. Het wordt door velen als onredelijk beschouwd dat in die gevallen waarin sprake is van ernstige schaduw schade, ontstaan gedurende de langdurige besluitvormingsprocedures omtrent de verwezenlijking van grote ruimtelijke projecten, er in het geheel geen voorziening voor schadevergoeding wordt getroffen. Bepleit wordt een voorziening voor schaduw schade op grond van art. 3:4 lid 2 Awb als volgt:

"Hoewel het in deze fase van de besluitvorming nog niet mogelijk is om een planschadeclaim in te dienen, kan niet worden gezegd dat er voor het bevoegd gezag geen mogelijkheden zijn om een voorziening te treffen voor schaduw schade. Op grond van de artikelen 3:2 en 3:4 Awb dient het bevoegd gezag bij de voorbereiding van een besluit aandacht te besteden aan de nadelige gevolgen voor de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen en dient het zich in te spannen om deze gevolgen zoveel mogelijk te beperken. In het hiervoor reeds vermelde preadvies stellen Van den Broek en Tjepkema dat een vergelijkbare inspanningsverplichting geldt ten aanzien van de belangen van die omwonenden die ten gevolge van de onzekerheid omtrent hun rechtspositie gedurende het besluitvormingsproces ernstige schade kunnen lijden."

Naast dat deze schadeclaims bijdragen aan excessieve, niet in de begroting meegenomen, kostenposten waardoor de financieel economische haalbaarheid binnen een planperiode van tien jaar niet gegarandeerd is (in strijd met de goede ruimtelijke ordening ex. artikel 3.1.6 Bro), zorgt het gebrek aan onderzoek dat de minister hieromtrent heeft laten uitvaardigen voor een onzorgvuldige, niet kenbaar en ondeugdelijk gemotiveerde besluitvorming. Deze beleidsoverwegingen waardoor zo veel mensen negatief worden geschaad, zowel financieel als in hun gezondheid, door middel van overheids gelden zoals subsidie.

Overige kosten

Appellanten wijzen bij voortduring op hoge kosten voor onderhoud, netinpassing - respectievelijk vastrecht kosten en meting kosten - infrastructuur, bestaande uit zowel civieltechnische werken zoals wegen, funderingen en (kraan)opstelplaatsen, als elektrische werken zoals bekabeling voor transport en correcte aansluiting op het bestaande elektriciteit netwerk. Hieronder valt ook bekabeling voor aansluiting van de windturbines op het internet via het SCADA informatiesysteem. Voor goede inpassing in het elektriciteit

¹¹ Zie bijlage in 1^e aanleg: UU.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

netwerk zijn bij het aansluitpunt op het hoogspanningsnet, transformatoren en eventueel inkoopstations benodigd.¹² Onvoldoende kenbaar en gemotiveerd evenwel is door de minister dat deze kostenpost volledig en zorgvuldig is meegenomen bij de berekening van de financieel economische uitvoerbaarheid van het windpark.

De SDE+ regeling gaat naar de aard van deze turbines uit van de maximale turbineleeftijd van 12-15 jaar. Inpassingsplan en MER bevatten een duur van 15 jaar, maar de vergunningen al van ruim 20 jaar. Vooralsnog is naar appellanten menen geen verwijdering- en sloop of vervangingsplicht opgenomen in het bestreden besluit. Waar het sloopkosten betreft bestaat er geen zekerheid over dat de turbine-eigenaren en/of de betreffende rechtspersoon op het einde van de levensduur van de turbine, niet alleen uit faillissementsrisico of andere liquiditeitsproblemen in staat zijn om de sloopkosten te voldoen, waarvoor zekerheid van de sloop jegens appellanten een derdengeldenfonds moet worden opgebouwd gedurende de levensduur van de turbine(s).

Energie opbrengsten

Volgens appellanten zijn de energieopbrengsten uit de exploitatie van Windpark N33 onvoldoende, onvolledig en onzorgvuldig berekend. De minister heeft niet kenbaar en ondeugdelijk gemotiveerd dat het windpark een geschatte energieopbrengst heeft van 410.000.¹³ Bij gebrek aan kenbare energie eenheid, wat appellanten zien als zeer onzorgvuldig, is onduidelijk of het Wh, KWh of MWh betreft. Appellanten zien aanleiding dat de energieopbrengsten onjuist berekend zijn doordat het windturbine type nog niet bekend is, geen of te welning rekening te houden met flankerende windsnelheden, het wake-effect en mitigerende omstandigheden. De hoeveelheid daadwerkelijk geproduceerde energie is onduidelijk, onzorgvuldig en onjuist berekend, dus kan niet ten grondslag liggen aan de financieel economische uitvoerbaarheid van dit ruimtelijk plan.

Windsnelheid

Volgens de Nota van Antwoord wordt voor de berekening van de verwachte energieopbrengsten gebruik gemaakt van meerjarige data van het KNMI over de afgelopen 30 jaar en actuele windmeetgegevens op de ashoogte van de planlocatie. Hierdoor wordt een nauwkeurige voorspelling van de verwachte elektriciteitsproductie berekend.¹⁴

Appellanten betwisten dit en verwijzen naar sub 11.40 tot en met 11.41 van hun zienswijze. Zij zien grove onzekerheden over het werkelijke windaanbod en de productieberekening. Een gedegen opbrengstberekening is niet mogelijk zonder een nauwkeurige windmeting op locatie. Onduidelijk is of de

¹² MER, p. 38.

¹³ MER, tabel 16.7.

¹⁴ Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 18.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

berekeningen van het KNMI rekening houden met ontkoppeling van luchtlagen. Hoewel appellanten al in eerste aanleg al naar voren hebben gebracht dat de windsnelheid onzorgvuldig berekend is, is door de minister niet kenbaar en deugdelijk gemotiveerd, ter weerlegging, dat er wel sprake is van een nauwkeurig onderzoek hiernaar. Enkel wordt gesteld dat 'de methode van berekenen zeer gebruikelijk is'.¹⁵

In de regio is het algemeen bekend dat het plangebied een wind luw gebied betreft. Het windaanbod de afgelopen vijf jaar is aanzienlijk gedaald en deze negatieve trend ligt in de lijn der verwachtingen. Het is op dit moment vaste praktijk en algemeen bekend in Nederland dat windturbines worden neergezet op plekken waar geen wind is, waarvan de Groningse Veenkoloniën bij uitstek een goed voorbeeld zijn.¹⁶

De aangenomen windsnelheid en de energieopbrengstberekening die hieruit voortkomt garanderen in samenhang de financieel economische haalbaarheid van het plan niet.

Type turbine

De vergunningen laten een opgesteld vermogen van tussen de 3 en 5 MW per windturbine toe. Voor appellanten is onduidelijk hoe de financiële uitvoerbaarheid en haalbaarheid van het windpark berekend en gegarandeerd is wanneer de energieopbrengsten onduidelijk zijn, onder andere omdat het type - en de daarvan afhankelijke vermogens - van de turbines nog niet bekend zijn. De uiteindelijke energieopbrengst is sterk afhankelijk van het vermogen van de windturbine.

Appellanten hebben van exploitanten vernomen dat een vermogen van 3 MW per windturbine, wat in de vergunningen als minimale bandbreedte opgesteld vermogen wordt aangegeven, in dit gebied geen haalbare businesscase zal opleveren.¹⁷ Echter, RWE heeft tijdens het locatiebezoek aangegeven dat in verband met het lokale windklimaat de grotere turbines van 5 tot 8 MW binnen het huidige subsidiesteisel niet rendabel zijn te exploiteren. Hieruit wordt door de commissie m.e.r. geconcludeerd dat turbines met een vermogen van 4 MW wel realistisch zijn, maar dit is in het MER nog niet onderzocht.¹⁸ Deze tegenstrijdige onderbouwingen en signalen maken de conclusies ongelofwaardig.

Wake-effect

¹⁵ Nota van Antwoord, deel 3: beantwoording zienswijze 86, nr. dg.

¹⁶ Aldus Okko Kaan, eigenaar Green Energy Services, in WNL opiniemakers: <https://wnl.tv/2017/04/16/bizar-klimaatbeleid-minder-wind-meer-subsidie-molen/>.

¹⁷ Zie bijlage 21: mailwisseling RWE-Schmaal 7 maart 2013.

¹⁸ Commissie m.e.r., Windpark N33 Veendam/Mentherwolde, provincie Groningen, Tussentijds toetsingsadvies over het milieueffectenrapport

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Appellanten herhalen dat het wake-effect onzorgvuldig is onderzocht. Het MER stelt enkel dat opgetreden effecten zijn meegenomen op de jaarlijkse elektriciteitsproductie.¹⁹ Volgens de minister valt niet in te zien waarom deze effecten onvoldoende (zorgvuldig) onderzocht zouden zijn. In de Nota van Antwoord wordt gesteld dat er voldoende afstand tussen de windturbines is aangehouden. Verwezen wordt naar bijlage in het MER, die appellanten bij deze nogmaals betwisten.²⁰ Onduidelijk is wat de uitkomsten van de effecten waren en of deze zorgvuldig zijn onderzocht en onderbouwd. Hiermee wordt geen kenbare en deugdelijke dat wil zeggen, gemotiveerde onderbouwing gegeven van het onderzoek naar het wake-effect, en stellen appellanten dat de energieproductie sterk lager uit zal vallen dan in het besluit nu bloot is berekend.

In de Nota van Antwoord wordt het door appellanten in eerste aanleg aangevoerd onderzoek van gerenommeerd Max Planck Institute for Biogeochemistry niet betwist. Deze toont aan dat bij grootschalige windparken - zoals Windpark N33 - dit effect daadwerkelijk zwaarwegend aanwezig is.²¹ Bovendien, in Denemarken zijn circa 20 jaar geleden een tweetal grote windparken (Nystedt en Horns Rev) gerealiseerd waarbij iedere individuele molen van het begin af voorzien is van continue metingen van windrichting en snelheid, temperatuur, toerental, opgewekt vermogen. Deze data zijn gelogd en de ontstane database onderkent het wake-effect significant: in de tweede rij wordt tot 15 % minder energie geproduceerd en de berekende verliezen in de volgende rijen nog groter. Dat het hier om een offshore windpark gaat doet volgens appellanten niets af aan de conclusies van het onderzoek. Het wake-effect is aangetoond. Volgens de Nota van Antwoord is dit onderzoek niet toepasbaar op Windpark N33.²² Appellanten vragen om bewijs van deze stelling, in de vorm van onderzoek dat het tegendeel bewijst.

Integraal ingelast herhalen appellanten hun in eerste aanleg ingebrachte opvatting dat interferentie met ander zeer naburige (grootschalige) windturbinepark dit wake-effect extra zal versterken. Het MER van Windpark N33 wijst dan ook op de realisatie van 'een groot veenkoloniaal windpark'.²³ Appellanten ontkennen en betwisten ten stelligste dat windpark DDM-OM geen effect heeft op de energieproductie. De Nota van Antwoord stelt dat er in de opbrengstberekening rekening is gehouden met de terreinruwheid en obstakels.²⁴ Onduidelijk is hoe een gepland windpark als obstakel bij deze berekening betrokken is kunnen worden. Zonder kenbare concrete berekening die hieraan ten grondslag ligt, vinden appellanten dit niet deugdelijk gemotiveerd. Windpark DDM-OM zal zich bevinden op nog geen 4 kilometer afstand van Windpark N33.

Mitigerende maatregelen

¹⁹ MER, bijlage 15, p. 1.

²⁰ Nota van Antwoord, deel 3: beantwoording zienswijze 86, nr. dj.

²¹ Max Planck Institute for Biogeochemistry, 'Two methods for estimating limits to large-scale wind power generation', mei 2014, <http://www.pnas.org/content/112/36/11169.full.pdf>.

²² Nota van Antwoord, deel 3: beantwoording zienswijze 86, nr. dj.

²³ MER, p. 169.

²⁴ Nota van Antwoord, deel 3: beantwoording zienswijze 86, nr. dk.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Appellanten achten de mitigerende maatregelen die wettelijk genomen moeten worden ter voorkoming c.q. vermindering van (laagfrequent) geluideffecten en hinder, slagschaduw, vleermuissterfte onvoldoende zorgvuldig berekend, mede en niet uitsluitend, als gevolg van niet bij het onderzoek betrokken aangewezen sfeerwoningen en andere woningen. Daardoor moeten feitelijk meer stilstand voorzieningen getroffen worden die de energieproductie wezenlijk negatief gaat beïnvloeden. Ter onderbouwing verwijzen appellanten naar hun schriftelijke uiteenzetting in eerste aanleg sub 11.43. De minister heeft niet kenbaar en deugdelijk gemotiveerd welke onderbouwing ten grondslag ligt aan de stilstandvoorzieningen en de negatieve consequenties die deze hebben voor de uiteindelijke energieopbrengst.

Appellanten hebben het gerechtvaardigd vermoeden dat de energieopbrengst een ondergeschikte rol heeft gespeeld ter realisatie van Windpark N33. Zij zien hierin de bevestiging dat de meest geschikte locatie - voor zover die er al kan zijn voor (grootschalige) wind op land - niet is gekozen met het oog op draagvlak en energieopbrengst, maar deze subsidie en eenzijdige voorkeur is ingegeven vooral door dominante eerdere gedragingen van het rijk, de provincies, initiatiefnemers en/of grondeigenaren met grondposities om (persoonlijke) financiële redenen, via vooropgezette afspraken en toezeggingen, die doorslaggevende betekenis hebben gehad.

SDE+

Volgens de Nota van Antwoord komt het windpark in aanmerking voor de SDE+ subsidie. Door een vergoeding van de onrendabele top van duurzame energie wordt opwekking van duurzame energie gestimuleerd. Het uiteindelijke subsidiebedrag is nog niet bekend en is onder andere afhankelijk van het op het moment van indienen van de subsidie aanvraag geldende subsidie regime en de elektriciteitsprijs.²⁵ Enkel wordt verwezen naar de SDE+ regeling, er wordt niet geconcludeerd dat dit het plan economisch uitvoerbaar maakt.

Appellanten betwisten dat de subsidie dekkend is. Ex art. 58 Besluit stimulering duurzame energieproductie is bij de aanvraag van belang dat de productie installatie financieel en economisch haalbaar is. Bij het ontbreken van een kenbare exploitatiebegroting en zorgvuldig samengesteld planschaderisicoanalyse volhardten appellanten erin dat er geen juiste begroting ten grondslag ligt aan de subsidieaanvraag, dus dat zelfs de subsidie niet bijdraagt aan een rendabele business case.

Dit bewijst ook de recente praktijk in Duitsland waar de Energiewende op een fiasco dreigt uit te draaien, vooral vanwege de verliezen in de windsector, waar Duitsland zijn energiebeleid helaas vooral op richtte. Investeerders hier zijn om de tuin geleid met valse beloften van hoge, risicovrije rendementen. Appellanten menen dat er rekening gehouden moet worden met, en in acht genomen moet worden, de mislukkingen en moeilijkheden in ons buurland en dat hierin bij voorbaat op in gespeeld moet worden.

²⁵ Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 17.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Er moet voorkomen worden dat er geïnvesteerd wordt in wind op land als nu al duidelijk is dat dit een onrendabele vorm van energieopwekking is, vooral nu er andere vormen van duurzame energieopwekking mogelijk zijn - waarvoor appellanten verwijzen naar recente vergunningaanvragen voor grootschalige zonneparken in de regio - die minder, nihil of geen SDE+ regeling verlangen om rendabel te zijn. Voor zonneparken is wel draagvlak in de regio en zij hebben geen negatieve sociaal economische en maatschappelijke consequenties, wat zwaar mee zou moeten wegen bij overheidsbeslissingen, vooral wanneer overheid(subsidie)gelden betrokken zijn.

Het gebrek aan transparantie, schending van de open mededinging en ongeoorloofde staatssteun, (zoals in grief 7 nader uiteengezet) zullen in de weg staan aan de uitvoerbaarheid van het bestreden besluit. Zoals eerder overwogen door uw Afdeling dient indien aannemelijk is dat staatssteun kan worden teruggevorderd, ook aannemelijk te worden gemaakt dat de planwetgever op voorhand in redelijkheid had moeten inzien dat als gevolg daarvan het plan niet binnen de planperiode kan worden uitgevoerd op een wijze zonder dat ongeoorloofde staatssteun wordt verleend.²⁶

Appellanten menen subsidiair, indien en voor zover in rechte wordt gemeend dat, de financieel economische haalbaarheid - met dekkende SDE+ subsidie - van windenergie wel is aangetoond, dat de negatieve ruimtelijke, maatschappelijke en sociaal economische consequenties die het windpark heeft, een zwaar wegende factor is die in de weg staat aan het nemen van een zorgvuldig besluit, vooral indien er goede alternatieven zijn. Deze alternatieven zoals wind op zee, zonne-energie en wind op land op een windrijke locatie, zijn voor een positieve business case niet afhankelijk van de SDE+ subsidie. Door de SDE+ te verstrekken aan windparken op onrendabele locaties wordt een verouderde techniek, inefficiënt in stand gehouden.²⁷ Zodra de subsidie ophoudt zullen ze noodgedwongen afgebroken worden, wat leidt tot onaanvaardbare kapitaalvernietiging. Miljoenen euro's gemeenschapsgeld voor klimaatbeleid worden ondoelmatig verkwanseld, waar vooral de armste huishoudens in Nederland relatief het meest aan betalen.²⁸ Dit terwijl juist deze huishoudens²⁹ in de Groningse Veenkoloniën nu ook de dupe zijn van grootschalig windpark in hun leefomgeving.

Sociaal economische effecten

²⁶ ECLI:NL:RVS:2016:2975, ro.1. 11.1

²⁷ Aldus Okko Kaan, eigenaar Green Energy Services, in WNL opiniemakers: <https://wnl.tv/2017/04/16/bizar-klimaatbeleid-minder-wind-meer-subsidie-molen/>.

²⁸ 'Armste Nederlanders draaien op voor het klimaatbeleid', <http://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2168856-armste-nederlanders-draaien-op-voor-het-klimaatbeleid.html>

²⁹ De gemeente Menterwolde, Oldambt en Veendam zijn aangewezen als krimpregio: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2014/12/22/krimp-en-anticiperregio-s>.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

De Nota van Antwoord stelt zonder kenbare onderbouwing dat er geen negatieve economische effecten aan te wijzen zijn en dat er geen relatie is tussen de aanleg van het windpark enerzijds en economische achteruitgang of versterking van de economische krimp anderzijds.³⁰

De hierboven aangetoonde en onderbouwde negatieve effecten op vastgoedwaarde in de regio door onder andere ondermijning van algehele aantrekkelijkheid van de regio omdat kernkwaliteiten zoals ruimte en rust worden aangetast, en negatieve geluid- en slagschaduw effecten, zal de negatieve spiraal waar tegen de anticipeer- en krimp regio zich al jaren verzet verder in gang zetten. De negatieve sociaal economische effecten van het windpark zullen de regio ernstig schaden.

Werkgelegenheid

Zoals hier herhaald en integraal ingelast door appellanten, en onbetwist gelaten in de Nota van Antwoord, is de regio geenszins gebaat bij arbeidsplaatsen die niet door regionale bewoners worden ingevuld. Ter onderbouwing verwijzen appellanten naar sub 11.53 tot en met 11.56 van de zienswijze.

De Nota van Antwoord verwijst naar de Nationale Energieverkenning 2015 waaruit blijkt dat de totale bruto werkgelegenheid voor windenergie in 2020 8,0 arbeidsjaren in duizenden voltijdsequivalenten zal betreffen. Gesteld wordt dat de werkgelegenheid vooral bij windenergie zal groeien³¹. Appellanten erkennen deze positieve ontwikkeling. Echter, deze cijfers zijn zeer algemeen geformuleerd. Onduidelijk is bijvoorbeeld of het wind op land of wind op zee betreft, en of deze werkgelegenheid ook werkgelegenheid in de regio van het betreffende windpark zal opleveren, wat voor de krimp en anticipeerregio's als deze gemeenten zeer relevant is. Het is een feit van algemene bekendheid dat wind op zee arbeidsintensiever is dan wind op land, aannemelijk is dan ook dat deze cijfers voor een groot deel zien op wind op zee. Appellanten ontkennen en betwisten dat creatie van werkgelegenheid door wind op land positief uitwerkt, wat door de Nota van Antwoord wel wordt omschreven, maar niet kenbaar en deugdelijk gemotiveerd.

Toerisme en recreatie

Volgens de Nota van Antwoord zijn beperkt toeristische en recreatieve voorzieningen in het plangebied aanwezig. Niet verwacht wordt dat recreatie en windturbines niet naast elkaar kunnen bestaan.³² Ook stelt de Nota van Antwoord dat het uitzicht vanaf de Hondsrug beperkt zicht heeft op het windplan.³³

Hier ligt geen deugdelijk onderzoek aan ten grondslag, wat de conclusie uiterst onzorgvuldig maakt. Appellanten volharden in stelling dat het windpark onaanvaardbare schade zal toebrengen aan het toerisme en de recreatie in de regio, en verwijzen naar sub 11.49 tot en met 11.52 van hun zienswijze. Deze

³⁰ Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 15.

³¹ Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 3.

³² Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 15.

³³ Nota van Antwoord, deel 3: beantwoording zienswijze 86, nr. dv.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

uitgebreide onderbouwing, gegrond door deskundigeninzichten, wordt onvoldoende door de minister betwist.

Krimp

Appellanten volharden in het stelling dat het windpark zal een ernstig negatief effect hebben op de al nadelige bevolkingskrimp, niet verenigbaar met rijksbeleid, zoals nader onderbouwd in sub 11.57-11.59 van de zienswijze.

Volgens de Nota van Antwoord hebben initiatiefnemers toegezegd te investeren in een gebiedsfonds. Zij dragen jaarlijks een bedrag van 1050 euro per MW af gedurende de periode dat het windpark operationeel is.³⁴ Uitwerking van dit fonds is tot nu toe onduidelijk. Niet kenbaar onderbouwd en ongemotiveerd is hoe dit de sociaal economische impact van het windpark zal beperken, vooral gezien ontkent wordt dat er effecten worden verwacht. Het windpark zal de al zwakke en kwetsbare regio in veel opzichten verder negatief beïnvloeden en aantasten, zonder dat daarin tegemoet gekomen zal worden in enige vorm, door deskundigen wel aangeraden.

Onverkort herhalen appellanten dat het voor agrariërs in het gebied door de komst van het windpark onmogelijk is aan de vereisten van de nieuwe Melkveewet te voldoen. De Nota van Antwoord ziet ongemotiveerd niet in waarom het windpark uitbreidingsmogelijkheden beperkt. Appellanten herhalen onverkort dat de grondkosten - voor hen onbetaalbaar - oplopen door openstaande pachtopties, en dat zij hun bedrijvigheid niet kunnen continueren wanneer nieuwe wettelijke verplichtingen en negatieve ruimtelijke ontwikkelingen feitelijk niet samen gaan.

Appellanten wijzen herhalend en door de minister niet betwist, op de Memorie van Toelichting van de Chw die refereert aan: "Versnelde ontwikkeling en verwezenlijking van ruimtelijke en infrastructurele projecten, teneinde bij te dragen aan de bestrijding van de economische crisis alsmede met dat doel diverse wettelijke bepalingen te wijzigen". Gezien de externe negatieve effecten die het windpark heeft op de economische situatie in de regio als aangegeven, zal de uitvoering van de Chw in dit geval het beoogde doel, het bestrijden van de economische crisis hier niet kunnen halen, maar daarentegen naar de overtuiging van appellanten juist een economisch effect veroorzaken, waarmee de Chw hier het omgekeerde doet dan wat met de wet is beoogd en waarvoor deze in het leven is geroepen.

³⁴ Nota van Antwoord, deel 1: thematische beantwoording, p. 16; BELEIDSKADER Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie, Provincie Groningen, januari 2014.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Grief 2

Gezondheid

Gezondheidseffecten, gezondheidsschade en causaliteit

De schade die appellanten vrezen, bestaat onder andere uit gezondheidsschade door geluid, laagfrequent geluid, infrageluid, obstakelverlichting, lichtreflectie en slagschaduw ten gevolge van het Windpark N33. Ten onrechte en/of op onjuiste gronden heeft de minister in de Nota van Antwoord op de Zienswijzen Windpark N33, hierna: Nota van Antwoord, overwogen dat een eenduidige relatie tussen gezondheidseffecten en/of gezondheidsschade en windturbines vooralsnog niet wetenschappelijk is vastgesteld, waardoor geen aanleiding bestaat om te stellen dat het besluit over het Windpark N33 niet genomen had kunnen worden.³⁵ Volgens de minister blijkt dit uit het RIVM-rapport "Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden, GGD Informatieblad medische milieukunde Update 2013", hierna: RIVM-rapport 2013, en uit het een bericht van Kennisplatform Windenergie "Kennisbericht Geluid van windturbines", hierna: Kennisbericht. De minister gaat in de Nota van Antwoord slechts in zeer algemene bewoordingen in op de standpunten van appellanten, waardoor dit niet als voldoende betwisting kan worden gezien. Appellanten houden onverkort vast aan hun standpunten, naar (hernieuwd) inzicht dat hun visie versterkt.

Het RIVM-rapport 2013

Het RIVM-rapport 2013 is (slechts) een literatuurstudie naar de effecten van windturbines op de gezondheid van omwonenden waarin de conclusie wordt getrokken dat op basis van huidige wetenschappelijke inzichten geen bewijs is voor directe (gezondheids)effecten van windturbines. Dit RIVM-rapport 2013 is een update van het in 2008 verschenen informatieblad over windturbines (Van den Berg en Van Kuijeren, 2008). Appellanten betwisten primair zowel het RIVM-rapport 2013 als de studie Van den Berg (2008), waarop het RIVM-rapport 2013 is gestoeld. Secundair, als de studie Van den Berg (2008) dan toch relevant is, menen appellanten dat het RIVM-rapport 2013 en de minister onjuiste conclusies uit het onderzoek trekt. Appellanten zullen nu eerst hun bezwaren tegen het RIVM-rapport 2013 achtereenvolgens weergeven.

Appellanten hebben in hun zienswijze uitvoerig verschillende studies naar voren gebracht die anders en tegengesteld concluderen dan het RIVM-rapport 2013 met betrekking tot de gezondheidseffecten van windturbines. Appellanten hebben zeer specifiek een review van mevrouw M. Alves-Pereira naar voren gebracht waarin de getrokken conclusies uit het RIVM-rapport 2013 worden weerlegd en de wijze van onderzoeksvoering wordt bestreden, namelijk het rapport: "Review of Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu 2013 Report No. 200000001/2013 "Wind turbines: Impact on perception and health of residents: Municipal Public health Service Environmental Public Health report update 2013", januari 2016", hierna:

³⁵ Nota van Antwoord, 4.12 Gezondheid, p. 40.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Review.³⁶ Appellanten achten de Nota van Antwoord onvoldoende om als weerlegging van het gestelde te gelden. Als integraal ingelast en herhaald kan daarom worden beschouwd hetgeen appellanten met betrekking tot het Review hebben aangegeven in hun gemotiveerde uiteenzetting in hun zienswijze onder 15.14 en 15.15. Appellanten wijzen nogmaals op specifieke punten uit het Review. Het Review wijst op grote theoretische beperkingen in het RIVM-onderzoek uit 2013:

"Major conceptual difficulties are pointed out, specifically: Inappropriate use of self-reported data on noise annoyance levels; Use of subjective data as if it were objective data; Non-compliance with the exigencies of Evidence-based Medicine; Non-compliance with the exigencies of The Scientific Method; Absence of clinical corroboration associated with the "impact on health;" Absence of clinical information among literature reviews; ILFN (Infrasound & Low Frequency Noise) is considered merely as psychosocial agent instead of a physical agent of disease."³⁷

Appellanten persisteren er daarom in dat het RIVM-rapport 2013, zo moet geconcludeerd worden, met fundamentele (theoretische) gebreken tot stand is gekomen. Hierdoor kan de conclusie, dat op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten weergegeven in het RIVM-rapport 2013, geen bewijs is voor directe effecten van windturbines op de gezondheid geen stand houden. Immers, het RIVM-rapport 2013 heeft geen goed wetenschappelijk onderzoek gevoerd.³⁸

Indachtig dat Alves-Pereira een gerenommeerd, onafhankelijk en onpartijdig onderzoekster is die in een helder Review aantoont waar en hoe het RIVM-rapport 2013 gebreken vertoont, volstaat een betwisting van de minister van de in het Review getrokken conclusies met een onvolledige en onvoldoende gemotiveerde algemene verwijzing naar juist dit betwiste RIVM-rapport 2013 volstrekt niet.³⁹ Als en indien de minister de in het Review getrokken conclusies betwist, mag verwacht worden dat hij - in navolging van de aan appellanten gestelde eis - een begin van bewijs levert met concrete onderbouwing dat zijn betwisting ondersteunt. Waar elders in de Nota van Antwoord van appellanten ter ondersteuning van hun punten een onderzoek uitgevoerd door een gekwalificeerd bureau wordt verlangd, verlangen appellanten nu hetzelfde van de minister in zijn betwisting.

Bovendien onderzoekt het RIVM-rapport 2013 niet zelf de gezondheidseffecten, maar geeft het slecht een literatuuroverzicht weer. De rapporten, onderzoeken en studies waar het RIVM-rapport 2013 en de minister zich op baseren, zijn zeer (ver)oud(erd). Een groot deel is inmiddels ouder dan 5 jaar, te weten 51 van de 69 aangehaalde onderzoeken zijn ouder dan 5 jaar, wat de houdbaarheidsbepaling van 2 jaar al ruim overschrijft. Zelfs onderzoeken van voor het jaar 2000 en dus van meer dan 17 jaar oud worden gebruikt,

³⁶ Zie bijlage in 1^e aanleg: Alves-Pereira, "Review of Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu 2013 Report No. 200000001/2013 "Wind turbines: impact on perception and health of residents: Municipal Public health Service Environmental Public Health report update 2013", Januari 2016", hierna: Review.

³⁷ Zie bijlage in 1^e aanleg: Review, p. 5.

³⁸ Zie bijlage in 1^e aanleg: Review, pp. 20-21.

³⁹ Nota van Antwoord, 86hm.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

met een ridicule uitschieter naar 1983. In het Staatsblad 2013, 144 en 145 is aangegeven dat het bevoegd gezag, in dit geval de minister, zich bij het verlenen van een omgevingsvergunning mag baseren op gegevens en onderzoeken die niet ouder zijn dan 2 jaar. Appellanten stellen, herhaaldelijk in zienswijze en beroep, dat nieuw en wetenschappelijk juist uitgevoerd onderzoek nodig is. In deze (wind)industrie waar kennis, inzicht en de best beschikbare technieken zeer snel veranderen, is verwijzen naar een rapport van 33 jaar oud ongeloofwaardig, onverantwoord en volstrekt irrelevant. De minister laat na te motiveren waarom hij desondanks geen aanvullend onderzoek gelast. De relevantie van de door de minister aangehaalde onderzoeken wordt door appellanten in dit hoofdstuk aantoonbaar betwist. Zeker omdat het RIVM-rapport 2013 zelf aangeeft dat voor de beoordeling van het verband tussen windturbines en slaap onvoldoende data beschikbaar is.⁴⁰ Nieuwe dataverzameling, om dit en andere verbanden inzichtelijk te maken, is daarom onontbeerlijk.

Onderzoeken in het RIVM-rapport 2013 aangehaald

Naar het onderzoek van Van den Berg et al. (2008) "Project WINDFARMperception – Visual and acoustic impact of wind turbine farms on residents", hierna: onderzoek Van den Berg (2008), wordt verwezen in het RIVM-rapport 2013.⁴¹ Dit rapport blijkt van belang te zijn geweest voor de in het RIVM-rapport 2013 getrokken conclusies over de gezondheidseffecten door windturbines, het standpunt van de minister over de gezondheidseffecten en voor de huidige normeringen. Daarom hebben appellanten specifiek dit onderzoek uitgelicht om hun bezwaren tegen het RIVM-rapport 2013 kenbaar te maken. Het onderzoek Van den Berg (2008) bestaat uit een vragenlijst die 725 volwassen respondenten hebben ingevuld. In het RIVM-rapport 2013 wordt aangegeven dat een studie als wetenschappelijk zwak moet worden beschouwd wanneer de studie gebaseerd is op slechts interviews en geen metingen.⁴² De studie Van den Berg (2008) is enkel gebaseerd op vragenlijsten, waardoor ze als wetenschappelijk zwak moet worden aangemerkt.⁴³

Appellanten betwisten daarom primair de daarin getrokken conclusies en dus ook de daarop gestoelde conclusies in het RIVM-rapport 2013. Bovendien wordt in het onderzoek Van den Berg (2008) gebruik gemaakt van gegevens over verkeersgeluid uit 2002.⁴⁴ De vragenlijsten in het onderzoek Van den Berg (2008) zijn 5 jaar later afgenomen, waardoor de relevantie van de verkeersgegevens wordt betwist. Het RIVM-rapport 2013 is dus niet alleen zelf gebaseerd op verouderde onderzoeken, maar zelfs die onderzoeken maken gebruik van oude gegevens. Dit strookt niet met de hiervoor al aangehaalde houdbaarheidsbepaling van 2 jaar die strikt moet worden gehandhaafd gezien de snelle ontwikkeling in techniek, grootte en vermogen van windturbines.

⁴⁰ Zie bijlage 22: RIVM-rapport "Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden, GGD Informatieblad medische milieukunde Update 2013", hierna: RIVM-rapport 2013, p. 10.

⁴¹ Zie bijlage 22: RIVM-rapport 2013, p. 27.

⁴² Zie bijlage 22: RIVM-rapport 2013, p. 35.

⁴³ Zie bijlage 23: Van den Berg et al. (2008) "Project WINDFARMperception – Visual and acoustic impact of wind turbine farms on residents", hierna: onderzoek Van den Berg (2008), p. 20.

⁴⁴ Zie bijlage 23: Onderzoek Van den Berg (2008), p. 18.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Indien uw Edelhoogachtbaar College beslist dat het onderzoek Van den Berg (2008) voldoende wetenschappelijk en ondanks de oude gegevens toch voldoende relevant is, dan wijzen appellanten secundair op de daarin weergegeven resultaten en conclusies. Zo blijkt uit het onderzoek dat diabetes significant gerelateerd is aan geluidshinder.⁴⁵ Het is opmerkelijk en bezwaarlijk dat een dergelijk statistisch gemeten gezondheidseffect niet wordt vermeld in het RIVM-rapport 2013 dat juist de invloed van windturbines op de gezondheid van omwonenden zou moeten weergeven. In het onderzoek Van den Berg (2008) wordt aanbevolen dat gezien o.a. de relatie tussen geluidshinder van windturbines en stress, moeilijkheden met in slaap vallen, slaaponderbreking en het feit dat windturbinegeluid als hinderlijker wordt ervaren dan ander even hard geluid, geluid meer aandacht (zou) moet(en) krijgen bij het plannen van windmolenparken en er meer mitigatiemaatregelen overwogen moeten worden.⁴⁶ Gezien het ontbreken van mitigatiemaatregelen passeert de minister deze aanbeveling. Appellanten achten dit laakbaar en onzorgvuldig.

Het onderzoek Van den Berg (2008) is exemplarisch voor ondeugdelijk, onvolledig en niet-wetenschappelijk onderzoek met theoretische gebreken dat gebruikt is voor en daarom bijdraagt aan de conclusies in het RIVM-rapport 2013. Bovendien geeft onderzoek Van den Berg (2008) goed weer hoe slechts delen van een conclusie in het RIVM-rapport 2013 zijn geïncorporeerd, terwijl andere relevante overwegingen, nuanceringen en delen van een conclusie die wellicht minder 'gunstig' zijn voor het RIVM-rapport 2013 weggelaten. Door deze onzorgvuldigheden is gereede twijfel ontstaan over de houdbaarheid van de in het RIVM-rapport 2013 getrokken conclusies.

Kennisbericht

In de Nota van Antwoord geeft de minister aan dat het Kennisplatform Windenergie een "Kennisbericht Geluid van windturbines" heeft uitgebracht, hierna: Kennisbericht, waaruit blijkt dat op basis van de beschikbare studies een duidelijk verband is aangetoond tussen windturbines en de beleving van hinder, terwijl tussen (laagfrequent) windturbinegeluid en gezondheidseffecten als vermoeidheid, hoge bloeddruk en windturbinesyndroom geen verband is aangetoond.⁴⁷

Primair betwisten en ontkennen appellanten deze algemene verwijzing door de minister naar dit Kennisbericht. Dit Kennisbericht gaat namelijk voort op het in het RIVM-rapport 2013 gevoerde onderzoek en gebruikt zelfs dezelfde zoektemen als in het RIVM-rapport 2013 gevoerde onderzoek, waardoor dit Kennisbericht niet als extra motivering van de betwisting van de minister kan gelden naast het RIVM-rapport 2013. Het is in feite dezelfde literatuurweergave. De minister gaat niet concreet in op de door appellanten aangevoerde onderzoeken, conclusies en aanbevelingen en motiveert zijn ontkening onvoldoende. In

⁴⁵ Zie bijlage 23: Onderzoek Van den Berg (2008), p. 54.

⁴⁶ Zie bijlage 23: Onderzoek Van den Berg (2008), p. 61.

⁴⁷ Nota van Antwoord, 4.12 gezondheid, p. 40.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

navolging van het Review betwisten en ontkennen appellanten de conclusie van de minister dat tussen (laagfrequent) windturbinegeluid en gezondheidseffecten geen verband is aangetoond. Doordat het Kennisbericht voortgaat op het RIVM-rapport 2013 en dezelfde fundamentele onderzoeksfouten zijn gemaakt, is de conclusie uit het Review ook van toepassing op het Kennisbericht nu immers het onderzoek op dezelfde manier is gevoerd.

Bovendien geeft het Kennisbericht aan dat niet is uitgesloten dat een (klein) aantal omwonenden klachten heeft die in de onderzoeksresultaten niet naar voren komen.⁴⁸ Individuele gevallen komen amper naar voren in de statistische analyses in een epidemiologische studie met honderden tot duizenden deelnemers. De conclusie dat geen verband is aangetoond, kan daarom alleen getrokken worden als bij die conclusie wordt vermeld dat het onderzoek daarvoor niet geschikt is. Nu individuele gevallen 'amper' naar voren komen, is het (gezondheids)effect van windturbines niet volledig uit te sluiten door het onderzoek. Appellanten betwisten dan ook de getrokken conclusie die empirisch niet afleidbaar is uit het gevoerde onderzoek.

Het Kennisbericht stelt voorts ten onrechte dat geen sprake is van gezondheidseffecten. Dit, terwijl het bericht verwijst naar de WHO-definitie van gezondheid als: "een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn en niet slechts de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijk gebreken."⁴⁹

In lijn met deze definitie zouden, naar wat eveneens Alves-Pereira meent,⁵⁰ ook geluidhinder, slaapverstoring en andere gezondheidseffecten onder deze definitie van gezondheid vallen. Geheel ten onrechte overweegt de minister daarom dat geen gezondheidseffecten optreden. Dit is niet juist, gezien de definitie van gezondheid en het verband tussen in ieder geval - maar daartoe niet beperkt - hinder dan wel slaapverstoring en een windturbinepark. Appellanten menen dat wel degelijk sprake is van gezondheidsschade, althans gezondheidseffecten, namelijk van aantasting van een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn. Van hinder en slaapverstoring is algemeen bekend dat dit een inbreuk geeft op deze toestand, waardoor per definitie juist sprake is van een effect op de gezondheid.

Subsidiair, als en indien uw Edelhoogachtbaar College besluit dat het Kennisbericht geen fundamentele onderzoeksfouten bevat en derhalve als een getrouwe bron geldt, wijzen appellanten op het volgende. Het Kennisbericht geeft aan dat er voldoende bewijs is dat stress als gevolg van chronische hinder of dat het gevoel dat de omgevings- of levenskwaliteit afneemt door windturbines, een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid en het welbevinden van mensen die in de buurt van windturbines wonen.⁵¹ Zoals bij het seismische effect als gevolg van gaswinning - als andersoortige vorm van energieopwekking - inmiddels is bevestigd en als immateriële schade wordt vergoed. In de NAM-zaak is een vergelijkbaar gevoel dat de

⁴⁸ Zie bijlage 24: Kennisplatform Windenergie, "Kennisbericht Geluid van windturbines", hierna: Kennisbericht, p. 2.

⁴⁹ Zie bijlage 24: Kennisbericht, p. 12.

⁵⁰ Zie bijlage In 1° aanleg: Review, p. 19.

⁵¹ Zie bijlage 24: Kennisbericht, p. 12.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

omgevings- en levenskwaliteit afneemt geconstateerd, die een negatieve invloed heeft op de gezondheid van inwoners van het aardbevingsgebied daar.⁵² Dit is een ernstige inbreuk op een fundamenteel persoonlijkheidsrecht, welke inbreuk ook zonder dat sprake is van geestelijk letsel, bij degenen die daardoor persoonlijk gevoelens van angst, zorg en psychisch onbehagen ervaren, leidt tot aantasting in de persoon, net zoals appellanten ervaren in en nabij Windpark N33.

Het Kennisbericht geeft evenzo aan dat windturbines bij omwonenden alleen al door hun (geplande) aanwezigheid overlast veroorzaken, zoals het hebben van het gevoel dat de kwaliteit van leefomgeving zal afnemen, dat omwonenden 'er' op achteruit gaan, het hebben van angst voor de effecten op de gezondheid, voor vermindering van de waarde van hun woning, het onvoldoende betrokken voelen bij het proces. Dit kan leiden tot gezondheidsklachten of verergeren, zoals depressie, hoofdpijn of hoge bloeddruk.⁵³ Depressie, hoofdpijn en hoge bloeddruk zijn directe effecten van een windpark.

Wat betreft slaapverstoring geeft het Kennisbericht voorts aan dat Nederlands onderzoek aantoonde dat geluid van windturbines invloed heeft op het doorslapen van mensen. Dit stemt overeen met conclusies van de WHO en recente overzichten van wetenschappelijke literatuur.⁵⁴ Aangetoond is dat een indirect verband bestaat tussen slaapverstoring en hinder van windturbinegeluid. Ook hieruit blijkt dat windturbines wel degelijk gezondheidseffecten teweeg brengen. Onderkenning van deze effecten als depressie, hoofdpijn, hoge bloeddruk en slaapverstoring, is een omissie van de minister. Gezien de gangbaarheid van de gezondheidsdefinitie van het WHO en het feit dat het Kennisbericht dezelfde definitie van gezondheid hanteert, is het onjuist dat de minister concludeert dat geen gezondheidseffecten optreden als gevolg van windturbinegeluid. Het niet kunnen doorslapen, zoals omwonenden wensen en normaliter alle mensen nodig hebben, en het hebben van stress door hinder of het gevoel dat de omgevings- of levenskwaliteit afneemt, is een aantasting van de gezondheid, namelijk een aantasting van de toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn. Appellanten merken voorts op dat het WHO erkent dat de laagfrequente bestanddelen van geluid ergere gezondheidseffecten voortbrengt dan omgevingsgeluid in het algemeen.

Het Kennisbericht geeft verder aan dat er geen onderzoeken bekend zijn waarbij de gezondheidstoestand van mensen werd gevolgd gedurende langere tijd.⁵⁵ Lange termijnstudies zijn volgens het Kennisbericht geschikter om een oorzakelijk verband te vinden tussen verschillende factoren. Op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten concludeert het Kennisbericht en dus de minister dat volgens een enge definitie geen directe gezondheidseffecten optreden, maar het Kennisbericht zegt zelf dat deze effecten niet kunnen worden uitgesloten omdat geen deugdelijk onderzoek is verricht. Zonder reductie van deze onzekerheden en zonder de benodigde aanvullende onderzoeken, kan de minister niet stellen dat er voor de korte termijn

⁵² Zie bijlage 25: Rb. Noord-Nederland, ECLI:NL:RBNNE:2017:715, r.o. 4.4.6.

⁵³ Zie bijlage 24: Kennisbericht, p. 17.

⁵⁴ Zie bijlage 24: Kennisbericht, p. 15.

⁵⁵ Zie bijlage 24: Kennisbericht, p. 12.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

voledende duidelijkheid bestaat over het afwezig zijn een direct verband tussen windturbinegeluid en slaapverstoring, nu immers het indirecte verband al vaststaat. Ook de directe verbanden als depressie, hoofdpijn, hoge bloeddruk en slaapverstoring zijn al bekend, zoals hiervoor aangetoond. Het Kennisbericht spreekt zichzelf dus tegen en concludeert onjuist dat geen directe effecten bekend zijn. Wederom is nieuw onderzoek vereist in navolging van de aanbeveling die het Kennisbericht zelf geeft. Zonder deze onderzoeken zijn de conclusies uit het Kennisbericht niet (wetenschappelijk) houdbaar en kan de minister het Kennisbericht niet in redelijkheid als motivering aanvoeren.

RIVM-rapport 2009

Verder merken appellanten op dat in het RIVM rapport (680300007/2009), hierna: RIVM-rapport 2009, inzake de evaluatie van de nieuwe normstelling windturbinegeluid staat weergegeven dat: "Behalve hinder en ontwakens uit de slaap worden geen gezondheidseffecten direct aan het geluid van windturbines gerelateerd. In [G.P. van den Berg, E. Pedersen, J. Bouma en R. Bakker (2008), WINDFARMperception: Visual and acoustic impact of wind turbine of wind turbine farms on residents. Report FP6-2005- Science-and-Society-20. University of Groningen, Göteborg University] werd de geluidgerelateerde hinder overigens wel in verband gebracht met psychologische en fysieke stress, moeilijkheden om in slaap te komen en ontwakens uit de slaap."⁵⁶ Volgens appellanten concludeert dit eerdere RIVM-rapport 2009 wel en juist - uit Onderzoek Van den Berg (2008) - dat in ieder geval hinder en slaapstoornis optreedt ten gevolge van windturbines. Dit zijn gezondheidseffecten die de minister moet betrekken in zijn besluitvorming. Dat wel degelijk gezondheidseffecten intreden blijkt ook uit de studies door K. Stelling, 'Infrasound: Low frequency noise and Industrial Wind Turbines',⁵⁷ door Møller, 'Beoordeling van laagfrequent geluid van windturbines in Maastricht',⁵⁸ en meer.⁵⁹

Concluderend

Al bovenstaande beperkingen, overwegingen en nuanceringen in het RIVM-rapport 2013, het onderzoek Van den Berg (2008), het Kennisbericht en het RIVM-rapport 2009 zijn relevant in het debat omtrent de gezondheidseffecten door windturbines. Dit mag rechtens, alleen al bewijstechnisch, niet weggelaten worden in een literatuuroverzicht en dient te worden betrokken in de besluitvorming van de minister. De minister geeft in zijn Nota van Antwoord aan dat op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten voor

⁵⁶ Zie bijlage 26: RIVM-rapport 'Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid (680300007/2009)', hierna: RIVM-rapport 2009, p. 12.

⁵⁷ Zie bijlage 27: K. Stelling: 'Infrasound: Low frequency noise and Industrial Wind Turbines'.

⁵⁸ Zie bijlage 28: H. Møller e.a., 'Beoordeling van laagfrequent geluid van windturbines in Maastricht', second opinion, 10 april 2012.

⁵⁹ De volgende wetenschappelijke onderzoekers ondersteunen een dergelijk onderzoek: Professor Bob McMurtry, Dr Roy Jeffery, Associate Professor Jeff Aramini, Carmen Krogh and Mr William Palmer from Canada; Dr Alan Watts, Dr Wayne Spring, Dr David Iser, Dr Gary Hopkins, Dr Andja Mitric Andjic, Dr Sarah Laurie, Mr Les Huson, Mr Steven Cooper, Emeritus Professor Colin Hansen & Dr Bob Thorne; en Associate Professor Rick James, Mr Rob Rand, Mr Stephen Ambrose, Emeritus Professor Jerry Punch, Dr Jay Tibbetts, Dr Sandy Reider, Dr Nina Piorpont, Dr David Lawrence, Dr Paul Schomer, Mr George Hessler, en Dr Bruce Walker; Zie ter illustratie <https://youtu.be/XHMcJT3Sg68>, <https://www.youtube.com/watch?v=wbzQnSEMZA>.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

directe effecten van windturbines op de gezondheid geen bewijs is, daarbij verwijzend naar het RIVM-rapport 2013 en het Kennisbericht.⁶⁰ Bovenstaande toont aan dat er wel degelijk gezondheidseffecten zijn, dan wel gezondheidsschade is aangetoond als direct gevolg van het windpark. Zeker als men de gangbare WHO-definitie van gezondheid hanteert, is daarvan wel sprake. De ontkenning van deze effecten door de minister is laakbaar. Enige wetenschappelijke onduidelijkheid die er dan toch bestaan over (lange termijn)-effecten komt niet door de afwezigheid van die effecten, maar door ontoereikend wetenschappelijk onderzoek en onvoldoende relevante data. Het is in dat geval aan de minister om in het kader van de bescherming en verzekering van een goed woon- en leefklimaat van omwonenden te handelen naar de dus al wel bekende, en door hem ontkende, effecten en deugdelijk onderzoek te gelasten om lange termijn-effecten in kaart te brengen. Bovendien gaan de onderzoeken veel en vooral in op laagfrequent geluidhinder en 'normale' geluidhinder. Nader en aanvullend onderzoek naar slagschaduwhinder en lichthinder is daarom zeker benodigd. Het handelen van de minister tijdens de besluitvorming is niet verenigbaar met artikel 3:2 Awb, waarbij de minister bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis vergaart omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. De minister handelt daarom onzorgvuldig en onvolledig.

Schending preventiebeginsel

Appellanten stellen primair dat de minister ten onrechte en/of op onjuiste gronden in de Nota van Antwoord heeft overwogen dat het preventiebeginsel in 'de' normen is verdisconteerd en dat er derhalve geen sprake is van strijd met het preventiebeginsel bedoeld in artikel 191 lid 2 VWEU.⁶¹ Appellanten achten aldus en menen zo dat de minister niet of althans op onjuiste wijze toepassing geeft aan het preventiebeginsel. Met verwijzing naar sub 12.2 tot en met 12.6 van de zienswijze kan hetgeen daar gesteld als integraal herhaald en ingelast worden beschouwd.

De minister ontkent bovendien in zijn Nota van Antwoord dat gezondheidseffecten worden veroorzaakt door (laagfrequent) geluid, slagschaduw of licht(reflectie) afkomstig van de windturbines of worden veroorzaakt door de windturbines zelf.⁶² Dit houdt zeker in dat de minister bescherming van deze effecten niet nodig acht, nu hij namelijk het intreden ervan ontkent. Het preventiebeginsel dat juist ziet op voorkomen van het intreden van gezondheidsschade en gezondheidseffecten, waarvan appellanten hebben aangetoond dat zij wel degelijk intreden, zullen daarom niet in 'de' normen zijn verdisconteerd waarnaar de minister verwijst.

Schending voorzorgsbeginsel

⁶⁰ Nota van Antwoord, 4.12 gezondheid, p. 40.

⁶¹ Nota van Antwoord, 86er.

⁶² Zie het volgende voorbeeld dat aantoont dat de werkelijke uitstoot van melhaangassen vele malen hoger is dan de overheid beweert, waardoor het ontkennen door overheden van gezondheidseffecten veroorzaakt door windturbines op zich geen kracht heeft nu waarheden van overheden niet altijd waarheid blijken te zijn:
<https://decorrespondent.nl/6551/onthulling-nederland-stoot-veel-meer-broelkasgas-uit-dan-de-overheid-beweert/632789547544-c3f89e4e>.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Appellanten stellen subsidiair dat de minister ten onrechte en/of op onjuiste gronden in de Nota van Antwoord heeft overwogen dat het voorzorgsbeginsel in 'de' normen is verdisconteerd en dat er derhalve geen sprake is van strijd met het voorzorgsbeginsel bedoeld in artikel 191 lid 2 VWEU.⁶³ Appellanten achten dat de minister niet of althans op onjuiste wijze toepassing geeft aan het voorzorgsbeginsel. Het voorzorgsbeginsel houdt in, wat overigens niet betwist is door de Nota van Antwoord en derhalve als vaststaand mag worden beschouwd, de plicht tot het ondernemen van proportionele en effectieve actie tegen ernstige of onomkeerbare (milieu)schade, dus gezondheidseffecten en/of gezondheidsschade, indien op basis van de best beschikbare wetenschap deze schade te vermoeden maar niet te garanderen valt. Hetgeen appellanten gemotiveerd stellen in sub 12.7 tot en met 12.13 van hun zienswijze mag als integraal herhaald en ingelast worden beschouwd. Het Hof van Justitie van de Europese Unie overweegt in haar 'Kokkelvisserij'-uitspraak inzake de gevolgen van de mechanische kokkelvisserij het volgende.⁶⁴

Uit de rechtsoverweging van het Hof blijkt dat de minister slechts mag voortgaan met activiteiten als er wetenschappelijke consensus is bereikt over dat die activiteiten geen schadelijke gevolgen met zich meebrengen, inhoudende dat de minister het voorzorgsbeginsel in acht dient te nemen en daarnaar dient te handelen. De motivering van de minister dat het voorzorgsbeginsel is verdisconteerd in normen is een onjuiste redenering en zijn overwegingen kunnen geen stand houden. Er bestaat namelijk grote onzekerheid over het verband tussen windturbines en gezondheidsklachten. Tevens zijn lange termijnstudies volgens het Kennisbericht nodig om het oorzakelijk verband tussen gezondheidsschade en verschillende factoren vast te stellen, zoals ook al eerder door appellanten aangehaald.⁶⁵ Ook het door de minister genoemde RIVM-rapport 2013 geeft aan dat voor de invloed van windturbines op de slaap onvoldoende data beschikbaar is voor een beoordeling.⁶⁶ Er is derhalve absoluut onvoldoende kennis en inzicht in de werkelijke gezondheidseffecten dat windturbines hebben; in elk geval (maar daartoe niet beperkt) op lange termijn. De volgorde van handelen door de minister is daarbij fundamenteel onjuist: waar nu eerst wordt besloten tot exploitatie van het windpark, zou een dergelijk besluit slechts mogen worden genomen indien uit de benodigde, wetenschappelijk correct uitgevoerde onderzoeken blijkt dat daartegen geen (gezondheids)bezwaren bestaan. Zeker wat betreft laagfrequent geluid, maar daartoe dus niet beperkt, spreken onderzoekers elkaar tegen, zo stelt het Kennisbericht.⁶⁷

Appellanten wijzen op een RIVM-rapport genaamd 'Meldingen over Bromtoon'.⁶⁸ Het rapport geeft aan, waarbij niet relevant is van welke bron het laagfrequent geluid afkomstig is, dat er aanwijzingen lijken te bestaan dat geluid met een relatief sterke laagfrequente component een grotere mate van verstoring van de rust en de slaap veroorzaakt dan geluid van hetzelfde niveau met een minder laagfrequente component.

⁶³ Nota van Antwoord, 86ev.

⁶⁴ Zie bijlage 29: HvJ EU 7 september 2004, C-127/02 (Kokkelvisserij), punt 59.

⁶⁵ Zie bijlage 24: Kennisbericht, p. 12.

⁶⁶ Zie bijlage 24: RIVM-rapport 2013, p. 43.

⁶⁷ Zie bijlage 24: Kennisbericht, p. 12.

⁶⁸ Zie bijlage 30: RIVM-rapport 2016-0014, 'Meldingen over een bromtoon', R. Slob et al.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Voorts geeft het rapport aan dat het aantal studies nog te beperkt is om hier definitieve uitspraken over te doen. Wel geven de in het rapport aangehaalde onderzoeken een aantal belangrijke gezondheidseffecten aan. Onderzoeken van Salt et al. (2014) en Oud (2013) verwachten dat laagfrequent geluid en infrageluid van windturbines de fysiologie van het binnenoor zou kunnen beïnvloeden op niveaus die beneden de gehoordrempel liggen. Andere onderzoekers, zoals Findeis en Peters (2004) en Oud (2013), zo geeft het rapport aan, veronderstellen dat er geen gewenning optreedt aan laagfrequent geluid. Dit laat zien dat er een zekere mate van sensibilisatie (toename van gevoeligheid) plaatsvindt. Het mechanisme is nog onduidelijk. Appellanten achten dus aanvullend onderzoek nodig. Dit RIVM-rapport geeft daarnaast aan dat in de literatuur ook andere gezondheidseffecten dan hinder en slaapverstoring in verband worden gebracht met de blootstelling aan laagfrequent geluid of infra geluid. Het gaat om effecten als concentratievermindering, gehoorverlies, duizeligheid/evenwichtsverlies, effecten op bloeddruk/hartslag en ademhaling, vibro-akoestische ziekte.

De minister geeft ten onrechte aan dat laagfrequent geluid wordt beschermd door de norm die is gesteld voor 'normaal' geluid, verwijzend naar een brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu en literatuuronderzoek van LBP Sight.⁶⁹ De staatssecretaris geeft in haar brief aan dat zij haar conclusies stoelt op het RIVM-rapport 2013. Appellanten merken op dat zowel de onderbouwing van de minister, als de onderbouwing van de staatssecretaris als verschillende onderzoeken waarnaar wordt verwezen, zoals het Kennisbericht en het literatuuronderzoek van LBP Sight, feitelijk neerkomt op een verwijzing naar of gebruikmakend van dezelfde bronnen en/of onderzoeksmethoden in het RIVM-rapport 2013. Juist waar gedegen wetenschappelijk, objectief en zorgvuldig onderzoek vereist is om de onzekerheid over de gezondheidsschade vast te stellen, volstaat het RIVM-rapport 2013 en verwijzingen daarnaar niet, zoals ook blijkt uit het Review van Alves-Pereira en de in deze grief weergegeven bezwaren.

Verder geeft het LBP Sight-onderzoek aan dat het gebaseerd is op onderzoek naar windturbines van de klasse tussen 0,5 en 1 MW met een ashoogte van 40 meter en een rotordiameter van 50 meter.⁷⁰ Voor Windpark N33 zijn windturbines in de klasse van 3 en 5 MW aangevraagd met een ashoogte van 115 tot 140 meter en een rotordiameter van 110 tot 130 meter. Het onderzoek geeft zelf aan dat de grotere afmetingen leiden tot een relatief grotere bijdrage van laagfrequent geluid. Opmerkelijk en naar appellanten menen onjuist is daarom de in het LBP Sight-onderzoek getrokken conclusie dat voornamelijk met de huidige geluidnormering kan worden volstaan. Het onderzoek vervolgt namelijk dat zij wel een toename verwacht van laagfrequent geluid van 1 tot 3 dB. Dergelijke toenames mogen in gedegen onderzoek niet worden gebagatelliseerd. Dat beschermende maatregelen nodig zijn voor het voorkomen van hinder, blijkt uit de overweging dat maatregelen dienen te worden afgestemd op lage frequenties als het aandeel van laagfrequent geluid toeneemt.⁷¹ Kortom, het onderzoek spreekt zichzelf tegen en is gebaseerd op zeer verouderde gegevens. Het onderzoek waar LBP Sight zich op baseert is niet meer representatief voor de

⁶⁹ Nota van Antwoord, 4.3 Geluid, p. 29.

⁷⁰ Zie bijlage 31: LBP Sight, "Literatuuronderzoek laagfrequent geluid windturbines 2013", hierna: LBP Sight (2013), p.3.

⁷¹ Zie bijlage 31: LBP Sight (2013), p.9.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

huidige situatie en kan niet als onderbouwing gelden voor het standpunt van de minister gelden dat hinder door laagfrequent geluid wordt voorkomen.

Bovendien verwijst het LBP Slight-onderzoek naar een onderzoek van Møller en Pedersen uit 2004 en concludeert dat er geen aanwijzingen te vinden zijn dat windturbinegeluid tot andere gezondheidseffecten kan leiden dan hinder en mogelijk slaapverstoring.⁷² Het RIVM-rapport 2013 verwijst naar dezelfde onderzoekers en geeft aan dat volgens onderzoekers een groot risico bestaat dat omwonenden hinder ondervinden van laagfrequent geluid, dat de huidige geluidstandaarden niet goed rekening houden met laagfrequent geluid en dat laagfrequent geluid een groter gebied rond de turbine kan beïnvloeden dan 'gewoon' geluid.⁷³ De aangehaalde onderzoeken en de motivering van de minister achten appellanten onjuist, niet volledig en zelfs misleidend. Laagfrequent geluid is niet verdisconteerd in geluidnormen blijkt volgens het onderzoek van Møller en Pedersen uit 2011, zeven jaar na het onderzoek waar LBP Slight naar verwijst, en volgens het Review van Alves-Pereira, die eveneens aangeeft dat: "Noise that is measured in dBA units does not contain any useful scientific data pertaining to ILFN (Infrasound & Low Frequency Noise)".⁷⁴

Concluderend en samenvattend stellen appellanten vast dat de minister niet, althans op onjuiste wijze toepassing heeft gegeven aan het preventiebeginsel en/of het voorzorgsbeginsel. Bij juiste toepassing van het preventiebeginsel, tenminste het voorzorgsbeginsel had het besluit niet op deze wijze genomen kunnen worden waardoor de minister appellanten blootstelt aan onaanvaardbare risico's en de minister de leefbaarheid van omwonenden ernstig aantast.

⁷² Zie bijlage 31, 9: LBP Slight (2013), p. 9; Møller, H. en C.S. Pedersen (2011) Low-frequency noise from large wind turbines. *J Acoust Soc Am* 129(6): 3727-3744.

⁷³ Zie bijlage 22: RIVM-rapport 2013, p. 28.

⁷⁴ Zie bijlage in 1^e aanleg: Review, p. 13.